

ULUSLARARASI KOMÜNİST HAREKETİN BELGELERİ : 6

3. ENTERNASYONAL'DE
DEVİRİM AŞAMALARI

DÖNÜŞÜM
YAYINLARI

3. ENTERNASYONAL'DE DEVİRİM AŞAMALARI

Birinci Basım: Nisan 1992

DÖNÜŞÜM YAYINLARI: 14

ULUSLARARASI KOMÜNİST HAREKETİN BELGELERİ: 6

Dizgi: Dönüşüm

Baskı: Teknografik Matbaacılık A.Ş

DÖNÜŞÜM YAYINLARI

Cemal Nadir Sok. No: 17/74

Cağaloğlu/İstanbul

Tel: 528 03 41

3. ENTERNASYONAL'DE DEVİRİM AŞAMALARI

ÇEVİREN
İSMAİL YARKIN

İÇİNDEKİLER

SÖMÜRGELERDE DEVRİMCİ HAREKETİN SORUNLARI ÜZERİNE RAPOR.....	9
Ön Açıklamalar.....	9
Hindistan — Klasik Sömürge Ülkesi.....	11
Hindistan'da Sosyal Piramit.....	12
İngiliz Sömürüsü.....	13
Hindistan'ın Smai Gelişimi ve İngiliz Sömürge Siyaseti.....	14
Dekolonizasyon Teorisi.....	15
İç Pazarın Genişletilmesi Sorunu.....	20
Hint Köylülüğünün Durumu.....	21
Tarım Reformu mu, Tarım Devrimi mi?.....	23
Hint Burjuvazisi Neden Alarm Borusu Çalmaktadır?.....	24
Ulusal Reformizm.....	25
Hindistan'ın Gerçek Kurtuluşunu Hangi Güçler Gerçekleştirecektir?.....	26
Kazanılan Deneyimlerin Pratik Çalışmamıza Uygulanışını Hiç Öğrenmeyen Biri.....	28
Çin Devrimini Bir Deneyimi.....	29
Örgütsel Bir Görev.....	30
Sömürge Ülkelerde Devrimci İşçi Hareketinin Özel Zorlukları..	32
Parti İnşası Görevi.....	34
Çin Komünist Partisi.....	34
Hindistan'da Komünist Hareketin Önündeki Görevler.....	35
Lenin'in Unutulmaması Gereken Direktifleri.....	39
SOSYAL DEMOKRASİ VE SÖMÜRGE SORUNU ÜZERİNE RAPOR.....	43
1— Sosyal-Demokrasi Sömürge Sorunlarına Neden İlgili Duymaktadır?.....	43
2— Sömürge Sorunu ve Savaştan Önce Sosyal-Demokrasi.....	47
3— Sosyal-Demokratların Sömürge Siyaseti ve Onun Teorik Kökleri.....	51
4— Sömürge Rejiminin Biçim ve Yöntemleri.....	55
5— "İyi" Sömürgecilik ve Anlamı.....	71

LATİN AMERİKA ÜLKELERİNİN SORUNLARI	
ÜZERİNE RAPOR.....	81
PEPPER'İN KATKISI (ABD).....	107
FAHRİNİN KATKISI (TÜRKİYE).....	127
MURPHY'NİN KATKISI (BÜYÜK BRİTANYA).....	133
LOSOVSKİ'NİN KATKISI (Kızıl Sendikalar	
Entenasyonalı Komünist Fraksiyonu).....	141
Dekolonizasyon Teorisi ve Sömürgelerin Sınai Gelişimi	
Üzerine.....	141
Sömürgelerin Sınıflandırılmasındaki Yapaylık.....	144
Burjuva-Demokratik Devrim Üzerine.....	145
Proletaryanın ve Partisinin Önder Rolü Üzerine.....	147
İki Aşama ve Üç Evre Üzerine.....	148
Sömürge Ülkelerde Proletarya ve Burjuvazi.....	149
Sömürgelerde İşçi Hareketi Üzerine.....	151
Yerli ve İthal Reformizm Üzerine.....	153
Çin Devriminin Uluslararası Önemi.....	154
HEINZ NEUMANN'IN KATKISI (ALMANYA).....	157
SÖMÜRGE SORUNU İLİ İLGİLİ KAPAYIŞ	
KONUŞMASI.....	173
1— Tezlerin Esas Düşüncesi: Sömürgelerin Devrimci Hareke-	
tinde Proletaryanın Hegemonyası.....	173
2— Dekolonizasyon Teorisine Karşı.....	177
3— Sömürgelerde Ulusal-Burjuvazinin Rolü Üzerine.....	191
SÖMÜRGE KOMİSYONUNU RAPORU.....	207
SÖMÜRGELEDE VE YARI-SÖMÜRGELEDE	
DEVRİMCİ HAREKET ÜZERİNE TEZLER.....	211
I— Giriş.....	211
II— Sömürgelerdeki Ekonominin ve Emperyalist Sömürge Si-	
yasetinin Belirleyici Özellikleri.....	219
III— Çin, Hindistan ve Benzeri Sömürge Ülkelerde Komünist	
Strateji ve Taktik.....	230
IV— Komünistlerin Önünde Duran Görev.....	249

YAYINCININ NOTU

Uluslararası Komünist Hareketin Belgeleri Dizisi içinde yayınladığımız bu derlemede okuyucuya "Devrim Aşamaları" konusunda Komintern'de yürütülen bir tartışmanın önemli bazı belgelerini sunuyoruz.

Bilindiği gibi Komintern 6. Kongresi (1928), Komintern Programının kabul edildiği kongredir.

Yine bilindiği gibi bu Kongrede kabul edilen programda, "Dünya Proletarya Diktatörlüğü İçin Mücadele" şematik olarak başlıca üç devrim tipi tespit edilir. Bu tiplerden biri sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde devrim tipidir. (Bkz. *Komünist Enternasyonal Programı, Aydınlık Yayınları, s. 73 vd.*)

Komintern Programında sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde devrim konusunda "Kural olarak bu ülkelerde proletarya diktatörlüğüne geçiş, ancak burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime dönüştüğü bir bütün dönemin sonucu olarak mümkündür" denmektedir.

Komintern 6. Kongresi'nde en çok tartışılan noktalardan biri "Sömürge ve Yarı-Sömürge Ülkelerde Devrim Sorunu" olmuştur. Türkiye ve K.K devrimi açısından Komintern 6. Kongresi'nin bu noktada tartışması büyük öneme sahiptir. Biz bunun bilincinde olarak bu derlemede bu tartışmanın iki temel belgesini ve bir dizi komünistin bu tartışmada savunduğu görüşleri söz tutanağından tam çeviri olarak bir araya getirdik.

Tartışmanın çıkış noktası Kuusinen'in 6. Kongrede yaptığı "Sömürgelerde Sömürge Ülkeler Devrimci Hareketinin Sorunları" başlıklı konuşmadır. KEYK adına Kongreye sunulan tezler hakkında yapılan bu açış/açıklama konuşmasını derlemenin en başına koyuyoruz.

Derlemenin ikinci bölümünü, tek tek Komünist Enternasyonal üyesi partiler adına bir dizi konuşmacının yaptığı konuşmalar oluşturdu-

yor. TKP adına konuşan Fahri, Şefik Hüsnü'dür. Onun konuşmasını da, bu yazı Türkçede daha önce yayınlanmış olduğu halde, tartışma bütünlüğü içinde görülebilmesi için, derlemeye aldık.

Yayınladığımız yazılar tartışmanın tümü değil, yalnızca bir bölümü; bize devrim aşamaları tartışması bağlamında önemli görülen bölümdür.

Derlemenin en sonuna bu tartışmalar temelinde tartışılan noktada alınan "Sömürgeler ve Yarı-Sömürgelerde Devrimci Hareket Üzerine Tezler" başlıklı kararı koyduk.

Bu derlemenin daha önce yayınladığımız "**Burjuva-Demokratik Devrimin Proleter Devrime Dönüşmesi**" adlı derleme ile birlikte incelenmesi, devrim aşamaları tartışmasına ışık tutacaktır görüşünderiz.

DÖNÜŞÜM YAYINLARI

SÖMÜRGELEERDE DEVRİMÇİ HAREKETİN SORUNLARI ÜZERİNE RAPOR

KUUSİNEN:

Değerli yoldaşlar! Bugünkü oturumun konusu, sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci hareket konusuna ilişkin raporumu, konunun tümü hakkında bütünlüklü bir rapor değil de, yalnızca bu konudaki tezler taslağında söylenenlerin bir eki ve somut ortaya konusu olarak kavramanızı rica ediyorum. Bildiğiniz gibi, konunun tümü hakkında konuşabilmek için gerekli bilgiye sahip değilim. Ayrıca tezler taslağında bazı bölümleri, özellikle taktiksel bölümleri, ana düşünce silsilesini sizlere açıklayabilmek için sonuçlanmış tezlerle gerekli olacağından da öte, daha ayrıntılı açıklamaya çalıştım. Bunu raporumda da yapmaya çalışmayı kendime bir görev olarak görüyorum. Fakat bunu biraz somutlaştırmak veya en azından açıklamak gerekir.

Ön Açıklamalar

Önce birkaç ön açıklama. Tezler taslağının eksiklikleri kısmen kaçınılmazdır. Hatırlayacağınız gibi, Lenin yoldaş, örneğin II. Kongre tezlerinde bize, geri kalmış ülkelerin kapitalist olmayan gelişmesi olasılığını teorik gerekçelendirme çok önemli teorik görevini bıraktı. Bu çok önemli teorik gerekçelendirme, önümüzde duran tezler taslağında yoktur, hatta denenmemiştir bile. Yeterince inceleme imkanımız olmadı. Korkarım, hatta bu eksiklikle bağıntılı olarak daha da kötü bir-

şey oldu, yani sömürge ve yarı-sömürgelerin devrimci hareketinde köylülüğün rolü yeterince açıklığa kavuşturulmadı. Sömürge ve yarı-sömürgelerin çeşitli tiplere, çeşitli gruplara ayrılmasına gelince, bu çözmeye çalışmamız gereken zor bir görevdir. Bu konuda tezlerin birinci taslağında birçok eksiklik olduğu kesindir. Ben bunun bilincindeyim. Elbette ülkeleri çeşitli tiplere ayırmanın çeşitli kıstasları olabilir. Bu taslağı daha ileride ele aldığımızda, sömürgelerin çeşitli tiplere bu ayrılmasını daha iyi geliştirmeyi başaracağımızı umarım. Fakat korkarım ki bu çalışmaya VI. Kongre'de en iyi halde ancak başlanabilecektir.

Sizden ricam, önümüzdeki taslakta en önemli şey olarak, esas şey olarak, birincisi; *emperyalist sömürge siyasetinin özünün tanımlanmasını* görmenizdir. Taktik sonuçlar önemli oranda onun özünün doğru kavranmasına bağlıdır. İkincisi; en önemli sömürgelerde ve yarı-sömürgelerde ulusal burjuvazinin ana siyasi yöneliminin *ulusal reformizm* ya da burjuva-demokratik yönelim olarak adlandırılmasını özsel görüyorum. Ana yönelimin böyle karakterize edilmesi, bugüne kadarki tecrübeler temelinde bana öyle görünüyor ki, konuyu çok daha berrak koymak açısından bugüne kadarki bazı formülasyonlarımızda olduğundan uygundur. Üçüncüsü; taslakta, Çin ve diğer sömürgelerdeki *şimdiye kadarki devrimci hareketin çeşitli deneyimlerini* derli toplu bir biçimde anlatmaya çaba gösterilmiştir. Burada, yöntem olarak, devrimci hareketin çeşitli evre ve aşamalarını kavramsal olarak oldukça keskin bir şekilde birbirinden ayırma yöntemini kullanmamı bir popülarize etme denemesi olarak görmenizi rica ederim. Tek tek her ülkede taktiğimizin ve siyasi görüşlerimizin tespit edilmesinde, so-yuttan, aşamaların şematik bir ayırımından değil de, daima somut durumdan çıkılması gerektiğini bir kez daha vurgulamak isterim.

Tezler taslağını tamamlayan olarak, şimdi, birincisi, taslağın ana düşünce silsilesini Hindistan'ın somut koşulları ışığında, ve ikincisi; en önemli sömürge ve yarı-sömürgelerde hareketimizin bazı pratik görevlerini aydınlatmak istiyorum. Burada neden tam da Hindistan'ın koşulları üzerinde özellikle duruyoruz? Doğal olarak ilk önce sömürgeler arasında Hindistan'ın olağanüstü önemi, klasik karakteri ve özellikle Hindistan'da ortaya çıktığı şekliyle sömürge tekeli nedeniyle, ve ayrı-

ca görüşüme göre, Hindistan'da yakın bir gelecekte derin bir devrimci bunalımın gelişeceği için.

Hindistan — Klasik Sömürge Ülkesi

Partilerimizdeki pek çok yoldaşın, hatta belki Kongrelerimizdeki bazı yoldaşların, Yürütme Komitesi'nin rapor hazırlama görevini bana verdiği birkaç hafta önce benim Hindistan'ın koşulları üzerine bildiklerimden daha fazla bilmediklerini düşündüğümünden dolayı, sizin sayenizde Hindistan'ı partilerimize daha yakından tanıtılabilmek amacıyla, önce size Hindistan'ın koşulları üzerine bazı genel olguları belirtmemeye izin vermenizi rica ederim. Çin üzerine nispeten epeyce çok konuşmuş bulunuyoruz, Çin artık popülerize olmuş durumda. Fakat Hindistan çok çok az tanınmaktadır.

Hindistan nedir? O zengin bir ülke mi, yoksa fakir bir ülke midir? Kısa bir süre önce Hindistan'da bulunan küçük-burjuva bir Alman yazarı olan Bernhard *Kellermann*, Hindistan'ın bir dilenciler ülkesi olduğunu yazmıştır. Bu yanlıştır, fakat emperyalistlerin, Hindistan'ın zengin, çok gelişmiş bir ülke olduğu anlatımı çok daha yanlıştır. *Marks*, "Kapital" in bir yerinde bir burjuva ekonomistin şu vecizesini aktarmıştı: Halkın fakir olduğu ülke zengindir. Bu anlamda Hindistan gerçekten zengindir. Hindistan'ın en büyük altın alıcılarından biri olduğu ve örneğin sadece 1925 yılında tüm dünya altın üretiminin yarısını satın aldığı ve bütün bu altınların orada hazine olarak biriktiği gözönüne alındığında, onun zengin bir ülke olduğu kabul edilmek zorundadır. Fakat diğer taraftan kişi başına düşen yıllık milli gelirin tahminen 38 Rupi tuttuğu düşünüldüğünde (yani o kadar düşük ki, hatta bu Japonya'da üç misli daha yüksektir, İspanyol ulusal geliri orantılı olarak, 5,5 misli daha yüksek, Almanların 15 misli ve İngilizlerin 25 misli daha yüksektir!), Hindistan'da ki yoksulluk hakkında bir nebze bilgi sahibi olunabilir. Hindistan'ın salt ihracatına ilişkin mutlak rakamlar alınır, Hindistan'ın çeşitli üretim dalları alanında ulaştıklarına bakılacak olursa, ve onun dünya pirinç üretiminde birinci sırada, kenevir üretiminde yine birinci sırada, ham şeker, çay ve pamuk üretiminde ikinci sırada ve buğday üretiminde üçüncü sırada bulunduğu bakılırsa, ya da son on yıl içinde Hindistan'ın gerçekten çok hızlı sınai

gelişmesi duyulduğunda, tümüyle tek taraflı ve yanlış bir resim görülür. Bu şekilde, Hindistan'ın dünyanın en büyük sanayi ülkelerinden biri olduğuna dair iddiaların doğru olduğu görünümü uyanabilir. Örneğin bilindiği gibi Milletler Cemiyeti'nin Uluslararası İş ve İşçi Bulma Kurumu Hindistan'ı dünyanın başlıca sekiz sanayi ülkesinden biri olarak "tanıdı".

Fakat bu hiç de gerçek duruma uymamaktadır. Bu mantık daha da ileri götürüldüğünde, çok saçma sonuçlara varılır. Dolaylı askeri giderler de hesaba katıldığında, Hindistan'daki askeri giderler, emperyalist Japonya'nın iki mislidir. Ve hatta Hindistan diğer ülkelere sermaye ihraç etmektedir. Böylesi göstergeler temelinde güya haklı bir şekilde, Hindistan'ın emperyalist bir ülke olma yolunda olduğu iddiası bile ortaya atılabilir. Ve İngiliz emperyalizminin resmi raporlarında da konu üç aşağı-beş yukarı böyle konulmaktadır. Bu raporlara göre Hindistan'da İngiliz emperyalizmi ile mükemmel bir uyum içinde gerçekleşen büyük bir "maddi ve manevi ilerleme" sürmektedir. Elbette bu emperyalist bir yalandır sadece.

Hindistan'da Sosyal Piramit

Hindistan'daki sosyal piramidi gözönüne getirin yoldaşlar. Bu bir sanayi ülkesi olmaktan ziyade, tam tersine büyük bir köyler kıtasıdır. 680.000 köy var — içinde yaşayan köylüleri bir yana bırakın, bütün bu köylerin hepsinin hiç sayılıp sayılmadığını bile bilmiyorum. Büyük çoğunluğu hemen hemen Rusya'daki "köy yoksulları" gibi yoksul köylüler olan bu köylüler, 50-60 milyon paryayla, "Dokunulmazlar"la birlikte sosyal piramidin en alttaki geniş tabakasını oluşturmaktadır. Onların omuzları üzerinde kırdı, en büyük feodal toprak ağası ve prenlere dek sömürücülerin çok katlı hiyerarşisi yükselmektedir. Son olarak en üste ise, Hint halkı ile karşılaştırıldığında fil sırtına konmuş bir sinek gibi olan yaklaşık 103.000 yetişkin beyaz erkekten oluşan —hemen tamamı İngiliz— görece çok küçük bir beyaz sömürücüler grubu durmaktadır. Her beyaz sömürücüye, bu her beyazın çizmeleri altında bulunan 3.000'den fazla Hintli düşmektedir.

Bu beyazlar kimlerdir? En büyük bölümü, yaklaşık 64.000'i, subay, general, asker, polistir, sonra yüksek memurlar, işadamları vs.

Hintliler bunlara "Sahib", büyük beyaz efendiler derler. *Kellermann*, örneğin bir keresinde arabasıyla şehre gittiğinde, birkaç yerli aristokratın at sırtında karşı taraftan geldiğini, kendisini görür görmez derhal attan indiklerini ve geniş bir kavis yaptıklarını anlatır: Arabacı ona, onu bir İngiliz zannettiklerini ve kırbacı ile dövülmekten korktuklarını anlatır. ... Beyaz Sahib, trende, doğal olarak Avrupalılar tarafından ödenen bilet ücretinin birkaç mislini ödemek zorunda olan 50-60 Hintli kadar yere sahiptir. Her İngiliz, bir Hint mahkemesi önüne çıkmayı reddetme hakkına sahiptir. Bu, doğaldır ki, cezadan kaçmak isteyen beyaz suçlular için çok büyük bir rahatlık oluşturmaktadır. Bu beyaz sömürücüler topluluğunun en tepe noktasında onların en tehlikeli idolu olan kral naibi durmaktadır. Tabii, piramit onunla bitmez. Onun üstünde Londra'da Hindistan İşleri Müsteşarı; onun üstünde Kral ve Kralın üstünde Lancashire ve nihayet "beş büyükler" denilen, İngiltere'deki beş en büyük banka grubu durur: Bu bütün sahiblerin güneşidir. Bu dünyada bulunan en büyük piramittir.

İngiliz Sömürüsü

İngiliz emperyalistleri, 300 milyonun üzerindeki bu büyük halkın üstünde çeşitli geleneksel yöntemlerle hüküm sürmektedir: Bunlardan örneğin, askeri olarak korunan ve zorunlu kılınan afyon tüketimi, son zamanlarda içki ve kokain tüketimi ile rekabet içinde belirtilmelidir. Çeşitli dinlerin, herşeyden önce müslümanlar ve Hinduların kışkırtılması yöntemi daha da büyük öneme sahiptir.

Bütün bunlar doğal olarak İngiliz burjuvazisi için çok büyük bir yıllık sömürü getirmektedir. *Varga* yoldaş, bu sömürüyü 167 milyon Sterlin olarak tahmin ediyor: Bu tutar tümüyle İngilizlerin elinde bulunan Hindistan'ın İngiltere ile ticaretinden gelen kârı, hemen bütünüyle İngiliz gemileri ile yapılan deniz nakliyatından gelen kârı, sanayi kârını, Hindistan'a yatırılan İngiliz sermayesi için haracı, Hindistan halkının gerek İngiltere'deki gerekse Hindistan'daki "iyi idare" için ödemek zorunda olduğu büyük idari giderleri içermektedir. Hintli yazarlar *Shah* ve *Khambatha* bu yıllık İngiliz sömürüsünü 146,5 milyon Sterlin olarak tahmin etmektedirler; ki bu da *Varga* yoldaşın verdiği tutarın çok altında değildir. Mutlak meblağ olarak bu çok büyük-

tür ve İngiliz burjuvazisinin toplam kârının bir parçası olarak da çok önemlidir. Nüfus sayısı ile karşılaştırıldığında büyük değildir, fakat Hindistan'ın yıllık ulusal geliri ile karşılaştırıldığında korkunç büyük bir tutardır.

Hindistan'ın Sınai Gelişimi ve İngiliz Sömürge Siyaseti

Hindistan'daki İngiliz egemenliğinin ilk işi yerli dokumacılık zanaatını yasaklamak oldu. Birkaç yıl içinde gaddarca cezalarla bu zanaat ortadan kaldırıldı. Ülkenin sınai gelişimi sistematik olarak engellendi ve ancak son yüzyılın dönemecinde başlayabildi. Savaş sırasında ve savaştan sonra sanayide, hepsinden önce tekstil sanayii alanında gerçekten hızlı bir gelişme oldu. Fakat diğer bazı alanlarda görece rakamlar daha da büyüktür: Örneğin on yıl zarfında işçi sayısının metal sanayiinde yüzde 100 civarında; kimya sanayiinde yüzde 130 civarında arttığı tespit edilebilir. Fakat bu sanayi dalları henüz zayıftır, gelişimlerinin daha başlangıcında bulunmaktadır. Hindistan'ın şu andaki sanayi yaşamında sadece tekstil sanayii önemli bir rol oynamaktadır.

Söylendiği gibi, son 20 yıl zarfında Hindistan'ın sınai gelişimi hızlı bir tempo göstermiştir. Fakat bu olgudan bazı yoldaşlar, Hindistan'ın sınai gelişimine ilişkin olarak İngiliz siyasetinin yepyeni bir rota tuttuğu sonucunu çıkarmakla haddinden fazla ileri gittiler. Böyle bir görünüm 1921/23 yüksek konjonktür yıllarında ortaya çıkabilirdi. Fakat temelde İngiliz sömürge siyasetinin rotasında hiçbir dönüşüm olmamıştır. Hatta bu yoldaşlardan bazıları öyle ileri gittiler ki, *Hindistan'ın* İngiliz emperyalizmi tarafından dekolonizasyonu [sömürgelikten kurtulması/çıkması—ÇN] perspektifini koydular. Bu tehlikeli bir sözcüktü. Görüşüme göre, yanlış olan bu teoriyi savunan bu yoldaşlar ve kısmen bugün bile hâlâ savunan bu yoldaşlar, özellikle de *Palme Dutt*, *Roy* ve *Rathbone* yoldaşlar, aslında hareketimizin sorunlarını çok ciddi ele alan yoldaşlardır. Hatta Rajan yoldaşın birinci gündem maddesi ile ilgili tartışmada söyledikleri bile bu yanlış görüşün belli bir kalıntısını dile getirmektedir. Bu sorunu açıklığa kavuşturmayı

kendime görev biliyorum. İngiliz emperyalizminin gerçekten Hindistan'ın dekolonizasyonuna götüren Hindistan'ın sanayileştirilmesi rotasını izlediği doğru olsaydı, o zaman emperyalist sömürge siyasetinin özü üzerine bütün görüşlerimizi gözden geçirmemiz gerekirdi. Bunun böyle olmadığını olguların gösterdiğini sanıyorum.

Dekolonizasyon Teorisi

İlgili yoldaşlardan sizlere bazı alıntılar okuyacağım. *Palme Dutt* yoldaş "Modern Hindistan" adlı kitabında şunları yazıyor:

"Hindistan 19. yüzyılda İngiliz fabrikatörleri için en önemli sürüm pazarı idi. 20. yüzyılda Hindistan İngiliz sermayesinin denetimi altında hızla sanayileştirilmektedir: bu sermaye burada, devasa ve sorumsuz bürokratik aygıt ve işçilerin yarı-köle durumu sayesinde, kendi yurdundan daha elverişli yatırım olanakları bulmaktadır."

Ve devamla:

"İngiliz denetimi altında Hindistan'ın sanayileştirilmesi —şimdi Hindistan resmen dünyanın bellibaşlı sekiz sanayi ülkesinden biri olarak tanınmıştır—, İngiltere'de durum kötüleştiği oranda, İngiliz sermayesinin Hindistan'daki ucuz işgücü üzerindeki iktidarından yararlanması ve burada rekabeti vasıtasıyla İngiltere'deki ücretleri düşürecek işletmeler kurması anlamına gelir."

Roy yoldaş, II. Dünya Kongresi'ndeki tezlerinde tümüyle başka bir görüş savunmuştu *Lenin* tarafından gözden geçirilen bu tezlerde, o sıralar *Roy* yoldaş şunu yazmaktaydı:

"Doğu halklarına zorla kabul ettirilen yabancı emperyalizm, kuşkusuz onların sosyal ve ekonomik gelişmelerini kösteklemiş ve onların Avrupa ve Amerika'nın ulaştığı gelişme kademesine ulaşma olanağını ellerinden almıştır. Sömürgelerdeki sınaî gelişmeyi durdurmayı amaçlayan emperyalist siyaset sayesinde, yerli proletaryanın ortaya çıkışı henüz kısa bir süre önce başlamıştır."

Şimdi *Roy* yoldaş başka bir görüşe sahiptir. Ekim 1927 tarihli Hindistan sorununa ilişkin karar tasarısında şunları yazmaktadır:

"Emperyalizmin yeni politikası, Hindistan'ı bir "bağımlı devlet"ten "dominyon devlet"e doğru geliştirecek şekilde Hindistan'ın kerte kerte "dekolonizasyonu"nu içermektedir. Hint burjuvazisi güçlü rakip olarak baskı altında tutulmak yerine, ona emperyalizmin hegemonyası altında ülkenin ekonomik gelişmesinde ortaklık verilecektir. Hindistan geri, tarımsal sömürge mülkiyetinden çıkıp modern bir sanayi ülkesi —"özgür ulusların İngiliz devletler topluluğunun bir üyesi"— olacaktır. Hindistan, kapitalizmin savaş sonrası bunalımının İngiliz emperyalizmine dayattığı siyaset, sömürge sömürsünün eski, eskimiş biçim ve yöntemlerini yeni biçim ve yöntemler yararına ortadan kaldırdığı ölçüde ve sürece, "dekolonizasyon" süreci içinde bulunmaktadır."

Roy yoldaşın karar taslağındaki anlatımı, aynı yönde devam etmektedir. Fakat yoldaşların dikkatini çekerim ki, Roy yoldaş bu teorisinin sonuçlarını sezinliyor. O şöyle diyor:

"Ekonomi alanındaki bu değişiklik siyasi sonuçları da beraberinde getirir. Yavaş yavaş dekolonizasyon kaçınılmaz süreci dünya imparatorluğunun dağılmasının nüvelerini içinde taşır. Gerçekten de —dolaysız bir çöküş tehlikesini önlemek isteyen— dünya imparatorluğunu sağlamlaştırmak amacıyla izlenen yeni siyaset, dünya imparatorluğunun temelinden sarsıldığını göstermektedir. Emperyalizm, kapitalist refahın çok güçlü bir göstergesidir. Şimdiki kapitalist alçalma döneminde onun temelini altı oyulmuştur."

Roy yoldaş, İngiliz emperyalizminin dekolonizasyon siyasetinin İngiliz dünya imparatorluğunun sarsılmasına ve dağılmasına götüreceğini görmektedir. Fakat buna rağmen İngiliz emperyalizminin bu siyaseti devam ettireceğine inanmaktadır! *Rathbone* yoldaşın yeni bir gerekçe getirdiği "Hindistan'ın Sanayileşmesi" makalesinden bir alıntı daha dinlemenizi rica edeceğim:

"... Savaş sırasında İngiliz mali sermayesi, sömürgelerin sanayileşmesinin gelişmesinden alıkonulması şeklindeki oralarda yapılan hatayı görmüştür, çünkü sömürgeler, savaş sırasında anavatana mühimmat temini konusunda işe yarar durumda değillerdi... Sömürgelerin sanayileştirilmesinin ana nedenlerinden biri buydu."

Şimdi yoldaşlar, sömürgelerin savaş sırasında anavatana savaş maksadıyla mühimmat teslim etmesi anavatan için iyi bir şeydir. Eğer

İngiliz emperyalizmi Hindistan'ı savaş sırasında kendisine mühimmat teslim etmesi amacıyla sanayileştirmekte ise, o zaman bu sömürgele-
rin gelecek savaş sırasında bu mühimmatı önce kendi dekolonizasyon-
larını hızlandırmak amacıyla kendileri için kullanabilme tehlikesi ke-
sinlikle ortaya çıkar. Hindistan'da Tata gibi büyük bir metal fabrikası
bile, herhangi bir tehlike olmaması için, İngiliz emperyalizmi tarafın-
dan çeşitli tarzda bağlanabilir ve denetlenebilir. Bazı demiryolu atöl-
yeleri de vs. aynı şekilde denetlenebilir; fakat, yoldaşlar, tek tek böy-
lesi işletmelerin varlığı Hindistan'ın sanayileşmesi demek değildir. Sa-
nayileşme, bir tarım ülkesinin bir sanayi ülkesine dönüşmesi anlamına
gelir, herşeyden önce *üretim araçları üretiminin, makine sanayiinin
gelişmesi*, genel, kökten bir sınai gelişme anlamına gelir. Sorun, Hin-
distan'da herhangi bir sınai gelişme olup olmadığı değildir —bu kesin-
likle sözkonusudur, olmuştur— aksine sorun, İngiliz emperyalizminin
siyasetinin Hindistan'ın sanayileştirilmesi hedefini izleyip izlemediği-
dir.

Olgular neyi göstermektedir?

İngiliz emperyalizminin savaştan sonra Hindistan'ın sınai gelişi-
mesi yararına bazı az çok önemli ekonomik tavizler verdiği doğrudur.
Bunların en önemlisi pamuk sanayii için yüzde 15'lik gümrük idi. Fa-
kat bu tavizlerin verilmesi nasıl açıklanır?

Yoldaşlar, bunu açıklamak için İngiliz emperyalizminin gelecek
bir dünya savaşında karşılaşacağı gereksinim ve gereklilikleri gözönü-
ne getirmeye hiç gerek yoktur. Sadece emperyalist dünya savaşı baş-
langıcında o zaman ki İngiliz emperyalistlerinin durumunu ve bizzat
Hindistan'daki durumu gözönüne getirmek yeter: Asker ayaklanmala-
rı, Pencap'ta büyük köylü ayaklanması, sonra burjuvazinin ulusal hare-
ketinin güçlenmesi, ilk olarak Müslüman Ligi ile Hindistan Ulusal
Kongresi'nin birleşmesi. Buna ek olarak Hindistan pazarında Japon re-
kabeti, kısmen de Amerika Birleşik Devletleri'nin rekabeti — her ikisi
de Hindistan pazarındaki konumlarını güçlendirmek amacıyla savaş
zamanını kullanmaya çalıştılar. Sonra Halife hareketi ve Gandhi hare-
keti vs. Bütün bunlar, birlikte, İngiliz hükümetini şu alternatifle karşı
karşıya bıraktı: Ya Hindistan'ı sömürge olarak kaybetmek, ya da Hin-

distan burjuvazisini yatıştırarak için belli tavizler vermek ve yabancı rekabetten korunmak amacıyla önlemler almak. O dönemde İngiliz emperyalizmine ekonomik tavizleri işte bu zorunluluk dikte etmiştir (tekstil koruma gümrüğünün yüzde 15'e çıkarılması), aynı şekilde 1919 Anayasa reformu. Hindistan'da sanayi üretimi için kolaylıkların nesnel sonucu sınaî gelişmenin hızlanmasıydı. Bu tavizler aslında azdı: Tarım devletinden kapitalist devlete geçişini bu kadar küçük koruma gümrükleri ile gerçekleştiren herhalde bir tek ülke yoktur. Doğal olarak İngiltere bunun istisnasıdır. İngiltere, sanayi malları ihraç eden başka hiçbir ülkenin bulunmadığı bir zamanda ilk olarak bu geçişi sağlamıştır. Fakat bu küçük tavizler de son zamanlarda adım adım bütününüyle geri alınmaktadır.

Dekolonizasyon teorisi yandaşları tarafından, orada ucuz ücretlerden vs. yararlanmak için İngiliz mali sermayesinin Hindistan sanayiinde yatırım imkanları aradığı iddia edilmektedir. Şimdi, gerçekten de savaştan sonra da çok miktarda İngiliz sermayesi Hindistan'a ihraç edilmiştir. Fakat burada şu dikkate şayan görüngüyü görüyoruz: Savaştan sonra doğal olarak önceleri İngiliz sermaye ihracı cüzi idi, fakat sonra 1921/23 arasındaki üç yıl içinde çok arttı. Daha sonra sert bir dönüşüm oldu. Savaştan önceki son yıllarda Hindistan'a İngiliz sermaye ihracı yılda yaklaşık 13-16 milyon Sterlin tutuyordu, sonra, söylendiği gibi, savaştan sonraki ilk yıllarda bu ihracın asgari düzeyde olduğu, 1921'den 1923'e yılda 25-30 milyona ve hatta 36 milyon Sterline çıktı, yani tüm İngiliz sermaye ihracının beşte biri veya dörtte biri Hindistan'a gitti. Daha sonra Hindistan'a İngiliz sermaye ihracı yeniden iki, sonra üç milyona düştü ve geçen yılda, 1927'de çok cüzi bir miktar olan, salt 0,8 milyon Sterlin idi. İngiliz kapitalizmi son yıllarda Hindistan'a gitmeyi sevmemektedir. Güney Afrika'ya, Avustralya'ya ve Sudan'a bile yolu düşerken, Hindistan'a uğramamaktadır. 1921-1923 istisna yıllarında Hindistan'a İngiltere'den ihraç edilen sermayenin hangi amaçlar için yatırıldığı araştırıldığında, bırakınız sanayi için yatırılmasını, en büyük bölümünün hiç de üretim amacıyla yatırılmadığı görülür. 94,4 milyon Sterlin tutarındaki toplam meblağın 70 milyon Sterlini hükümet tahvilleri payına düşmektedir. Savaş sırasında ve sonrasında Hindistan'da sanayie yatırılan İngiliz ihraç sermayesinin

payı en fazla yüzde 10 olarak tahmin edilebilir. 1913-1924 yıllarında Hindistan'ın tüm devlet borcu 4139 milyon Rupî'ye çıktı; bunun 3343 milyon Rupisi üretici olmayan (esas olarak askeri) amaçlar için kullanıldı. Örneğin savaş sırasında Hindistan hükümeti İngiliz savaş amaçları için 145 milyon Sterlin hibe etti ve ayrıca dünya savaşının çeşitli cephelerinde önemli faal ordular idame etti: Hindistan kendi kaynakları ile Afganistan'a, Vasiristan'daki bağımsız kabilelere karşı savaş yürüttü. Bu nedenle 1925'e dek Hindistan bütçesinde büyük bir açık bulunması şaşılacak bir şey değildi.

Hindistan'da sermayelerin, yabancı anonim şirketlerin (büyük bir bölümü İngiliz) 1919-1924 yıllarındaki gelişmeleri izlendiğinde, bu çok önemli olarak adlandırılabilir (452 milyon Sterlin, yani üç miltenden fazla), fakat bu sermaye yatırımlarının büyük bir kısmı sanayie değil, aksine herşeyden önce bankaların, sigorta ve devlet şirketlerinin (405 milyon Sterlin) payına düşmektedir. Buna karşılık aynı zaman süreci içinde, içinde İngiliz sermayesinden daha fazla Hindistan sermayesinin yatırılmış olduğu Hindistan'da kayıtlı anonim şirketlerin sermaye artırımında, çok daha büyük bir kısım, 1900 milyon Rupî'nin bir milyardan fazlası sanayiın payına düşmüştür.

Hindistan'da yerli sermaye savaştan sonra, savaştan önce İngiliz sermayesinin tam bir tekele sahip olduğu çeşitli alanlarda (jüt sanayii, çay plantasyonları) ağırlık kazandı. Aynı sürede Hindistan'ın ithalatında İngiltere'nin payı önemli derecede geriledi; savaştan önce yüzde 64 iken, 1926/27 yılında yüzde 47,8. 1913/14 yılında Hindistan'a İngiliz ithalatı 1176 milyon Rupî tutarken, 1924/25 yılında savaştan önceki fiyatlarla hesaplandığında sadece 720 milyon Rupidir. Esas sebep olarak herhalde Hindistan sanayiinin gelişmesi görülmelidir; fakat diğer taraftan Japonya'nın, Birleşik Devletlerin, İtalya, Belçika ve Almanya'nın rekabetinin gelişmesi de vardır. İngiliz emperyalizminin bu gelişme sürecine gözlerini kapamak istemeyeceği anlaşılır bir şeydir.

Son dönemde onun kendi payına Hindistan'ın sanayileşme eğilimlerine karşı, karşı-önlemler aldığını da görüyoruz. Örneğin pratikte ithalat için yüzde 12,5'lik bir prim anlamına gelen İngiliz hükümetinin para siyasetine, Rupî kurunu yapay bir şekilde (1 şilin 4p yerine) 1 ş-

lin 6p'ye çıkarmasına dikkat çekerim. Gerçekte bu yürürlükteki koruyucu gümrüklerin öneminin büyük bir bölümünü kaybetmek anlamına gelir. Hindistan burjuvazisi uzun zamandan beri altın standardının uygulanmasını talep etmektedir. Ama İngiliz burjuvazisi bunu işitmek bile istememektedir. İngiliz malları için gümrük imtiyazları yürürlüğe konmaktadır. Hindistan'da gerçekten bir devlet bankasının kurulmasını amaçlayan her talebe karşı, İngiliz hükümeti tarafından amansızca mücadele yürütülmektedir. Son dönemde demiryolu vagon siparişleri yeniden İngiltere'ye verilmektedir. Londra'daki "beş büyükler" şimdi Hindistan'a verilecek bütün ekonomik tavizleri tehlikeli bulmaktadırlar. Onlar Hindistan'ın sanayileşmesine karşı saldırgan bir ekonomik siyaset yürütmektedirler. Bu karşı-önlemler kesinlikle Hindistan'ın "dekolonizasyonu"nu değil de, aksine sömürge rejiminin sağlanmasını amaçlayan Simon Komisyonunun Hindistan'a gönderilmesini de içermektedir.

Yoldaşlar, elbette Hindistan'da sınai gelişmenin İngiliz emperyalizmi tarafından tümüyle boğulmasının mümkün olduğunu idda etmek istemiyorum. Bunu denemek istese bile, mümkün olamaz. Hindistan'ın sınai gelişmesi yavaş da olsa ilerleyecektir. Ama ne kadar ileri giderse o kadar da İngiliz emperyalizminin en önemli sömürge çıkarlarıyla çelişme içine girecektir. Onun Hindistan pazarına şimdi her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır, kendi ekonomik durumu acil olarak Hindistan'ın daha fazla sömürülmesini gerektirmektedir: Ama bunu Hindistan'ın sınai gelişmesinin çıkarlarıyla yeniden şiddetli bir çatışmaya sebep olmaksızın gerçekleştiremez.

İç Pazarın Genişletilmesi Sorunu

Roy yoldaş, Hindistan burjuvazisinin İngiliz emperyalizmi ile birlikte ekonomik iktidarda bir "ortaklık" alacağını söylemektedir. Kuşkusuz bunlar arasında bir uzlaşma aranmaktadır. Gerek İngiliz, gerekse Hindistan burjuvazisi kalıcı bir uzlaşmaya varmaya çalışmaktadır. Fakat sorun, bu büyük, kalıcı uzlaşmanın ulaşılabilir olup olmadığıdır. Geçici olarak ve kısmen belirli alanlarda birbirleri arasında çeşitli sözleşmeler elbette pekala mümkündür. Örneğin, Lancashire ile

Bombay pamuk fabrikatörleri arasında, ikincilerin salt daha düşük kaliteli üretim yapmaları biçiminde böyle bir sözleşme yapılması başarmıştır.

Ama böylesi bir şey tüm çizgi boyunca mümkün müdür? Hayır, bu mümkün değildir. Yoldaşlar, bu ancak, *Hindistan'da iç pazarın büyük bir hızla genişlemesi* halinde düşünülebilir. Bu durumda Hindistan'da sömürü gerek Hint burjuvazisi tarafından, gerekse, İngiliz emperyalizmi tarafından belli bir süre paralel ve belirli oranda sür-tüşmesiz gelişebilir. Bu durumda bile Hindistan'ın bağımsız gelişme güçleri ile İngiliz emperyalizmi arasında çatışma çıkması engellenemez. Fakat bu çatışma bu şekilde belli bir süre geciktirilebilir. Ama gerçekler Hint iç pazarının genişlemediğini göstermektedir. O sabit kalmakta, hatta kısmen iç pazarın daraldığı görülmektedir. Örneğin orada pamuklu mallar tüketimi savaş öncesi zamanın tüketimine oranla düşmüştür. Aynı süre içinde Hint tekstil sanayi geliştiğinden dolayı bu durum ancak İngiliz rakiplerin kısmen geri itilmesi ile mümkün olabilmıştır. İç pazar ikisine birden çok dardır.

Hindistan'da iç pazarın gelişmesini sorunu, bu nedenle hem İngiliz, hemde aynı şekile Hint burjuvazisi için önemlidir. Fakat bu sorun onlar için çözülebilir mi?

Hindistan'da iç pazar nedir? Bu, esas olarak köydür. Burada tayin edici önem köylülüktedir. Potansiyel olarak Hint köylülüğü çok büyük bir iç pazar gücünü oluşturmaktadır, fakat gerçekte kendine uygulanan üçlü sömürü nedeniyle, İngiliz emperyalizmi ve onun vergi tahsildarı tarafından, toprak ağaları tarafından ve ticaret ve tefeci sermaye tarafından sömürü nedeniyle satın alma gücü cüzzidir. Buharin yoldaşın gündemin birinci maddesinde açıkladığı gibi, Hindistan sanayii, yoksullaştırılmış köylülerin büyük kitlesini istihdam edecek durumda değildir ve proleterleşme yerine Hindistan'da kırdaki yoksullaşmanın sürekli büyüyen bir sürecini görmekteyiz.

Hint Köylülüğünün Durumu

Bütün Hint tarım sorununu ortaya koymaya ve çeşitli yörelerin kendine özgü koşullarını anlatmaya çalışmadan, Hindistan'da iç paza-

rın gerekli genişlemesinin neden başa çıkılmaz zorluklarla karşılaştığını anlatabilmek için Hint köyüne ilişkin birkaç özsel momenti belirtmek zorundayım.

Ülkenin en büyük toprak ağası olan İngiliz emperyalizmi tarafından eski köy topluluğu ve demokratik köylü anayasası "panchayat" yok edildi, ama eski feodal toprak ağalarını ortadan kaldırmak yerine—hatta daha büyük ölçekte— yeni bir feodalizm kuruldu. Şimdiki toprak ağaları ve büyük icarcıların büyük tabakası olan Samindarlar (yaklaşık 1 milyon Samindar vardır, aile fertleri ile birlikte 8 milyon) Hindistan'da İngiliz burjuvazisinin ana sosyal dayanağı olup, İngiliz emperyalizminin önlemleri ile ortaya çıkan bir sınıftır. Bu rant sahiplerinin kendileri bizzat şehirde yaşamaktadır. Tarımsal büyük işletmeler hemen hiç yoktur. Bir yanda feodal Racalar ve yeni feodal Samindarlar ile diğer yanda Hint köylüleri arasında, köylüleri sömüren tüm bir alt-icarcılar hiyerarşisi durmaktadır. Toprağı işleyen yoksul köylüler ile toprak ağası arasında çoğu kez 10-12 (istisnai hallerde daha fazla) kademeli ara sömürücüler bulunmaktadır. Köylü, vergileri ve toprak rantını ödeyemezse, tefecilerin eline düşmektedir. Hint köylülüğünün yarısına yakını çok borçludur. Bazı durumlarda tefeci köylüyü öylesine sömürür ki, köylü ürününün çok büyük bölümünü tefeciye teslim etmek zorunda kalır. 1919 yılında resmi hükümet raporuna göre Hindistan'ın bazı yörelerinde 6 milyondan az olmayan miras olarak devranılan borç kölesi bulunmuştur. Böylesi bir şey ancak Hindistan'da bulunabilir. Rant ve borç faizinin mahsülün ortalama yüzde 70'inden fazlasını tuttuğu hesaplanmıştır. Bu hesabın tam doğru olduğuna güvence veremem. Buna yalnızca Hint köyündeki olağanüstü katmerli sömürüyü gözler önüne sermek için değiniyorum. Korkunç pahalı toprak fiyatı nedeniyle Hindistan'ın bir dizi yöresinde toprağın parsellenmesi akıl almayacak derecede ileriye gitmiştir. Elbette bu koşullar altında köylünün emek üretkenliği gelişemez. Köylü, yılın büyük bölümünde ya tümüyle ya da kısmen işsizdir. Ürün verimi çok düşüktür. (Hektar başına buğday verimi Japonya'dakinin yarısı, Almanya'dakinin üçte biridir. Pirinçte hektar başına 1926 yılında Japonya'dakinin üçte ikisinden de azdır.) Toplam rekolte 1900'den beri artmamıştır.

Doğal olarak böyle koşullar altında köylünün satın alma gücü cüzdür ve tüketimi çok azdır. Savaşın bu yana tarımsal ürün fiyatları ile sanayi malı fiyatları arasındaki fark köylülerin aleyhine daha da açılmıştır. Çok yetkili yazarlar, yılda bir kere bile olsun karnını doyuramayan Hint köylü nüfusunun 100 milyondan fazla bir kitle olduğunu iddia etmektedirler. Hindistan'daki ölüm oranı dünyada en yüksektir (İngiltere'dekinin hemen hemen üç misli). Bu yüksek ölüm oranının dolaylı veya dolaysız ana nedeni, gerçekten açlık ve salgınların (özellikle de tifo) yayılmasına hizmet eden sefalettir.

Tarım Reformu mu, Tarım Devrimi mi?

Böylesi koşullarda iç pazarın gerekli genişlemesi hangi şartları gerekli kılmaktadır? Büyük çapta bir tarım reformu mu? Bu Hindistan'da mümkün müdür? İngiliz hükümeti İrlanda'da bir tarım reformu yaptığında, toprağın en fazla parçalara bölünmüş olan bölümünü satın almıştır. Fakat Hindistan'da toprak hemen her yerde olağanüstü ölçüde parçalanmıştır. Onu temel alarak büyük çapta bir toprak reformu yapabilecek bir toprak fonu yoktur. Toprak ağasının topraklarına elkoymak İngiliz emperyalizmi için siyasi bakımdan mümkün değildir. İşlenebilir toprak sahalarını genişletebilecek yapay sulama tesisleri —ki böylesi hükümet tarafından kurulursa—, birincisi hepten yetersizdir ve ikincisi, bunlar kapitalist işletme biçimleri olarak kurulduğundan dolayı, su sevki için harçlar o kadar pahalıdır ki, ortalama köylü ondan yararlanamaz.

Bombay reislik bölgesinde, küçük köylüler için asgari toprak rantı yasal olarak tespit edilmeye çalışıldı. Ne var ki bu reform geri çekilmek zorunda kaldı, çünkü zarurete düşen köylülerin neyle geçineceklerini kimse bilmiyordu. Hindistan'da burjuva yöntemler yoluyla gerekli tarım reformunu yapmak için, önce bunun önkoşulu olarak salt milyonları değil, onmilyonlarca köylüyü ülkeden sürmek gerekirdi. O halde Hindistan'da etkin bir tarım reformu mümkün değildir.

Tüm gelişme, orada ne dekolonizasyon, ne de tarım reformu değil, aksine tarım devriminin olgunlaştığını göstermektedir. Pencap ve Hindistan'ın bazı diğer bölgelerinde köylüler dünya savaşı sırasında asker olarak çeşitli cephelere gönderilmişlerdir. Her ne kadar İngiliz

Sahib'e karşı olmasa da, beyaz Sahibe karşı Avrupa'daki savaş cephe-lerinde toplam bir milyon Hint askeri savaşmıştır. Onlardan her on ki-şide biri cephede kalmıştır. Ama onda dokuzu beyaz Sahib'in zayıf bir tarafı olduğu şeklinde yeni bir tecrübe ile geri dönmüştür... Eğer bu tecrübe Hint köylerinde her yerde yaygınlaştırıldığında ve hem Hintli cephe savaşçıları hem de onların çevreleri, birinci planda silahlarını kendilerini ezenlere karşı yöneltmedileri için eşeklik ettiklerini kavra-dıklarında, Hindistan'da tarım devriminin zamanı gelmiş olacaktır.

Hint Burjuvazisi Neden Alarm Borusu Çalmaktadır?

Bu durum karşısında Hint burjuvazisinin de alarm borusu çal-ması şaşılacak bir şey değildir. Tabandan baskı burjuvaziyi muhalif pozlara zorlamaktadır. Parlamento oybirliği ile —tabii İngilizler ve bazı müslüman aristokratların aleyhte oyuyla— *Simon* Komisyonunu boykot etmeyi kararlaştırmıştır: Hint Ulusal Kongresi, "Hint halkının hedefinin tam ulusal bağımsızlık olduğunu" açıklamayı kararlaştırmış-tır. Bana, bunların salt kağıt üzerinde kaldığı, insanların yalnızca ba-ğırıldığı, sadece "ay ışığında siyaset" yaptıkları söylenecek olursa şu ce-vabı veririm: Doğrudur, fakat ay ışığının arkasında bile acı bir olgu keşfedilebilir, yani ayın kendisi. Hint burjuvazisinin çığırkanlığı, bu-nun arkasında ciddi ve önemli bir şeyin olgunlaşmakta olduğunun bir göstergesidir.

Şu anda Hindistan'da ekonominin bütün alanlarında, ve hiç de sermaye eksikliği nedeniyle değil, ekonomik bir bunalım vardır. Hin-distan'da sermaye fazlasıyla bulunmaktadır. Hintli kapitalistler, İngiliz emperyalistlerinin yardımıyla sermaye fazlalıklarını elden çıkarmaya çalışmaktadırlar: devlet tahvilleri ve hisse senetleri (sanayi şirketleri-nin hisse senetlerinden ziyade devlet tahvilleri) satın alınmakta, tasar-ruf sandıklarına yatırılmakta, Hindistan'daki İngiliz Maliye Bakanı'nın tavsiye ettiği gibi, sermaye Brezilya'ya ihraç edilmekte, hazine olarak büyük miktarda altın ve gümüş satın alınmaktadır vs. Neden bu Hint sermayesinin büyük kısmı sanayie yatırılmamaktadır? Çünkü İngiliz sömürge sistemi, Hindistan'ın sanayileşmesi için aşılmaz engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle savaştan sonra kurulan çoğu metal fabri-kaları da son yıllarda tasfiye yoluna gitmiştir. Ve yine de, örneğin *Lu-*

hani yoldaş gibi, Hindistan'ın Güney Afrika hükümeti gibi yerlerde diplomatik temsilcilikler aldığına ilişkin atıfta bulunarak bize, Hindistan'ın sanayileşme ve dekolonizasyon perspektiflerini şairane bir şekilde anlatan yoldaşlar vardır. Luhani yoldaş, en önemli ve özsel olanı önemsiz olandan ayırmayı yeterince kavramamaktadır. Olgunlaşması şimdi Hindistan'da izlenebilen büyük devrimci bunalım; en önemli olan budur. Köylülerin yoksullaştırılması, yerli sanayi gelişmesinin sekteye vurulması, bunun sonucu olarak yerli sanayi yoksullaştırılan köylüleri ememesi, hatta kısmen şehirlerden köylere geriye göçün sürmesi — bütün bunlar Hindistan'ın gelişmesi bakımından önemli ve çok karakteristik olgulardır.

Ulusal Reformizm

Ulusal burjuvazi haykırıyor. Bu doğrudur. Fakat, Hint burjuvazisinin kendi siyasi karakterini, *onun ulusal-reformist siyasetini* anlamak önemlidir. Bu siyasetin proletaryaya karşı yöneldiği, tıpkı burjuvazinin burjuvazi olması gibi, aynı şekilde anlaşılır bir şeydir. Hint burjuvazisinin siyasetinin devrimci bir siyaset olmadığı da keza beraktır. Sadece birkaç çok karakteristik örneğe değineceğim. 1922 yılında yarı-devrimci işçi ve köylü hareketinin ilk yükselişinde, burjuvazi devrimden korktuğunda, Hint Ulusal Kongresi yönetimi derhal emperyalizme teslim olmuştur. Onun Yürütme komitesi o zamanlar şunu karar altına almıştır:

"Yürütme Komitesi, polisleri barbarca öldüren ve polis karakolunu şuursuzca yakan Çauri-Çure'deki kitlenin insanlıkdışı davranışına teessüf eder" vs. vs.

Bu kötü ünlü kararın diğer maddeleri de aynı ruhu taşımaktadır. Ulusal-reformist Svaraj Partisinin ana organı "Forward" (İleri) bir keresinde İngiliz-Sovyet çelişkisinin keskinleşmesi dolayısıyla şunları yazmıştı:

"Hint devlet adamları, İngiliz devlet adamlarına uluslararası siyaset sorunlarında Hint yardımı için ödeme yapmayı tasarlayıp tasarlamadıklarını sormalıdır."

Bu gazete, Rus devrimine karşı İngiliz emperyalizmini destekleme pahasına belirli tavizler almak için İngiliz emperyalizmi ile burjuva pazarlığı böyle kinik bir şekilde başlıktan vermekteydi. Bunun bütün Svarajistlerin öznel görüşü olduğunu iddia etmek istemiyorum, fakat bunun Hindistan ve bir bütün olarak sömürgelerdeki muhalif burjuvazinin ulusal-reformist ana yönelimi için semptomatik olduğunu söylüyorum. Elbette unutmamak gerekir ki, ulusal-devrimci hareketin objektif koşulları burjuvazinin sübjektif iradesine bağlı değildir. Tabii ulusal burjuvazi de sınırsız egemenliği hedeflemektedir, iktidarı bir anlamda hırsız gibi ele geçirmek istemektedir. Ama onun muhalefeti bu dönemde kitle hareketinin uyandırılması için kesinlikle belirli bir objektif öneme sahiptir. Ayrıca Hindistan'daki kitle hareketinin burjuva yönetim tarafından ulusal-reformist zehirlenmesindeki önemi doğru kavramak çok daha önemlidir. Onun bu önemi, Hindistan'da şimdilik, Çin'de şimdiki aşamada olduğundan daha büyüktür. Ulusal-reformist partilerin Hindistan'da —işçiler arasında pek o kadar değil ama, herşeyden önce küçük-burjuvazi ve köylüler saflarında— en büyük kitle etkisine sahip oldukları olgusu basitçe inkârdan gelinemez. Bu etkiyi zayıflatmak, onu aşmak, kitleleri ulusal-reformistlerin, hain burjuva muhalefetin peşinde gitmekten kurtarmak, önümüzdeki en önemli görevimizdir. Hint burjuvazisinin herhangi bir diplomatik kazanımı veya görünürde dekolonizasyon teorisinden yana olan herhangi bir özsel olmayan olgu yerine bu görevi vurgulamak daha önemlidir.

Hindistan'ın Gerçek Kurtuluşunu Hangi Güçler Gerçekleştirecektir?

Şehir küçük-burjuvazisi ve aydınların rolünü doğru anlamak da önemlidir. Örneğin İngiliz emperyalistlerinin dikkatlerini şu anda Hindistan'da küçük-burjuva aydınlar arasında hüküm süren korkunç işsizliğe yöneltme konusunda gösterdikleri açıktan açığa huzursuzluk izlenirse, Hindistan'da devrimci hareketin bu aşamasında yalnızca köylülüğün değil, aym zamanda şehir küçük-burjuvazisi ve küçük-burjuva aydınların önemli bir bölümünün de ulusal hareket içinde hâlâ önemli bir rol oynayabileceği olasılığı yadsınamaz. Şimdi Hindistan'da süren büyük işçi grevleri de önemlidir. Onlar durumun sertleştiğine dair, Hindistan'da devrimci bir bunalımın yaklaştığına dair yarı-devrimci

belirtilerdir. İlerde Hindistan'daki işçi hareketinin koşulları üzerinde daha ayrıntılı duracağım. Hindistan herhangi bir sömürge değildir. Nüfusun korkunç büyüklüğünün ve özgürce gelişebildiği taktirde Hint halkının bütün dallarda sahip olduğu devasa kaynakların önemi terazinin kefesinde çok ağırdır ve devrimci bunalımın derinleştirilmesine katkıda bulunmaya elverişlidir. Hindistan'ın sınai gelişimi daha başlangıç aşamasındadır. Fakat o İngiliz emperyalizmi tarafından artık hükmedilemeyen güçleri ortaya çıkarmaktadır. İngiliz emperyalizminin siyaseti, Hindistan'ın sanayileşmesine sekte vurarak bu gelişmenin yolunu kesmek istemektedir. Fakat Hindistan'ı İngiliz boyunduruğundan kurtaracak ekonomik ve toplumsal güçler, buna rağmen, çok yavaş bir süratle de olsa, gelişmeye devam edeceklerdir.

Herşeyden önce Hint proletaryası gelişmeye devam edecektir, ve Hintli yoldaşların birinin hâlâ Hindistan'daki İngiliz siyasetinin sanayileşme düşmanı temel yaklaşımı üzerine herhangi bir kuşku varsa, ondan ricam ilk ve son olarak bu sorunu bütünüyle açıklığa kavuşturmasıdır. Hindistan'daki Komünist Partisinin önündeki ana görevin, yani komünist ajitasyonla Hint köylülüğünün ve proletaryasının kitlelerini, İngiliz emperyalizminin siyasetinin Hindistan'ın dekolonizasyonunu gerçekleştireceği ya da en azından yaklaştıracığı gibi her türlü hayalden kurtarma görevinin doğru kavranıp kavranmaması tayin edici bir tarzda buna bağlıdır. Bu [yani Hindistan'ın dekolonizasyonu—ÇN] elbette sözkonusu olmayacaktır. Her Hintli işçi, İngiliz Sahib'in bir soyguncu olduğunu ve asla Hindistan'ın dev kolonizasyonunu gerçekleştirmek istemediğini bilince çıkarmalıdır. Hindistan'ın kurtuluşu, tarihin Hint proletaryasına ve köylülüğüne tayin ettiği bir misyondur. Hindistan Komünist Partisi bu mücadelede önder rolü oynayacaktır ve bu kurtuluş mücadelesinin hazırlığında onun birinci görevi, emperyalizm tarafından dekolonize edilmeye ilişkin her türlü hayali dağıtmak; Responsivistler, Svarajistler vd. tarafından yayılan böyle si her sahtekarlığı geniş emekçi kitlelerin önünde teşhir ve onunla mücadele etmektir. Şimdiki görevlerini en iyi şekilde böyle yerine getirecektir.

Kazanılan Deneyimlerin Pratik Çalışmamıza Uygulanışı Hiç Öğrenmeyen Biri

Çin devriminin deneyimi hakkında tezler taslağında en önemli şeyleri söylemiş bulunuyoruz. Hiç çekinmeden, Çin devriminden hepimizin birçok yeni deneyimler ve dersler kazandığını belirtmek istiyorum. Bunu neden açıkça kabul etmeyelim? En azından Sovyetler Birliği'nin büyük toprakları üzerinde, Çin devriminden yeni hiçbir şey öğrenmeyen sadece bir tek insan tanıyorum. Eskiden hiç de tanınmamış bir isim olmayan *Troçki* adını taşıyor o. Bu kez de bize akıl vermek istedi, ama sadece kendisinin ne bir şey unuttuğunu ne de bir şey öğrendiğini gösterdi.

Onun görüşleri üzerine bir kaç söz: O Çin'i alışıl gelmiş bir kapitalist ülkeden özsel olarak farklı başka bir şey olarak görmüyor. O orada yalnızca veya hemen hemen yalnızca kapitalist ilişkiler görüyor: Orada varolan başka şeyler, onun için yoktur; çünkü bu onun tasarımına uygun düşmemektedir. O hatta Çin'de emperyalist sömürge siyasetinin özünü bile kesinlikle anlamamakta, anlamak istememektedir, çünkü o zaman yine aynı şekilde onun tasarımına uymayan, ulusal sorun gündeme gelecektir. Çünkü o herkesten daha radikal olmak istemektedir. O Çin'de derhal saf sosyal devrimin başlamasını istemektedir. Bizim bu ezilen tarım ülkesinde sosyal devrime geçiş biçimi olarak ilk önce geniş işçi ve köylü kitleleri önünde propagandasını yaptığımız, onun uğruna bu emekçi kitleleri mücadeleye çağırdığımız ve bu kitlelerin halihazırda onun uğruna mücadele ettiği işçi-köylü devrimi, Lenin'i takiben devrimin burjuva-demokratik aşaması olarak adlandırdığımız bu geçiş devrimi, Troçki için yeterince radikal değildir. O bunu kesinlikle reddetmektedir. Çin'de sosyalist devrim için tüm siyasi önkoşulların halihazırda var olduğunu, proletarya ve köylülüğün bir diktatörlüğü değil de, derhal bir proletarya diktatörlüğünün gelmek zorunda olduğunu ferman buyurmaktadır. Çin'de yüzmilyonlarca insanı kapsayan köylülüğün onun gözünde hiçbir özel önemi yoktur. Daha da kötüsü: Şimdi onun Çin'deki ana sloganı "Kulaklara" karşı mücadeledir. Şimdi o, hiç kimsenin Çin'de bulamayacağı bir şeyi birdenbire keşfetti, yani Çin köylülüğü saflarında büyük bir "Kulaklar" tabakası bulunduğunu, bu Çinli Kulakların, kendi sözcükleriyle, köyde en yay-

ğın, en genel ve en nefret edilen sömürücü olduğunu keşfetti. Ve orada devrimci hareketi "köy yoksulları komiteleri" ile başlatmak gerektiğini talep etmektedir. Alıntı:

"Bizde (Rusya'da) köy yoksulları komiteleri ilk olarak Ekim Devriminin ikinci aşamasında, 1918 yılının ortasında ortaya çıktıysa, onlar Çin'de şu veya bu biçimde derhal, tarım hareketi tekrar ayağa kalkar kalkmaz sahneye çıkacaklardır. Kulaklardan kurtulma Çin Ekiminin ikinci değil, birinci adımı olacaktır."

Yani Çin'de artık basit sosyalist devrim dahi gündemde değildir, bilakis derhal sosyalist devrimin ikinci aşaması gündemde durmaktadır. Ekim 1917'de Rus Devriminin henüz onlar için olgunlaşmamış olduğu sloganlarla, Troçki'ye göre, Çin'de ortaya çıkılmalıdır, "derhal, tarım hareketi tekrar ayağa kalkar kalkmaz. "Şimdi yoldaşlar, bu, delicesine yüksek derecede haşınlaşan bir küçük-burjuvanın ultra-devrimci sübjektivizmi midir, yoksa nedir? Sübjektif olanın ne olduğunu bilemem ama, böylesi bir ortaya çıkışın pratikte hangi objektif anlama sahip olabileceğini çok iyi biliyorum. Böyle bir şey denendiğinde, o zaman bu devrimin derhal çökmesine ya da en azından Çin'de "tekrar ayağa kalkan tarım hareketinin" çökmesine yol açacak en emin yöntem olurdu. Çin'de bugünkü aşamada böyle bir sloganın atılması ancak provakatif bir etkiye sahip olabilir. Buna ancak, eski bir devrimci için Sovyet iktidarına karşı yürüttüğü ajitasyon ile dünyanın ilk sosyalist devleti tarafından sürgüne yollanmayı hak etmiş olmanın dünyada en büyük yüzkarası olduğunu sübjektif olarak kavrama durumunda olmayan bir insan objektif olarak kalkışabilir. Bu durumda hâlâ sesini kesmeyen bir insan kendini daha da esash teşhir etmektedir.

Çin Devriminin Bir Deneyimi

Çin devrimindeki genel deneyimlerimiz üzerine karar taslağında en önemli şeyler söylenmiştir, özellikle Komünist Partisinin bağımsız siyasetinin gerekliliği üzerine, devrimin bir evreden diğerine geçişini anlamama hatası üzerine vs. Bu genel derslerin dışında Çin Devriminin elbette özellikle incelenmesi gereken bir dizi özgül deneyimleri vardır. Örneğin: Çin köylü hareketinin deneyimleri, devrimci kitle

mücadeleleri ve ayaklanmalarının örgütlenmesinin yeni deneyimleri, Çin gibi bir ülkede ilk Sovyetlerin deneyimleri vs.

Komünistlerin Kuomintang'a katılmasının doğru olup olmadığı sorusu karar taslağında olumlu olarak cevaplandırılmıştır. Fakat bu blokun bölünmesinin kaçınılmazlığının komünistler tarafından yeterince erken ve yeterince berraklıkla görülmediği, şimdi bizce açıktır. Fakat devrimin bir evreden diğerine geçme eğilimini gerçekleştirmeye çalışması sürecinin başlangıçtan itibaren şimdi sonradan görüldüğü gibi berrak bir şekilde görüldüğü varsayılırsa, şu soru sorulabilirdi: Devrimci hareket gelecek evreye daha iyi bir şekilde nasıl hazırlanabilirdi, hazırlanmalıydı? Komintern Yürütme Komitesi'nin siyasi çizgisi kuşkusuz doğrudur. Ana siyasi görevler doğru konmuştu; Tarım devrimini başlatma, proletaryanın hegemonyasını kurma, devrimci süreçte Komünist Partisinin önderliğini ele geçirmesi, Komintern direktiflerinde en önemli örgütsel görevler de vurgulanmıştı; özellikle ulusal ordunun devrimci hareketinin pozisyonlarını güçlendirme ve daha sonra özel bir devrimci işçi-köylü ordusunun yaratılması. Bu direktiflerin çok eksik bir biçimde uygulanması başka bir sorundur, burada bu sorun ile uğraşmayacağım. Ama şimdi şu sorun vardır.

Örgütsel Bir Görev

Rus devriminde Sovyetlerin Şubat-Ekim arasındaki ara zamanda yerine getirdikleri görev, Sovyetlerin —Lenin'in (Troçki'nin değil) direktifleri dikkate alınarak— henüz örgütlenemediği evrede, Sovyetlerin ayaklanma organları olarak kurulması zamanının henüz gelmediği evrede nasıl gerçekleştirilmelidir? Bu, hareketin hazırlık döneminde, iktidarı ele geçirmeden, dolaysız ayaklanmadan önce kitleleri kapsamanın örgütsel biçimlerinin bir sorunudur. Örneğin kitlelerin seçimler temelinde veya başka şekilde, onları kendilerini temsil eden kurumlar olarak tanıdığı ve kabul ettiği alabildiğine gevşek örgütler de olsa, safalarında komünist çalışmaya imkan tanıyan, bu örgütlenmiş kitleler önünde düşmanlarımıza karşı ideolojik mücadele yürüterek ve bu şekilde bu kitleleri onların küçük-burjuva hayallerinden ve reformistlerin etkisinden kurtarabilecek, sadece devrimci kitleleri değil, aynı zamanda devrimci olmayan, reformist ve düşman kitleleri bile kucaklayabi-

len örgütsel biçimler, sonradan Sovyetler biçiminde sağlamaştırılacak olan işçilerin, köylülerin ve askerlerin devrimci blokunun ilk örgütsel biçimleri, *yalnızca proletaryanın değil, aynı zamanda köylülüğün de geniş kitlelerini harekete geçirecek hangi örgütsel biçimler sözkonusu olabilir?*

Komintern Yürütme Komitesi'nin Çin KP'ye direktiflerinde, kitleleri burjuva ve küçük-burjuva önderlikten koparmak amacıyla komünistlerin Kuomintang içinde ve Vuhan döneminde sol Kuomintang içinde çalışmaları gerektiğini vurgulamıştır. Ancak Kuomintang içindeki komünist etkinin toparlanmasının hangi örgütsel biçimlerde olacağı yeterince açıklığa kavuşturulmamıştı. Ayrıca komünistler varolan diğer kitle örgütlerinde de çalışmalıydılar. *Stalin* yoldaş, Vuhan döneminde "gelecekteki sovyetlerin hazırlayıcı unsurları" üzerine konuşmuş ve bu konuda sendikalar ve köylü komiteleri gibi kitle örgütlerine dikkat çekmiştir. Kuşkusuz bu örgütler de hareketin hazırlık döneminde kitlelerin harekete geçirilmesinin pratikte en önemli biçimleri olarak görülmelidir. Ama bu amaçla daha başka örgütsel biçimler de sözkonusu olabilir mi acaba? Elbette onlar da "gelecek sovyetlerin hazırlayıcı unsurları" olmak zorundadır, yani iktidarı ele geçirme zamanında kolayca şûralar biçimine dönüşmeye uygun örgütsel biçimler.

Bazı yoldaşlar, belli bir süre böylesi örgütsel biçimlerin yerine geçecek şey olarak "işçi-köylü partileri"ni düşündüler. Özellikle de sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, bu biçimin tavsiye edilemeyeceğini şimdi eskiye oranla daha berrak görüyoruz. İşçi-köylü partileri çok kolayca küçük-burjuva partilere dönüşebilir, kendisini komünistlerin etkisinden özgür kılabilir ve en geniş emekçi kitlelerle ilişkiye geçmek konusunda onlara çok az yardımcı olur. Böylesi partiler aracılığıyla şu veya bu şekilde gerçek Komünist Partisinin yerine başka bir şeyi geçirmek istemek kesinlikle yanlış olurdu. Biz köylülük ile bir bloktan yanayız, ancak çeşitli sınıflarla her türlü kaynaşmayı kararlılıkla reddederiz.

Tezler taslağında —buna kişisel görüşüm olarak burada değinmememe izin vermenizi rica ediyorum— örnek olarak belirli diğer biçimleri belirttim. İlgili yerleri burada okuyayım:

"Örneğin devrimci köylü komiteleri ve sendikaların temsilcilerinin titizlikle hazırlanmış, periyodik, ortak konferans ve kongreleri, böylesi gevşek örgüt biçimlerinden biri olarak yararlı olabilir; böylesi konferansların, çeşitli kitle eylemlerine önderlik eden ortak devrimci eylem komiteleri seçmeleri; köylü komitelerine katılan temsilcilerin işçi ve köylü kitleleri önünde rapor vermeleri vs. belirli koşullarda öneme sahip olabilir. Bu hareket içinde Komünist Partisinin önder etki gösterecek durumda olması koşuluyla devrimci dalganın yükseliş döneminde, sadece ortak sloganlar ile bağ kurma değil de, daha işçi ve köylü sovyetlerini oluşturmaya yönelme zamanı gelmeden önce aynı zamanda devrimci işçi ve köylü hareketi arasında amaca uygun örgütsel bir bağ kurmak özellikle çok önemlidir".

Yukarıda değindiğim biçimde ve farklı koşullar altında çeşitli ülkeler için uygun düşen her yerde aym örgütsel biçimlerin olmaması çok kolaylıkla mümkündür. Böylesi biçimlerin çeşitli ülkelerin somut koşullarına uydurulması, bu nedenle de bunların esnek olması gerektiği bana açık görünmektedir. Zaten bu örgütsel görev, Kongre'de kongrenin tezleri içine alınacak derecede yeterince öneme sahiptir.

Sömürge Ülkelerde Devrimci İşçi Hareketinin Özel Zorlukları

Çin'de yalnızca Komünist Partisi değil, aym zamanda tüm proletarya büyük bir devrimci deneyim kazandı. Bu bağlamda, her ne kadar Hindistan'da sanayi gelişimi Çin'dekinden çok ileride ise de, Çin proletaryası örneğin *Hindistan* proletaryasından içinde bulunduğumuz anda büyük bir adım daha ileridedir. Proletaryanın devrimci deneyiminin devrimin yükselen dalgasının tepesindeki bir anda, başka zamanlarda birkaç yılda olduğundan çok daha güçlü büyüebileceğini Çin'de özellikle açıkça gördük. *Endenozya*'da devrimci işçi hareketi hakeza gelişmesinin önemli bir aşamasını geride bıraktı. *Güney Afrika*'da da artık iyice kök saldı. Buna karşılık diğer tüm sömürge ülkelerde devrimci işçi hareketinin gelişmesi henüz zayıf başlangıç aşamasında bulunmaktadır.

Devrimci hareketin örgütlenmesinde, herşeyden önce parti inşasının karşısında duran zorlukları anlamak için *sömürge proletaryasının özel özelliklerine* dikkat çekmek gerekir. Bir kere bu proletarya

hemen her yerde proletaryanın ilk kuşağıdır. Büyük bir bölümü kırdan gelmiş olup, önemli bir bölümü yeniden kıra döner. Bileşimi çok değişkendir. Saflarında az sayıda kalifiye işçi, fakat çok sayıda kadın ve çocuk vardır. Sömürge proletaryası öte yandan haddinden çok yüküldür. Orada insan işgücünün aşınması çok hızlı gerçekleşmektedir, bu yüzden örneğin kapitalist ülkelerde çok büyük bir sorun olan meslek hastalıkları sorunu, sömürgelerde çok tali bir rol oynamaktadır. Doğru olup olmadığını bilmiyorum ama, örneğin Hindistan'da bir insanın ortalama yalnızca 24 yıl yaşadığı söylenmektedir. Oysa Avrupa'nın kapitalist ülkelerinde ortalama yaşam süresi çok daha yüksek. Sömürgelerde proletaryanın örgütlenmesi çok zordur. Onun hareketleri ilkel, tezcanlıdır (impulsiv). Bu proletarya kolay yönlendirilebilir, ancak aynı zamanda kolay da yönden çıkarılabilir.

Asıl sömürgelerde, sömürünün ana alanları yabancı kapitalistler tarafından yapıldıkları ölçüde, *plantasyonlar* ve *maden işletmeleri*dir; bazı sömürgelerde (örneğin Orta Afrika'da) bunlar hemen hemen tek kapitalist işletmelerdir. Bu plantasyon ve maden işletmelerinde işçilerin gerçekte nasıl koşullar içinde oldukları konusunda çok az şey bilmekteyiz. Buraları aslında köle çalıştırma alanlarıdır. Oralarda hemen her yerde kontrat sistemi temelinde çalışılmaktadır. Hindistan'da hiçbir fabrika müfettişi ve işletme doktorunun plantasyonlara girme hakkı yoktur. Orada işçilerin örgütlenmesi daha başlamadı bile. Orada reformist bir önder, plantasyon işçilerinin örgütlenmesini görüşmek üzere bir keresinde *plantasyon sahiplerini* toplantıya davet etmişti, doğal olarak bu reddedildi. Bizim yoldaşlarımız da bu alanda henüz hiçbir şey elde edemediler. Bu işçilerin örgütlenmesinin çok zor koşullarının nasıl aşılabileceği, özel olarak incelenmek zorundadır. Sömürgelerden yoldaşlar daha bu kongrede bu sorunun açıklığa kavuşturulmasında bize yardımcı olmalıdırlar.

En gelişmiş sömürgelerdeki işçi hareketinin en önemli görünümleri *grevlerdir*. Bazı sömürgelerde grev hareketleri epeyi büyük, ateşli hareketlerdir. Ancak aktif katılanların sayısı o kadar büyük değildir. İşçilerin köy ile bağı hâlâ sıkı olduğundan, çok sayıda işçi grev sırasında kıra geri gider ve orada mücadelenin sonunu beklerler ve yalnızca küçük faal bir bölümü grevi yürütür. Grevler veya kitlesel iş-

ten atılmalar nedeniyle köylere gelen işçiler aracılığıyla devrimin sloganları dolaysız olarak köylere taşınmaktadır. Bu kesinlikle önemli bir avantajdır. Bağımsız bir işçi hareketinin bir bütün olarak sömürgelerdeki köylü hareketi üzerinde, kapitalist ülkelerinkinden çok daha büyük etkisi vardır. Bu nedenle yoldaşlarımız arasında, sömürgesel devrimlerde işçi hareketinin önemini herhangi bir küçümseme olduğu ölçüde, buna karşı kesinlikle en kararlı bir şekilde mücadele yürütülmelidir.

Parti İnşası Görevi

Bu ülkelerde ilk pratik görev olarak komünist partilerin inşası görevi vurgulanmalıdır. Haklı olarak biz, sömürgelerin dünya emperyalizmi cephesinde en zayıf mevzi olduğunu söylüyoruz. Ama bunu kendimiz açısından da kabul etmeliyiz. Partilerimizin durumu ile ilgili olarak sömürgeler bizim de en zayıf mevzimizdir. Çin'de bir partimiz, hem de bir kitle partimiz var. Başka birkaç istisna daha var. Ancak çoğu sömürgeler ve yarı-sömürgelerde, hatta çok önemlilerinde bile, henüz gerçek komünist partilerimiz yok. Neden bunu gizleyelim! Bunu emperyalistler de bizim kadar iyi bilmektedirler.

Bunda kabahat kimindir? *Lenin* yoldaş yaşasaydı, korkarım, Yürütme Komitesi'ni de eleştirirdi. Yürütme Komitesi'ndeki bizlerin de kabahati var burada. Komintern yönetimi Çin hareketinin sorunları ile elbette çok uğraşmıştır, ancak sömürgesel sorunlar ile yeterli çapta değil. Batı Avrupa komünist partilerine, onların sömürgelerdeki hareket ile yeteri kadar ilgilenmediklerine dair —haklı olarak— eleştiri getiriyoruz. Fakat çoğu sömürgelerde komünist hareketin örgütlenmesine ilişkin birçok yıllık çalışmamıza geri dönüp baktığımızda, Yürütme Komitesi'nin sömürgelere ilişkin çalışmasını şimdiden itibaren düzeltmesi gayet haklı bir şekilde talep edilebilir. Oradaki komünist harekete gerektiği şekilde yardım etmek amacıyla ilgili sömürgelerin koşulları ve sorunlarının ciddi olarak incelenmesiyle bir dizi önemli sömürgelerde yeni baştan çalışmaya başlamak zorundayız.

Çin Komünist Partisi

Bu ülkelerde en önemli ve görece en deneyimli komünist partimiz Çin Komünist Partisi'nin elbette pekçok kazanımları vardır. Sov-

yetler Birliği Komünist Partisi'nin yanında Çin KP, en çok sayıda şehit ve devrimci kahramanlara sahiptir. Onbinlerce Çinli yoldaş, komünizm davası uğruna mücadele etmeyi bildiklerini göstermişlerdir. Ancak devrimci bir durumda mücadele etmeyi bilmek, zafer kazanma sanatını iyi bilmekten daha kolaydır. Şimdi Çin kardeş partisinin eskiden yaptığı hatalar üzerine değil, aksine partinin bugünkü durumu üzerine konuşuyorum. Bize onun yaklaşık Alman partisi kadar büyük olduğuna dair rakamlar gösterilmektedir. Doğal olarak Çin partisinin çok daha genç olduğu, onun pek öyle eski devrimci geleneklere sahip olmadığı, gerisinde çok yıllık Bolşevikleşme çalışması olmadığı vs. dikkate alınmak zorundadır. Ama bütün bunlar gözönüne alındığında Çin KP'nin bugünkü durumdan hiç de memnun olunamaz. Çin Komünist Partisi, yüzbinden çok üyesi ile bugün nedir? Üyelerin büyük çoğunluğunun işçilerden değil, köylü unsurlardan olduğunu Çinli yoldaşlar kendileri söylemektedir. (*Piatnitski* yoldaşın sesi: yüzde 80!) Çinli kardeş partimizin bu toplumsal bileşimi, doğal olarak büyük bir anormalliktir. Çin KP'sinin Bolşevik bir eğitim çalışması ile herşeyden önce işçi kesiminden yeni parti kadroları yetiştirmek amacıyla çok köklü bir çalışma yapması gerekiyor. Partinin gerekli örgütsel sağlamlaştırılması yanında tüm dikkatini sendika çalışmasına yöneltmelidirler. İçinde işçi kitleleri bulunduğu ölçüde o gerici sendikalar içinde de sıkı bir çalışma başlatmalı ve özellikle bu çalışma içinde işçilere karşı tüm zor yöntemlerini kesinlikle reddetmelidir; oportünist hatalardan daha az zararlı olmayan böylesi yöntemler nedeniyle, Çin hareketi içinde Komünist Partisi ne yazık ki birçok kez küçük düşürülmüştür. Komünist Partisinin sendikalarla doğru bağını kurma, böylece onların işçi ve köylü devrimine kazanılması amacıyla işçileri ikna etmek için enerjik bir çalışma, küçük-burjuva ulusal reformizmin teşhiri, görüşüme göre bunlar, şimdi hiçbir şekilde küçümsenmemesi gereken, Çin KP'sinin önündeki en önemli görevlerdir.

Hindistan'da Komünist Hareketin Önündeki Görevler

Tezler taslağımda Hindistan'daki parti inşasının özel zorluklarına dikkat çekmiştim. Orada bulunan işçi ve köylü partileri, üzerinde komünist partilerimizi inşa edebileceğimiz partiler değildir. *Lenin*

yoldaşın II. Kongre tezlerinde diğerlerinin yanında şu önemli direktif verilmiştir:

"Geri kalmış ülkelerdeki gerçekten komünist olmayan devrimci özgürlük hareketine komünist bir kılıf geçirmek her türlü çabasma karşı kararlı bir mücadele gereklidir."

Eğer Hindistan'da herhangi bir işçi-köylü partisini bağımsız komünist partisi inşasının yerine koymak istersek, tam da bu gerçekte hiç de komünist partiler olmayan partilere komünist bir kılıf geçirmek tehlikesi söz konusu olacaktır. Gayet alçak gönüllü ama sınırsız bir sebat ve enerji ile Hindistan'da ise, sendikalarındaki, grevlerdeki çalışmayla, parti işçilerinin eğitimi ile başlamalıyız. Hindistan ve Çin gibi ülkelerde tek tek bilinçli her komünistin etkisini eski kapitalist ülkelerinden çok daha büyük değerlendirmek gerekir. Örneğin Almanya'daki son seçim sonuçlarına göre değerlendirilecek olursa, her bir komünistin ortalama yaklaşık 25 işçi üzerinde etkiye sahip olduğunu düşündüğümüzde, Hindistan ve Çin'de komünistlerin bu kitle etkisi on misli, hatta daha büyük bile değerlendirilebilir. Bu olgular ışığında parti kadrolarımızın eğitimi görevi oralarda daha da önemli görünmektedir.

Rus devrimci işçi hareketi ilk gelişmesi sırasında bir çevrecilik evresine sahipti. Parti yönetimi tarafından ne birleştirilen ne de kontrol edilen inceleme çevrelerinin gevşek bir konglomerası olan çevrecilik, elbette Hintli devrimci işçilere kesinlikle tavsiye edilemez; ancak komünist parti kadroları yetiştirmek amacıyla orada da partinin yönetimi ve denetimi altında komünist çevrelerde ciddi bir propaganda çalışması gerekli ve amaca uygundur. (Piatnitski yoldaşın sesi: Aydınlar arasında değil, aksine esas olarak işçiler arasında.)

Bu tamamen doğrudur. Ama bu amaç için ilk önce hem yurtdışında, hem de bizzat ülke içinde eğitimler yetiştirilmek zorundadır.

Mukherci yoldaş —geçerken söyleyeyim ki, o Hindistan'ın sanayileştirilmesi sorununda diğer bazı yoldaşlardan daha doğru bir görüş savunmuştu—, parti inşası sorununda tuhaf bir düşünce ileri sürdü ve bunu büyük bir ısrarla savundu, yani Hintli ve İngiliz işçilerin bir ve aynı komünist partisi içinde olmaları gerektiği düşüncesini. Böyle

bir düşünce, görüşüme göre temelden hatalıdır. Bu sorun, Lenin'in II. Kongre tezlerindeki sömürge ülke işçilerinin güvensizliğini giderme görevi üzerine yazdıkları ile sıkı bir bağlantı içindedir. Bu konu çok önemli olduğundan dolayı, ilgili pasajı burada okumak istiyorum:

"Emperyalist büyük güçler tarafından sömürge ve zayıf halkların yüzyıllar boyu süren boyunduruk altına alınmışlığı köleleştirilmiş ülkeler emekçi kitlelerinde salt kinci duygular bırakmakla kalmamış, aynı zamanda genelde ezen uluslara karşı, bunun yanında bu ulusların proletaryasına karşı da güvensizlik duygusunu da beraberinde getirmiştir. Bu proletaryanın resmi önderlerinin çoğunluğu tarafından 1914-1919 yıllarındaki sosyalizme alçakça ihanet, sosyal-yurtseverlerin "anavatan savunması"ndan "kendî" burjuvazisinin sömürgeleri köleleştirme ve mali olarak bağımlı ülkeleri yağmalama "hakkı"nı savunmalarını gizlerken — bu ihanet bu bütünüyle haklı güvensizliği ancak güçlendirebilirdi. Bu güvensizlik ve ulusal önyargılar ancak ileri ülkelerde emperyalizmin yokedilmesinden ve geri ülkelerin ekonomik yaşamının bütün temelleri radikal bir dönüşüme uğradıktan sonra kökü kurutulabileceğinden, bu önyargıların ortadan kaldırılması ancak çok yavaş olabilir. Bundan tüm ülkelerin sınıf bilinçli komünist proletaryası için, uzun süreden beri köleleştirilen ülke ve halkların aslında miadını doldurmuş ulusal duygularına özel itina ve dikkat gösterme yükümlülüğü ve aynı zamanda, bu güvensizliği, bu önyargıları daha hızlı ortadan kaldırmak amacıyla tavizler verme yükümlülüğü çıkar."

Bu güvensizliğin giderilmesi herşeyden önce doğal olarak beyaz bir işçi hareketi ile renkli işçilerin hareketinin yanyana var oldukları sömürgelerde (örneğin, Kuzey ve Güney Amerikada) emperyalist ülkelerden yoldaşların önünde duran en zor görevlerden biridir. Bu zorluk ancak kendi emperyalizmine karşı kararlı ve amansız mücadele yoluyla ve yerli işçilerin devrimci hareketinin gerçek bir yardımı ile aşılabilir. İngiliz partisi, ne Hindistan'da ne de İrlanda'da kendisi komünist partiyi yaratamaz. İlgili sömürgelerde İngiliz ve Fransız yoldaşların görevi, komünist hareket için bir yardımcıının, bir danışmanın görevidir, bu hareketin bir önderi rolü değil. Onların görevi sömürge hareketinden yoldaşları kendi hareketlerini kendi başlarına, bağımsız olarak yönetmek üzere eğitmeleridir.

Hintli işçiler, salt bir tek işçi gazetesi kurmak gibi basit bir görevi bile hâlâ çözemediler. Aslında orada işçi gazeteleri üç-dört ülke dilinde olmalı, *Lenin*'in kolektif bir ajitatör, kolektif bir propagandacı ve kolektif bir örgütleyici olarak devrimci bir gazetenin önemi üzerine söylediklerinin hepsi, Hindistan gibi ülkelerde çok özel bir öneme sahip olabilir.

İngiliz reformist sendika önderleri şimdi bilindiği gibi, Hint sendikalarını kendi etkileri altına almak için ellerinden geleni artlarına koymamaya çalışıyorlar. Bu sendikalar henüz çok zayıf ve gelişmemişlerdir; aslında bu sendikalarda sadece Hintli işçilerin başını çekenler bulunmaktadır. Hintli işçilerin daha geniş kitlelerini sendikalara çekmek başarılmadığı sürece, İngiliz reformistlerinin bu çabaları çok daha tehlikelidir. Bu başarılı olduğu oranda, orada İngiliz reformizminin etkisi yerli Hint reformizminden daha tehlikeli olmayacaktır. *MacDonald* hükümetinin kendi kendisini teşhir etmesi sayesinde Hintli işçiler İngiliz reformistleri ile ilgili hayallerinden büyük oranda artık kurtulmuşlardır. *MacDonald* hükümeti bu konuda kendi Hunlu generallerinin kanlı cinayetleri ile kuşkusuz büyük bir "bilinçlendirme çalışması" yapmıştır. Hintli reformistlerin, Hintli sendika önderlerinin teşhiri — Hindistan sendikalarının sol kanadının önündeki en önemli görev budur. Bu sol kanat, sendikal harekette önder konumu ancak, özellikle de tekstil sanayii, nakliyat ve metal sanayii, maden işletmeleri gibi alanlardaki geniş kitleleri sendikalara çekerek, kitlelerin günlük mücadelelerine enerjik bir şekilde katılarak ve bu mücadelelerden örgütsel bakımdan yararlanarak kazanabilir. Hint sendika hareketi, pasifik okyanusu Sendika Sekreterliği vasıtasıyla uluslararası Kızıl Sendika hareketine bağlanmalıdır.

İngiliz emperyalizmine, onun yordakçalarına ve müttefiklerine karşı mücadele, burjuva ulusal reformizmin teşhiri, üçüncü görev olarak tarım devrimini başlatma ve devrimci işçilerin bağımsız siyasi ve sendikal örgütlerinin inşası — bu görevler, Hint komünistlerinin önündeki en önemli görevler olarak görülmelidir.

Yoldaşlar, görüyorum ki raporumu çok kısaltmam gerekiyor. Bir dizi tamamlayıcı rapor geleceğinden dolayı bunu yapmam o ka-

dar iyi olacak. Önce *Ercoli* yoldaş, kapitalist ülkelerdeki komünistlerin görevleri, özellikle sömürge sorununda reformistlere karşı mücadelelerimiz üzerine konuşacak. Sonra *Çin*, *Hindistan* ve *Endonezya* hareketi üzerine, daha sonra *Güney Amerika* ülkelerindeki hareket üzerine ve *Zenci* sorunu üzerine raporlar dinleyeceğiz. Umarım, *Güney Amerika*'dan gelen yoldaşlar kendi koşulları üzerine ve Fransız yoldaşlar, *Cezayir*, *Tunus* ve *Fas* üzerine bilgi verirler. *Avustralya* ve *Kanada* gibi ülkeleri tezler taslağında sömürge ülkeler olarak ele almadım; bu dominyonlar fiilen bazı Avrupalı küçük devletlerden daha az bağımsız değildir, ve bu nedenle oralarındaki bağımsızlık sorunu, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdekinden tümünden farklıdır. Endonezya devrimin tecrübelerinin ve Endonezya hareketinin önündeki görevlerin burada yeterince aydınlatılmasına özel değer vermekteyim. Şu an oradaki komünist örgütler nerdeyse tamamen yok edilmiştir. Zor koşullar altında partiyi yeniden inşa edebilmeleri için Endonezyalı yoldaşlara her türlü yardımı yapmalıyız. Şimdiye kadar hareketlerine çok az ilgi gösterdiğimiz oldukça önemli diğer bazı sömürgeler de var, örneğin *Kore*; bazı konularda *Kore*'nin *Doğu*'da, *Polonya*'nın *Batı*'daki ne benzer bir önemi vardır, ve bizim şimdiye kadar orada doğru dürtüst bir komünist partisi inşa etmeyi başaramamamız çok üzücü. Herşeyden önce *Kore*'deki iç fraksiyon mücadelesi partinin gelişmesi üzerinde yıkıcı bir etkide bulundu.

Lenin'in Unutulmaması Gereken Direktifleri

Sözlerimi toparlarken, burada özellikle, *Lenin*'in daha II. Kongre'de ifade ettiği, ancak şimdi son yılların devrimci deneyimleri ile çok daha aydınlığa kavuşmuş, çok daha büyük bir önem kazanmış olan birkaç ana düşüncesinin altını çizmek istiyorum.

Birincisi, ezilen ülkeler ile emperyalist ülkeler arasındaki farkın Leninist vurgulanması ve aynı şekilde ileri ülkelerin komünistleri tarafından gerçekten devrimci hareketin desteklenmesi gerekliliğinin, özellikle de devrimci işçi-köylü hareketinin desteklenmesi gerekliliğinin vurgulanması.

İkincisi, "Komünist Enternasyonal'in, sömürgelerdeki ve geri ülkelerdeki devrimci hareketi sadece, tüm geri ülkelerde gelecekteki pro-

leter partilerin bileşenlerini toparlamak ve onları özel görevlerinin bilinci doğrultusunda eğitmek amacıyla destekleme yükümlülüğüne sahip olduğu" düşüncesi.

Üçüncüsü, bu ülkelerdeki komünist partilerin bu özel görevlerinin, burjuva-demokratik yönelime karşı, başka sözcüklerle ifade edilirse, kendi ulusu içindeki ulusal reformizme karşı mücadelenin görevleri olduğu düşüncesi.

Dördüncüsü, "şimdiki dünya durumunda, emperyalist savaştan sonra halkların birbirleri arasındaki ilişki, devletlerin dünya sistemi, küçük sayıda emperyalist ulusların Sovyet hareketi ve Sovyet iktidarlara karşı mücadelesi tarafından belirlenmektedir. Bu sorunu gözardı ettiğimiz taktirde, dünyanın en ücra köşelerinde de olsa hiçbir ulusal ya da sömürge sorununu doğru koyamayacağımız" düşüncesi.

İki dünya sistemi arasında bir mücadele sözkonusudur, ve sömürgelerin kurtuluşu sosyalist dünya devrimi uğruna büyük tarihsel mücadelemizin bir parçasıdır. Örneğin Hindistan sorunu, tek tek her ülkede "bizim sorunumuz"dur. Hint devrimi, yalnızca İngiltere'de değil, aynı zamanda diğer Avrupa ülkelerinde de devrimci hareketler üzerinde en büyük etkiye sahip olabilir. Şu anda Hindistan'ın dünyadaki uluslararası durumda birbirine karşı duran güçler açısından nasıl bir odak noktası oluşturduğu, yalnızca İngiliz emperyalistleri ile Hint halkı arasındaki çıkar çelişkisinin değil, aynı zamanda İngiliz-Amerikan karşıtlığının da orada nasıl rol oynadığı, Sovyetler Birliği ile emperyalist İngiltere arasındaki karşıtlığın da orada nasıl etkide bulunduğu salt bir düşünülüşünde, saflarımızda Hindistan sorununun küçümsenmesine kesinlikle tahammül edilemez. Ve bu sadece Hint hareketi için değil, aynı zamanda bütün sömürge hareketleri için söz konusudur. Ne kadar zayıf olsa da, aynı şekilde Zenci hareketi de bizim sorunumuzdur; öyleyse onun gelişmesi için daha çok yardım etmeliyiz.

Bu, Lenin yoldaşın ölümünden kısa süre önce öylesine vurguladığı şeyle sımsıkı bağlıdır: Boyunduruk altındaki Doğu'nun devasa büyük ahalisinin kendi kurtuluşları için, sosyalist dünya devrimi için mücadeleye çekilmesinin ne kadar önemli olduğu.

Lenin'in bir düşüncesi daha vurgulanmalıdır: İleri ülkelerin muzaffer proletaryası bu geri ülkelere bu konuda yardım ettiğinde, kapitalist sistemin egemenliğinden geçmeden geri ülkelerin sosyalizme gelişmesi olasıdır.

Bilindiği gibi bu düşünce ta *Marks*'ın yazılarında vardır. Ancak *Marks*, *Hindistan mektupları*'nda, üretici güçlerin gelişmesi bakımından, Hindistan'ı örneğin Rusya, İran, Türkiye vs.nin fethetmesinden, o zamanlar en ileri devlet olan Büyük Britanya'nın fethetmesinin daha iyi olduğunu açıklamıştır. Büyük Britanya'nın caniyane sömürge siyasetine rağmen o zamanki İngiliz sömürge siyaseti, Hindistan'ın siyasi birliğini oluşturarak ve orada kapitalist gelişme için maddi bir temel yaratarak Hindistan'ın üretici güçlerinin gelişmeye başlamasında objektif olarak belli bir öneme sahip olmuştur. Bu elbette doğrudur, ama *Marks*'ın *Hindistan Mektupları*'nda da vurguladığı şu şey de doğrudur: "Ancak büyük sosyal devrim, burjuva çağın sonuçlarını —dünya pazarını ve modern üretici güçleri— ele geçirdikten ve onları ilerici halkların ortak kontrolüne tabi kıldıktan sonradır ki, insanlığın ilerlemesinin, katledilenlerin kafatasından iksir şarabı içmek isteyen iğrenç ilahlara benzemesi son bulacaktır."

Marks'ın sömürgelerde üretici güçlerin gelişmesi için bir maddi temel yaratmaya ilişkin İngiliz sömürge siyasetinin objektif rolü üzerinde söyledikleri, hiç de bizim emperyalist sömürge siyasetinin özü olarak adlandırdığımız şeyin karşısında durmamaktadır. bugün bu siyaset özünde eskisine oranla daha da asalak bir karektere sahiptir ve sömürge ülkelerin sınaî gelişmesini teşvik etmekten çok daha fazla kösteklemektedir. Ayrıca *Marks* asla, herhangi bir sömürgeci bizzat sömürücü kapitalizm tarafından dekolonize edilmesine açık kapı bırakmamıştır. *Marks*, sömürgelerin kurtuluşu sorununu *mücadele sorunu* olarak koymuştur. Bizde sorunu böyle koymalıyız.

Sömürgelerin bağımlılığında söz ediyoruz, ama belli bir anlamda emperyalist güçlerin sömürgelere fiili bir bağımlılığı da var. Bütün dünyanın işçileri gibi, sömürge halkları da sömürü nesnelere olarak emperyalizm için elzemdirler. Zaten işçilerin olduğu gibi sömürge kölelerin de muzaffer devrimci güçleri son tahlilde onların toplumsal

olarak gerekli üretici rolüne dayanmaktadır. Bu köleler her yerde uyanacak ve başkaldıracaktır. Şimdiye kadar sömürgeci devrimci hareketin birinci büyük dalgasını gördük: Hindistan ve Mısır'da zayıf bir kasırga olarak başladı, ama sonra Çin ve Endonezya'da güçlendi. O parçalar edildi. Ancak yeni bir ikinci dalga kabarıyor. İşçi ve köylü kitlelerinin yeni, daha büyük mücadeleleri ile sömürge halkların kurtuluşuna ulaşılacaktır.

VI. Dünya Kongresi'nin sömürge sorunundaki kararları da sömürge köleleri ile el ele tüm ülkelerin işçilerinin kurtuluş mücadelesi için belli bir kaide olarak hizmet etsin.

(Oturumun sonu.)

[S. 8—35.]

SOSYAL DEMOKRASİ VE SÖMÜRGE SORUNU ÜZERİNE RAPOR

Ercoli (İtalya): Bizim sömürgelerdeki gelişme, şimdiki durum ve devrimci hareketin perspektiflerini VI. Kongre'nin gündemine koyduğumuz hemen aynı dönemde, kısa süre önce Brüksel'de toplanan II. Enternasyonal'in Kongresi de gündemine sosyal-demokrat sömürge politikasını almıştır. II. Enternasyonal'in bir hazırlık komisyonunca sömürge sorunu üzerine bir karar taslağı hazırlanmış ve küçük değişikliklerle sözü geçen Brüksel Kongresi'nde şimdi onaylanmıştır.

1— Sosyal-Demokrasi Sömürge Sorunlarına Neden İlgili Duymaktadır?

Bu çakışma ilginçtir. Bu kesinlikle tesadüf değildir. Bizim için, Komünist Enternasyonal için sömürgelerde devrimci hareketi uluslararası toplantılarımızın gündemine almak kesinlikle olağanüstü değildir. Bunu ilk kez yapmıyoruz. I. Kongre'de Lenin yoldaş, sömürgelerdeki devrimci hareketi inceleme konusu yapmayan, sömürgelerde burjuvazinin devrilmesi için mücadele etmeyen, sömürge hareketini sistematik ve pratik olarak desteklemeyen bir partinin, devrimcilerin bir partisi değil, aksine haydutların ve hainlerin bir partisi olduğunu açıkladı. II. Kongre'de sömürgelerin devrimci hareketini genel teorik ve siyasi bakış açısından değerlendirdik. Varlığımızın 9 yılı aynı zamanda, salt sömürge sorununun teorik bakımdan künhüne varmak ve çözmek için değil, aynı zamanda sömürgelerin devrimci hareketi ile pratik ilişkiye geçmek, onu desteklemek ve teşvik etmek, nihai zaferini hızlan-

dırmak için de Partimizin yorulmak bilmez, sistematik, yoğun çalışmasının 9 yılıdır. Komünist Enternasyonal'in genel siyasi yöneliminin en öne çıkan karakter özelliklerinden birinin tam da, sınıf baskısına ve sınıf egemenliğine karşı büyük kapitalist ülkelerdeki proleter mücadele ile emperyalizm tarafından ezilen ve sömürülen sömürge ve yarı-sömürge halkların kurtuluşu için mücadelenin gelişmesi arasında kurmayı başardığımız bağda yattığı söylenebilir ve söylenmelidir de.

Muhtemelen hatırlayacaksınız yoldaşlar, bu alandaki faaliyetimizin ilk yıllarında sosyal-demokrat baylar bizimle alay etmişlerdi. İngiliz egemenliğine karşı Afganistan Emiri'nin mücadelesinin veya Kemalist mücadelenin devrimci karaktere sahip olduğunu ve bunun metropol ülke proletaryasının kapitalizme karşı mücadelesini önemli derecede destekleyebileceğini iddia edecek kadar aptal olan biz zavallı komünistleri alaya almışlardı: Kiva mollasına ileri kapitalist bir ülkenin sosyal-demokrat partisinden daha fazla önem veren ahmak komünistlere gülmüşlerdi.

Bugün sosyal-demokrasi başka bir ağızla konuşmaya başladı. Artık bize gülüp geçmiyor, tam tersine, bizim bu alandaki faaliyetlerimiz hakkında konuştuğunda, bunu hayıflanarak yapıyor ve burjuvazi dışında yalnızca komünistlerin belirli bir sömürge siyaseti olduğunu, kendilerinin, sosyal-demokratların ise böyle bir siyaseti olmadığını tespit ediyor. Bu değişikliğin daha derin bir anlamı yok değildir.

Bizim bugün VI. Kongre'de sömürge sorunu ile, örneğin IV. veya V. Kongre'dekiyle aynı ruh ve tarzda uğraşmadığımız da söylenebilir. Kapitalist dünyanın iç çelişkilerinin karakteristik özellikleri, yeni uluslararası çatışmaların olgunlaşması, dünyanın tüm ezilen halklarına ilk muazam mücadele çağrısını yapan ülkeye, Sovyetler Birliği'ne karşı savaş hazırlıkları, yeni bir emperyalist savaşlar turunun ilk belirtileri — bu olgular, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin devrimci hareketinin tüm sorunlarına ışık tutmakta ve bunların önümüzde bugün bütünüyle özel bir biçimde, bütünüyle özel bir kesinlikle durmasını sağlamaktadır.

Büyük şeyler oluşuyor. Sömürge halkların ayağa kalkmasının bu gelecek bunalımların en güçlü unsurlarından biri olacağını, onu pek

yakın bir gelecekte gittikçe daha tayin edici siyasi ve devrimci bir rol oynayacağını hissediyoruz. Sömürge sorunları üzerine tartışmamızın böylesine büyük önem kazanmasının nedeni budur. Bugün bu alanda bizim için, ilkelerimizin ve genel siyasi direktiflerimizin her gün her saat milyonların devrimci mücadelesinde, sonucu kapitalist düzenin ve proleter dünya devriminin kaderini belirleyebilecek bir mücadeleye dönüştüğü bir zamanın başladığı söylenebilir.

Ancak biz sömürgelerde devrimci hareketin bu olağanüstü önemini açıkça hissederken, burjuvazi ve onun yardakçısı sosyal-demok-rasi de bunun farkındadır ve hareketlenmeye başlıyor.

Sosyal-demokrasinin savaştan sonra bir sömürge siyaseti olmadığına inanmak, tümünden yanlış olur. Tam tersine, o sadece sömürge sorunlarında her zaman olumlu bir tavrın gerekliliğini kavrama anlamında genel bir sömürge siyasetine sahip olmakla kalmadı, aynı zamanda tek tek her ülkede burjuvazinin sömürgeci girişimleriyle dayanışma ya da hatta dolaysız ortaklıktan ibaret somut özel bir sömürge siyaseti de izledi.

Yeni olan sadece, eskiden sosyal-demokrasinin bu faaliyetini kamuoyu önünde göstermekten hep birazcık utanmış olmasıdır. Bunu aslında yapılan, ama üzerinde konuşulmaması gereken bir şey olarak gizlerken, o şimdi sömürge sorunundaki tavrını tüm dünya önünde açıkça ve utanmadan sergilemektedir. Bu bakış açısından II. Enternasyonel'in en son Brüksel Kongresi, uluslararası sosyal-demokrasinin tarihinde bir dönüm noktası olacaktır. Sömürge siyasetinde kelimenin en geniş anlamında olumlu görüş koyan, lafta sosyalist bir İngiliz'in, Jamaika sömürgesinin eski emperyalist valisinin başkanlığında sömürge sorununun incelenmesi için özel bir komisyon kuran Brüksel Kongresi'nin sınıf mücadelesi ve sosyalizm ilkelerine ihanet tarihinde, tüm dünya emekçi ve ezilenlerinin kurtuluşu düşüncesine açıktan, bilinçli ve açıkça itiraf edilen ihanet tarihinde eşî benzeri yoktur.

Sosyal-demokrasiyi sömürge sorunundaki tavrını böylesine açıkça sergilemeye zorlayan, bir dizi ağırlıklı nedendir.

Bu nedenlerden birincisi, sosyal-demokrasinin bizzat itiraf ettiği

gibi; sosyal-demokrat partilerin ve onların önderlerinin geçmişe oranla bugünkü iktidara daha yakın olma durumları ve bu nedenle her türlü sorumluluğu devralmaya hazır olduklarını göstermek zorunluluğudur — yalnızca büyük kapitalist ülkelerin işçi sınıfının bir kesiminin önderi olarak, onların kapitalist sömürüye karşı mücadelesine set çekmek için değil, aynı zamanda emperyalizmin çıkarları doğrultusunda bir sömürgeyi idare etme, ve emperyalizmi gerekirse her türlü araçla sömürge halkların özgürlük hareketlerine karşı savunma sorumluluğu.

Belki daha da derin olan ikinci neden, sömürge devrimlerinin gelişmesi ve aşılamayacak bir fırtına şiddetiyle yakınlaşması olgusunda yatmaktadır. Bu fırtınanın, tüm şiddetiyle kapitalist dünya üzerinde patlarsa, onu da silip süpüreceğini sosyal-demokrasi pek iyi bilmektedir. Bu nedenle o zaten mümkün olmayan devrimci hareketi durdurma değilde, bilakis ona belirli bir ölçüde set çekme, fırtınanın yönünü değiştirme gerekliliği duymaktadır. Sosyal-demokrasinin, tek tek ülkelerin emperyalistlerini devrimi durdurma ve geciktirmenin en iyi yöntemleri hakkında aydınlatmak için büyük çaba göstermesi bu hedef uğrunadır.

Leon Blum'un sömürgelerde devrimci hareket üzerine açıklamalarını okudunuz mu? Bu harekette ona en büyük dert olan, komünist ajitatörlerin rolüdür, ve bunun komünistlerin sömürge halklara emperyalizm ve kapitalizm hakkında gerçeği söylemekten başka bir şey olmadığını o da itiraf etmek zorunda kalmaktadır. Komünistler, sömürge halklar önünde, kendilerinin günlük bir avuç pirinci ile, hissedarlarına ana sermayelerinden fazla yıllık temettü ödeyen şirketlerin efsanevi kârlarını karşılaştırmaktadır. Komünistler, "bu kârların kendi el emeklerinden çıktığını ya da en azından onlara bağımlı olduğunu", onların ağır angaryaları ile, aşağılık paralarından başka bir şeyi asla riske sokmayan, tanımadıkları, yabancı, aylak hissedarları zengin ettiklerini onlara göstermektedirler. Leon Blum, "bunun sonucu olarak" "sömürge halkların "bize" ", ve sömürge emperyalizminin sadık hizmetçisi sosyalistlere de "hiddetlendiklerini" söylemektedir.

Yani sosyal-demokrasi için gerçek tehlike budur — yakınlaşan sömürge devrimi. Bir sömürge siyaseti edinmeye çalışarak kendisini kurtarmak istediği tehlike budur.

Bu alanda bizimle sosyal-demokrasi arasındaki mücadelenin daha amansızca sürüp gitmesinin, sosyal-demokrasinin faaliyetini çok daha becerikli şekilde örtmeye çalışmasının, aynı zamanda emperyalizmi bize karşı daha iyi korumak için de bize karşı yeni silahlar bulmasının nedeni de budur. Onları işçi sınıfı ve tüm dünya halkları önünde teşhir edebilmek ve gerçek yüzlerini gösterebilmek için sosyal-demokratların tavrını enine boyuna tanımak, onların ne yaptığını ve ne söylediğini, bilmek zorunda oluşumuzun nedeni de budur.

2— Sömürge Sorunu ve Savaşın Önce Sosyal-Demokrasi

Yoldaşlar, şimdi de, savaşın önce sömürge sorununda sosyal-demokrasinin tavrı üzerine birkaç kelime söylememe izin veriniz. Bunun, sosyal-demokrasinin şimdiki tavır ve siyasetinin bazı köklerini ortaya çıkarmaya olasılık tanıdığından dolayı önemi vardır.

Sömürge sorunu, savaş öncesi sürede birçok sosyal-demokrat kongrenin tartışma konusuydu: 1900 Paris, 1904 Amsterdam, 1907 Stuttgart. Bu kongrelerde bir dizi kararlar alınmıştır. Bunların bazıları, özellikle de daha eski tarihli olanları, bazı iyi ilkesel formülasyonlar içerir. Paris Kongresi kararında örneğin şu açıklama bulunur:

"Sömürge politikasının, kapitalist sınıfın kârlarını yükseltmekten ve değerleri çarçur etme ve işçi sınıfının kanını akıtma yoluyla kapitalist düzeni ayakta tutmaktan başka bir amacı yoktur."

Alman Sosyal-Demokrat Partisinin 1900 tarihli bir kararında şunlar söylenir: "Sömürge siyasetinin amacı, kapitalist sömürü ve askeri iktidarı artırmadır." Devamla onun "hükümetler arasındaki anlaşmazlıkların nedeni" olduğu ve "tehlikeli uluslararası çatışmaların nüvesini içerdiği" söylenir.

Bu savlar daha az veya daha çok vurgulanarak Amsterdam ve Stuttgart Kongrelerinin kararlarında yinelenir. Bunlar ilke olarak doğrudur, fakat sadece sömürge siyasetinin genelde reddedilmesini içermektedir. Bunlarda olumlu unsurları, proletaryanın olumlu bir sömürge siyasetinin ilkelerini boşuna ararız. Bunlar sömürgelerdeki devrimci hareketler karşısında kapitalist ülkeler sosyalist partileri ve işçi sınıfının somut tavrı üzerine hiçbir şey içermezler.

Proletaryanın olumlu sömürge siyasetinin temeli nedir? Birinci planda tüm ulusların kendi kaderini tayin hakkının koşulsuz kabul edilmesidir. Ancak tek başına bu kabul etme yeterli değildir. Proletaryanın sömürge siyaseti bu ilkenin basitçe kabul edilmesinden, ezilen sömürge halkların kendilerini ezenlere karşı ayağa kalkmalarının proleter dünya devriminin bir parçası olduğu ve bu nedenle onu kendi görevi olarak görme ve her tarzda desteklemenin bütün ülkelerin proletaryasının görevi olduğu cümlesini koymaktan ibaret olamaz. Proletaryanın olumlu sömürge siyaseti, sömürge halkları sömürge baskısına karşı direnmek için uyandırmak olmalıdır. Onun görevi budur. Bu, savaştan önce yalnızca *Lenin* tarafından görülmüş ve açıkça ilan edilmişken, sosyal-demokrasi buna kalkışmayı asla başaramamıştır. Paris Kongresi kararında bu doğrultuda ancak, "örgütlü proletarya, kapitalizmin sömürgeci yayılmasına (altını çizen raportör) karşı mücadele etmek için elindeki bütün araçları kullanmalıdır" şeklindeki utangaç ifade bulunmaktadır.

Veya şu işaret:

"Ekonomik koşulların elverdiği yerlerde, sömürgelerde anavatan partisi ile ilişki içinde bulunan sosyalist partiler kurmaya çalışılmalıdır."

Sosyalist partiler yaratmanın sadece "ekonomik koşulların elverdiği" ülkelerle sınırlanmasından ve sosyalist partilerden söz edildiği, fakat sömürge halkların özgürlük hareketini desteklemekten söz edilmediği olgusundan çok açık bir şekilde gelecekteki oportünist tavrın nüveleri görülmektedir...

Fakat bu utangaç ifadeler de sonraki kararlarda giderek hepten kaybolmakta ve hiçbir zaman, sömürge halkları emperyalist baskıya karşı direnişe uyandırma ve bu direnişi tüm araçlarla destekleme şeklindeki kapitalist ülkeler işçilerinin yükümlülüğünü açıktan, berrakça kabul etmeye varmamaktadır.

Örneğin 1907 Stuttgart Kongresi'nde en solda duran ve sömürge siyasetinde revizyonist görüşe karşı en keskin mücadeleyi veren sosyal-demokrat önderin görüşünü ele alalım —bu önder *Karl Kautsky* idi. Revizyonist görüşü keskin bir şekilde eleştirdikten ve çürüttükten

sonra, kapitalist rejim altında sömürge siyasetinin bir baskı ve şiddet siyaseti olduğunu gösterdikten sonra Kautsky'nin sömürgelerin kurtuluşu somut sorunu ile karşı karşıya kaldığında nasıl en büyük çekingenliği gösterdiğini izlemek çok ilginçtir. O, bu kurtuluş olanağından neden kuşku duyabileceğine ilişkin bir dizi sebep öne sürmekte, bunun görüldüğü kadar basit olmadığını ortaya koymakta ve sömürgelerin kurtarılması gerektiği üzerine elbette birleşebileceği, ama bu kurtuluşun *nasıl* olacağı sorununun daha tartışılabilmesi sonucuna varmaktadır.

"Kapitalistler", diyor o, "hiçbir zaman bir sömürgeyi gönüllü olarak gözden çıkarmayacaklardır."

Öyle olsa ne yazar? Bundan sömürge halkları kapitalizme karşı mücadeleye uyandırmak gerektiği sonucu mu çıkarıyor o acaba? Katıyen. Aksine şunu söylüyor:

"Sömürgelerin kurtuluşu düşüncesi, bize her ne kadar yönü gösterse de, derhal uygulanması üzerine çalışmamız gereken pratik bir öneri olmayan bir çeşit limit düşüncedir."

Öyleyse sömürgeleri kim kurtaracak? Kautsky, paçavrasının sonunda, bunun sosyalist devrim olacağını açıklıyor. Ancak o, sömürge halkların özgürlük hareketlerinin bileşenini oluşturacağı bir sosyalist devrimin gelişme sürecini tasarlamaya asla varmamıştır.

O halde bugün ne yapılmalıdır?

"Mümkün olan en kısa süre içinde —diye cevap veriyor Kautsky— yerli ahalinin özyönetim hakkı genişletilmelidir".

Görüldüğü gibi, bu sonuç, Kautsky'nin bütün öncülleri ile kesin çelişki içindedir. Bu, kapitalist sömürge siyasetinin kabul edilmesidir, sömürge siyasetinde tam bir reformizmdir. Kautsky, sömürge siyasetini mahkûm ettikten sonra, şimdi de bunun değiştirilmesi, düzeltilmesi gerektiğini söylemektedir, başka kelimelerle bu onun kabul edilmesi anlamına gelir. Doğal olarak bu koşullarda sözümona sosyal-demokrat solların, kendi görüşleri ile revizyonist ve sömürge siyaseti dostu sağcılarının görüşleri arasındaki farkı berrakça ortaya koymaları olmadı. Stuttgart Kongresi'nden sonra neden bu meşhur açıklamanın yapılabil-

diği şimdi bizim için açıklığa kavuşmuştur, sömürge sorunu üzerine tartışma, Kral'ın sakalı üzerine bir tartışma idi ve özünde bu noktada birbirine karşı mücadele eden iki görüş arasında gerçek bir çelişki yoktu. Yani savaştan önceki II. Enternasyonal'in tavrı daha o zamanlar açıktan reformist idi. Onun ana noktaları şu şekilde foparlanabilir:

1— Sömürgeleştirme mahkûm edilir, fakat özellikle de onun "şu andaki" yöntemleri reddedilir.

2— Sömürge egemenliğinin kapitalist sistemini iyileştirme imkanı kabul edilir, yerlilerin yararına birkaç genel reform talep edilir, ve sosyalist partiler bunları savunmakla yükümlü kılınır.

3— Bu şekilde sömürge halklardan kendi kaderini özgürce tayin etmek ve metropol ülkeden ayrılmak hak ve olasılığına gem vurulur.

Paris Kongresi kararında bulunan en radikal formülasyonlarda bile, sömürge ülkelerin "aydınlanma, modern kültür ve uygarlığın örneği vasıtasıyla" erişilecek bağımsızlığından; "yerli ahalinin gelişme derecesinin izin verdiği ölçüde" talep edilecek "özgürlük ve özerklikten" söz edilmektedir. Bir başka ifadeyle sömürge halkların kendi kaderini tayin mutlak hakkı onlara çok görülmektedir.

Yoldaşlar, savaştan önceki sosyal-demokrasinin tavrına neden böyle ayrıntılı olarak değindim? Herşeyden önce bir parçasının, belki de bugünkü sosyal-demokrat ideoloji ve pratiğin en önemli parçasının kökünün nerde olduğunu göstermek için. İkincisi, aynı zamanda sosyal-demokrasinin savaştan önce tutarlı bir anti-sömürgeci konuma, devrimci görüşlere sahip olduğu şeklinde, saflarımızda görüldüğü kadarıyla hâlâ yaygın görüşü çürütmek için. Bu görüşü *Doriot* yoldaşın bir makalesinde buldum. Orada şu söylenmektedir:

"Savaş öncesi kongrelerinde II. Enternasyonal bütün biçimleriyle sömürgesel baskıyı kararlılıkla mahkûm etmiştir." (*Doriot*: "Fransız Sosyalist Partisi'nin Sömürge Programı", "Cahiers du bolchévisme", 3. yıl, S.2, sf. 185.)

Bu görüş doğru değildir. Sosyal-demokrasinin savaş öncesi süredeki tavrı onun şimdiki tavrının nüvelerini içinde taşımaktadır.

3— Sosyal-Demokratların Sömürge Siyaseti ve Onun Teorik Kökleri

Ama kuşku duyulamayacak olan, sosyal-demokrasinin özünde Stuttgart Kongresi'nin görüşü olan sömürge reformizmi görüşünden, savaş sonrası dönemde Brüksel Kongresi'nin şimdiki tavrına dek büyük bir yol katettiği olgusudur. Bu yolun yönü neydi? Bu "4 Ağustos"un yönüydü, her türlü Marksist ve sınıf bakış açısının terk edilmesi yönü, sosyalist ideallere ihanet ve düşman kampa açıktan geçiş yönü. Ne var ki "4 Ağustos" ile ihanet uçurumunun dibi henüz görünmemişti. Bu delalet, çöküş ve alçaklık günlerinde sosyalist idealden vazgeçmekten daha kötü bir şey de vardı: ihanet kural oldu, Marksist görüşe sırt çevirme, sınıf bakış açısından ricat etme teori haline yükseltildi, onunla övünebilmek için küstah olunması gereken bir pratik haline, bir işçi partisinin tek olası yöntemi olarak ilan edilen bir yöntem haline getirildi.

Gerçekten de: Savaştan sonra sömürge sorununda sosyal-demokratların tavrına göz attığımızda yapmamız gereken ilk tespit, sosyal-demokratların sömürge mülkiyetini kendi ülkelerinin hiçbir zaman vazgeçemeyecekleri bir şey olarak görmeleri anlamında, ve kendi ülkelerinin artık sömürgeleri kalmadığında, az çok açık bir biçimde bunları talep etme anlamında sömürge politikacıları haline geldikleri olgusudur. Bu konuda bu kuralın istisnası olan bir tek sosyal-demokrat parti yoktur. Gerçi Fransız sosyalist önderlerinin örneğin sömürgeci yayılmayı "Fransız sanayiinin gelişmesi için gerekli görmedikleri" gibi birkaç "radikal" ifadeleri bulunur. Ancak bu açıklamaların karşısında Fransız Sosyalist Partisi'nin Fransız burjuvazisi ve onun hükümetinin sömürge siyasetini her zaman desteklediği, onun Fransız hükümetinin sömürgeci girişimleri için bütün kredilerini onayladığı olguları durmaktadır. Ve Aralık 1927'de Fransız Sosyalist Partisi tarafından kabul edilen programda, sömürgeler olmadan "savaş sonrası dönemin sorunları"nın çözülemeyeceği durmaktadır.

Şimdi de İngiliz partisine göz atalım. 1918 savaşından hemen sonra hazırlanan İngiliz partisinin programında şunlar bulunmaktadır:

"İşçi Partisi, İngiliz İmparatorluğunun tek tek ülkelerinin iç işlerine "karışılmaması" şeklindeki bencil görüşe karşıdır."

Yani o karışma yanlısıdır. Fakat hangi nedenlerden ötürü, hangi amaçlarla?

Okyanus ötesinde "belirli çıkarları olan İngiliz vatandaşlarının haklarını savunmak amacıyla".

İngiliz burjuvazisinin emperyalist siyasetine bundan daha açık bir taraftarlık istenemez. Ancak aynı programda devamla şöyle denmektedir:

"Fakat İngiliz İmparatorluğu denilen ırklar, renk renk halklar, çeşitli dinler ve çeşitli uygarlık kademeleri topluluğuna ilişkin olarak İşçi Partisi bunun muhafazasından yanadır."

İngiliz İmparatorluğuna bu bağlılık, onun elde tutulması gerektiğine dair açıklama, İşçi Partisi'nin bütün sömürge siyasetinin temelidir, fakat aynı zamanda ulusların kendi kaderini tayin hakkının korunmuş bir inkâdır.

Hollanda Sosyalist Partisi'nin sömürge programında sömürgelelerin gerekliliği, veya yararı sorunu ortaya bile atılmamaktadır. O yalnızca sömürgelerin kapitalist hükümet tarafından nasıl yönetilmesi gerektiği ile uğraşmaktadır.

Ama örneğin Almanya gibi sömürgelelere sahip olmayan ülkeler sosyal-demokrasininin tavrı çok daha ilginçtir. 1919 Bern Konferansı'nda, sosyal-demokrasininin savaştan sonraki ilk toplantısında Alman sosyal-demokrasisi, Almanya'nın sömürgelerinin elinden alınmış olmasını açıkça protesto etti. Marsilya Kongresi'nde Hilferding'in ağzından Almanya için sömürgeler talep etti. Bu gün de aynı şeyi az çok açık bir biçimde yapıyor. Ama belki de en iyi örnek, ihanette bile ne tutarlı ne de büyük olan, salt işçilerin çıkarlarına ve sınıf mücadelesinin ilkelerine ihanet etmekle kalmayan, aynı zamanda burjuvazi ile işbirliğini gerçekleştirmedi bile rezilce başarısızlığa uğrayan İtalyan sosyal-demokrasinininkidir, bu raşitik bitkiciğin verdiği örnektir. 1928 başlarında sosyal-demokrasi bir karar alarak, bununla Versay Anlaş-

masında kabul edilen sömürgelerin bölüşülmesini protesto etmiş ve İtalya için sömürge sorununun yeniden düzenlenmesi hakkını talep etmiştir. Bu, İtalyan emperyalizminin tanınması anlamına gelir.

Bütün sosyal-demokrat partilerdeki ortak olan bu sömürgecilik yanlısı tavrın kaynağı nedir? Bu teorik bir kaynaktan çıkmaktadır ve buna ayrıntılı bir şekilde bakmalıyız. Bu, kapitalizmin tarihsel gerekliliği gözetilerek, kapitalizmin "tüm yerküre üzerine yayılması" (bakınız Brüksel kararı) için yaptığı herşeyin aynı şekilde gerekli ve kaçınılmaz olduğu, ve bu nedenle bunun ilkesel olarak reddedilmemesi gerektiği, bilakis tam tersine kabul edilmesi, desteklenmesi ve hedef edilmesi gerektiği iddiasında sonuçlanır.

Bu, birkaç Marksist ilkenin kaba, maraz ve hatta gülünç bir yorumunu oluşturan Marksizmden tuhaf bir sapmanın özel bir biçimidir. Marksizm, tüm üretim biçimleri ile tüm toplum biçimlerinin birbirleriyle tarihsel olarak bağlantılı olduklarını ve karşılıklı olarak birbirlerini gerekli kıldıklarını tespit eder. Ayrıca kapitalist toplumun üretim ve örgütlenme biçimlerinin komünist toplumun yaratılması için objektif önkoşullar olduğunu tespit eder. Bu saptamalar her Marksist için çürütülemez bir doğrudur. Fakat bundan, bizim kapitalizmi desteklememiz gerekir ve eğer sosyalizme ulaşmak istiyorsak onun sağlamlaştırılması çalışmasına katılmalıyız sonucunu çıkarmak, mantığın çok acayip bir biçimidir. Böyle bir mantık, Marksizm değil, Marksizmin bir karikatürüdür. Ama sosyal-demokratların mantığı ve onların çıkardığı sonuç budur.

Bu sonuçlarda tümüyle dikkatlerden kaçırılan şey, Marksist bakış açısından üretim ve toplum biçimlerinin gelişmesinin barışçıl bir yoldan gerçekleşmediği, aksine bu gelişmenin devrimci ve diyalektik olduğu olgusudur. Kapitalist toplum içinde belli bir gelişme gerçekleşir, çelişkiler güçlenir ve patlar. Görevimiz, bu çelişkiler zemini üzerinde çalışmak, kapitalist toplumun bağrında kendi kaçınılmaz karşıtı ve düşmanı ile birlikte olgunlaşan işçi sınıfının güçlerini birleştirmek ve kapitalist düzeni desteklemek ve sağlamlaştırmak için değil, aksine devrimci sınıfın faaliyeti ile onun çökmesini hazırlamak ve hızlandırmak için önderlik etmek, yönetmektir.

Hatta *Kautsky* bile, savaş öncesi dönemde bizim kapitalist sömürge siyasetine karşı tavrımızı olası yanlıgıların hepsine kapı açabilecek bir tarzda tanımlamayı becermişti. O şöyle demektedir;

"Kapitalist üretim geri üretim biçimlerine karşı mücadele etmekte ise, biz onun önüne engeller koynamamalıyız ve koyamayız."

Bu iddiadan, devrimci hareketi desteklememeliyiz, çünkü o kapitalist düzenin gelişmesini rahatsız edici bir şekilde etkilemektedir, cümlesine varmaya salt bir adım kalmaktadır.

Bugün bu sapmayı sosyalistlerin sömürge sorunu ile ilgili her sözümona teorik açıklamasında çeşitli biçimlerde bulmaktayız. Örneğin Fransız sosyalisti *Zyromski* Sosyalist Parti kongresine sunduğu kararında şöyle söylemektedir;

"Sosyalizmin yerkürenin tüm üretici güçlerinin gelişmesinde dolaysız çıkarı vardır. O, tüm ekonomik zenginliklerden yoğun bir şekilde faydalanılmasını talep etmekte ve böylece onun önüne daha az ilerlemiş ekonomik düzenlerle bağlantılar, ilişkiler vs. sorunu çıkmaktadır."

II. Enternasyonal'de bu sorunda uzmanlaşan Hollandalı sosyal-demokratlar, ekonomik sömürü ile sömürgelerdeki siyasi egemenlik arasındaki farka dayanan bir teori ürettiler. Bu teoriye göre, siyasi baskıya karşı mücadele edilirken, ekonomik egemenlik kaçınılmazdır.

"Sömürge bir toplumun yaşamındaki siyasi ve ekonomik yan arasındaki bir saf *boşanma* —onlar böyle demektedirler— nın varlığı, *uluslararası bakış açısından* (altını çizen raportör) yerlilerin kurtuluş mücadelesine katılmamızı bize mümkün kılmaktadır."

Ekonomik egemenlik gerekliliğini kabul eden Hollandalı sosyal-demokratların siyasi baskıya karşı ulusal değil, uluslararası bakış açısından hangi tarzda mücadele ettiklerini ise ileride göreceğiz.

4— Sömürge Rejiminin Biçim ve Yöntemleri

Hollanda görüşünün bir yansımasını, Brüksel kararında buluyoruz. Orada sosyalistlerin sömürge halklar üzerindeki "siyasi egemenliği" ilkesel olarak reddettikleri söyleniyor, Fakat daha güçlü, elle tutulur, daha ağır olan ve onun temelinde siyasi egemenliğin inşa edildiği

"ekonomik egemenlik" sorunu açık bırakılıyor. Ancak kapitalist sömürge siyasetinin onaylanması, en berrak bir şekilde, kapitalizmin ve kapitalist sömürge sisteminin açık, gizlenemeyen bir savunmasını içeren Brüksel kararına "giriş"te ortaya çıkmaktadır.

"Sömürge siyaseti —deniyor kararın birinci cümlesinde— onun yardımıyla kapitalizmin tüm dünyaya yayıldığı araçtı. O, geri ülkelerin doğal zenginliklerine giden yolu açtı, onlarda modern üretimi ve modern ulaşım düzenini geliştirdi, bu şekilde dünya ekonomisinin hammadde temelini korkunç genişletti ve uluslararası işbölümünün gelişmesine katkıda bulundu."

Burada önümüzde genel teorik bir iddia durmaktadır ve bu nedenle onu herşeyden önce teorik bakış açısından tahlil etmeliyiz. Kapitalizmin ve onun sömürgeci yayılmasının bu övgüsü gerçek durumla uyum içinde midir, kapitalist sömürge siyasetinin rolünün, sömürgeleştirilmiş ülkelerin doğal zenginliklerinden faydalanmak amacıyla orada üretim olarak üretimi geliştirmeyi içerdiği doğru mudur? Bu incelememiz gereken genel bir sorudur.

II. Enternasyonal'in bu kararının taslağında, sömürge siyasetinin faydalarına yapılan bu övgüden sonra, buna ancak büyük acılar pahasına erişildiğinin söylendiği doğrudur. Ancak bu sınırlama sömürge siyasetinin genel değerlendirmesinde bir şey değiştirmez. Ama bu değerlendirme Marksist görüş açısından bütünüyle yanlıştır. Bu sosyal-demokrat iddiaların tamamen yanlı olduğunu görmek için sömürge siyaseti hakkında, onun eskiden beri ve bugün ne olduğu ve daha da ne olacağı hakkında ortalama bir bilgi bile yeterlidir.

Her sömürge sisteminin kendi biçimleri ve gelişimi içinde sömürgeleştiren ülkenin iç gereksinimleri tarafından belirlendiğinin ve bu gereksinimlerin sömürgeleştirilen ülkenin ekonomik gelişmesi ile kesin ve uzlaşmaz bir çelişki içinde olduğunun genelde söylenebileceği inancındayım. Buna örnek olarak, ilk sömürgecilerin, ilk sömürge siyasetinin örneği verilebilir; kendileri tarafından işgal edilen ülkelerin —o sıralarda ülkenin refahının biricik temeli olarak bunlar görüldüğü için— altın ve değerli madenlerini kelimenin gerçek anlamıyla ve yal-

nızca çalmaya yönelik İspanyolların sömürge siyaseti örnek verilebilir. Daha sonraki sürede, hemen kapitalizm öncesi dönemde sömürge-ler ile anavatanlar arasındaki gemi ulaşımının ve *meta* değiş-tokuşu-nun düzenlenme tarzında da aym karakteristik özellik tespit edilmek-tedir. Bu düzenleme —18. yüzyılda İngiliz yayılmasının temeli olan meşhur "gemicilik anlaşması" hatırlansın sadece— ticaret sermayesi-nin gelişmesine en büyük ölçüde katkıda bulundu ve sömürgeleştiren ülkelerde sanayi kapitalizminin gelişmesini hazırladı. Ama aym za-manda sömürgeleştirilmiş ülkelerin ekonomik gelişmesini salt engelle-mekle kalmadı, tersine sömürge mülkiyetinin olumlu sonuçlarının di-ğər ülkelere, büyük sömürge mülkiyetine sahip olmayan ülkelere ya-rarlı olabildiğini de engelledi.

Fakat bütün sorunu sömürgeleş-tiren sömürünün daha yeni biçimleri ile bağlantı içinde ele almalıyız. Tahlilimiz burada çok daha ayrıntılı olacaktır, ancak sonuçlar hemen hemen aynı kalmaktadır. Herşeyden önce şunu söylemek gerekir ki, kapitalizm genel olarak üretici güçleri geliştirmeyi değil, bilakis tek tek her kapitalist için ve tek tek her kapi-talist ülke için mümkün olan en yüksek kâr elde etmeyi kendine hedef edinir. Üretici güçlerin gelişmesi yalnızca, kârın ortaya çıktığı koşulla-rın sonucudur.

Sömürge rejimine, sömürgeleştirmede çıkarı olan sermaye için mümkün olan en yüksek kâr elde etme gerekliliği bakış açısından baktığımızda, kapitalist sömürgeleştirmenin hedefine tüm kapsamıyla ulaştığına hiçbir kuşku olamaz. Hiçbir kapitalist işletme, sömürge iş-letmeleri kadar yüksek kâr elde etmemektedir. Burada *Doriot* yolda-şın topladığı olguları bildirmek istiyorum. 1925'de "Banque de L'Indo-Chine" in temettüleri, hisse senetleri değerinin yüzde 50'sini tutmak-taydı. "Société française des charbonnages du Tonkin" (Fransız Ton-kin Kömür Ocakları Şirketi) üç yıl içinde her 240 Frank değerindeki bir hisse senedi için 240 Frank temettü dağıttı. Çinhindi İçki Takdirha-neleri 1925'de 33 milyonluk bir sermaye ile 20,5 milyon net gelir elde etti vs. Bunlar günlük görünümlerdir. Yeni kâr ile ilgili olarak, görül-düğü gibi sermaye için kapitalist sömürge siyasetinden daha iyisi yok-tur.

Fakat biz farklı bir bakış açısında durmalıyız, üretici güçlerin gelişmesi bakış açısında. Burada herşeyden önce sömürgelerin sanayinin gelişmesini, kapitalizmin ortaya çıkma ve ilkel birikim döneminde kapitalist ülkelerde üretici güçlerin gelişmesi şablonuna göre düşünmek yanılığısından sakınmak gerektiğine inanıyorum. *Marks* ve *Engels*'in sanayi kapitalizminin başlangıçtaki gelişmesinin beraberinde getirdiği yan etkiler üzerine çizdikleri sarsıcı tabloyu hatırlarsınız. Buna rağmen bu dönemin ana özelliği, üretici güçlerin genel, sürekli ileriye doğru hareket ederek gerçekleşen bir gelişmesidir. Fakat bu özellik kapitalizm tarafından sömürülen sömürgelerin ekonomik gelişmesinde ve ekonomik yaşamında yoktur veya tamamen başka bir biçimde görünür. Bunun nedenlerini bulmak zor değildir. Bir sömürgeye egemen olan, sömürgeleştirmeye geçen sermaye, artık kendi ülkesinde, sömürgeleştiren ülkede imtiyazlı bir konumda bulunmaya alışmış, kâr için çok özel bir dürtü duyan ve onu çok özel bir yolla elde etmeye çalışan çok gelişmiş bir sermayedir. Bu sermaye sömürgelerde tekeli bir konuma sahiptir. Fakat ayrıca siyasi egemenlik ve baskı yöntemlerinin kapsamlı ve durmaksızın uygulanması ile bir dizi özel imtiyazı güvence altına alır. Bunun sonucu, sömürge ülkelerdeki üretici güçlerin tüm gelişmesinin başka bir çehre almasıdır. Ama aynı zamanda bununla sömürgeleşen sömürü yöntemlerinin sık sık büyük bir çeşitliliği belirlenmektedir.

Önce burada sömürgelerin tüm doğa zenginliklerinin en ilkel biçimde yağma edilmesini görmekteyiz: Onlar anavatana taşınır, orada işlenir ve kâra dönüştürülür. Bugün bile hâlâ, bu biçimin salt varolmakla kalmayıp, aynı zamanda hüküm sürdüğü sömürgeler de vardır.

Ayrıca, sömürgelerin hammadde kaynakları olarak sömürülmesinden ibaret olan, kelimenin dar anlamında kapitalist biçimler vardır. Bunlar bir taraftan anavatanın sınai gelişmesi için, ama diğer taraftan olağanüstü derecede yüksek kârlar elde etmek için mutlaka gerekli hammadelerdir.

Bu sömürge sisteminin gelişmesi basit değildir. Bütün sömürgeler için aynı tarzda geçerli bir sömürü sistemi yoktur. Tam tersine onunun biçimleri son derece çeşitlidir. Kapitalizmin burada olduğu kadar

başka hiçbir alanda, mümkün olan en yüksek kârı elde etmek için çok çeşitli objektif koşullara büyük esneklik, büyük uyum yeteneği göstermemiştir. Ancak kapitalist sömürü siyasetinin tam bir tablosunu yapmamız için şu noktaları dikkate almamız gerekir: 1) toprağı gaspetme yöntemleri, 2) tarımsal sömürü sistemi, 3) işgücü sömürüsü. Ancak aynı görüngünün bu üç yanının ele alınmasından sonra, kapitalist sömürü rejiminin karakteri üzerine doğru bir yargıya varılabilir.

Toprağın gasbedilme biçimlerinde çok büyük çeşitlilik vardır. Bu nedenle, sömürgelere giren sermayelerin genelde toprağın sömürüsü ve gasbedilmesinde kapitalizm öncesi yöntemlere dayandığından dolayı gerici bir işlevi yerine getirdiğini söylemek yanlıştır. Bu yöntem birkaç ülkede (Hindistan, Doğu Afrika vb.) uygulanmaktadır, ama her yerde değil. Diğer ülkelerde, sömürgeciler için toprakta özel mülkiyet yaratılması, yerlilerin güçlü bir şekilde sömürülmesinin yanında, hakim olan biçimdir. Nihayet son ve üçüncü biçim; belirli koşullarda yerlilerin bir özel mülkiyetinin yaratılmasında yatar. Bu biçim birkaç Afrika sömürgesinde uygulanmaya konmuştur ve kuşkusuz en ilginçlerinden biridir. Bu dikkatli bir şekilde incelenirse, aslında ilerilik olarak görülebilecek olan yerliler için özel toprak mülkiyeti uygulamasının, ticaret sermayesinin girişi ile ve sürekli bir toprak spekülâtorleri tabakasının ortaya çıkışı ile —ki bunlar da anavatan sermayesi ile ilişkidirler ve yerli küçük toprak sahipleri veya çiftçiler er veya geç onların ellerine düşerler— sürekli bağlantı içinde bulunduğundan dolayı, geriye yönelik bir unsur olduğu sonucuna varılır.

Burada *Marks*'ın Hindistan için yaptığı bir açıklamanın, bu ülkede İngiltere tarafından getirilen toprak gasbetme ve toprak hukuku biçimlerini "karikatür" olarak adlandırmasının bir örneğini görmekteyiz.

Fakat sömürgelerde kapitalistleri toprak gasbetme ve toprak hukukunun çeşitli yöntemlerini uygulamaya götüren amaçlar nelerdir? Bu sorunun cevaplandırılması, sömürge siyasetinin özünü kavramamızı epeyce kolaylaştıracaktır. İlk planda siyasi hedefler sözkonusudur. Somut durumlarda en geri, feodal biçimlerin desteklenmesinin nedeni budur. Feodaller bu durumlarda yabancı kapitalistlerin müttefi-

ki olurlar. Bir diğ er siyasi amaç ise, emperyalistlerin sömürge de kol-
vulması için mücadele ve bağımsızlık ruhunun uyanabileceği bir yerli
tabakanın ortaya çıkmasını engellemektedir. Ancak bazen tersi de ol-
maktadır: Kapitalistler, kendilerinin gereksinim duyduğu toprak mül-
kiyetinin kamulaştırılmasına bir bahane olarak ayaklanmalar kışkırt-
maktadırlar. Fakat siyasi unsur bu alanda daima hakim olan önem de-
dir.

Şimdi ekonomik nedenlere geçecek olursak, bunlardan en önem-
lisi kuşkusuz toprak üretiminin yükseltilmesi çabasıdır. Ama genel
olarak üretkenliğin artırılmasına çalışıldığına itiraz edilebilir, ki ancak
salt bu ikinci çaba ilerici olarak gösterilebilir. Örneğin Kongo'da son
dönemde üretilen miktarın güçlü bir artışıyla aynı zamanda üretkenli-
ğin de arttığı gözlemlendi. Belçika sermayesi, ilk planda işletmelerin-
de çalışan yerli işgücünü sistematik olarak azalttığından dolayı, ikinci
planda ise sürüm zorluklarından dolayı müşkül bir durumda bulun-
maktaydı. Şimdi Kongo'ya makine ithalatının durdurulması, emek
üretkenliğinin geliştirilmesinin sınırlandırılması ve hammadde kay-
nakları sömürüsünün köhnemiş ilkel yöntemlerine geri dönülmesi
önerilmektedir.

Sömürge rejiminin biçimleri için belirleyici olan ekonomik se-
bepler arasında ayrıca, belirli, özellikle çok verimli ve yüksek kârlar
getiren tarımsal ürünler yetiştirme gerektiğine dikkat çekmek gerekli-
dir. Bu yapılırken, yerli kitlelerin en temel yaşam gereksinimleri ile
azıcık bile olsa ilgilenilmez, böylece onlar hemen her zaman açlığa ve
fiziki yozlaşmaya mahkûm edilir. Burada artık işgücünün sömürülme-
si sorunuyla temas etmekteyiz. Mümkün olan en yüksek kârı elde et-
mek için sömürgelerdeki işgücünün sömürülmesi korkunç bir zorba-
lıkla uygulanmaktadır (çalışma zorunluluğu vs.). Bunun sonucu tüm-
den kabile ve halkların budanması ve çoğu kez ortadan kaldırılması-
dır. Bu daha çok büyük toprak mülkiyeti ve sömürge çiftliklerinin ha-
kim olduğu yerlerde sözkonusudur. Aslında soyut ekonomi biçimi ola-
rak sömürge çiftliği kuşkusuz ileri ve "ilerici" görülebilir. Ama büyük
insan kitlelerinin yok edilmesi pahasına satın alınan bir "ilerleme"ye ne
diyelim? Hiç de kahve ve kauçuk ağaçlarından daha az üretici güç ol-

mayan büyük işçi kitlelerinin sistematik bir şekilde yok edilmesi sonucunu getiren bir rejimin üretici güçleri teşvik ettiği söylenebilir mi hiç?

Bu alanda tüm dünyadaki sömürge sistemi aracılığıyla bu yönde ulaşılan sonuçlara baktığımızda, tarafımızdan sıralanan yöntemlerin hepsinin genelde ilerleme olarak adlandırılmayacak olan sonuçlara götürdüğünü görürüz. Hindistan ve Çin gibi önceleri verimlilikleri ile meşhur olan ülkeler, devri olarak yinelenen kötü hasat ile karşı karşıyadırlar, çok gelişmiş tarım ekonomisine sahip ülkeler tarımın gerilemesi belirtileri göstermektedirler. Diğer ülkelerde ahalinin sistematik bir şekilde yokedilmesini görmekteyiz. Her tarafta topraksız, en derin sefalet içinde yaşayan bir köylüler sınıfının ortaya çıkışını görmekte, en geniş emekçi kitlelerin ilerleyen yoksullaşmasına tanık olmaktadır.

Şimdi de durumu sanayi ve ulaşım düzeninin gelişmesi açısından ele alırsak, kapitalizmin sömürgelerde aslında sanayii geliştirdiği veya gelişmesini desteklediği kesinlikle iddia edilemez. Bazı durumlarda birkaç sanayi dalının gelişmesini teşvik etse bile, ancak bu salt anavatan sermayesine daha yüksek kârlar koparmak içindir. Bazen, sömürgelerden elde edilen hammaddelerin sonraki nakliyatını kolaylaştırmak üzere bunları bir ilk işlemeden geçirmek kapitalistin yararına. Ülkeye giren emperyalizmin gereksinimlerine yeterli olmak amacıyla birkaç Güney Amerika ülkesinde bazı sanayi dallarının gelişmesinin nedeni budur, ama örneğin Kore'de bu sanayiler gelişmemiş bırakılmaktadır, çünkü Japon kapitalistlerinin buna ihtiyacı yoktur. Hammaddeleri olduğu gibi Japonya'ya götürmek ve orada işlemek kendileri için daha yararlıdır. Fakat belirli bir sanayiinin geliştiği yerlerde bile bu, sömürgecinin emperyalizme tabi bir ülke niteliğini yitirmesine hiçbir katkıda bulunmaz.

Çok güçlü oranda ilerlemiş ülkelerin, kapitalist ekonomisinin özel özgüllükleri sayesinde sanayiinin savaş dönemi sırasında bazı sömürgelerde geliştiğini kabul edelim. Ancak bu gelişme bugün durma noktasına gelmiştir, ve sömürgelerin kapitalizm tarafından ekonomik egemenliğinin olumlu bir yanını, sömürgelerde sanayiinin ve modern üretim yöntemlerinin ilerlemesi olduğu iddiası ağır bir yanılgıdır.

Kapitalist sömürgeleştirmenin biçimleri hakkındaki bu kısa özeti şu savla noktalayabiliriz: Kapitalizmin doğa zenginliklerini sömürmesi, sömürgelerin üretici güçlerini gelişmesini sömürgeleştirmenin karakteristik özelliği olarak göstermenin mümkün olmadığı bir şekilde gerçekleşmektedir. Ayrıca sömürgelerde olası en yüksek kârı yaratmak amacıyla teşvik edilen üretici güçlerin gelişmesinin bile, "anarşik" bir kapitalist dünya ekonomisi çerçevesinde gerçekleştiği gözönüne alınırsa, kapitalist sömürge siyaseti üzerine vermemiz gereken ve gerçeğe uygun yargı, kapitalist, sömürge rejimin sosyal-demokrat savuncası ile kesin bir çelişki içinde durmaktadır.

Sömürgeci rejim altında —kelimenin dar anlamında— siyasi ve toplumsal durumların incelenmesi neticesinde de aynı sonuca varmaktayız. II. Enternasyonal'in kararı, bu konuda, modern üretim ve modern ulaşımın gelişmesi sayesinde "sömürge halkların toplumsal ve kültür düzeninin modern bir evriminin gerçekleşmekte olduğunun, bunun sonucu olarak demokratik düşünceleri almaya açık hale gelecekelirini" vs. söylüyor. Elbette sömürgeler genel ilerlemeye kapalı değildir. Ancak bu konuda kapitalizm ne yapmaktadır? Sosyal-demokrasinin ona atfettiğinin tam tersini. Bu alanda da kapitalizm sömürgelerde çok çeşitli türden yöntemler kullanmaktadırlar. Bazen, bütün sömürgelerde bulunan en geri feodal unsurlara dayanmaktadır. Hindistan'da, kısmen Afrika'da, İngiltere'nin en geri feodal kabilelere dayanmaya çalıştığı İran'da durum budur. Diğer ülkelerde kapitalizm, üretimde ve ülkenin toplumsal yaşamında asalak konumdaki bir ticaret burjuvazi sınıfı (kompradorlar) yaratmaya çalışmakta ve bunlara dayanmaktadır. Fakat kapitalizm bu alanda hiçbir durumda ilerici bir işleve sahip değildir. Tersine o, siyasi ve toplumsal gelişmeye elinden geldiğince sekte vurmaya çalışmaktadır. Bunun en iyi örneği Latin Amerika'dır. En önemli Latin Amerika devletleri, 19. yüzyılın ortalarına doğru belirli bir siyasi bağımsızlığı elde etmişlerdi, şimdi emperyalizmin girmesi sonucu giderek siyasi bağımsızlıklarını yitiriyor ve siyasi olarak geriliyorlar.

Ancak yoldaşlar, sömürge rejiminin niteliği sorunu tarafımızdan daha yüksek bir bakış açısından konulmalı ve görülmelidir. Bugün dünya çapında ve genelde kapitalizmin işlevinin ilerici mi, gerici mi

olduğu konusunda açıklığa kavuşmak için, tüm dünyada kapitalizmin şimdiki konumunu ele almalıyız.

II. Enternasyonal tarafından kongre vesilesiyle yayınlanan bir teorik makaleler derlemesinde bulduğumuz iddianın, yani kapitalizmin savaş sonrası dönemdeki krizi kesin olarak aştığı ve şu anda stabilize olduğu iddiasının doğru olduğunu kabul edecek olursak, o zaman kapitalizmin rolünün bugün ilerici olduğu, onun bu rolü yerine getirirken rahatsız edilmemesi gerektiğini., bilakis tıpkı sosyal-demokratların yaptığı gibi onu desteklemek gerektiğini ilan etmek kolaydır. Ama kapitalist dünyanın, kapitalizmin ölüm krizi olan derin bir krizin ta ortasında olduğu tespitinden yola çıkarsak, bu krizin gelişme sürecinin devrimin gelişme süreciyle özdeş olduğunu tespit edersek, tek doğru ve gerçeğe uygun bu savlardan yola çıkarsak, o zaman ancak bir tek sonuca varabiliriz —bugün kapitalizmin tüm ülkelerde gericiliğin bir faktörü haline geldiği sonucuna. Herhangi bir şekilde herhangi bir bakımdan kapitalizmin sağlamlaşmasına katkıda bulunan herşey, devrim sürecinin bir sekteye uğratılmasıdır. Kapitalizminin zayıflamasına, onun çöküşünün hızlanmasına katkıda bulunan herşey ilerici, ileriye bakan bir faktördür, çünkü devrimin gelişmesini ilerletmektedir.

Ama sorun daha dar ve daha somut bir bakış açısından, yani kapitalist düzenin bugünkü karakteri bakış açısından da irdelenebilir. Yeni felaketli bir krizin hazırlık döneminde bulunuyoruz. Belki de yeni bir savaşın arifesinde bulunuyoruz. II. Enternasyonal kararında, kapitalist sömürge rejimi ile savaş tehlikesinin gelişmesi arasındaki bağlantının en sönük iması bile kökten kurutulmuştur. Kapitalist rejimin bir temeli ve emperyalist savaşların "ikinci baskısı"nın hazırlanmasının en önemli faktörlerinden biri olan sömürge politikası ile savaş arasındaki bu bağlantı, kapitalist sömürge rejiminin sosyal-demokratik tahlilinde tamamen yokolmuştur. Kapitalizmin tüm ülkelerde gericiliği bir güç haline geldiği yerde sosyal-demokratların şu anda takınmaya gayret ettikleri tavır, tüm biçimleriyle —en rezil biçimiyle, sömürgelelerin ve sömürge halkların sömürülmesi ve ezilmesi biçimleriyle bile— kapitalizmi göklere çıkarma, onun savuncarlığı tavrıdır.

Yoldaşlar, sosyal-demokrasinin bu zihniyetinin mantıki sonucunun, halkların kendi kaderlerini özgürce tayin etme hakkının reddi olmak zorunda olduğu açıktır. Bu reddi bütün sosyal-demokrat partilerde buluyoruz, gerek teorik yaklaşımlarında gerek pratiklerinde buluyoruz. Halkların kendi kaderlerini tayin hakkı üzerine yeminler ve içi boş laflar elbette bütün sosyal-demokrat çağrılarda vs., örneğin II. Enternasyonal'in 1927 1 Mayıs çağrısında, aym şekilde, daha önce anmış bulunduğumuz ve halkların kendi kaderini tayin hakkının "sosyalizmin terketmeyeceği ve son savaşın ona yeni bir parlaklık kazandırmış olduğu" bir düstur olarak adlandırdığı Zyromski'nin kararı var. Fakat yoldaşlar, bu içi boş laflar sosyal-demokrat siyasetinin gerçek içeriğinin üstünü örtemez. Tekrar Zyromski'nin kararına bakalım. Yukarıda alıntıladığımız cümleden sonra halkların kendi kaderini tayini sorunu şu şekilde pratiğe indirgenmektedir:

"Hiç bir şey sosyalizmle, dar, hasis ruhlu ve bencil bir bireycilik ruhunu taşıyan belli formüllerin kabul edilmesinden daha fazla çelişki içinde olamaz. Tüm Çin setlerini yıkmak sosyalizmin boynunun borcudur, o kendi kendine yeten bir milliyetçiliğe izin veremez ve bu nedenle daha gelişmiş ülkelerin müdehalesi onların ilkelerinin taçlandırılmasıdır."

Bir sol sosyalistin bu ilginç açıklamalarında "kendi kendine yeten milliyetçilik" in nasıl sömürgeleştiren emperyalist devletlerin milliyetçiliği değil, aksine ezilen, özgürlüğe susamış halkların milliyetçiliği olduğunu görüyorsunuz.

Fakat Zyromski'nin yaptığı istisna değildir. II. Enternasyonal'in çeşitli partileri tarafından Brüksel Kongresine sömürge sorununu inceleme malzemesi olarak sunulan resmi yazılarda, halkların kendi kaderini tayin hakkının inkârı veya sınırlandırılması, genel kuralı oluşturmaktadır.

II. Enternasyonal'in, tabirimi mazur görün, teorisyenleri "uluslararası insanlığın (!) çıkarları özgürce tasarrufta bulunma hakkına set çeker" düşüncesini savunan Hollanda partisi, raporunda açıkça "Endonezya, Hollanda'dan ayrılmalıdır" şiarının kesinlikle kendi şiarı olmadığını açıklamaktadır. Devrimci hareketin emperyalist boyunduruğu

silkeleyip yere çalma yönünde tam istim ilerlediği bu büyük ülkeye karşı Hollandalı sosyalistler, kendilerini, "Bağımsızlığa hazırlanmak üzere özyönetim yönünde bir gelişme"den yana olduklarını açıklamaktadırlar. Başka bir ifadeyle bunun anlamı şudur: Biz şimdi varolan durumun devam etmesinden yanayız. Hollanda sosyal-demokrasisinin parti kongresinde, sosyalistler Hollanda'dan bağımsız bir Endonezya şiarını öyle hemencecik destekleyemezler, açıklamasını yapan Fimmen de aynı görüştedir.

Bu noktada sağcılar ile sözümona solcular arasında hiçbir fark yoktur.

İşçi Partisi'nin sol kanadı (Maxton grubu) tarafından sunulan bir kararda, halkların kendi kaderini tayin hakkı sorunu "az gelişmiş halkların mümkün olduğunca çabuk özyönetime hazırlanmaları gerekmektedir" anlamında "çözülmemektedir", ki bunu gerçekte emperyalist sömürge siyasetinin açık yandaşlarının programından hiçbir farkı yoktur.

İşçi Partisi'ne gelince, II. Enternasyonal Kongresi'ne sunduğu yazıların tümünde, kendi kaderini tayin hakkının hiçbir İngiliz sömürgesinde uygulanamayacağı görüşü savunulmaktadır. Sömürge sahibi diğer ülkelerin sosyalist partileri de aynı doğrultuda görüş belirtmektedirler.

Öyleyse kendimize şu soruyu sormalıyız: Ezilen halkların özgürlüğünü inkâr eden bu sosyal demokrat tavırda, sosyalist ruh olarak ne kaldı? Tarafımızdan tanınan, bizim için bağlayıcı olan biricik ahlâki yasayı, tüm ezilenlerin zincirlerini kırma hakkını, tüm sömürülenlerin ezenlere karşı ayağa kalkması hakkını tümüyle ve bütünüyle tanımamızdan ibaret olan bu yasayı ilan eden bu ruhun salt bir nebzesini bile içeriyormu o?

Marks'a, baskıya ortak olan bir sınıf özgür olamaz vecizesini söyleten ruhtan onlarda ne kaldı? Sosyal-demokratların tavrında artık-sosyalist olan hiç bir şey yoktur, onlar şimdi sadece emperyalist ruhu, zenginliğini ve gücünü halkların ve tüm ırkların yokedilmesinden alan anavatan burjuvazisinin ruhunu solumaktadır.

Fakat halkların kendi kaderini tayin hakkının reddini en kesin biçimini bizzat Brüksel Kongresi kararında bulmaktayız. Orada şunlar denmektedir:

Sosyalizm, "Bugünden itibaren bağımsız, modern bir uygarlık seviyesine ulaşmış sömürge halkların bağımsızlık çabalarını destekler."

Böylece bağımsızlık hakkı yalnızca sınırlı oranda ve sadece belirli koşullarda kabul edilmektedir. Bu sınırlama ve koşullardan yola çıkarak "sosyalistler" sömürge sorunundaki bütün tavırlarını sömürge ülkeleri belirli kategorilere ayırma üzerine inşa etmektedirler.

Bu konuda Cemiyet-i Akvam'ın inşasının ve tüzüğünün temelini oluşturan aynı farklılıklar burada belirleyici olmaktadır: Cemiyet-i Akvam, ülkeleri, onların sözümona uygarlıklarının derecesine göre gruplara ayırmakta ve, "uygar" ülkelerin diğerleri üzerinde "tasarrufta bulunma", yani onları ekonomik olarak sömürme ve siyasi olarak ezme hakkı olduğunu açıklamaktadır. Bu korkunç ilkeye II. Enternasyonal, Marksist ve sosyalist bir kılıf geçirmeye çalışmaktadır.

Şimdi sorunu ayrıntıları ile birlikte ele alalım ve sosyal-demokratların kendileri tarafından ilan edilen ilkeleri nasıl uyguladıkları konusunda açıklığa kavuşalım. Görüldüğü gibi daha ileri sömürge ülkeler için "yabancı boyunduruktan tam kurtuluş" talep ediliyor. Ancak bu daha gelişmiş ülkeler için de onların tarihsel ve objektif durumları temelinde bir farklılık yapmak gerekir. Bunlar arasında, —örneğin Çin, Hindistan ve Endonezya gibi— ulusal özgürlük mücadelesinin artık başladığı ve yüksek bir gelişim derecesine ulaştığı birçok ülke vardır. Bu ülkeler için sosyal-demokratlar ne talep ediyorlar? Çin'e, kararda özel olarak değiniliyor ve "mutlak bağımsızlık ve hak eşitliği, aynı zamanda Çin halkını ezen eşit olmayan anlaşmaların feshedilmesi" talep ediliyor.

Bu talep olarak hiç de kulağa kötü gelmiyor, ama ya gerçeklik nasıl? Taleplerin sonuncusunu, en küçüğünü, yani eşit olmayan anlaşmaların feshedilmesini ele alalım. Çin devriminin muzafferane ilerleyişi sırasında, Çin'e silahlı müdahale anında Cemiyet-i Akvam önünde

eşit olmayan anlaşmaların feshedilmesini protesto eden kimdi? Kapitalist Belçika'nın Çin halkını baskı altında tutma hakkını savunmak için söz alan kimdi? *Bir sosyal-demokrat idi — de Brouckère idi.*

"Biz 1863 anlaşmalarının Çin tarafından feshedilmesine karşıyız —diyordu o—, uluslararası hukukun bu apaçık iğfaline karşıyız. Biz haklarımızın tümüyle bilincindeyiz. Yalnızca Belçika değil, aksine bütün Avrupa ve onun geleceği Uzak Doğu'da tehlike içinde bulunmaktadır."

Bu, sosyalistlerin bizzat en ileri halkların bağımsızlığını bile hangi biçim ve tarzda savunduklarına birinci örnektir.

Ama Çin'e ilişkin olarak daha da ilginç bir örnek, İşçi Partisi'nin devrimin yenilgiye uğratılması için Çin'e İngiliz müdahalesi dönemindeki tavrıdır. İşçi Partisi'nin önde gelen adamları, İngiliz burjuvazisinin Çin'deki "ekonomik ve siyasi çıkarları"ni savunma gerekliliğini kabul ve ilan ettiler. Bu, müdahaleyi haklı göstermenin aslında birinci adımındır. Ve gerçekten de: İngiltere'nin Çin'e askeri müdahalesi sorunu gündemde olduğu sırada, İşçi Partisi'nin parlamento fraksiyonu tarafından müdahaleye karşı iki oy çoğunlukla ılımlı bir karar alındı, yani Labour [işçi sınıfı —YN] milletvekillerinin yarısı, İngiliz emperyalizminin Çin halkına karşı birlik ve filo sevk etmesinden yana olduklarını açıkladılar. Aynı sırada MacDonald Çin'e müdahale sorununda şu açıklamayı yapıyordu:

"Asi kitle tarafından eşit olmayan anlaşmaların feshedilmesi kesinlikle ve asla kabul edilemezdir."

Bu anlaşmaların "asi kitle" tarafından gerçekten ortadan kaldırılması halinde, "bir çatışma, güneşin doğuşu gibi önüne geçilmezdir", ve bunun sorumluluğunu "*taşıyanlar bizler olmayacağız.*" Bu sosyalist önderlerin "bizler" sözcüğü ile, Çin devrimini kanla bastırmak için savaş gemilerini yollayan İngiliz emperyalist hükümetini kastetmesi çok dikkate değer değil midir? O, sözlerini şu kelimelerle bitirmektedir:

"Olayların son bulması bize değil, aksine karşıtlarımıza bağlıdır."

Bir İşçi Partisi üyesinin kaleme aldığı, "Yeni Sosyalist Dergi"de yayınlanan bir makalede, İşçi Partisi'nin Çin devrimi karşısındaki tav-

rına göz kamaştırıcı bir ışık tutan çok daha ilginç bir şey buldum. Söz-konusu kişi Roden Burton'dur; o Çin'de "Sahiller ve nehirler boyunca yerleşmiş ve imtiyazlara sahip belirli sayıda yabancı"nın bulunduğu tespitini yapmaktadır.

Buna bağlı olarak o,

"kendi durumlarının zorluklarını başlarından defetmek için *birkaç çift salkım ateşi* talep eden bu insanların duygularını çok iyi anladığını" açıklıyor.

O sözlerini, Avrupa ile Çin arasındaki ilişkilerin "ihtiyat, insan-cıllık ve adalet belirtisi içinde" olması gerektiği ile kapatmaktadır. Bu iki cümle yan yana konduğunda, bu "sosyalist" in gerçek görüşü görülür: Çin devrimci işçi ve köylülerinin hareketine karşı mücadele etmek, ama "ihtiyatla". Acaba bu tavır, yazarın salt kişisel, bireysel bir görüşü müdür? Bunun bütün sorumluluğu bu zavallı yazar bozuntusunun üzerine yıkılabilir mi, yoksa burada sözkonusu olan tüm II. Enternasyonal'in görüşü müdür? Sonuncu varsayımın doğru olduğuna kanaat getirmek için, onun Kuomintang'ı Kongresinde ağırlamaya, ancak bu karşı-devrimci bir partiye döndükten sonra, Çin'li işçilere ve köylülere karşı en kanlı terörü uygulayan bir parti haline geldikten sonra karar verdiğini anımsamak yeterlidir. Kuomintang'ın devrimci bir rol oynadığı dönemde, MacDonald onu "ulusal" değil, aksine "İngiltere düşmanı" bir parti olarak adlandırmaktaydı ve o sıralar Kuomintang'ın desteklenebileceğini düşünen komünistlerle alay ediyordu. Ama bugün Kuomintang artık "İngiltere düşmanı" değildir, çünkü o devrimci işçi ve köylüleri kurşunlayarak yere sermektedir. Bugün o ulusal bir parti olarak, hatta sosyalist bir parti olarak kabul edilebilir ve II. Enternasyonal'e alınabilir. Devrim celletlerinin, Otto Bauer ve Fritz Adler'in yanında Brüksel Kongresi'ne katılmaya hakları vardır.

Şimdi gelelim başka bir ülkeye, Hindistan'a. Hindistan için II. Enternasyonal'in talebi artık "tam bağımsızlık" değildir. Brüksel kararında yalnızca şu denmektedir:

"Sosyalist Enternasyonal, Hindistan halkının özyönetim çabasını destekler."

İfade çok ihtiyatlı ve çok anlamlıdır. Çok farklı şekillerde yorumlanabilir. Halkların kendi kaderini tayin hakkı ile çelişki içinde duran bir anlamda yorumlanabilir. Bu nedenle bu talebi savunan II. Enternasyonal partisinin gerçekte bunu nasıl yaptığına bakmak çok ilginç olacaktır. Hindistan için bağımsızlık sorunu üzerine raporunda İşçi Partisi MacDonald'ın 1924'de, yani kendisinin başbakan olduğu dönemde, Hindistan'a yönelttiği şu sözlerine dayanmaktadır:

"İngiliz hükümetine güven gösterin! *Hükümet* tarafından bir soruşturma açılmıştır, bunun anlamı, bu soruşturmanın ciddi bir soruşturma olacağıdır."

Bu kelimeler ile "bağımsızlık hakkı" arasında tam bir uçurum vardır!

Şimdi de, İşçi Parti'nin Hindistan'daki devrimci hareket karşısında izleyeceği çizgiyi ortaya koyan Blackpool (1927) kararını ele alalım. Burada "Hindistan halklarının hakkının ve onun özgürce kullanımının" bir onayını bulmaktayız, fakat devamla şu söylenmektedir:

"Bu nedenle İşçi Partisi, İngiliz hükümetinin siyasetinin, Hindistan'ı mümkün olduğunca çabuk İngiliz halklar topluluğunun diğer üyeleri gibi eşit hakları sahip ve aynı tarzda bir müttefiki yapmak için Hint halkı ile sürekli bir *işbirliği* siyaseti olması gerektiğini görmektedir."

Emperyalist görüşün bu açıklamadakininden daha utanmazca ifade edildiği bir kararın hemen hiç bulunamayacağına inanıyorum. Burada hakim olan şey İngiliz İmparatorluğu için endişedir. Diğer herşey buna tabi kılınmıştır.

II. Enternasyonal'in kararında *Mısır*'dan da söz edilmekte ve bu ülke için tam bağımsızlık talep edilmektedir. İşçi Partisi'nin Brüksel Kongresi'ne raporunda tersine Mısır üzerine tek hece bile söylenmemektedir. Mısır sorunu basitçe es geçilmektedir. Bunun anlamı ise, İşçi Partisi'nin Mısır'a karşı, MacDonald'ın hükümette olduğu dönemdeki gibi aynı siyaseti uygulamak istediğidir. İşçi Partisi, ulusal-devrimci Mısır hareketinin tayin edici bir dönüm noktasına geldiği bir anda iktidarda bulunmaktaydı ve o Mısır'a karşı çok somut, berrak ve belirli bir çizgi ortaya koydu: Herşeyden önce Zaglel hükümetinin temsilci-

lerinin öne sürdüğü bütün talepleri reddetti — İngiliz askeri birliklerinin ve İngiliz siyasi ve ekonomik "danışmanlar"ın geri çekilmesi ve Süveyş Kanalının açılması. Emperyalist İngiliz büyük basını İşçi Partisi hükümetini bu sorundaki enerjik tutumundan dolayı kutladı. Devam. İşçi partisi'nin iktidara geldiği sırada Sudan'da bağımsızlık ayaklanması patlak verdi. İşçi Partisi hükümeti, ayaklanan ahaliye terör uygulamak için savaş gemileri göndermekten başka bir şey yapmadı ve İngiliz makamlarına hareketi silahla bastırma ve düzeni korumak için ne gerekliyse yapma emrini verdi. Bu, onun yerindeki bir emperyalist hükümetin yapmış olacağından başka bir şey yapmadığı demektir.

II. Enternasyonal kararında kendisi için tam bağımsızlık talep edilen diğer bir ülke *Suriye*'dir. Anca Brüksel kongresi'ne Fransız Sosyalist Partisi'nin raporu, onun Suriye sorunu hakkındaki görüşü üzerine tek kelime içermemektedir. Bu, Fransız Sosyalist Partisi'nin Suriye'ye karşı, Suriye'deki Fransız emperyalizminin saldırıları için, Fransız generalleri tarafından Şam ve diğer şehirlerde barışçıl ahaliye katliam uygulanması için savaş kredilerini onaylamasının kaynaklandığı o aynı görüşü savunmaya devam ettiği anlamına gelir.

Yukardaki üç ülkeye özel olarak değindikten sonra II. Enternasyonal kararı genelde kendisinin "gelişmiş kültürlü" tüm sömürgeler için özyönetimin derhal uygulanmasını talep ettiğini açıklamaktadır. Bu kategorinin en önemli ülkesi, bir devrimin olduğu ve devrimci hareketin gelişmeye devam ettiği Endonezya'dır. Ama, Endonezya'da bağımsızlığın "ülkenin talep ettiği ölçüde gerçekleştirilmesi" gerektiğini söyleyen kararın cizvitçi ruhu göze çarpmaktaydı.

Neden bu cizvitçi kayıt? Besbelli ki Hollanda Sosyalist Partisi'nin tavrına sahip çıkmak için. Ve gerçekten de Hollanda partisi raporunda, açık ve berrak olarak "Endonezya'nın kurtuluşu" şiarının kendi şiarı olmadığını açıklamaktadır.

Endonezya halk kitlesi bağımsızlığı için mücadelede silaha sarıldığında ve Hollanda hükümeti devrimci hareketin bastırılması için bütün araçları kullandığında bu parti ne yapmıştır? Rapor bu konuda hiçbir kuşku bırakmamaktadır. Hareketin başlamasından önce Hollandalı sosyalistler kendi hükümetlerine "dikkat!" komutu vermeyi kendi-

lerine görev bilmişlerdir. Hareket patlak verdiğiinde, parlamentoda "kanlı ayaklanmayı savunmamış", aksine "ayaklanmanın Moskova ve Kanton kaynaklı ruhunu ağır bir şekilde mahkûm etmişlerdir". Daha sonra Endonezya halkı özgürlük mücadelesinin cezası olarak en ağır takibatlara katılmak zorunda bırakıldığında, bir dizi idam kararları verildiğinde, sosyalistler kendilerinin "suçlular" arasında fark gözettikleri ve sıradan propagandacılar için idam kararlarının haksız olduğu görüşünü savundukları ile övünmüşlerdir. Yani diğerleri için, ayaklanan işçiler ve köylüler için idam cezası haklıdır. Zaten bu, Hollanda Sosyalist Partisi'nin sömürge uzmanı Stockvies'in görüşüdür. Hollandalı Endonezya valisini ayaklanma için her türlü sorumluluktan akladığı bir makalede o, ayaklanmanın bastırılması üzerine şunları yazmaktadır;

"Adliyenin de burada söyleyeceği şeyler olacaktır ve ölüm kararları kaçınılmaz olacaktır."

İşte böyle konuşuyor ve davranıyor sosyal-demokratlar. Bu onların gerçek yüzüdür!

II. Enternasyonal kararının bu bölümünü, onun partilerinin teori ve pratiğini yan yana koyarak tahlil ettim. Burada iki farklı şeyin söz konusu olduğu izleniminin çıkmasını istemem. Gerçekte, sosyal-demokrasinin pratiğinin onun pratiği ile çelişme içinde olduğu aslında iddia edilemez; onun pratiği teorisine *uymaktadır*. Gerçekte: Halkların kendi kaderini tayin hakkı sorunu, savaştan önce olduğu gibi, aynı teorik ve genel-ilkesel tarzda ele alınabilir mi? Örneğin Lenin'in savaş- öncesi bir makalesinde yazdığı gibi, bir ülkenin kendi kaderini tayin hakkını, örneğin Norveç'in yaptığı gibi, barışçıl bir tarzda kullanmasını mümkün sayabilir miyiz? Teorik görüş açısından doğaldır ki, yapabiliriz, fakat siyasi ve somut açıdan değil.

Halkların kendi kaderlerini tayin hakkı sorunu bugün en keskin bir biçimde önümüzde durmaktadır. Dünya iki kampa bölünmüştür: *Bir yanda* özgürce tayin hakkı için mücadele eden halklar; *diğer yanda* egemenliği sürekli olarak sarsılan onları ezenler. Gerçek böyle görünmektedir. Ve özgürlüklerini talep eden halklar, bunu artık barışçıl araçlarla yapmamakta, aksine silahlara sarılmaktadırlar. Mücadele

edenler koskoca halklardır, muazzam insan kitleleridir, tüm dünya barikatlarla kaplanmıştır. Dere gibi kan akmakta, emperyalist boyunduruğu silkip yere çalmak için milyonlarca işçi ve köylü yaşamlarını tehlikeye atmaktadırlar.

İlişkilerin bu kadar gergin, bu kadar kanlı olduğu böyle bir durumda, bizzat kendisi barikatın öbür tarafına geçmeksizin, halkların kendi kaderini özgürce tayin hakkına herhangi bir set çekmek mümkün müdür? Bu kesinlikle mümkün değildir. Ezenlerin tavrını herhangi bir derecede haklı gören ve ayaklanma hakkını inkâr eden herkesi, olayların iç mantığı, sosyal-demokratların zaten batmış durumda oldukları o aynı bataklığa itmektedir: O *MacDonald*'ın Irak'ta yaptığı gibi, Arap köylerini bombalamak için uçaklar gönderecektir. Sudan halkına terör uygulamak, Mısır fellahlarının ayaklanma çabalalarını bastırmak, burjuvazinin ölüm kararları için sorumluluğu üzerine almak ve onu haklı çıkarmak için savaş gemileri yollayacaktır. O, ulusal bir devrim tarafmdan tehdit edilmekte ise, sömürge sınırlarını savaşa hazır hale getiren Hindi-Çini'nin sosyalist valisi Varennes gibi olacaktır, yani onu kanla boğmaya hazır olacaktır.

Burada teori ile pratik arasında bir çelişki yoktur, bunlar birbirleriyle sımsıkı bağlıdır. En küçük sınırlama bile kişiyi uçuruma iter, kapitalizmle doğrudan işbirliğine zorlar, kapitalist baskının en korkunç biçimlerine katılmaya zorlar.

5— "İyi" Sömürgecilik ve Anlamı

Yoldaşlar, anlattıklarım, sosyal-demokrasinin tavrının tüm içeriği değildir. Genelde sosyal-demokrasinin işlevi, emperyalizmin konumunu güçlendirmekten ibaret değildir. Onun işlevi sadece bu olsaydı, o zaman bu çok basit bir işlev olurdu. Sosyal-demokrasi emperyalizmin konumlarını güçlendirmektir, fakat gayet kendine özgü bir tarzda, sosyal-demokrat partilerin önlerine koydukları, kitleleri kandırmak, kapitalist sömürgeciliğin gerçek yüzünü gizlemek ve sömürgeelerde devrimci hareketin gelişmesinin durmasını sağlamak görevine uygun bir tarzda.

Böylece sosyal-demokrasinin tavrını ikinci bölüme, sömürge sorununa getiriyoruz. Halkların kendi kaderini tayin hakkını reddettikten ve sınırladıktan sonra, hatta derhal özerklik vermeyi bile sınırladıktan ve reddettikten sonra, sosyalistlerin önlerine somut pratik bir görev koymaktadırlar. Kapitalist sömürge rejimi gerçekte varolan bir şeydir ve genelde insanlık için büyük bir nimet olmasına rağmen, onun kötü yanları da vardır, diyorlar sosyalistler, çünkü yerlileri zorba bir egemenlikle ezmektedir. Sömürgeciliğin bu tötü yanlarına karşı ne yapmalıyız? Sosyalistler ceap vermektedir: "Kötü" kapitalist sömürgecilik, "iyi" bir kapitalist sömürgeciliğe dönüştürülmelidir. Ve bu nedele sosyalistler, sömürgeciliğin içinde bulundurduğu bütün rezilliklerle birlikte, hatta ezilen halkların ayaklanmasının kanla bastırılması, ölüm kararları ile birlikte kabul edilmesini önermektedirler: yani kendilerini "iyi sömürgeciler" olarak maskeleymektedirler. Bu "iyi sömürgeciliğin" içeriği ülkelere göre çok değişmektedir, yani her sömürge teslim edilmesi ve savunulması gereken çıkarlara göre. Fakat sömürgeci emperyalist ülkelerin hemen bütün sosyal-demokrat partileri karafından "adil" bulunan sömürge siyasi egemenliğin genel bir biçimi vardır. Bu egemenlik biçimi, Fransız sosyalistlerinin "asimilasyon" dedikleri biçimdir. Fransız Sosyalist Partisi'nin Bürüksel'deki Kongre'ye raporunda bu sistemin genel bir tanımı yapılmakta ve "Fransız sosyalistleri ve özellikle de Fransız sömürgelerinin sosyalistlerinin, 1789 Devriminin eski demokratik geleneğine sadık kalarak, (sömürgelerde hükümet yöntemleri) sorununa yerlilerin siyasi asimilasyonu ve bütün Fransız vatandaşları ile aynı medeni ve siyasi hak eşitliği bakış açısından yaklaşıkları" iddia edilmektedir.

Hemen tüm diğer partilerin raporları aynı doğrultuda görüş belirtmektedirler.

Ancak biz genel bir formül ile yetinmeyiz. Asimilasyon rejiminin gerçek içeriğinin neyi gösterdiğini incelemeliyiz. Bu içeriği bize, geri sömürge halklardan söz ettiği yerde, bu halkların bağımsızlığa hazırlanmasına yönelik sistematik bir eğitimi talep eden II. Enternasyonal'in resmi kararı açıklamaktadır.

Bu formül tüm olası kademelendirmeleri içermektedir. Ama en önemlisi, herşeyden önce geri halkları modern uygarlığın nimetlerinden faydalanmaya yetenekli kılacak bir "eğitim" in talep edilmesidir. Bundan sonra özerklikleri veya özgürlükleri üzerine de konuşulacaktır.

Asimilasyon rejiminin karakteristik özeliği, sömürge halkların sömürgeci halklarla aynı seviyeye getirilmek istenmesinden ibarettir. Ve buradan hemencecik bizim, iyi, sosyal-sömürgecilerimizin özerklik verme ile ilgili bu iddiadan çıkardıkları sonuç gelir. Onlar şunu iddia etmektedirler:

"Asimilasyonun bir ana biçimi, yerlilerin sömürge hükümetine katılmalarıdır. Yerliler sömürgelerin siyasi yönetiminin belirli organlarına sokulmalıdır."

Hangi temelde? Onlar, oy hakkı temelinde, demektirler, fakat hemen arkasından, bu sözkonusu olanın eski demokratik geleneklere göre genişletilmiş bir oy hakkı olmadığını, aksine —Fransız Sosyalist Partisi'nin programı böyle söylemektedir— "*ancak Fransızca okuma ve yazma bilen*"(!) yerlileri kapsayabilecek bir oy hakkı olduğunu eklemektedirler. Yerliler Fransızca okuyup yazabilecek durumda olduklarında, kendilerine özgürlüğün belirli bir parçasının tanınmasına izin veren o kültür seviyesine eriştiklerini ispatlamış olacaklardır. Diğerleri ile ilgili olarak Fransız Sosyalist Partisi'nin sömürge programı, çok açık bir şekilde, yerliler rejiminin (İndigenat) kaldırılmaması gerektiği görüşünde durmaktadır. Çünkü, bu indigenat, yerlilerin tüm siyasi ve medeni haklarını gaspeten ve onları beyaz sömürgecinin kölesi yapan bir rejimdir. "İyi" Fransız sosyal-sömürgecileri yerli ahalinin büyük kitlesi için bu rejimi talep etmektedirler.

Tüm diğer sosyalist partiler de aynı doğrultuda veya en azından nerdeyse aynı doğrultuda görüş belirtmektedirler.

Bu konuda en ilginç örnek, Güney Afrika Sendikalar Birliği'nin, yerlilere oy hakkının yalnızca çok tedricen verilebileceği açıklaması ile başlayan bir raporunu sunan İşçi Partisi'nin örneğidir. Kademelendirmenin özellikleri şunlardır:

"Oy hakkı eğitime veya mülkiyete bağımlı kılınabilir, ama görüşümüze göre, oy hakkını deri rengine bağımlı kılmak savunamaz ve uzun süreçte mümkün değildir."

Yeni, salt eğitim ve mülkiyet koşullar olarak kabul edilmekle kalmamakta, aynı zamanda başlangıçta "deri rengi" de koşul olarak tanınmaktadır. "İyi sömürgeci" burada, kendisinin gerçekte ne olduğunu ortaya sermektedir. *Gizli köleci.*

O halde asimilasyon rejiminin amacı, yerlilerin çok küçük bir bölümünü, yani okuyup yazabilen bölümünü satın almak ve sömürgeci emperyalizmin zincirine vurmakla sınırlıdır. Bu çaba, kapitalizmin ajan ve temsilcilerinin sömürgelerdeki en kurnazca siyasetine, ulusal-devrimci hareketin gücünü kırmaya ve onun gelişmesini önlemeye yönelik siyasetine uygundur.

Fakat "iyi sömürgeciliğin" bir de ekonomik yanı vardır. Sosyal-demokrasi ekonomik alanda da yerliler için bir şey talep etmektedir. Ama ne talep etmektedir? Bilindiği gibi çoğu sömürgelerde devrimci hareketin en önemli sorunu, tarım sorunudur. Yerlilerin toprağı, beyazlar tarafmdan basbayağı çalınmış, gasbedilmiştir.

O halde hemen tüm sömürge ülkelerde tarım devrimi, beyazlardan, çalmış veya çeşitli yöntemlerle el koymuş oldukları toprakları tekrar geri alma ana hedefini önüne koymalıdır. Öyleyse sosyal-demokratlar, henüz Avrupalılara verilmemiş toprakların yerlilerin mülkiyeti olarak kabul edilmesini talep etmektedirler. Brüksel kararı bu ifadelerle sömürgelerde tarım sorunun çözülmesini talep etmektedir. Beyazların topraklarına el sürülmemelidir!

Vergilerle ilgili olarak Brüksel kararı, yerlilere de yarayan devlet yönetimi için idare harçları dışında, yerlilere ne vergi ne de herhangi bir tipteki yüklerin bindirilmesini dile getirmektedir. Bu taleplerin gerçek içeriğinin ne olduğunu görmek için, sömürgelerde "kamu hizmetleri"nden aynı zamanda demiryolları, limanlar, yolar vs.nin inşası ve bakımının, kısacası sömürgelerde sermayenin yayılmasına hizmet eden herşeyin anlaşılacağını, yalnızca hatırlamak yeter.

Zorla çalıştırma, sömürgeciliğin bu rezaleti ile ilgili olarak, II. Enternasyonal kararı radikaldır ve "zorla çalıştırmanın her biçimi kaldırılacaktır" denmektedir.

Fakat, yerlilerin sömürülmesinin ana biçiminin zorla çalıştırma olduğu sömürgelere sahip bu ülkeler sosyal-demokrasisinin önderleri bu sorunda gerçekten ne düşünmektedirler? Herşeyden önce, hâlâ sınıf mücadelesinden yana olduğunu idia eden bir örgütün Fransız Sendikalar Birliği'nin yayın organı "Peuple"de şunları yazan *Léon Jouhaux*'u alıntıyorum:

"Adil olmak gerekirse, yerlilerin zorla çalıştırılması lehinde birkaç iyi nedenin ileri sürülebileceğini kabul etmek gerekir. Geri ülkelerde yerlilerin gönüllü çalışması herhalde beklenemez. Soyut felsefe olarak insanları çalışmaya zorlamaya hiçbir şeyin haklı çıkaramayacağı geçerli sayılabilir. Gerçekte ise zorla çalıştırmaya başvurulması zorunluluğu kaçınılmazdır."

"iyi sömürgeci" Jouhaux böyle diyor. Ve aynı zamanda Cemiyet-i Akvam ile II. Enternasyonal'in yardımcı örgütü olan Cenevre Çalışma Bürosu, sömürgelerdeki zorla çalıştırma üzerine bir raporunda "zorla çalıştırmadaki, yaşamı kısıtatan ve sömürgelerde insan malzemesini azaltan belirli aşırılıklara" karşı çıkmaktadır.

İki durumda, saf ve ilkel kölecilikte, Brüksel kararı, radikal bir red maskesi takmaya çalışmaktadır.

Yerliler yararına olan "iyi" sömürgecilik sisteminde, onu eskiden beri varolduğu biçimiyle ilkel ve saf kapitalist sömürge rejimi sisteminden ayıran hiçbir şey yoktur. Çeşitli sosyalist partilerin bu konu üzerine raporlarını okuduğumuzda bundan pek açık bir fikir edinmekteyiz. Bu raporlarda çok duygulandırıcı ve ilginç olan insancıl ve ilerici iddialarla dolu birdizi cümle vardır. Örneğin Belçikalı sosyalistler, bugün "hıristiyan sosyalizmi ruhu sayesinde atmosferin değiştiğini" iddia etmektedirler. Kongo'dan gelen tüm haberlerce pekiştirilen, bu sömürge altında ezildikleri iğrenç sömürge rejimi sayesinde hızla yok olan zenci kabileleri olduğu olgusunu düşünürseniz, Belçikalı sosyalistlerin çok övdüğü hıristiyan sosyalizminin özünün ne olduğunu kavrarsınız.

Ama "iyi sömürgecilik" programını, tam biçimiyle, içinde "yerlilere yönelik sağlıklı bir siyasetin özsel noktaları"na dikkat çekilen İşçi Partisi tarafından sunulan bir raporda bulmaktayız. Bu noktalar arasında —ve bunlar ana noktalardır— "düzgün bir beslenme ve ürünlerin gıda değeri hakkında bilgi vasıtasıyla aile yaşamının düzeltilmesi", "boş zamanın sağlığa uygun bir şekilde kullanılması ve karakter bağımsızlığının geliştirilmesi"ni bulmaktayız.

Bu taleplerdeki korkunç alayı, "iyi sömürgeciler"in yerlilere "ürünlerin besin değerini" kavratmak istemeleri olgusundaki ürpertici alayı aydınlatmanın gereksiz olduğuna inanıyorum, çünkü yerliler bir avuç pirinç ile beslenmekte ve binlercesi açlıktan ölmektedir, çünkü ana görev olarak önüne, özgürlük ve oy hakkı kendilerinden esirgenen, kendi üzerlerinde her türlü vahşiyane baskı ve sömürü yöntemleri denenmiş ve şiddet yoluyla mecburi çalışmaya zorlanan ve ayaklanırsa ölüme mahkûm edilen bu yerlilerin karakter bağımsızlıklarını geliştirmeyi koymaktadır.

"İyi sömürgecilik" teorisinin taçlandırılması, sömürgelerin, kapitalist sömürge rejimin bir yozlaşmasını engelleyecek olan Cemiyet-i Akvam'ın koruması altına alınması gerektiği talebidir. Cemiyet-i Akvam'ın "uygarlaştırıcı" rolü iddiasının ne kadar yalan olduğunu göstermek için birkaç somut örnek getirmek yeterlidir. Bir "manda"ya tabi ülkelerin rejimi sanki diğer sömürgelerdeki rejimden farklı mıdır? Sanki Suriye, ayaklanmayı kanla bastırmak için Fransız emperyalizminin ordularını oraya gönderdiği sırada, Şam şehrini bombaladığında, "Cemiyet-i Akvam'ın koruması" altında bulunmuyor muydu? Cemiyet-i Akvam'm koruması bir şey değiştirmez, çünkü Cemiyet-i Akvam, kapitalist toplumun bir organından başka bir şey değildir.

Yoldaşlar, sosyalistlerin sömürge siyasetinin özünü ele aldıktan sonra, bizi bu siyasetin sahip olduğu değer hakkında ve içinde barındırdığı tehlikeler üzerine aydınlatan bu siyasetin son bir yanını daha incelememiz gerekmektedir. Brüksel kararında, sosyal-demokratların bu konuda getirdikleri tüm diğer iddialardan daha fazla bizi meşgul etmesi gereken bir iddia vardır. O şöyledir:

"Sosyalist İşçi Enternasyonal'i kendine bağlı tüm partileri, onları desteklemek üzere ezilen halkların bağımsızlık hareketleri ile ilişkiye geçmeye... ve onları bu gelişmede sosyal-demokrasi ve sosyalizm doğrultusunda etkiliyerek bu ülkelerde siyasi ve sendikal işçi hareketinin gelişmesine katkıda bulunmaya çağırır."

Siyasi bakış açısından bu, kararın en önemli noktasıdır, ve bununla özel olarak ilgilenmemiz gerekir. Gerçekten bugün sömürgelerde reformist bir gelişme tehlikesiyle karşı karşıya mıyız? Sorun genel teorik görüş noktasından ele alınabilir, İşçi sınıfı içinde reformizmin gelişmesinin temelini, burjuvazinin kendi özel kârlarını, çok özel olarak da sömürgesel ekstra kârları kullanarak işçi sınıfının bir bölümünü satın alabileceği olgusunda aranması gerektiği doğru ise, o zaman işçi aristokrasisinin ortaya çıkması ve onun sömürge emperyalizmi ile bağlanmasını kolaylaştıran çok özel koşulların sömürgelerde bulunduğunu da tespit etmeliyiz. Bu görünüşü, sömürgelerde, anavatanlarda gelişen reformist hareketten bile daha büyük bir tehlike oluşturabilir.

Herşeyden önce işçi hareketi, özellikle gelişmesinin ilk evrelerinde, son evrelerinden daha çok, başka bir sınıfın etkisi altına girmeye eğilimlidir. Ayrıca sömürgelerdeki işçi hareketinin özgül niteliği ve aynı zamanda sömürge proletaryasının küçük-burjuvazinin belli tabakaları ile hâlâ bağ içinde olması olgusu, ve onun, emperyalist burjuvazinin satın alabileceği ve egemenliğinin bir aracı yapabileceği tabakalar bulduğu sayısız kademelendirmeleri kapsamı göz önünde bulundurulmalıdır.

Yani reformizm sömürgelerde tıpkı ileri kapitalist ülkelerdeki gibi proletaryaya başka bir sınıf tarafından uygulanan bir etkinin sonucu olarak ortaya çıkar. Bütün sömürge ülkelerde, son dönemde böyle bir reformist hareket yaratma eğilimi izlenmektedir. Bu eğilim, sömürge küçük-burjuvazisini zamanı geldiğinde devrimi terk etmeye ve emperyalistlerle ittifaka girmeye sevk eden eğilim ile paralel yürümektedir. Ayrıntılara girmek istemiyorum, fakat sorun vardır ve bizi meşgul etmelidir.

Sorun aslında genelde bizim sömürgelerdeki çalışmamız sorunudur. II. Enternasyonal'i'n son kongresinde, kendini şimdiye kadar ol-

madık ölçüde temelli bir şekilde emperyalizmin bir acentası olarak teşhir ettiği doğrudur. Brüksel Kongresi'nin materyallerinde, kitlelerin önünde sosyal-demokraziye karşı mücadele etmek için en iyi argümanları bulabiliriz. Fakat sosyalizmin* bu sosyalist ajanlarının kitleler önünde teşhiri sürecinin henüz kapanmamış olduğunu anımsayalım; sosyal-demokrazinin ne olduğunu göstermek için onlara gitmemiz gereken, onları peşimizden sürüklememiz gereken, sosyal-demokraziye karşı mücadelenin, burjuvaziye ve emperyalizme karşı mücadelenin sadece bir parçası olduğunu kendilerine kavratmamız gereken geniş kitleler var hâlâ. Yani bu alandaki faaliyetimizi katlamamız gerekiyor.

Partilerimizin sömürgesel alandaki faaliyetlerindeki yetersizliklerin, sosyal-demokratik kalıntıların semptomları olarak yorumlanması gerektiğinin söylenip söylenemeyeceğini bilmiyorum. Muhtemelen doğrudur bu. Ama bu yetersizliklerin varolduğu kuşkusuzdur. Bunlar özellikle, sömürgelerle, özellikle de yerlilerin hareketiyle en geniş ve en sıkı bağları kurmak için tüm yöntemlerin ve yolların denenmesinde yatmaktadır. Bizzat sömürgelerde de reformizmle mücadele etmek ve kapitalizmin bu ajanlarını eylemleri temelinde teşhir etmek zorunda olduğumuzu kavramalıyız. Sadece "uygar ülkeler" in proletaryasına değil, aynı zamanda şimdi tam da sömürgelerde ortaya çıkmakta olan proletaryaya da, yerlilere, büyük köylü kitlelerine de, ve küçük-burjuvazinin belli tabakalarına da, kurtuluşları için başarıyla mücadele etmek istiyorlarsa tutmaları gereken gerçek yolu göstermek için oralarda çalışmalıyız.

II. Enternasyonal'in Kongresi'ni ziyaret eden belirli sömürge ülkelerin temsilcilerinin bu kongreyi apar topar terk etmeleri olgusunu gözönüne getirelim, çünkü onlar orada yalnızca emperyalizmin ajanlarının bulunduğunu gördüler. Bu temsilciler, devrimci hareketlerin temsilcileri değildir, aksine sürekli olarak devrim ile uzlaşma ve mücadeleden vazgeçme arasında bir o yana bir bu yana sallanan küçük-burjuva tabakaların temsilcileridir. Ama bu nedenle olgu daha da karakteristiktir. Bu, sömürgelerdeki çalışmamızla sosyal-demokratları teşhir etme imkanlarımızın ne kadar çok olduğunu göstermektedir.

* Bir dizgi hatası olsa gerek; emperyalizmin, kapitalizmin olması gerekiyor.

Şu iki şeyi birbirinden ayırmayalım. Sosyal-demokrasiye ve emperyalizme karşı mücadeleyi aynı zamanda yürütelim ve sömürge devrimlerinin zaferi için mücadele edelim! Önümüze, propagandamızla, ajitasyonumuzla ve dolaysız devrimci faaliyetimizle yeryüzünün bütün ezilen halklarına, kendilerini ezen boyunduruktan kurtulmak istiyorlarsa, onlara tek bir yolun, yani *bizim onları çağırdığımız mücadele yolunun* açık olduğunu gösterebilmeyi başarma hedefini koyalım. Onlara, altında mücadele edebilecekleri ancak birtek bayrağın olduğunu gösterelim; *işçi sınıfının bayrağı. Bu işçi sınıfı, kendi kurtuluşu için mücadele ederken, tüm dünyanın kurtuluşu için de mücadele ettiği olgusunun bilincindedir, ve budur bizim bayrağımız, Komünist Enternasyonal'in bayrağı...*

[s.35—65]

LATİN AMERİKA ÜLKELERİNİN SORUNLARI ÜZERİNE RAPOR

Humbert Droz: Son yıllarda ve özellikle de son yıl içinde Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin Güney Amerika komünist hareketiyle ilişkileri, bizzat Güney Amerika'daki komünist hareketin gelişmesi sayesinde oldukça güçlenmiştir. Birkaç derin bunalım geçiren Arjantin Partisi dışında Latin Amerika'daki Komünist Enternasyonal seksiyonları kendilerini epeyce geliştirmişlerdir. Komünist Enternasyonal'in diğer seksiyonları kitleler üzerindeki etkilerini güçlü bir şekilde genişletmişlerdir. Örneğin Meksika Partisi son yıl içinde üye sayısını on misline çıkarmıştır, Brezilya Partisi, birkaç aylık legal varlığı içinde, etkinliği büyük işçi kitlelerini kapsayan ve Brezilya sendika hareketini yöneten bir kitle partisi haline gelmeyi başarmıştır. Herşeyden önce yeni bir dizi ülkede gelişen bir komünist hareket gördük. Küba'da, Paraguay'da komünist partileri kuruldu, Ekvator Sosyalist Partisi topluca Komünist Enternasyonal'e katıldığını açıklamış, Kolombiya Devrimci Sosyalist Partisi'nin yaklaşık 10.000 üyesi, bireysel olarak Komünist Enternasyonal'e katıldıklarını açıklamışlardır, bu Kolombiya partisi bütün işçi örgütlerinin bir kongresinde kurulmuştur ve Kolombiya'nın kollektif olarak tüm sendika hareketini kapsamaktadır.

Bu son iki parti tarafımızdan ne ideolojik açıdan ne de örgütsel açıdan bolşevikleşmiş komünist partiler olarak görülemezler. Fakat buna rağmen onlar, devrimci hareket içinde işçi sınıfı ve köylüleri yöneten, devrimci çöşkularının kendiliğindenciliği ile biricik enternasyonal devrimci güç olarak Komünist Enternasyonal'e yaklaşan büyük kitle hareketleridir. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen ve Ko-

münist Enternasyonal'in seçkin birliğinin saflarına girebilmek için kendi yapılarında ve kendi parti içi faaliyetlerinde gerekli değişiklikleri yapmaya hazır olan bu partilerle ilişkilerimizi hangi biçim ve tarzda devam ettirebileceğimizi bu kongrenin sonunda araştıracağız.

Yoldaşlar, Latin Amerika'da komünist hareketimizin bu gelişmesi güçlü bir ölçüde bizzat Latin Amerika'da işçi ve köylü kitlelerinin ve küçük-burjuva kitlelerin devrimci hareketinin gelişmesi tarafından belirlenmekte ve koşullandırılmaktadır. Son yıllarda çok hızlı bir şekilde gelişen Latin Amerika'nın Yankee emperyalizmi tarafından sömürgeleştirilmesi süreci, tüm Latin Amerika ülkelerinde, emperyalizme karşı büyük boyutlar alan ve devrimci mücadele biçimlerine bürünen, işçi, köylü ve küçük-burjuva kitlelerin anti-emperyalist bir hareketini doğurdu. Aynı şekilde köylü kitlelerin, topraksız köylülerin ve büyük tarım işçileri kitlesinin büyük toprak ağası, askeri diktatörlük ya da kişisel diktatörlük —bu siyasi rejimin çoğu Latin Amerika cumhuriyetlerinde hakim olan rejimdir— rejime karşı mücadelesi, köylülerin ve Kızılderililerin ayaklanmalarında vs. ifadesini bulan devrimci bir kitle hareketine doğru geliştii.

Ve nihayet Latin Amerika tarafımızdan da bütün uluslararası durumun en önemli stratejik noktalarından biri olarak görülmektedir. İngiliz emperyalizmi ile Yankee emperyalizmi arasında uluslararası alandaki rekabet, Latin Amerika'ya egemen olma uğruna mücadelede çok canlıdır. Yankee emperyalizminin savaşın bitmesinden beri metodik ve hızlı bir şekilde İngiliz emperyalizmini, işgal etmiş olduğu konumlardan nasıl sürüp attığını şimdi görmekteyiz. Bunun sonucu olarak, tüm uluslararası durum açısından Latin Amerika'nın oynadığı rol, ama herşeyden önce de Latin Amerika'nın, bugün en büyük gelişme güçlerine sahip en güçlü emperyalizmin, Yankee emperyalizminin ana sömürge alanı haline geleceğinden dolayı özellikle önemlidir. Latin Amerika'da Yankee emperyalizmi tarafından sömürgeleştirilmeye karşı gelişen devrimci hareket, uluslararası sosyalist devrim ve özellikle de en güçlü emperyalizme karşı mücadele için en önemli devrimci unsulardan biri olacaktır.

Yoldaşlar! Latin Amerika'daki devrimci hareket ve komünist hareketin birkaç sorununu önünüze sermek istiyorum. Orada ekonomik ve siyasi koşulları sık sık çok farklı olan bir dizi ülke vardır. Antiller'deki, her iki Guyana'daki, Orta Amerika'nın küçük cumhuriyetlerindeki Fransız ve İngiliz sömürgelerinin durumunu ele alırsak, bunlar Yankee emperyalizminin tam egemenliği altında olan, herhangi bir sanayi proletaryası olmayan esas olarak tarım ülkeleridir. Orta Amerika ve Antiller'in bütün bu ülkelerini ekonomik ve siyasi durum açısından Arjantin, Şili ve Brezilya ile karşılaştırırsak, o zaman derhal bu farklı ülkelerin ekonomik gelişmesinde, siyasi rejiminde, bağımlılıklarında veya sömürgeleştirilme derecelerinde büyük farklılıklar görürüz. Burada değindiğim sorunların araştırılması ve çeşitli ülkeler ve onların ekonomik ve siyasi koşulları için ayrılaştırılması gerekir.

Oysa bu çeşitli ülkelerin tümü ilk bakışta —Güney Amerika kıtasının güneyinde bulunan ve Güney Amerika kıtasının kuzeyinde ve Orta Amerika'da bulunan ülkelerden (büyük toprak ağalarına ve emperyalizme karşı devrimci gelişmenin bir ilk evresini geçirmiş olan Meksika'yı dışlamaksızın) daha güçlü ekonomik ve sanayi gelişme gösteren ülkeler dahil—, Latin Amerika'daki komünist eylemimize ve genelde devrimci eyleme temel almamız gereken genel taktik çizgiyi tespit edebilmek için araştırmak istediğimiz ortak karakteristik özelliklere sahiptir.

Herşeyden önce en önemli sorunlardan biri şudur: Latin Amerika'nın çeşitli ülkelerinden yoldaşlarla tartışırken ilk, genellikle oldukça çekişmeli tartışma daima Latin Amerika'nın yarı-sömürge niteliği ile ilgili olmaktadır.

Latin Amerikalı yoldaşlar bizimle ilk olarak bağ kurduklarında ve onlara şunu söylediğimizde çoğu kez kızmaktadırlar: Sizin ülkenizdeki durum bir yarı-sömürge durumudur ve bunun sonucu olarak, ülke ile ilgili sorunlar, sömürge, yarı-sömürge ülkelerdeki taktiğimiz bakış açısından yaklaşmalıyız. Bu düşünceye hiddetlenen yoldaşlar, o zaman, ülkelerinin bağımsız olduğunu, Cemiyet-i Akvam'da bile temsil edildiğini, kendi diplomatları, konsoloslukları vs. olduğunu açıklamaktadırlar. Yankee emperyalizminin en tipik sömürgelerinden biri

olar Küba'nın Komünist Partisi temsilcisi ile çıkan zorlukları hatırlıyorum. Bu yoldaş , Küba'nın Yankee emperyalizminin bir yarı-sömürgesi olduğu görüşümüze karşı uzun süre mücadele etti. O halde bütün bu Latin Amerika ülkelerinin yarı-sömürge karakterini ispatlamanın gerekli olduğuna inanıyorum.

Latin Amerika'nın belirli ülkeleri görünüşte epeyi büyük bir bağımsızlığa sahiptir: Örneğin Arjantin, Uruguay, Şili. Diğer Latin Amerika ülkeleri ile karşılaştırıldığında bu ülkelerin ekonomik yapısında, siyasi rejiminde, uygarlık derecesinde büyük farklar vardır. Ne var ki, birazcık gelişmiş bir sanayie sahip olan bu ülkelerdeki, Arjantin, Şili ve Brezilya'daki İngiliz ve Amerikan sermaye yatırımları, onların ekonomik gelişmesinin bağımsız olmadığını, bunun emperyalizmden bağımsız kapitalist bir ekonominin *ekonomik* gelişmesi olmadığını, kendilerini verili bir anda bu emperyalizmden kurtaramayacağını, bilakis bu ülkelerin, daha az derecede olmakla birlikte, İngiliz emperyalizminin Yankee emperyalizminin yarı-sömürgeleri olduklarını bize göstermiştir. İngiliz emperyalizmi ile Yankee emperyalizmi arasındaki ekonomik hegemonya ve hükümet üzerinde siyasi etki uğruna mücadelenin henüz sonuçlanmadığı ve bu iki emperyalizmin güçlerinin birbirine denk olduğu ülkelerde, ki Şili ve Arjantin'de durum budur, tam da emperyalizmlerin bu rekabetinin bu ülkelerin hükümetlerine daha büyük bir özgürlükle hareket etme ve manevra yapma izin verdiği de hakeza açıktır. Hâlâ çeşitli Avrupa ülkelerinin sömürgesi olarak kalan Antiller ve Orta Amerika ülkelerini dışta tutarsak ve Latin Amerika'nın diğer "özgür" ülkelerinin özelliklerini gözönüne alırsak, o zaman hepsindeki ortak karakteristik özelliğin, onların eski İspanyol ve Portekiz sömürgeleri oldukları, geçen yüzyıldaki bağımsızlık savaşları sırasında kendilerini kurtardıkları, fakat İspanya ve Portekiz'in bu vesayetinden kurtulduktan sonra önce İngiliz emperyalizminin ve sonra da Yankee emperyalizminin ganimeti olmaya başladıklarını görürüz. "Kurtuluş"ları onlara siyasi "bağımsızlık"larını getirdi. Latin Amerika'da, genel olarak Çin'deki gibi "konsesyonlar", Türkiye'deki gibi "kapitülasyonlar" yoktur, İngiliz veya Yankee emperyalizminin hükmetme iktidarının hiçbir dış biçimi yoktur. Biçimsel ve hukuksal açıdan Latin Amerika ülkeleri, "bağımsız"dırlar. Ancak

Güney Amerika halklarının İspanya ve Portekiz'e karşı bu bağımsızlık savaşlarının, İspanya ve Portekiz'in fetihleri ile gerçekleşen sömürgeleştirmeye karşı yerlilerin bir mücadelesi olmadığı vurgulanmalıdır. Daha doğrusunu söylemek gerekirse: İspanyol ve Portekizli istilacılar Kızılderili kabileleri kıta ortasına sürdüler ve ilkel komünist bir durumda yaşayan Kızılderilileri topraklarından kopararak, beyaz büyük toprak sahiplerinin ellerine büyük latifundiyalar halinde dağıttılar. İspanya'ya ve Portekiz'e karşı mücadele, Kızılderililerin topraklarını geri almak için İspanyol ve Portekizli istilacılara karşı bir mücadelesi değil, bilakis bu, kendilerini ana ülkenin boyunduruk ve haracından kurtarmak için sömürgecilerin ve toprak ağalarının ardılların verdiği bir bağımsızlık mücadelesiydi. Kızılderililerin toprağına sahip oldular ve onları yağmalamaya devam ettiler. Onlar bir ulusal burjuvaziye değil, ulusal büyük toprak ağası sınıfına geliştiler.

Siyasi bağımsızlığını mücadele ederek aldıktan sonra Latin Amerika, çok hızlı bir şekilde Avrupa'nın çeşitli emperyalist güçlerinin, birinci planda da İngiliz emperyalizminin önemli sömürü alanlarından biri haline geldi. Dünya savaşından çok kısa süre önce İngiliz emperyalizmi, Latin Amerika'ya yaklaşık 5 milyar dolar yatırmıştı. İngiliz emperyalizminin epeyi arkasından bir milyar 250 milyon dolar ile, yani İngiliz emperyalizminden tam dört misli az yatırılmış bir sermayeyle Birleşik Devletler gelmekteydi. Fransa ve Almanya da, Güney Amerika pazarını zaptetmek ve ekonomik nüfuzunu oraya genişletmek için sermaye yatırmaya çalıştılar. Herkesin bildiği bu gerçeği ayrıntılı olarak ortaya koymak gerekmez, yani Latin Amerika ülkelerinin hammadde, petrol, her türlü metaller, Şili güherçilesi bakımından çok zengin oldukları, tarımsal açıdan, tek tek, kauçuk, pamuk, kakao, kahve, tahıl, et vs. gibi sanayi kültürleri bakımından çok zengin olduklarını ortaya koymaya gerek yok. Toprağın ve madeni zenginliklerin sömürüsü çeşitli emperyalistler için, özellikle de İngiliz emperyalistleri için çok çekiciydi.

Ayrıca Latin Amerika , görece az nüfuslu, çok büyük bir kıtadır. Bu nedenle de göç eden iş güçlerini emmek için büyük imkanlara sahip bir sömürge bölgesidir.

Savaştan önce İngiltere'nin Latin Amerika'yı sömürgeleştirme hegemonyasında birinci sırayı aldığını belirtmiştim. 1914'e ilişkin rakamları 1928'e ilişkin rakamlarla karşılaştırsak, durumun ne kadar çok değiştiğini ve Latin Amerika'nın Birleşik Devletler tarafından sömürgeleştirilmesinin nasıl bir hızla arttığını görürüz.

1928 yılında İngiltere tarafından yatırılan sermaye 1.200.000 Sterlin tutmaktaydı, bu 1914'den beri yüzde 15-20 artmıştır. Birleşik Devletlerin sermayeleri de aynen 1.200.000 Sterlin tutmaktadır, ama bu aynı yıllar içinde yüzde 300 artmıştır.

Bu olgu bize Latin Amerika'nın sömürgeleştirilmesinin salt yatırılan sermayelere göre değerlendirilmeyeceğini göstermektedir, çünkü yalnız rakamları gözönüne alırsak, İngiltere tarafından yatırılan sermayenin, Yankee emperyalizminin sadece biraz fazla tuttuğunu görürüz. Ama gelişme eğilimini ve sermaye yatırımlarının birbirini izleme hızını araştırırsak, o zaman derhal gelişme eğiliminin çok olağüstü bir şekilde Yankee emperyalizmi lehine olduğunu görüyoruz.

Birkaç rakam, Latin Amerika'nın Kuzey Amerika mali sermayesi tarafından ele geçirilmesinin ne kadar hızlı ve güçlü bir şekilde gerçekleşmekte olduğunu size gösterecektir. 1912 rakamlarını 1928'inkilerle karşılaştırsak, Yankee sermayesinin şu artışına şahit oluruz:

Arjantin yüzde 1025, Brezilya yüzde 676, Şili yüzde 2096, Peru yüzde 82, Venezuela yüzde 5300, Kolombiya yüzde 6000.

Son yıllar zarfında Amerika mali sermayesi tarafından gerçekten fethedilen iki ülke, Venezuela ve Kolombiya'dır, yani son yıllarda petrol çıkarmanın özellikle çok geliştirildiği, petrol bakımından en zengin ülkeler. Kolombiya'ya ilişkin rakamlar 1928 yılının ilk aylarına kadar yapılmış borçlar ve sermaye yatırımları temelinde toplu bir hale getirilmiştir. Bu rakamların yayınlanmasından bu yana Kolombiya hükümeti yeniden 100 milyon dolarlık borç alma imkanı bulmuştur, bu ise karşılaştırma rakamını 6000'den yüzde 10.000'e çıkartacaktır.

Latin Amerika'nın, Yankee emperyalizminin büyük sömürgesi haline geldiğini söylemiştim. Bu noktada, Latin Amerika'daki Yankee sermaye yatırımlarının Yankee emperyalizmi tarafından Avrupa'ya ya-

tırılan sermayeyi geçtiği ve Birleşik Devletler'in tüm dünyada yatırdığı bütün sermayenin yüzde 40'ını tuttuğu hatırlanmalıdır.

Amerikan mali sermayesi tarafından Amerika'nın bu fethi tüm kıtada aynı biçimde gerçekleşmemektedir. Kuzey Amerikan sermayesinin İngiltere'nin hegemonyasına karşı mücadelesi ve bu ülkelere girmesi kıtanın kuzeyinden güneyine doğru coğrafi olarak ve metodik bir biçimde olmaktadır. Antiller, Küba, Haiti, San Domingo "özgür" adaları zaten kendisinin sömürgeleridir; bütün Orta Amerika cumhuriyetleri, özel koşulların bulunduğu Meksika'yı dışlarsak, gerçekte artık tarım işçilerini ve topraksız köylüleri sömüren büyük Amerikan şirketlerinin mülkiyetindedirler.

Yankee nüfuzunun itirazsız egemen olduğu Venezuela ve Kolumbiya'daki sermaye yatırımlarına değinmişim; ama kıtada ne kadar güneye doğru gidersek, İngiliz sermayesinin nüfuzu ve İngiliz mali sermayesi ile Kuzey Amerikan mali sermayesi arasındaki mücadele o kadar güçlenmektedir. Peru'da Yankee sermayesi üstünlüğü kazanmıştır ve belirli, örneğin bakır çıkarmada hakim durumda olan İngiliz şirketlerini, İngiliz-Amerikan şirketlerinde birleşmeye zorlamıştır. Şili'deki güherçile işletmelerinde aynı durum tesbit edilmektedir. İngiliz sermayesinin hegemonyasının henüz aşikâr olduğu Arjantin ve Brezilya'da mücadele hâlâ olağanüstü keskindir.

Ancak Şili'de Ibanez diktatörlüğü ve Arjantin'de son seçimlerde Frigoya Partisi'nin zaferinin, bu ülkeler hükümetleri üzerinde Yankee emperyalizminin açıkça artan nüfuzunu gösterdiği olgusuna dikkat çekmeliyiz, bu bütün kıtada hızlı bir şekilde hegemonya sağlamak amacıyla yapılan sermaye yatırımlarının salt paralelidir.

Elbette bu sermaye yatırımları, Latin Amerika'nın yarı-sömürge niteliğini belirlemeye yeterli değildir. Bu sermaye yatırımlarına eşlik eden belli başka görüngülere de değinilmelidir. Örneğin, Latin Amerika ülkeleri ile Birleşik Devletler arasındaki devamlı güçlenen ticaret ilişkilerine. Birleşik Devletler son yıllar zarfında Latin Amerika'ya mamul mallar ithalatında birinci sırayı kapmıştır. Birleşik Devletler savaş sonunda ithalatın yalnızca yüzde 40'ını yaparken, bugün artık yüzde 66'sını sağlamaktadır, bu ise Almanya, Japonya ve İtalya'nın

Latin Amerika'daki sürüm pazarlarını tüm geliştirme çabalarına rağmen, Latin Amerika'ya ithal edilen malların üçte ikisinin Birleşik Devletler'den gelmesini beraberinde getirmektedir. Bu daha da güçlenen ekonomik denetim, siyasi alanda da etkisini göstermektedir. Birleşik Devletler, böylece yatırılan sermayelerin emniyetini garantilemek için, Latin Amerika devletleri üzerinde siyasi denetimin ele geçirilmesine hizmet eden, düşünülebilecek her türlü rüşvetçilik ve şiddet yöntemlerini kullanmaktadır. Orta Amerika lkeleri zaten tümden birleşik Devletler'in siyasi denetimi altında bulunmaktadır. Küba Anayasası, karışıklık çıkarsa "Birleşik Devletler'in düzeni ayakta tutmak için Küba'nın içişlerine karışma hakkı"nı öngörmektedir. Orta Amerika halkları, Birleşik Devletler'in destekleme paralarıyla "biberlenen" başkanlık seçimlerinde Walt Street'in adaylarını semezlerse, derhal Amerika'nın kanlı bir müdahalesi gelmektedir. Nikaragua'ya askeri müdahale ve Amerikan filosunun denetimi altında yapılan seçimler, nfuzlarına en küçük bir hanel getirilirse, Birleşik Devletler'in nasıl kanlı bir biçimde müdahale ettiğini göstermektedir.

Resmi olarak Panama, Haiti, San Domingo vs. zerinde Birleşik Devletler'in bir protektorası bulunmaktadır. Örneğin Ekvador gibi henüz görece az Amerikan sermayesinin yatırıldığı diğer Latin Amerika lkelerinde, Birleşik Devletler'in bilirkişileri, onların devlet maliyesini, sarsılan pazarını, dış borç hizmetlerini vs. tekrar yoluna koymak bahanesiyle müdahale etmeye çağrılırlar. Amerikan ajanları, gümrük kontrolörlüğü, banka denetmenliği ve devlet maliye denetimcileri görevlerini yapmaktadır. Doğal olarak bu operasyonda zevahiri kurtarmak için belirli şekilsel kurallara uyulmaktadır. Örneğin, Ekvador'da Kuzey Amerikalı uzmanlar hükümet tarafından atanmaktadır ve bu insanların Yankee emperyalizminin denetimcilerinden başka birşey olmadıklarını Ekvadorlu yoldaşlarımıza söylediğimizde, bize, onların Ekvador hükümeti tarafından atandıklarını ve onun bunların tavsiyelerini kabul veya reddetme "tam özgürlüğe" sahip olduğunu ispatlamaya çalıştılar. Besbelli ki, Ekvador veya Kolombiya hükümetinin, gümrükleri, devlet maliyesini ve ilgili ülkelerin bankalarını denetim altında tutan Kuzey Amerikalı uzmanların "tavsiyeleri"ne karşı bu "zgrlğ"n ciddiye alamayız, aksine bu, Latin Amerika lkeleri hükümeti

üzindeki siyasi nüfuzunu sağlama almak ve aynı zamanda Kuzey Amerika'dan gelen mallara gümrük harçlarının azaltılması, Yankee işletmelerinde varolduğu yerde iş emniyeti yasalarının kaldırılması ve yeraltı zenginliklerinin ulusallaştırılmasına ilişkin yasaların kaldırılması vs. ile ticarete ve Yankee işletmelerine yararlar çıkarmak için Yankee emperyalizminin uyguladığı biçimlerden biridir.

Birkaç yoldaş, Kuzey Amerika emperyalizminin Latin Amerika'ya girmek için çaba gösterirken büyük toprak ağalarının diktatörlüğüne karşı liberal hareketleri desteklediği fikrini belirttiler. Brezilya'da, Arjantin'de ve kısmen de Şili'de muhafazakârlar ile gerici büyük toprak ağalarının İngiltere ile ittifak içinde olduklarından ve ulusal sanayi burjuvazisi ve liberal küçük-burjuvazinin vs. gerici hükümete karşı hareketlerinde Yankee emperyalizmi tarafından desteklendikleri olgusundan yola çıkıldığında, bundan Yankee emperyalizminin Latin Amerika'ya girişinde, muhafazakârlara ve onların hükümetinin gerici biçimlerine karşı liberal, evet devrimci hareketleri bile teşvik ettiği ve desteklediği genel kuralı çıkarılabilir.

Bu düşüncenin mutlak olarak yanlış olduğu inancındayım. Birleşik Devletler ekonomik sızma ve siyasi egemenlik için her türlü hükümet biçimini kullanmaktadır. Hükümetin ve egemen sınıfın İngiliz emperyalizmine bağlı olduğu yerde, Yankee emperyalizmi, İngiliz emperyalizmine karşı kendi çıkarları için mücadelesinde devrimci hareketlere bile dayanabilir. Örneğin Sao Paulo sanayi burjuvazisinin, küçük-burjuvazinin ve Sao Paulo yöresinin işçi ve köylü kitleleri ile birlikte katıldığı Brezilya, Sao Paulo'daki devrimci hareketler vardı. Bu hareketler açıkça Yankee emperyalizmi tarafından desteklendi ve İngiliz emperyalizminin nüfuzunu temsil eden hükümetteki toprak ağaları sınıfını karşısına almıştı. Ama Orta Amerika cumhuriyetlerine, Küba, Venezuela, Kolombiya ve Peru'ya bakarsak, Yankee emperyalizminin en iğrenç gericilikle bu ülkelere hükmettiğini görürüz. Latin Amerika'nın belirli ülkelerdeki belirli liberal grupların Yanke emperyalizmi tarafından desteklenmesi, küçük-burjuva/liberal hareketleri muhafazakârlara ve toprak ağaları diktatörlüğüne karşı destekleme isteğinin bir ifadesi değil, aksine toprak ağaları aracılığıyla hüküm süren İngiliz emperyalizmine karşı yalnızca bir mücadele aracıdır.

Yankee emperyalizminin siyasi yayılmasının başka bir yöntemi ni, pan-Amerikanizm kavramı altında toplanan herşeyde görmekteyiz. Birleşik Devletler'in Latin Amerika ile ilişkilerini, salt ekonomik ilişkileri değil, aynı zamanda merkezleri genel olarak New York'ta bulunan her türlü pan-Amerikancı dernekler vasıtasıyla siyasi ve kültürel ilişkileri de geliştirmeye çaba gösterdiğini bilmektesiniz. Bu pan-Amerikanizm, Amerika kıtasının devletleri arasında siyasi olarak, Kuzey Amerika emperyalizminin yönetiminde tüm Latin Amerika ülkeleri temsilcilerini bir dernekte ve düzenli konferanslarla birleştiren bir pan-Amerika Birliği biçimini almıştır.

Bu yılın başında Havana'da yapılan pan-Amerikan Birliği'nin son konferansını bizzat Coolidge açmıştır. Bu konferans Latin Amerika ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerin bir dizi sorununu incelemiştir.

Aym düşünceden yola çıkarak "Copa" (Pan-Amerikan İşçi Derneği) sendika örgütünün kurulmasına değer vermeliyiz, çünkü o Latin Amerika sendika hareketi ile Birleşik Devletler sendika hareketini tek bir büyük Pan-Amerikan Sendikalar Birliği'nde toparlamaya çalışmaktadır.

Birleşik Devletler, Latin Amerika'ya sermayelerini ihraç etmekte, Latin Amerika ülkelerinin sanayiini geliştirmekte, fakat aynı zamanda Latin Amerika'da emperyalizmi ve onun etkisini ortadan kaldıracak proletaryayı da geliştirmektedir. Yani, Yankee emperyalizmi, sermayesi ile birlikte aynı zamanda, onun yardımı ile Walt Street maliyecilerinin kârlarını sömürülenlerin bir başkaldırmasından güvence altına almak için çalıştıkları sadece bir araç olan, işçi sınıfı içinde Yankee emperyalizminin salt bir aleti durumundaki AF of L'in [Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu —ÇN] reformist rüşvet yöntemlerini "Copa" aracılığıyla ihraç etmeye çalışmaktadır.

Bu, Güney Amerika kıtasında Yankee emperyalizminin sömürgeleştirme yöntemlerinden biridir. Bu alanda bir başarı tehlikesinin büyük olmadığı doğrudur, çünkü Latin Amerika işçi sınıfı, CROM (Meksika Sendikalar Birliği) dışında, hiçbir kitle örgütünü içinde barındırmayan "Copa"nın gerçek amacını bütünüyle kavramıştır.

Latin Amerika ülkelerinin ekonomik yapısı üzerine birkaç kelime daha, çünkü onun yarı-sömürge niteliği buradan da çıkmaktadır. Kuzey Amerika emperyalizmi, İtalya'da, Almanya'da ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelerde de —bunun sonucu bu ülkelerin yarı-sömürge haline gelmesi olmadan— sermaye yatırmaktadır. Latin Amerika ülkelerinde henüz gelişmiş bir ulusal kapitalizm yoktur, Yankee sermayesinin yatırıldığı işletmeler, Almanya ve İtalya'da olduğu şekilde ulusal sermayenin güçlü bir katılımı ile sömürülmemektedirler. Latin Amerika'da henüz gelişmiş ulusal kapitalist bir rejim yoktur. Sermaye yatırımları, bütünüyle yabancı emperyalizmin ellerinde bulunan ve yalnızca onlar tarafından kurulan işletmelere yapılmaktadır. Ekonomik yapı, esas olarak tarımsaldır. Hemen tüm ülkeler, belki de özellikle sanayileşmiş ve büyük çapta tarıma elverişli arazilere sahip olmayan Şili istisna olarak, tarım üretiminin ağırlıkta olduğu ülkelerdir. Ve tarım üretimine dolaylı veya dolaysız olarak İngiliz veya Amerikan veya Japon şirketlerine (daha son zamanda Japonlar Brezilya'da büyük imtiyazlar elde etmişlerdir) veya genelde eskiden toprağı Kızılderili kabilelerden koparan Portekizli veya İspanyol fetihçilerin halefleri olan ulusal toprak ağaları sınıfına ait Latifundiya rejimi damgasını basmaktadır.

Latin Amerika ülkeleri üzerindeki emperyalizmin siyasi egemenliği, egemen sınıfı oluşturan toprak ağaları sınıfı aracılığıyla etkisini göstermektedir.

Latin Amerika'nın sömürgeleştirilme biçimlerinin ve diğer sömürge ülkelerdeki ile aynı olmadığını söylemişim. Yankee büyükelçisi Latin Amerika ülkelerinde, en azından Orta Amerika'da çoğu kez gerçek bir vali rolü oynamasına rağmen, Birleşik Devletlerin [bu ülkelerde —ÇN] bir kral naibi ya da valisi yoktur.

Sanayi görece olarak az gelişmiştir ve gelişmesinin belli bir derecesine ulaştığı yerlerde, bu dolaysız olarak yabancı kapitalizm sayesinde olmuştur. Venezuela, Kolombiya, Peru, Brezilya ve Arjantin gibi ülkeler sınai bakımdan hızla gelişmektedirler ve Yankee emperyalizminin sermaye yatırımları, Latin Amerika'daki üretici güçlerin bu gelişmesine güçlü bir şekilde katkıda bulunmaktadır.

Ancak bu gelişme belli bir doğrultuda ve belli sınırlar içinde hareket etmektedir: Hammaddelerin sömürülmesi, madenlerin ihracat için işlenmesi, petrol çıkarımı, çeşitli metallerin çıkarılması; tarımsal hammaddeleri işleyen imalat sanayiinde de; Arjantin, Uruguay, Paraguay vs.de şeker fabrikaları, kabakhaneler, buzhaneler. Aynı şekilde, dolaysız olarak iç pazarın gereksinimleri için çalışan hafif sanayide, tekstil sanayiinde, ayakkabı sanayiinde vs. de belirli bir gelişme gerçekleşmektedir. Ancak ağır sanayide ve makine sanayiinde hiçbir gelişme veya ancak çok yavaş ve açıkça sekteye vurulmuş bir gelişme tesbit edilmektedir. Latin Amerika'ya sermaye yatıran İngiliz ve Yankee emperyalistleri, Güney Amerika pazarını kendi ağır sanayileri tarafından imal edilen ürünler için sürüm alanı olarak elde tutmaktadırlar. Öyleyse Latin Amerika'nın sömürgeleştirilmesi ve sanayileştirilmesi sorununu incelediğimizde, sanayileştirmenin ve bununla paralel olarak sömürgeleştirmenin hızlı bir şekilde sürdüğünü iddia edebiliriz. Bu olguyu vurguluyorum, çünkü bunlar Latin Amerika ile Kuusinen yoldaşın Hindistan hakkında söyledikleri arasındaki apaçık farkı bize göstermektedir. Latin Amerika'da emperyalizmin girdiği çeşitli ülkelerin sınai gelişmesini durdurduğu veya sekteye uğrattığı söylenemez; tersine, sermaye yatırımları, sanayileşmenin gelişmesine katkıda bulunmaktadır, ama bu Latin Amerika'daki bu sanayileşmenin dekolonizasyon doğrultusunda bir gelişmeyi beraberinde getirdiğini göstermez.

Tersine, emperyalizm Latin Amerika'ya ne kadar fazla sermaye yatırır, Latin Amerika'nın sömürgeleşmesi de o kadar hızlı gerçekleşmektedir. Sanayileşme dolaysız olarak emperyalizmi tarafından yapılmakta ve bir bağımsız ulusal kapitalistler sınıfının ortaya çıkmasına izin vermemektedir, aksine bunun sonucu olarak bu ülkelerin sömürgeleşmesini sadece şiddetlendirmektedir. Bu bize, bu ülkelerde kapitalist rejimin geliştiği yerlerde, bunun kendi gücüyle bağımsız bir rejim olarak gelişmediğini, ki bu emperyalizmin konumlarını tehdit ederdi, bilakis bu gelişmenin sadece, bu ülkelerin daha güçlü bir şekilde sömürgeleştirilmelerini beraberinde getirdiğini göstermektedir. Bu nedenden ötürü (ulusal burjuvazinin başlangıcına sahip olduğumuz) Arjantin ve Brezilya'da ortaya çıkmakta olan ulusal burjuvazi yalnızca yabancı sermaye yatırımlarına bağımlılık içinde gelişmektedir. O, ilk

adımlarından itibaren yabancı emperyalizme ve toprak ağaları sınıfına bağlanmıştır. Bu ise, emperyalizmin çıkarlarına zincirlenmiş olduğundan dolayı, Latin Amerika'da ulusal burjuvazinin emperyalizme karşı mücadelede neden devrimci bir rol oynayamayacağını açıklar. Zaten sanayi ulusal burjuvazisi, toprak ağalarının çıkarları ile çoğu kez sıkı bir şekilde bağlıdır. Arjantin ve Brezilya'da ulusal sanayi burjuvazisi, toprak ağaları sınıfından farklıysa, buna karşılık başka bir dizi ülkede sanayiciler aynı zamanda toprak ağalarıdır, tarımsal hammaddelerin işlenmesi için fabrikalara sahiptir: Şeker kamışı plantasyonlarında şeker fabrikaları vs.; Latin Amerika'nın çoğu ülkelerinde ulusal burjuvazinin toprak ağalarına karşı mücadeleleri de yoktur, çünkü bu ulusal burjuvazi toplumsal özü itibariyle toprak ağaları sınıfına uymaktadır.

Bu ekonomik yapı temelinde şu sınıfsal yapı çıkmaktadır: Önce yarı-feodal koşullarda çalışan yoksul köylüler ve tarım işçileri, ki bunlar modern tarımsal ücretli işçi ilişkilerinde daha çok ilkel köleliği anımsatmaktadırlar. Geçen yüzyıl içinde gerçekleşen kölelerin kurtuluşu, onların çalışma koşullarını değil ama, çiftliklerdeki tarım işçilerinin eski beylerine karşı hukuksal konumlarını değiştirmiştir.

Latin Amerika ülkelerinin ve çok özellikle de, ülke içlerine sürülen, toprağı tekrar ele geçirmek için ayaklanmalar çıkaran yerlilerin bulunduğu Venezuela, Kolombiya, Ekvador, Peru, Bolivya ülkelerinin toplumsal yapılarında Kızılderili kabileler de önemli bir rol oynamaktadırlar.

Ama Kızılderililerin beyazlara karşı bu mücadele sorunu gerçekte köylülerin ve tarım işçilerinin toprak ağalarına karşı mücadelesidir. Sanayi de nispeten az gelişmiş olduğundan dolayı, işçi sınıfı görece zayıftır, fakat ilerleyen sanayileşme ile birlikte işçi sınıfının ve sanayi proletaryasının sınıf bilinci, birleşmesi, güçleri ve siyasi ve toplumsal rolü de gelişmektedir.

Küçük-burjuva kitleler: Aydınlar, zanaatkârlar, emperyalizmin girmesinden tehdit edilen küçük esnaflar vs., özellikle de proletaryanın zayıf olduğu yerlerde, önemli bir toplumsal ve siyasi rol oynamaktadırlar.

İkinci önemli bir sorun da, Latin Amerika'daki devrimci hareketlerin niteliği sorunudur. Latin Amerika ülkelerindeki ekonomik ve toplumsal durum temelinde, yukarıda özetlediğim gibi, son yıllarda, Kızılderili kitlelerinin aktif bir şekilde katıldığı köylü kitlelerin (tarım işçileri ve yoksul köylüler) toprak ağalarına karşı devrimci bir mücadelesi gelişmiştir. Bununla paralellik içinde büyük kitlelerin, işçilerin, köylülerin ve küçük-burjuvaların Latin Amerika'nın emperyalizm tarafından sömürgeleştirilmesine ve sömürülmesine karşı mücadelesi gelişmektedir.

Burada yalnızca ana olguları sayacağım:

Meksikalı yoldaşların daha ayrıntılı olarak üzerine konuşacaklarını *Meksika* devrimi, daha iyi çalışma koşulları elde etmek için topraksız köylülerin toprak ağaları rejimine karşı bir başkaldırısı idi. Hareket Meksika işçileri ve küçük-burjuvazi kitleleri tarafından desteklendi ve köylü ile işçi kitleleri tarafından karşı-devrimin bütün çabalarına karşı desteklenen ve savunulan Meksikalı devrimci küçük-burjuvazinin bir hükümetinin kurulmasına götürdü. Yankee emperyalizmine karşı mücadele bu devrimci hareketin egemen özelliklerinden biri haline geldi. Esas olarak tarımsal niteliğe sahip bu devrim 1910'dan bugüne kadar gelişti, en yüksek noktasına 1917'de yeraltı zenginliklerinin ulusallaştırılmasını, toprak ağalarının haklarının kaldırılmasını ve geniş kapsamlı sosyal yasaların çıkarılmasını vs. öngören bir anayasanın, devrimci bir anayasanın kabul edildiği bir dönemde ulaştı. Fakat Meksika devrimi, toprakları topraksız köylülere ve tarım işçilerine vermedi. Meksika devrimci hükümetinin siyaseti bir tarım burjuvazisi geliştirmeye yöneliyordu; fakat bu ancak çok sınırlı bir tarzda başarılı, çünkü bunun için gerekli kaynaklar elde yoktu. Köylülerin toprak uğruna mücadelesi, kilise, toprak ağaları ve Yankee emperyalizmi tarafından kışkırtılan devrimci ayaklanmalar devam etmektedir. İçsavaş sürekli-dür ve devrimci bir kitle dalgası çok yaklaşmıştır. Köylü ayaklanmalarının etkisiyle ordunun 1925 yılında bir devlet darbesi yaptığı ve ordu subaylarının iktidara geldiği *Ekvador*'da başka özelliklere sahip bir hareket gerçekleşmektedir. Bir kararname çıkartarak toprağı köylülere veren hükümet, tarım devriminin uygulanmasında başarısızlığa uğradı. O, büyük toprak mülkiyetini kamulaştırmadı, bu da köylüler ile Kızıl-

derili kabilelerin hükümete karşı yeni ayaklanmalarına sebep oldu. Yani tarım devrimi henüz tamamlanmamıştır.

Şili'de 1923 devlet darbesi ordu subaylarını belli bir süre iktidara getirdi. Daha sonra işçi örgütleri, Kızıl Sendikalar ve Komünist Partisi tarafından desteklenen bu hükümet, burjuvazi ve toprak ağaları tarafından devrildi ve yeni bir devlet darbesinden sonra şimdi o İbenez diktatörlüğü tarafından iktidardan indirildi.

Nikaragua'da liberal General Sandino'nun ayaklanmasını görmekteyiz, ayrıca bunların örneğin *Brezilya*'da (Sao Paulo), *Arjantin*'de (Patagonya), *Peru* ve *Bolivya*'da daha şimdiden önemli bir rol oynadıkları köylü kitlelerin, küçük-burjuvazinin ve proletaryanın bir dizi devrimci hareketleri vardı. İşçilerin ve öğrencilerin yürüyüşleri, genelgreve ve isyanlar —örneğin *Venezuela*'da— olmuştur; dahası Küba'da, Antil adalarında, tüm Orta Amerika'da anti-emperyalist devrimci bir hareket ortaya çıkmıştır vs.

Bu devrimci hareketlerin karakteri nedir? Herşeyden önce bunlar, toprak ağalarına karşı gelen ve toprak talep eden köylü kitlelerinin devrimci hareketidir. Bu Latin Amerika'daki bütün devrimci hareketlerin temel özelliğidir. Sonra bu, köylülerin, işçilerin ve küçük-burjuvazinin geniş kitlelerinin emperyalizme ve özellikle Yankee emperyalizmine karşı bir mücadelesidir. Bundan başka bu, aynı emekçi kitlelerin Güney Amerika ülkelerinin büyük bir bölümünde varolan diktatörlük rejimine, sıkıyönetim yasalarına, ve teröre karşı bir mücadelesi, demokratik özgürlükler ve liberal bir rejim için mücadeledir. Son olarak bu, —işçi sınıfının daha şimdiden bir rol oynadığı yerlerde— işçilerin daha iyi çalışma koşulları için, plantasyonlarda, maden ocaklarında vs. köleliği hatırlatan iş şartlarının kaldırılması için bir mücadelesidir. Latin Amerika'daki devrimci hareketin bu karakteristik temel özelliklerinden ötürü, bunun, emperyalizme karşı mücadelenin önemli rol oynadığı, ulusal bir burjuvazinin kapitalist temelde bağımsız bir gelişme için mücadelesinin değil, bilakis köylülerin toprak ağaları rejimine karşı tarım devrimi için mücadelesinin damgasını bastığı yarı-sömürge bir ülkede burjuva-demokratik tipte bir devrimci hareket olduğunu iddia edebiliriz.

Latin Amerika'da devrimci hareketin niteliği ile ilgili olarak, saflarımızda, Latin Amerika Sekreterliği ve Komünist Enternasyonal Prezidyumu içinde belirli görüş ayrılıklarımız oldu. Travin yoldaş, Meksika ve Latin Amerika'daki devrimci hareketin genelde esas olarak proleter veya hatta sosyalist tipte bir devrimci hareket olduğu görüşünü savundu.

O, Kongre için yayınladığı bu konudaki tezlerde bu ilk formülasyonu biraz değiştirmiştir. Bu yeni tezlerde şöyle demektedir; "Bu hareketleri, sosyalist hareketler olarak görmek yanlıştır..." Ve sonra şunu eklemektedir: "Bu demokratik-burjuva tipte bir devrim değildir" ve buya dair belli nedenleri ileri sürmektedir. Ancak daha sonra şöyle söylemektedir; "Onu sosyalist tipte kendiliğinden bir kitle devrimi olarak tanımlayabiliriz..." Bir de şu özelliği belirtmektedir: "Devrim geliştiği ölçüde sosyalist özellikler burjuva-demokratik özellikleri geri plana itmektedir".

Bu iddialarda az çelişki yoktur. Devrimin sosyalist özellikleri, devrimin burjuva-demokratik özelliklerini geri plana itmekteyse, o zaman burjuva-demokratik unsurlar önplanda durmamaktadır. O, ne sosyalist ne de burjuva-demokratik ise, öyleyse bu devrim hangi tiptedir? Travin yoldaşın teorisine göre, öyle görünüyor ki, devrimin burjuva-demokratik olarak olarak başladığı ve sosyalist devrime geliştiği, devrimin belli bir evrimi cereyan etmiştir, ve o, kapitalist sektörün zararına sosyalist sektörü geliştirmiştir, çünkü "sosyalist özellikler burjuva-demokratik özellikleri geri plana itmektedir". Bunun doğru olmadığına inanıyorum. Meksika'da köylü kitlelerinin büyük toprak mülkiyetine karşı toprak uğruna ve Diaz askeri diktatörlüğüne karşı bir devrimi, demokratik rejim için, Yankee emperyalizmine karşı ve kilisenin iktidarına karşı bir devrimi oldu. Burada sözkonusu olan burjuva-demokratik bir devrimin tipik özellikleridir.

Bu devrim, sosyalist bir devrime doğru yavaş bir evrim geçirecek durumda mıdır? Görüşüme göre, burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime gelişmesi, devrimin burjuva-demokratik karakterinin artan ölçüde ve yavaş yavaş ortadan kalkması ve onun yerine sosyalist temel özelliğin geçmesi ile gerçekleşmez. Bizzat burjuva-de-

mokratik devrimde bir bunalım vardır. Küçük-burjuvazinin ellerinde ki, onlara katılan tarım burjuvazisi ve birkaç toprak ağası tarafından desteklenen burjuva-demokratik devrimci hükümet, tarım devrimini geliştirmek yerine ona sekte vurmaktadır. Calle hükümeti, son dönemde, özellikle de petrol yasalarının uygulanması konusunda, Yankee emperyalizmine çok büyük imtiyazlar vermiştir. Meksika ile petrol emperyalistleri arasındaki tüm çekişme, Meksika hükümetinin teslim olması ile düzene girmiştir. Meksika hükümetinin Havana Konferansı'ndaki tutumu, Yankee emperyalizmi önünde teslimiyet anlamındaydı. Meksika hükümetinin mücadelesi emperyalizme karşı değil, bilakis işçi sınıfına karşı yönelmektedir; o her grevi, özellikle de Yankee işletmelerindekileri bastırmaktadır. O, petrol sorununda teslim olmuştur ve büyük toprak sahiplerine de teslim olmaktadır. Mahkemeler, el konulan arazileri tekrar büyük tarımcılara geri vermektedir; toprağın yoksul köylülere ve tarım işçilerine dağıtılması yapılmamaktadır. Hükümet, köylüleri silahsızlandırmaya çalışmakta ve yalnızca kiliseye ve onun karşı-devrimci ayaklanma çabalarına karşı mücadele yürütmektedir.

Meksika devrimi, yavaş yavaş sosyalist aşamasına doğru gelişmek yerine, geriye doğru gelişmektedir. Doğal olarak bu gerileme, yeni iç çelişkilere ve kitlelerin tepkisine neden olmaktadır. Devrimin yavaş bir evrimi ve burjuva-demokratik özelliklerin sosyalist özellikler tarafından artan bir şekilde devre dışı edilmesini değil, bilakis tam tersine devrimci hareketin yeni bir bunalımını buluyoruz. Hedeflerinin yalnızca bir kısmına ulaşan burjuva-demokratik devrim, katolik kilisesine ve büyük toprak sahiplerinin bir bölümüne karşı mücadeleyi sürdürmektedir, fakat o, köylü kitlelerinin en temel taleplerini yerine getirmemektedir, kitlelerin zararına emperyalizme uzlaşmaktadır ve bunun sonucu olarak yeniden işçi ve köylü kitlelerin devrimci mücadelesini devrimi "sonuna kadar" sürdürmeye kışkırtmaktadır. Devrimci mücadele her geçen gün daha fazla, feragat siyaseti ile karşı-devrim kampına çarketmek üzere olan küçük-burjuvazinin bu bölümüne karşı yönelecektir. Meksika'daki burjuva-demokratik devrimin perspetifi, onun sosyalist devrime ilerici dönüşümünü değil, aksine Meksika devrimci hareketi içinde küçük-burjuvazinin hegemonyasının gitikçe daha

güçlü bir şekilde tasfiye edilmekte olduğunu ve Komünist Partisi ve proletaryanın rolünün birinci sırada bir rol, yani devrimci hareketin ikinci dalgasında kitlelerin önderi rolü haline gelmekte olduğunu göstermektedir. Meksika'daki burjuva-demokratik hareket, küçük-burjuvazi tarafından yöneltmek yerine, bugün iktidarda bulunan küçük-burjuvazinin iflasından sonra, gittikçe daha çok proletarya, proletaryanın partisi, Komünist Partisi tarafından yönetilir hale gelecektir.

Travin yoldaş eğer Meksika devriminin uluslararası rolü açısından, uluslararası proleter-devrimci harekete bir destek anlamına geldiğini ileri sürmek istiyorsa, onunla tamamen hemfikirim. Eğer Latin Amerika'daki devrim, bir sosyalist devrimin niteliğini alırsa, ancak o zaman o bunun tamamlayıcı bir ögesi olacaktır. Şu anda içeriği sosyalist değil, bilakis, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki tüm devrimci hareketler gibi, yalnızca, uluslararası proletaryanın devrimci eylemini ve sosyalist dünya devrimini destekleyen bir devrimci harekettir. Travin yoldaş, Latin Amerika'daki burjuva-demokratik devrimin hızlı bir şekilde bir proleter devrime doğru gelişeceğini söylemek istiyorsa, onunla tamamen hemfikirim. Bu ülkelerde bağımsız ulusal bir kapitalizmin gelişmesi için hiçbir temel yoktur.

Latin Amerika'nın ekonomik gelişmesinin kapitalist evresi mutlak olarak emperyalistlere bağımlıdır. Kapitalist rejim sadece sömürge rejimi olarak gelişmektedir. Bunun sonucu olarak sömürge rejimine ve büyük toprak mülkiyetine karşı mücadele Latin Amerika'da bağımsız kapitalist rejimi geliştirmek eğilimine sahip değildir, çünkü bu mücadele aynı oranda, emperyalizmle ittifak içinde ortaya çıkmakta olan ulusal burjuvaziye karşı da yönelmektedir. Latin Amerika'da burjuva-demokratik devrimin proleter devrime hızlı geçişi için önkoşullar vardır.

Travin yoldaş, devrimin sosyalist safhasında, burjuva-demokratik devrimin tutarlı bir şekilde gerçekleştiremeyeceği bir dizi görevi, özellikle de emperyalizme karşı mücadeleyi ve toprakların köylülere verilmesini çözmesi gerektiğini söylemek istiyorsa, bu konuda da onunla tümüyle hemfikirim. Burjuva-demokratik devrim bu hedeflere ancak (toprakların köylülere dağıtılması, emperyalizmden kurtuluş),

onun proletaryanın hegemonyası altında sosyalist devrime doğru geliştiğinde tamamiyle erişecektir. Bizzat Meksika devriminin tarihi, iktidardaki, devrimin başındaki küçük-burjuvazinin ancak burjuva-demokratik devrimin hedeflerinin bir bölümünü gerçekleştirebilecek durumda olduğunu göstermiştir.

Partilerimizin ve bizzat bizim önümüzde duran esas sorun, Latin Amerika devrimci hareketinde proletaryanın hegemonyası sorunudur. Latin Amerika'nın bütün devrimci hareketi, küçük-burjuvazinin siyasi önderliğinde burjuva-demokratik devrimin hedeflerini gerçekleştiremeyecektir: Emperyalizme karşı tutarlı mücadele, büyük toprak sahiplerinin mallarına elkoyma, toprakların köylülere dağıtılması. O halde merkezi sorun, partilerimizin şimdi önlerine, Latin Amerika ülkelerindeki devrimci mücadele içindeki çalışmaları, propagandaları ve mücadeleleri ile proletaryanın hegemonyasını ele geçirme görevini koymalarıdır. Bu noktayla ilgili olarak partilerimizde büyük zaaf lar bulunduğunu söylemek zorundayım. Örneğin Meksika partisi, büyük toprak sahiplerinin ve kilisenin ayaklanmalarına ve Yankee emperyalizminin entrikalarına karşı silahlı mücadelesinde hükümeti desteklerken haklıydı, ancak Partimizin Meksika hükümetini destekleme biçim ve tarzı çoğu kez yanlıştı; çünkü partimiz proletaryanın hegemonyası sorununu önüne koymadı, çünkü o, devrimci küçük-burjuva hükümeti büyük toprak sahiplerine karşı savunan kitleleri kazanma sorununu önüne koymadı ve çünkü bu kitleleri Komünist Partisinin etkisi altına almayı bilemedi. Parti Meksika devrimini haddinden fazla Rus Devrimi biçiminde, sosyalist tipte bir devrim olarak gördüğünden dolayı, Komünist Enternasyonal'in ondan talep ettiği şekilde, ortak eylemin seyri içinde, harekete geçen kitleleri devrimin kazanımlarını savunmaya yetenekli örgütlerde biraraya getirmeye çalışmaksızın, küçük-burjuvazinin hükümetini koşulsuz destekledi.

Partilerimiz için *devrimci güçlerin blokunu* oluşturma sorunu, tarım ve sanayi işçilerinin, topraksız köylülerin, kolonistlerin ve çiftçilerin ve de devrimci küçük-burjuvazinin bir blokunu oluşturma sorunu ortaya çıkmaktadır. Tüm devrimci güçlerin bu bloku gereklidir, fakat Komünist Partisi bunun içinde kendi bağımsızlığını korumak, özgürce eleştiri getirme hakkını kullanmak zorundadır. O, küçük-burjuva poli-

tikacıların etkisinde bulunan kitleleri bu etkiden koparmaya, komünizm için kazanmaya ve devrimin hizmetine sokmaya çaba göstermelidir. Şu veya bu sınıfın hegemonyasının sonucu olarak Latin Amerika'da devrimci hareketin niteliği, aynı zamanda gelişme olanakları da tamamen değişecektir. Küçük-burjuva önderlik altındaki Latin Amerika devrimci hareketi, emekçi kitleler ve ordu tarafından desteklenen askeri devlet darbeleri biçimini almaktadır. Generaller egemen rol oynamakta, diktatörlüklerini kurmakta ve kitlelerin devrimci eylemine sekte vurmaya çalışmaktadırlar. İşçi sınıfının hegemonyası altında kitlelerin eylemi önplanda duracaktır. Kitlelerin eylemi ile ordunun eylemi arasındaki ilişki tersine dönecektir. Bu nedenle partiler, devrimci eylemin gelişme anında, —işçi eylem komiteleri, köylü şûraları, işçi şûraları, asker şûraları gibi— işçi sınıfının temsilci organlarının oluşturulması sorununu ele almalıdırlar ki, böylece devrimci gelişme, son yıllarda olduğu gibi, aynı çerçeve içinde, yine generallerin diktatörlüğü biçiminde, işçi ve köylülük üzerinde ordu diktatörlüğü biçiminde değil, bilakis işçi ve köylü kitlelerinin, daha sonra işçi ve köylü kitlelerinin iktidar organlarına dönüşebilecek kendi mücadele organlarını yaratarak devrimci gelişmenin ikili iktidarını gittikçe geliştirdikleri bir tarzda olsun. Görüşüme göre, bu düşünce, özellikle Meksika partimiz tarafından yeterince gözönünde bulundurulmamıştır. Meksika köylülerinin büyük toprak sahiplerine ve kiliseye karşı mücadelesinde Partimiz, kırdaki köylü iktidarının nüveleri olarak, köylülüğün kendi savunma ve eylem organlarını yaratma sorununu ele almalıydı.

Devrimci hareketin bu nitelik değiştirmesi yalnızca proletaryanın hegemonyası sorunu ile bağlantı içinde olmakla kalmayıp, bilakis bu da [proletaryanın hegemonyası sorunu —ÇN] büyük ölçüde, Latin Amerika ülkelerindeki sınıf güçlerinin dengesine, bilinçli ve bağımsız bir sınıf olarak proletaryanın örgütlenme ve yoğunlaşmasının gelişme derecesine bağlıdır. Proletarya sanayileşme ve onun yoğunlaşması vasıtasıyla sayısal olarak artacaktır. Proletaryayı sınıf örgütlerinde toplamak, sınıf bilincini yükseltmek, ülkenin siyasi ve toplumsal yaşamında diğer emekçi sınıflara önderlik yapma rolü için eğitmek ve onu bu role çekmek partilerimizin görevidir.

Latin Amerika'da burjuva-demokratik devrimin bu evresinde devrimci hareket önüne hangi görevleri koymalıdır? Çalışmamızın ve sınıf mücadelesinin merkezi şiarları neler olmalıdır?

1— Toprak ve arazinin ve madeni zenginliklerin tazminatsız kamulaştırılması ve ulusallaştırılması. Toprağın işleyenlere, tarımsal komünlere, büyük çiftliklere, latifundiyalara ve halen varolan tarımsal komünlere kollektif olarak işlemek üzere devri. Toprağın işlenmesinin bireysel emek veya aileler ile yapılmasının mutad olduğu yerlerde, toprağın kullanım hakkının köylülere, çiftçilere ve kolonistlere devri.

2— Yabancı işletmelerin (maden işletmeleri, fabrikalar, nakliyat şirketleri, bankalar vs.) kamulaştırılması ve ulusallaştırılması.

3— Devlet ve şehir borçlarının feshi ve ülkenin emperyalizm tarafından denetlenmesinin tüm biçimlerine son verilmesi.

4— Sekiz saatlik işgünü ve tüm köleci çalıştırma biçimlerinin kaldırılması.

5— İşçi ve köylülerin silahlandırılması, ordunun bir işçi-köylü milisine dönüştürülmesi.

6— Büyük toprak sahipleri ve kilise iktidarının kaldırılması, işçi, köylü ve asker şûraları iktidarının örgütlenmesi.

Bundan başka Latin Amerika ülkelerinin Kuzay Amerika kapitalizmine karşı bütün devrimci mücadelesi birleştirilmelidir. Çoğu Latin Amerika ülkelerinde emperyalizm tarafından tek tek ülkeleri birbirlerine karşı kışkırtmak için körüklenen milliyetçilik aşılmalıdır. Bu amaçla Kuzey Amerika emperyalizmine karşı onların ortaak mücadelesinde " Latin Amerika İşçi ve Köylü Cumhuriyetleri Federasyonu" şiarı atılmalıdır.

Özel olarak Latin Amerika'nın Kuzey Amerikan kapitalizminin boyunduruğu altına alınmasının bir aracı olan Pan-Amerikanizme karşı Latin-Amerikanizm düşüncesini koymayı vurgulamamız gerektiğine inanıyorum. Latin Amerika komünist partileri temsilcilerinin bu şiar üzerine bazı kuşkuları vardır, çünkü bu şiar aynı zamanda, Kuzey Amerikan emperyalizmine karşı devrimci bir rol oynamak isteyen kü-

çük-burjuvazinin de bir şiarıdır. Küçük-burjuvazi bu şiar altında emperyalizme karşı mücadele etse bile, bu şiarın doğru olduğu inancındayım: Latin Amerika sendika hareketinin bir Latin Amerika federasyonunda birleştirilmesi, aynı şeyin köylü örgütleri için de yapılması. Latin Amerika ülkelerinin dayanışmasının bir ifadesi olarak Latin Amerika çapında tüm anti-emperyalist hareketin birleştirilmesi. Latin Amerika ülkeleri ne ulusal açıdan, ne de dil açısından ayrıdırlar. Tüm Latin Amerika birleştirilmeli ve birleşmiş bir bütün olarak Kuzey Amerika emperyalizmine karşı koyulmalıdır. Bizim küçük-burjuvazinin şiarına eklediğimiz şey, bütün Latin Amerika devrimci güçlerinin, onların mücadelesini destekleyecek olan Birleşik Devletler devrimci işçi sınıfı ile bağlıdır.

Bu bağlamda Kuzey Amerika partimizin Küba, Meksika ve Nikaragua'ya karşı yükümlülüğünü tam bir şekilde yerine getirmediğini söylemek zorundayız. Sonuncusunun, gerçekte yapıldığından daha etkin bir şekilde desteklenmesi gerekirdi.

Bizzat Latin Amerika partileri tarafından ortaya atılan son sorun, işçi-köylü partileri kurma sorunudur.

Partilerimiz ideolojik ve örgütsel olarak zayıftır. Kitleler üzerindeki etkileri artmak durumundadır, fakat saflarında büyük tarım işçileri ve köylüler kitlesini bolşevik bir tip ve tarzda örgütlemiş değildirlar. Kendilerine partimiz ile, etkimiz altında bulunan büyük kitleler arasında organik bir bağın nasıl yaratılabileceği sorusunu sormaktadırlar. Partilerimiz bu soruyu çeşitli tarzda cevaplamışlardır. Bunlardan bazıları, örneğin Kolombiya ve Şili partileri, kolay yoldan, sendikal kitle hareketeni bir proleter partiye dönüştürmüşlerdir. Şili'de uzun bir zaman boyunca, Kolombiya'da ise bugün hâlâ sendikalar ile parti arasında örgütsel ayrılık yoktu/yoktur. Doğal olarak bu, kesinlikle aşılması zorunlu olan bir başlangıç evresidir, çünkü bundan hem parti, hem de sendika zarar görmektedir.

Diğer partiler bu sorunu başka türlü çözdüler. Örneğin Ekvador Sosyalist Partisi, Belçika İşçi Partisi tipinde inşa edilmiştir; yani partiye katılım hem kişisel, hem de kolektiftir, partinin hem tek tek üyeleri, hem de tümünden sendika örgütleri vardır, bütün bunlar Komünist Partisinin yönetimi altında bulunmaktadır.

Bu, mükemmel bir örgütlenme tipi değildir. Komünist Partisi, neredeyse tıpkı masonlarınki gibi, üye alımında özel bir tören yapan küçük bir tekkeye yozlaşmıştır. Kitlesele bir şekilde üye alma propagandası olmayan kapalı bir örgüttür. Küçük bir komünist grup önderliğinde bir çeşit işçi-çiftçi partisi kurma düşüncesine karşı da mücadele edilmelidir.

Kuomintang'ın Çin'de büyük bir rol oynadığı sırada, Brezilyalı yoldaşlarımız, küçük-burjuva devrimci örgütlerin, işçi-ve köylü örgütlerinin aynı zamanda sendikaların ve KP'nin de katılacağı Kuomintang tipi bir parti kurulmasını tartışılar. Fakat Kuomintang'ın Çin'de iflas etmesinden sonra bu düşüncüyü terk ettiler. Şu anda işçi ve köylü örgütlerinin içinde yer aldığı bir işçi ve köylü blokuna katılmaktadır. Ancak bu blokta belirli küçük-burjuva unsurların üstünlük kazanabilme tehlikesi vardır.

Tüm bu çabaların temelinde, bir yanda proletaryanın öncü müfrezesi, Komünist Partisi ile diğer yanda işçi-köylü kitlelerinin örgütleri ve devrimci küçük-burjuvazinin kitleleri arasında, onlarla sadece durumdan duruma bir birleşik cephe kurmak için değil, aynı zamanda bu örgütlerin devrimci mücadele içinde sürekli yönlendirecek durumda da olmak amacıyla bağ kurma doğru ve gerekli düşüncesinin yattığını düşünüyorum. Bu örgütleri yönlendirmenin en iyi biçimi, fraksiyonlarımızın bunlar içinde çalışması ve bu fraksiyonların kitlelerin güvenini ve örgütlerin yönetimini kazanmak için çalışmasıdır. Yanyana iki partinin, bir proleter parti ile bir işçi-köylü kitle partisinin bulunmasının yoldaşlarımızı büyük bir kargaşa tehlikesi ile karşı karşıya getireceğini sanıyorum. Ya Ekvador'daki gibi, Komünist Partisi bir tekkeye dönüp yozlaşacak, ya da o işçi-köylü partisinin içinde kaybolacak ve kendi komünist çalışmasını giderek durduracak, ama ya da, Brezilya'da olabileceği gibi, işçi-köylü partisi, uyanık davranılmazsa, tayin edici anda Komünist Partisine karşı çıkıp, ona karşı yönelmiş bir kitle partisi olacak.

Bu nedenle Latin Amerika'da işçi-köylü partilerinin kurulması önerisi geri çevrilmelidir. Komünist Partisinin işçi ve köylü örgütleri ile teması, bağı sorununu KP'nin etkisini, yönetimini geçerli kıldığı bir

blok biçiminde çözmeliyiz. Bu blok içinde KP, kendi fraksiyonlarının yardımı ile, işçi-köylü blokuna katılmış olan bütün örgütleri sağlamca elinde tutar ve küçük-burjuva siyasi örgütlerinin bu bloka girmesini reddeder. Küçük-burjuvazi ile durumdan duruma, buna imkan çıktığında, bir birleşik cephe yapabiliriz, fakat onun etkisinin kendi saflarımızda egemen olmasını önlemek istiyorsak, onu işçi-köylü bloğuna almamalıyız. Devrimci küçük-burjuvazinin örgütleri ile durumdan duruma birleşik cephe ve devrimci hareketin çok tarihsel bir gelişme aşamasında kalıcı ve durmaksızın sağlamaştırılması gereken örgüt olarak işçi-köylü bloku, son olarak işçi ve köylülerin demokratik diktatörlüğü —genel siyasi çizgimiz bu olmalıdır.

Fakat Latin Amerika için en önemli, ana sorun, gerek örgütsel gerekse ideolojik açıdan komünist partilerimizin gelişmesi, sağlamaştırılması sorunudur. Onların gerçek komünist partilere doğru gelişebilmeleri için, saflarında hâlâ hüküm süren bulanıklığın aşılması ve ideolojik seviyelerinin yükselmesi için, gerçek kitle partileri, gerek örgütleri gerekse ideolojileri itibariyle gerçek komünist partileri haline gelmeleri vs. için, komünist partilerini her tarzda desteklemek, Enternasyonal'in görevi olacaktır.

Bu görev, Komünist Enternasyonal'den büyük denlilik talep etmektedir. Bu partilerin önlerine tüm 21 koşul konup şu söylenmelidir: Bunları kabul etmiyorsanız ve gerçekleştirmiyorsanız, Enternasyonal'den çıkarılacaksınız. Bizimle Komünist Enternasyonal'in bayrağı altında mücadele etmek isteyen ileri yoldaşları işçi ve köylü kitlelerinden tecrit etmemek için dikkatli ve akıllı davranmak zorundayız.

Fakat özellikle de işçi hareketinde, sendikalarda ve hatta saflarımızdaki anarko-sendikalist geleneklere karşı, aynı şekilde Güney Amerika işçi hareketini Kuzey Amerikan veya İngiliz emperyalizminin etkisi altına sokmayı, onu reformizm ile zehirlemeyi ve Walt Street mali kodamanlarının çıkarı doğrultusunda devrimci mücadeleden saptırmayı hedefleyen Amsterdam'ın ve American Federation of Labour'un [Amerikan İşçi Federasyon —ÇN] çabalarına karşı mücadele edilmelidir. Kooperatifler ve destekleme örgütleri biçiminde hâlâ yaşayan reformizme karşı da mücadele yürütmeliyiz. Sendika hareketini

devrimci yörüngeye sokmalı, onu uluslararası proleter hareket ile ilişkiye geçirmeli ve aynı zamanda partilerimizi de bu reformist ideolojiden temizlemeliyiz. Becerikli ve ölçülü hareket edilmelidir ve burada içinde çalıştığımız zaman ve aym zamanda Latin Amerika hareketinin bütün emperyalistlerin en güçlüsüne karşı mücadelesinin önemi dikkate alınmalıdır. Gerçek kitle partileri haline gelmek ve devrimci hareket içinde kitlelerle sürekli ilişki içinde önderlik rolünü oynayabilmek için partilerimiz ideolojik olarak sağlamlaştırılmalıdır. Komünist Enternasyonal, gerçek Bolşevik partiler olmaya doğru gelişmeleri amacı ile partilerimize yardım etmelidir. Ancak bu önkoşul altında Latin Amerika devrimci hareketi tarihsel hedeflerine ulaşacak ve burjuva-demokratik devrimi sosyalist devrime, işçi sınıfının gerçek diktatörlüğüne dönüştürmeyi mümkün kılacaktır. Bu sorunlar kompleksi hakkında, Latin Amerika hareketinin genel taktik çizgilerini ortaya koyacak olan Sömürge Komisyonu'na bir tezler taslağı sundum. Komünist Enternasyonal'in ve komünist partilerimizin çalışmalarında izlemeleri gereken doğrultunun bu olduğuna inanıyorum. (Alkışlar.)

[s. 100-119.]

PEPPER'İN KATKISI

PEPPER (ABD): Yoldaşlar, Kuusinen yoldaşın tezleri iki temel sorunun açıklanması üzerine inşa edilmiştir: Birincisi, *emperyalizmin sömürge siyaseti*. ikincisi, sömürgelerde sosyalist devrime bir hazırlık aşaması olarak *burjuva-demokratik devrimin* sorunlarının açıklanması. Burada tezlerin temeline saldıran görüşler doğru değildir. Elbette şurda burda tek tek cümleler değiştirilebilir. Bazı sorunlarda, örneğin köylülük ve şehir küçük -burjuvazisi sorununda daha ayrımlı formülasyonlar yapılmalıdır. Tezlerin temel çizgisine yönelik saldırılar mutlaka reddedilmelidir.

Önce *emperyalizmin sömürge siyasetini* ele alalım. *Bennet* yoldaş, şunu ortaya attı: *Hindistan'da bir sanayileşme var mı yok mu? Bu sanayileşme belli bir dekolonizasyon anlamına gelir mi?*

Bennet yoldaş şöyle dedi: Eğer o iki teori arasında seçim yapmak zorunda kalırsa, o zaman, Hindistan'ın bir "köylü kıtası" olduğu iddiasından ziyade dekolonizasyon teorisini tercih etmektedir. *Fakat sorun gerçekten Bennet tarafından konulduğu kadar basit bir şekilde yani sanayileşme, dekolonizasyon ile aym anlama gelmektedir şeklinde konulabilir mi?* Görüşüme göre, dekolonizasyon ile sanayileşme birbirine karıştırılmamalıdır. *Bennet* yoldaş görevi çok fazla basitleştirmektedir.

Önce şunlar araştırılmalıdır: 1— Hindistan'da bir sanayileşme var mıdır? 2— Bu sanayileşmenin karakteri nasıldır, hangi kapsama ulaşmıştır? 3— Bu sanayileşme, ülkeyi gerçekten bağımsız yapmaya

uygun mudur? 4— Sanayileşmenin bu süreçlerinde İngiliz burjuvazisi hangi rolü oynamaktadır? Hindistan ekonomisinin kumanda mevkileri kimlerin elindedir? 5— Sanayileşme ile Hindistan'da kapitalist gelişme arasındaki ve ülkenin kapitalist olmayan sektörü arasındaki ilişki nasıldır?

Bütün bu soruları Bennet yoldaş hiç tartışmadı, tüm sorunu *genelde* sanayileşme sorununa indirgedi. Temel sorunları hiç görmedi.

Değınmek istediğım ve oldukça tayin edici olan birinci sorun, *Hindistan ekonomisinde büyük sanayiın ve genelde kapitalizmin rolü ve kapsamı sorunudur*. Kuusinen yoldaş tarafından gayet haklı bir şekilde bir "köy kıtası" olarak adlandırılan Hindistan'ın dev alanında kapitalizmin henüz daha yalnızca yüzeyde varolduğu tespit edilmek zorundadır. Nüfusun esas kütleleri bazı bakımlardan hâlâ *kapitalizm öncesi* ilişkiler altında yaşamaktadır, Hindistan'daki genel durumun en önemli karakter özelliklerinden biri budur. *Hindistan'da nüfusun çoğunluğu bugün kapitalizmin yıkıcı sonuçları ve aynı zamanda ülkenin geri kalmışlığı altında, daha hâlâ pre-kapitalist olan unsurlar altında acı çekmektedir*. Bu kavranmak zorundadır. Bu kavranamazsa, Hindistan'ı birçok bakımdan hâlâ kapitalizm öncesi bir ülke olarak adlandıran Lenin'in II. Kongre'deki tezleri de kavranmamıştır. 1920 yılından beri, II. Kongre tezlerinden beri, Hindistan'daki durumun ilkesel bir değişikliğe uğradığı söylenebilir elbette. Fakat eğer bu görüşte olan varsa, o zaman bunu açıkça ilan etmelidir. Hindistan'ı hâlâ kapitalizm öncesi bir ülke olarak adlandıran Lenin'in tezlerinin bugün artık doğruluğa sahip olmadığını, Hindistan'ın artık sömürge olmadığını, ya da en azından Hindistan'daki esas gelişme sürecinin dekolonizasyon süreci olduğunu açıklamak Bennet yoldaşın yükümlülüğüydü.

Bennet yoldaş, Kuusinen'in haksız olduğunu, —ve bu onun asıl kozuydu— Hindistan'ın İngiliz imparatorluğunun tarımsal bir uzantısı olmadığını, çünkü Hindistan'ın ihracat ticareti incelenecek olursa, o zaman Hindistan'ın Büyük Britanya'ya pek fazla hammadde ihraç etmediğinin görüleceğini açıkladı. Görüşüme göre, Bennet yoldaşın bu sorunu koyuşu oldukça yanlıştır. Hindistan'ın Büyük Britanya'ya ne kadar hammadde ihraç ettiği değildir ki sorun; *sorunun doğru koyulu-*

şu, sadece, Hindistan'ın yalnızca İngiliz emperyalizmi ile değil, bilakis bütün emperyalist dünya sistemi ile tüm ilişkisini inceleyen bir koyuştur. Sorunun doğru Leninist koyuluşu, sadece, Hindistan'ın emperyalist dünya sistemi içindeki rolünü ve fonksiyonunu araştıran bir koyuştur. Ama bu yapıldığında, Hindistan'ın emperyalist dünya sistemi içindeki esas işlevinin metropollere tarım ürünleri ve hammadde sağlamak olduğu görülür. Hindistan'daki sanayi şehirleri, doğal zenginliklerin açılışı, demiryolu sisteminin genişletilmesi vs. Hindistan'ı emperyalizmin tarımsal uzantısı olarak bu işlevlerini yerine getirmeye hazır duruma getirmek amacına hizmet etmektedir. Emperyalizm Hindistan'ın hammaddelerini yağmalamaktadır ve kendi mallarını Hindistan'a ihraç etmek istemektedir. Kapitalizm Hindistan'da büyük ilerlemeler de yapmaya devam edebilir, örneğin tarımı kapitalist bir tarıma dönüştürebilir, fakat bu Hindistan'ın emperyalist dünya sistemi içindeki temel işlevinde, yani onun emperyalizmin tarımsal bir uzantısını oluşturmasında hiçbir şey değiştirmeyecektir.

Sanayileşme sorununu dar anlamıyla ele alalım. Hindistan, bilindiği gibi hiçbir ağır sanayie veya hemen hemen hiçbir ağır sanayie, hemen hemen hiç metalurjiye sahip değildir. Hindistan'ın sahip olduğu toplam iki-üç büyük metal işletmesini herkes —ülkeyi yalnızca yüzeysel olarak incelemiş olanlar bile— ismen bilirler. Mevcut olduğu kadarıyla Hindistan sanayii, bir hafif sanayiidir. Onun esas sektörü tekstil ürünleri imalatıdır. Sanayileşme ile sanayileşme arasında ayırım yapılmalıdır. Şimdi hafif sanayiinin bir ülkenin gelişmesinde hangi rolü oynayabileceği araştırılmalıdır. Burada iki sorun dikkate alınmalıdır:

1— Bir hafif sanayiinin bulunması bir ülkeyi bir tarım ülkesinden bir sanayi ülkesine dönüştürebilir mi?

2— Bir hafif sanayiinin bulunması bir ülkeyi emperyalist güçlerden bağımsız yapabilir mi?

Görüşüme göre, iki soru da kesin bir hayır ile yamıtlanmalıdır.

Burada, Lenin ve Stalin yoldaşların bu sorunları nasıl değerlendirdiklerini göstermek üzere Lenin ve Stalin'den bazı pasajlar okumak istiyorum.

Lenin, Sovyet Rusya hakkında şunları söyledi:

"Ağır sanayii kurtarmaksızın, onu yeniden tesis etmeksizin hiçbir sanayii inşa edemeyiz ve o *olmadan zaten bağımsız bir ülke olarak yitmişizdir.*"

Diğer pasaj Stalin yoldaşındır ve şöyledir:

"Bir tarım ülkesi nedir? Bir tarım ülkesi, tarım ürünleri ihraç eden ve üretim araçları ithal eden, *ama bu üretim araçlarını (makinelere vs.) hiç veya hemen hemen hiç üretmeyen bir ülkedir.* Üretim araçlarını kendi gücümüzle üretmediğimiz, bilakis onları yurtdışında ithal etmeye zorunlu olduğumuz bu gelişme seviyesinde durup kalırsak, *o zaman ülkemizin kapitalist sistemin bir uzantısına dönüşmesine karşı güvenceli olamayız.*"

Her iki pasaj da Sovyet Rusya'ya ilişkindir. Bilindiği üzere Sovyet Rusya Hindistan'dan çok daha fazla sanayileşmiştir. Sovyet Rusya'da proletarya, Hindistan'daki işçilerden çok daha büyük bir özgül ağırlığa sahiptir. Sovyet Rusya, Hindistan'a kıyasla çok daha fazla ağır sanayie sahiptir. Sovyet Rusya, işçi sınıfının egemen olduğu, emperyalizmin siyasi egemenliğinin yok edildiği bir proletarya diktatörlüğü ülkesidir. Bütün bunlara rağmen Lenin ve Stalin 1— Bir hafif sanayi varlığının bir tarım ülkesini henüz bir sanayi ülkesine dönüştüremeyeceğini, 2— yalnızca ağır sanayi, metalurjinin inşasının, yalnızca üretim araçları üretiminin bir ülkeyi sanayi ülkesi yapabileceğini, 3— ağır sanayii olmayan bir ülkenin iktisadi bakımdan bağımsız bir ülke olarak kendisini koruyamayacağını, 4— ağır sanayi olmadan, üretim araçları üretimi olmadan bir ülkenin kapitalist, emperyalist sistemin tarımsal bir uzantısına dönüşmek zorunda olduğunu tespit etmişlerdir.

Bennet yoldaşın, Hindistan'ın sanayileşmesini kanıtlayacak en önemli gerekçelerinden biri, *Büyük Britanya'dan Hindistan'a sermaye ihracının büyüklüğü* idi. İngiltere'nin Hindistan'a çok fazla sermaye ihraç ettiği kuşku duyulmayacak bir olgudur. Ama Hindistan'a giren İngiliz sermayesinin yüzde 90'dan az olmayan bölümünün devlet tahvillerinde yattığı ve savaş giderlerinin ve idari giderlerin karşılanması için kullanıldığı da bir olgudur. Diğer yüzde 10'unun da yalnızca az bir bölümü sanayie yatırılmıştır, bunlar çoğu kez tarıma veya hammadde elde etmeye gitmiştir. *Magyar* yoldaş örneğin, Hindistan Komisyo-

nu'nda 500 milyon rupiden az olmayan İngiliz sermayesinin çay plan-tasyonlarında yattığını bildirmiştir. Hindistan'da hiçbir sanayi bulun-madığını idia etmek elbette gülünç olurdu. Elbette İngiliz sermayesi Hindistan'ın sanayileşmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Fakat bu-gün olduğu haliyle Hindistan sanayiinin ilk planda bir hafif sanayi ol-duğu görmezlikten gelinemez. Hindistan'da bugün hâlâ nerdeyse hiç-bir ağır sanayi bulunmadığı, Hindistan'ın demir gereksiniminin yal-nızca yüzde 4 ile 8'ini kendisinin karşılayabildiği ve bunun dışındaki-lerin hepsini ithal etmek zorunda olduğu olguları yadsınamaz. Hindis-tan'ın sinai gelişmesi kesinlikle üretim araçlarının üretimi evresine varmış değildir. *Bir yandan Hindistan ekonomisinin büyük sektörle-rinde hâlâ pekçok bakımdan kapitalizm öncesi ilişkilerin egemen ol-ması, ama diğer yandan İngiliz kapitalizminin Hindistan'ın ekonomik yaşamının bütün kumanda mevkilerine tamamen egemen olması gör-mezlikten gelinemez.* Sorun Bennet yoldaş tarafmdan koyulduğu ka-dar basit koyulamaz, Hindistan kapitalizminin aşağıdan ve yukarıdan sıkıştırıldığı için öyle çabuk ve güçlü olarak gelişemediği görülmek zorundadır. O yukarıdan emperyalizmin dünya sistemi tarafmdan, aşağıdan Hindistan ekonomisinin kapitalizm öncesi unsurları tarafından sıkıştırılmaktadır. Bu iki unsurun bağımsız bir Hindistan kapitalizmi-nin gelişmesini bugün hâlâ frenlemeye devam ettiği kavranmalıdır.

Hindistan'da sanayi gelişmesinin göreceliği de unutulmakta-dır. Hindistan'da sanayileşmenin belli süreçleri hiç kuşkusuz mevcuttur, bunları hiç kimse inkâr etmedi. Ama bu gelişme *emperyalist ülkelerde* büyük sanayi gelişmesiyle, ağır sanayi kalkınmasıyla, *güçlü dünya tröstlerinin* yaratılmasıyla karşılaştırıldığında, o zaman Hindistan'ın emperyalist ülkelerin gelişmesine ayak uyduramayacağı görülür. Belli sanayileşme süreçlerine rağmen Hindistan'ın hâlâ emperyalist dünya sisteminin bir uzantısı olarak kaldığı ve bu ilişkiyi Hindistan'da veya Büyük Britanya'da devrim değiştirene dek kalmak zorunda olduğu ancak böyle anlaşılabilir.

Bennet yoldaş, Hindistan'da İngiliz emperyalizminin rolünü çok tek taraflı, çok diyalektik-olmayan bir şekilde kavramaktadır. *O sadece; İngiliz sermayesinin Hindistan'ı sanayileştirdiğini görmekte; ama aynı İngiliz sermayesinin bütün araçlarla Hindistan'ın sanayileşmesini frenlediğini görmezlikten gelmektedir.*

İngiliz emperyalizminin tüm ekonomik ve siyasi sistemi, Hindistan'ın ekonomik yaşamının bağımsız gelişmesine karşı biricik bir komplodur.

Bennet yoldaşın bütün yöntemi, onun tamamen diyalektik-olmamasından mustarıptir. *O, Hindistan'da devrimci gelişmenin, Hindistan kapitalizmi dev gibi güçlü olduğundan dolayı, Hindistan'ın sinai gelişmesi dev adımlarla ilerlediğinden dolayı geldiğini sanmaktadır. Bu doğru değildir. Hindistan'da devrimci durum neden gelişmektedir? Tam da, büyük olmayan, geniş olmayan, ülkeyi henüz derinlemesine kapsamamış olan Hindistan kapitalizmi, bir yandan kapitalizm öncesi koşullar ile, ülkenin geri kalmışlığı ile ve diğer yandan emperyalizm ile çatışmaya götürdüğünden dolayı. Hindistan'da devrimci hareketin temelleri, kapitalizmin mutlak büyüklüğü değil, bu çatışmadır, bu çelişkilerdir.* Devrimci durumun temelini kapitalizmin güçlü gelişmesi değil, çelişmeler ve çöküş unsurları oluşturmaktadır. Bir yandan Hindistan'da şimdiden belli bir gelişme seviyesine ulaşan kapitalizmin, devrime önderlik edebilecek bir proletarya yarattığını, ama diğer yandan bağımsız sinai ekonomik gelişmenin genelde kapitalizm öncesi unsurlar ve emperyalizm tarafından frenlendiğini kesinlikle görmek gerekir. Eğer tek taraflı, diyalektik olmayan bir şekilde salt sanayileşmenin varlığı ve kapitalizmin güçlü gelişmesi görülürse, eğer proletaryanın yalnızca tarihsel rolü görülmek istenirse, eğer Hindistan'ın sömürgesel durumu basitçe inkâr edilirse, eğer dekolonizasyon süreci esas süreç olarak karakterize edilirse, o zaman çok tehlikeli bir şekilde II. Enternasyonal'in görüşüne yakınlaşılır. Bilindiği gibi II. Enternasyonal. Hindistan ve diğer sömürgelerin normal gelişmesinin kapitalist gelişme olduğunu, onların kendilerini adım adım dekolonize ettiklerini, bir proletarya geliştirdiklerini ve bu proletaryanın uzak bir gelecekte yerli burjuvaziye karşı proleter devrimi yapacağını iddia etmektedir.

II. Enternasyonal'in tavrı, sömürgelerde emperyalizme karşı mücadeleden vazgeçme ile aynı anlamlıdır. Ve bu bağlamda Bennet yoldaşın, Hindistan'da sınıfların mevzilenmesinin doğru olmayan değerlendirmesinden oluşan ikinci hatası görünmektedir. Onun açıklaması, Hindistan'da yalnızca iki kamp bulunduğu, emperyalistlerin

kampı ve işçiler ile köylülerin kampı bulunduğu anlayışına götürür. Mesele bu kadar basit değildir. *Hindistan'da hâlâ üç kamp vardır.* Hindistan burjuvazisinin bütünüyle ve sonal olarak emperyalizmin kampına geçtiği daha hâlâ söylenemez. Hindistan burjuvazisi ulusal devrime sayısız kez ihanet etmiştir ve gelecekte de, hatta kesin olarak bile, mutlaka ihanet edecektir. Ama bugün Hindistan'da hâlâ üç kamp ayrımı yapılmalıdır. *Baş düşmanın hâlâ İngiliz emperyalizmi olduğu* açıkça görülmelidir. İngiliz emperyalizmine karşı kesin zaferin ancak Hindistan burjuvazisinin yenilgiye uğratılmasıyla olanaklı olduğu da elbette açıktır. Ama baş düşmanın daha bugünden Hindistan burjuvazisi olduğu söylenirse, bu İngiliz emperyalizminin öneminin küçümsemesi demektir, ve bu oldukça tehlikelidir. Bennet yoldaş burada, cilvelenerek, Hindistan'da dekolonizasyon ve sınıfların mevzilenmesi üzerine düşünceleri nedeniyle kendisinin ultra-solcu olarak adlandırılacak olursa, bunun kendisini ilgililendirmediğini açıkladı. Ama Bennet yoldaşın korkmasına hiçbir neden yoktur. Bennet yoldaşı tanıyoruz, ve burada salonda hiç kimse onu bir ultra-solcu olarak adlandırmaz. Dile getirdiği anlayış hiçbir şekilde bir ultra-sol anlayış değildir. *Birkaç küçük, önemsiz ultra-sol işaret vardır, ama anlayışın temeli ve onun Kuusinen yoldaşın tezlerine karşı getirdiği eleştiri, oldukça tam gelişmiş bir sağ sapmadır.*

Şimdi ikinci esas soruna gelelim: **Sömürgelerde burjuva-demokratik devrim sorunlarına.** Bu sorunun da genel bir önemi vardır. Tıpkı emperyalizmin siyasetinin tüm sömürgelerde genel geçerliliğe sahip bazı temel özellikler göstermesi gibi, burjuva-demokratik devrimin bütün sömürgelerde kaçınılmaz bir aşama, sosyalist devrime bir hazırlık aşaması olduğunu ileri sürebiliriz. Elbette gelişmenin bu aşaması tek tek sömürgelerde kendine özgü karakter hatlarına sahip olacaktır, onun somut çehresi her yerde değişik biçim alacaktır. somut ara basamaklar her zaman ve her ülkede değişik gerçekleşecektir, ama bütün sömürgeler için temel sorun aynıdır.

Eğer burjuva-demokratik devrimin sorunları, sosyalist-proleter devrime geçiş döneminin sorunları olarak incelenirse, ilk olarak *Çin devriminin deneyimleri* incelenmelidir. Bu bağlamda, Çin Komünist Partisi yönetiminin burjuva-demokratik devrimi değerlendirmesinde

iki tarihi hata yaptığı belirtilmelidir. Parti yönetiminin hataları açısından Çin KP tarihi iki döneme ayrılabilir. Birinci dönemde parti yönetiminin hataları Sun Yat Senizm bayrağı altında yelken kırdı; ikinci dönemde ise sürekli devrim bayrağı altında, ama Marks'vari değil, bilakis Troçki'vari [sürekli devrim bayrağı altında —ÇN]. Birinci dönemde Çin Parti yönetiminin temel hataları şunlardı: 1— Komünist Partisinin bağımsızlığından —ihanete kadar— vazgeçmesi; 2— tarım devriminin küçümsenmesi — isyan eden köylülerin komünistler tarafından bastırılmasına kadar. Bu hataların temeli esasında neydi? *Bunun nedeni, o zamanki oportünist parti yönetiminin, burjuvazinin karşıtı olarak, proletaryanın bağımsız rolünü kavramaması, ve tarım devrimi yaklaştığında, yeni bir dönemin geldiğini, genel ulusal devrim denilen eski dönemin, burjuva-demokratik devrim dönemine dönüştüğünü görmemesinde yatmaktaydı. Yeni dönem yaklaştığında Çin KP'nin eski oportünist önderliği bunu basbayağı görmezlikten geldi. Bu, tarihsel bir hataydı.*

İkinci dönemde bunun tam tersi bir hata görmekteyiz. Birinci dönemde Parti, Kuomintang ile kaynaşırken, ikinci dönemde —Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin IX. Plenum tezlerinin doğru bir şekilde tespit ettiği gibi— kitlelerden uzaklaştı ve Parti ile proletarya arasında bir kopukluk ortaya çıktı. İkinci dönemde Parti yönetimi tarafından yapılan ikinci temel hata, *Çin devriminin artık bir proleter-sosyalist devrim olduğu anlayışı ile bağıntılı olarak sürekli devrim teorisinin ileriye sürülmesi oldu. Bu sorunla bağıntılı olarak Parti yönetimi, Çin'de burjuvazinin hemen hemen bulunmadığı tezine sahipti. Birinci dönemde Komünist Partisi burjuvazinin kuyruğuna takılmıştı ve ikinci dönemde Parti yönetimini, en kötü beyaz terörün uygulayıcısı Çin burjuvazisini görmezlikten gelme tehlikesi tehdit ediyordu.*

Bu iki hatanın ortak bir yanı vardır. Sun Yat Sen dönemi ile Troçki tipi sürekli devrim döneminin ortak yanı şudur: *Her iki dönemde de Çin Parti yönetimi devrimin [bir aşamadan diğerine —ÇN] dönüşmesini gözden kaçırmıştır; öyle ki, birinci dönemde, genel ulusal devrimin —devrimin bu ikinci aşaması geldiği halde— burjuva-demokratik devrime geçişini görmemiştir; ikinci dönemde ise, Parti*

yönetimi, burjuva-demokratik devrim *henüz* bir sonraki aşamaya *geçmediği* halde, sosyalist-proleter devrim döneminin artık geldiğini zannetmiştir. *Yani ikisinin de ortak yanının, bir dönemin atlanması olduğu ortadadır.* Birinci dönemde yeni aşama görülmedi; ikinci dönemde daha eskisi varken yeni aşamanın geldiği sanıldı. *Bu hataların ortak yanı, Çin Partisi yönetiminin iki dönemde de devrimin gelişmesinin hangi aşamasında bulunduğunu berrak bir şekilde görmemesidir.* İki hata da elbette temel hatalardı.

Birinci dönemin büyük oportünist hatalarını Çin Partisi, Komintern'in yardımı ile Ağustos Konferansında düzeltti; eski yönetimi başından defetti ve yeni yönetim elbette bu ilkesel oportünist hataları artık yapmadı. İkinci dönemin hataları, Troçki tipi sürekli devrim teorisi reddedilerek ve Çin KP'nin çalışması için kitle ajtasyonu ve kitle propagandasının gerekliliği en keskin bir şekilde vurgulanarak KEYK IX. Plenumu tarafından düzeltildi.

Görüşüme göre, Çin devrimi ile bağlantı içinde ileri sürüldüğü şekliyle *sürekli devrim teorisi* hakkında bazı şeyler söylemek gereklidir. Bu teori yalnızca Çin Partisi Merkez Komitesi'nin Kasım tezlerinde (1917) getirilmedi, aynı zamanda KEYK görüşmelerinde Lominadze yoldaş tarafından da sunuldu. KEYK IX. Plenumu önündeki Çin toplantısında onun raporundan alıntılıyorum:

"Şimdi bir işçi-köylü devrimi var, bu devrimin biçimleri, içeriği, sınıfsal güçleri sorununu ne suretle koyarsak koyalım, bu kesinlikle bir burjuva-demokratik devrim olarak adlandırılmaz."

"Çin'de devrim *bugün* artık hiçbir burjuva-demokratik karakter taşımamaktadır."

"Devrim, *kesintisiz, sürekli* bir karaktere sahiptir."

Bu iki iddianın birbiriyle birleştirilmesi, devrimin bütün bir aşamasının, yani burjuva-demokratik aşamasının atlanması anlamına gelir. Elbette Lominadze yoldaş, Çin devriminin sınıfsal itici güçlerinin burjuvalar değil, bilakis proletarya ve köylülük olduğunu iddia ederken haklıdır, ama o, devrimin sosyal içeriğinin artık burjuva-demokratik değil, bilakis proleter-sosyalist olduğu itirazını getirirken bütünyle yanılmaktadır.

Lominadze yoldaşın Çin devrimi üzerine bu anlayışı, Troçki'nin 1905 Rus devrimi anlayışına benzemektedir. Troçki'nin teorisi de bu iki unsuru içermektedir: Devrim sürekli ve artık burjuva-demokratik değildir. KEYK IX. Plenum kararı, Çin bağıntısında sürekli devrim teorisini şu tarzda mahkûm etmiştir:

"Çin'de devrimin şimdiki dönemi, burjuva-demokratik devrim dönemidir... Çin devriminin şimdiki aşamasını daha şimdiden sosyalist devrime dönüşmüş olan bir devrim olarak karakterize etmek yanlıştır. Aynı şekilde bir "sürekli" devrim olarak karakterize edilmesi de yanlıştır... *Burjuva-demokratik devrim aşamasını atlama doğrultusunda bir eğilimin benimsenmesi, aynı zamanda devrimin bir "sürekli" devrim olarak değerlendirilmesi, 1905 yılında Troçki'nin yaptığına benzer bir hatadır.* Soruna böyle bir yaklaşımla *yarı-sömürge bir ülkedeki bir devrim olarak Çin devriminin en büyük ulusal özelliği de dışlandırdığından, bu hata daha da zararlıdır.*

Yanlış olan kendi başına sürekli devrim teorisi değildir, eğer onu Marks ve Lenin'in ortaya koyduğu şekilde kavarsak, yani devrimin en radikal sonucuna kadar götürülmesi için mücadele etmek, bir sınıftan diğerine, daima en radikal ve en ilerici olanın proletarya diktatörlüğü inşa edilene kadar iktidarı ele geçirmesi için mücadele etmek şeklinde kavarsak. İşte Marks ve Lenin'in teorisinde süreklilik budur. Ama bu sürekli devrim teorisi, *bir aşamanın atlanması*, burjuva-demokratik devrim aşamasının yadsınması ile *bağlanırsa* ve Lominadze yoldaş tarafından yapıldığı gibi, sürekli devrim teorisi *artı* sosyalist-proleter devrim konulursa, bu, Troçki'nin 1905'te yaptığına benzer bir hatadır. Eğer burjuva-demokratik devrimi basitçe atlarsak, bu ne anlama gelir? Görüşüme göre, Kuusinen yoldaşın tezleri bu soruya çok açık ve berrak bir yanıt vermektedir. Tezler, *burjuva-demokratik devrim aşamasının sosyal içeriği tarım devriminin ta kendisidir*, şeklindeki Leninist anlayışın temeli üzerinde durmaktadır. Yani eğer bu basamak atlanırsa, bu, *köylülüğün rolünün görmezlikten geldiği*, Troçkizmin tarihsel sürekli hatasının işlendiği anlamına gelir. Doğal olarak bu, nüfusun çok ezici çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu Çin veya Hindistan gibi ülkelerde cezasız bırakılamaz temel bir hatadır. Bu hiçbir *köylü ülkesinde* yapılamaz, bir *sömürge ülkede* ise hiç mi hiç yapılamaz. Bu bağlamda KEYK VIII. Plenumunda Çin sorunu üzerine

Stalin yoldaşın yaptığı konuşmadan bir kaç cümleyi aktarmak istiyorum:

"Peki ama tarım devrimi nedir? Burjuva-demokratik devrimin temelini ve içeriğinin ta kendisidir."

"Çin'de burjuva-demokratik devrim, aynı zamanda anti-emperyalist bir devrimdir."

"Çin'de burjuva-demokratik devrim, feodal kalıntılara karşı mücadelenin ve emperyalizme karşı mücadelenin bir toplamıdır."

Stalin'in bu formülasyonu klasiktir. Sorun daha açık ve belgin konamaz. Çin'de burjuva-demokratik devrim —ve aynı şey Hindistan için de geçerlidir— feodal kalıntılara karşı mücadelenin, yani tarım devriminin, ve emperyalizme karşı mücadelenin bir toplamıdır. Kim bunu görmezse, onun sömürge devriminin niteliğinden zerre kadar haberi yoktur. Kim burjuva-demokratik devrim aşamasının varlığını reddederse, o feodal kalıntılara karşı mücadelenin gerekliliğini ve emperyalizme karşı mücadelenin gerekliliğini de görmezlikten gelmektedir. *Süreklilik teorisi Troçki'yi, Rusya'da köylülüğün rolünü küçümsemeye götürdü; süreklilik teorisi Lominadze yoldaşı Çin'de emperyalizme karşı mücadelenin küçümsemesine götürdü.*

Bu anlayışın, Lenin'in devrimin sürekliliği anlayışı ile hiçbir ortak yanı yoktur.

Bu bağlamda, *genel olarak Çin'de bir burjuvazinin bulunup bulunmadığı sorunu da tartışılmalıdır.* Sorunun kendisi, doğal olarak, biraz komik görünmektedir, ama bu sorun gerçekten Komünist Enternasyonal'i uğraştırmıştır. Sadece daha önce anılan Çin toplantısında değil, aynı zamanda SBKP XV. Parti Kongresi'nde de *Lominadze yoldaş bir Çin burjuvazisinin varlığını bir bütün olarak yadsımıştır.* Tutanağa göre Lominadze kelimesi kelimesine şunu söylemiştir:

"Artık siyasi parti olarak Kuomintang yoktur."

Stalin yoldaş —tutanağa göre— burada onun sözünü keser ve şunu sorar:

"Ya bu burjuvaziden geriye ne kaldı?"

Bunu Lominadze yoldaş —tutanağa göre— şöyle yanıtladı:

"*Burjuvaziden geriye tek tek burjuvalar kalmıştır.*"

Tutanak burada "gölüşmeler" olduğunu yazıyor. VI. Dünya Kongresi'nin, Rus partisinin XV. Parti Kongresi'nde patlak veren bu gölüşmelere bütün içtenliği ile katıldığını sanıyorum. Çin burjuvazisinden geriye tek tek burjuvaların kaldığının söylenmesi elbette gayet gülünç bir iddiadır. Ama onun bunu Aralık 1927'de, yani Çin burjuvazisinin en adi beyaz terörünün Çin işçi ve köylülerine karşı kudurduğu sırada söylediği dikate alınırsa, Lominadze yoldaşın bu tuhaf "teorisi" biraz ciddileşecektir. Buharin yoldaş, Lominadze yoldaşın bu fantastik "tahlili"ni KEYK IX. Plenumunda Çin toplantısında şu şekilde karakterize etti:

"Burada büyük bir hatanın olduğunu sanıyorum. Lominadze yoldaş, Borodin'in *oportünist* sınıflar değerlendirmesini yinelemektedir. Borodin şöyle der: Çin'de sınıflar yoktur, bilakis yalnızca sınıf silüetleri vardır. Lominadze de sınıf silüetlerinden söz etmektedir."

Burada toparlayarak, kısmen Çin merkezinin Kasım tezlerinde de dile gelen Lominadze yoldaşın anlayışının özünde nasıl bir karakter taşıdığı sorusu ortaya atılmalıdır. Bu anlayış aşağıdaki unsurlardan oluşmaktadır:

1— Bu anlayış, Çin devriminin sömürge karakterini görmezlikten gelmekte, başka bir deyişle, *emperyalizme karşı mücadelenin küçümsenmesine* götürmektedir;

2— Çin devriminin burjuva-demokratik karakterini inkâr etmektedir, ki bu zorunlu olarak *tarım devriminin küçümsenmesine* götürmektedir;

3— O, genel olarak Çin burjuvazisinin *varlığını inkâr etmekte*, başka bir deyişle, *bu burjuvaziye karşı mücadelenin küçümsenmesine* götürmektedir. Çünkü olmayan bir düşmana karşı mücadele etmek biraz zordur.

Bu üç bakış açısı birlikte, şu sonucu vermektedir:

Emperyalizme karşı mücadelenin küçümsenmesi, tarım devrimi

uğruna mücadelenin küçümsemesi, burjuvaziye karşı mücadelenin küçümsemesi. *Lominadze yoldaşın "teorisi"nin bu üçlüsü sol bir tavır mıdır?* Dünya Kongresi'nin bu tavrı sol olarak adlandırılacak kadar saf olamayacağından eminim. Eğer "sol" ve "sağ" sözcüklerinin hâlâ bir anlamı varsa, eğer onların, talimde nerenin sağ, nerenin sol olduğunu bilmesi gereken ordudaki en sıradan acemi askerin yaşamında sahip olduğu anlam kadar bir anlamı varsa, o zaman *bu anlayış gayet berrak bir şekilde gelişmiş sağcı bir anlayıştır.* Görüşüme göre, Lominadze yoldaşın, tam da bu hatayı yapması, IX. Plenum kararına göre, Çin devriminin anti-emperyalist karakterini küçümsemesi bir rastlantı değildir. Bu hata onun tüm "dünya sistemi"nin bütünlüklü bir parçasıdır. *Lominadze yoldaş, genelde dünya çapında emperyalizme karşı mücadeleyi küçümsemektedir.* Buharin yoldaşın, daha gündemin birinci maddesindeki kapayış konuşmasında, kapitalist dünya sistemindeki büyük çelişkilerin *değil*, tek tek ülkelerdeki iç çelişkilerin *birincil* olduğunu iddia eden Lominadze yoldaşın anlayışına karşı polemik yürütmek zorunda kaldığını anımsatırım.

Buharin, tek tek ülkelerdeki iç çelişkileri de belirleyen, derinleştiren ve keskinleştiren emperyalist dünya sistemi içindeki çelişkiler ve zıtlıkların birincil olduğunu yadsıyan yoldaşların savaş tehlikesini küçümstediklerini kanıtlamıştır. Fakat savaş tehlikesi, içinde bulunduğumuz durumda en büyük tehlikedir, savaş tehlikesinin küçümsemesi, bugün yapılabilecek en büyük hatadır. Savaş tehlikesinin küçümsemesi sağ bir hata mıdır, yoksa sol bir hata mıdır? Buharin yoldaş konuşmasında şunu saptamıştır: *Savaş tehlikesinin küçümsemesi, bugün Komünist Enternasyonal içinde sağ tehlikenin en önemli belirtisidir.*

Eğer birisi *çıkış noktası* olarak emperyalist dünya sistemi içindeki çelişki ve zıtlıkları değil de, tek tek ülkelerdeki iç çelişkileri alıyorsa, *o yalnızca savaş tehlikesi sorununda değil, aynı zamanda proleter devrimin temel sorununda da yanlış görüşe varır.* Bu bağlamda Stalin yoldaştan bir pasajı aktarmak istiyorum. Stalin yoldaşın bu formülasyonu, bu Leninist temel tezin belki de en iyi formülasyonudur. "Leninizmin Temelleri" üzerine eserinde Stalin şöyle yazıyordu:

"Önceleri proleter devrim sadece ilgili ülkenin iç gelişmesinin sonucu olarak görülürdü. Bugün bu görüş eskimiştir. Bugün proleter devrim *ilk planda emperyalizmin dünya sistemi* içindeki çelişkilerin gelişmesinin sonucu olarak görülmelidir. Şu veya bu ülkede emperyalist dünya cephesi zincirinin koparılmasının sonucu olarak."

Bu formülasyon doğrudur, ama eğer bu doğruysa, bu Lominadze yoldaşın görüşünün tamamen darma duman olması demektir. Stalin yoldaşın diğer açıklamaları gerekli sonuçları çıkarmaktadır:

"Bu nedenle tek tek ülkelerdeki proletaryanın yüzdesel olarak oranı üzerine istatistiki rakamların, emperyalizmi kavramayan ve devrimden veba gibi korkan II. Enternasyonal'in İncil uzmanlarının onlara çok istekle biçtikleri o tayin edici önem düşmemektedir."

Gördüğünüz gibi, bu kadar çok ve büyük ultra-sol belirtiler eşlik etmesine rağmen, bu sorunda da Lominadze yoldaşın anlayışı *gerçekten sol bir anlayışa değil, aksine sağ bir anlayışa* götürmektedir.

Çin devriminin anti-emperyalist karakterini küçümseyen bir anlayışın o halde hangi taktik etkileri vardır? Çok ağırlıklı. Bugün Çin'de durum şöyledir: Kuomintang partisi bugün Çin işçi ve köylülerinin gözünde artık sınıf düşmanı olarak açığa çıkmıştır. Fakat Kuomintang emperyalistlerin bir dostu olarak bütünüyle ve sonal olarak açığa çıkmış mıdır? Henüz değil. Çin'de geniş kitleler hâlâ Kuomintang'ın emperyalizme karşı herhangi bir mücadele yürüttüğünü sanmaktadırlar. Eğer Çin Komünist Partisi, Kuomintang'ın ulusal devrime ihanetini bütünüyle teşhir etmek istiyorsa, emperyalizme karşı mücadeleyi tüm gücüyle, geçmiş dönemdekinden çok daha iyi, yüz kez daha iyi yürütmek zorundadır. Ama Çin partisine, Lominadze yoldaşın yaptığı gibi, sürekli devrim teorisini ileri sürmesi, Çin'de artık burjuva-demokratik devrimin bulunmadığı, o halde baş düşman olarak emperyalizme karşı mücadele etmeye gerek kalmadığı, bilakis doğrudan komünizm için mücadele edilmesi gerektiği şeklinde tavsiyeler verilirse, o zaman Çinli yoldaşlara kötü bir tavsiyede, emperyalizme karşı mücadeleyi savsaklamaya götüren bir tavsiyede bulunduğu açıktır. Emperyalizm baş düşmandır. Eğer emperyalizme karşı mücadele çılgınca bir enerjiyle yürütülmezse, Çin burjuvazisine karşı da iyi mücadele edilemez.

Bu çizginin yadsınması sağ bir tavır mıdır, yoksa sol bir tavır mıdır? Bütün kararlılığımı iddia ediyorum ki, *bu sağ bir tavırdır*, baş düşmanın küçümsenmesi demektir.

Çin'de şimdiki durum, emperyalistlerin Çin'i paylaşmak için ciddi çabalara girmeleri ile belirlenmektedir. Durumdaki yenilik evet tam da, emperyalistlerin şu andaki müdahalelerinin milliyetçi burjuvaziye karşı yönelmiş olması değil, bilakis *onun yardımı ile gerçekleştirilmesidir*. Eğer bu durumda emperyalist mücadele küçümsenirse, Çin burjuvazisinin cephesinin en zayıf noktası görülmez ve bu şekilde korunç (*ve kesinlikle sol değil*) bir hata yapılır. Lenin 1915'te "Akıma Karşı"da şöyle yazdı:

"Gerçekte Troçki, köylülüğün rolününün 'yadsınması'ndan *köylüleri sarsıp uyandırma isteksizliğini anlayan* Rusya'nın liberal işçi politikacılarının eline oynamaktadır."

Lominadze yoldaş, tıpkı Troçki'nin tarım devriminin rolünü yadsıması gibi, anti-emperyalist mücadelenin rolünü yadsımaktadır. *Bu yadsıma, zorunlu olarak, Çin halk kitlelerini emperyalizme karşı uyandırmak için "isteksizliğe" götürecektir.*

Şimdi bir başka soruna geçelim. Burada, görüşüme göre Lenin'in eserlerinde geçiş sorunu üzerine bulunan *ana düşünceleri* özetlemeye çalışmak ile yetinmek zorundayım. Lenin'in bu ana düşünceleri belki aşağıdaki şekilde toparlanabilir:

1— Feodal kalıntıların ve ulusal baskının hâlâ bulunduğu ülkelerde devrim, proleter-sosyalist devrime geçiş aşaması olarak bir burjuva-demokratik devrim aşamasından geçecektir.

2— Burjuva-demokratik devrimin zaferi, burjuvazinin bir zaferi olarak mümkün değildir.

3— Burjuva-demokratik devrimin zaferi, yalnızca burjuvaziye karşı mümkündür.

4— Burjuva-demokratik devrimin sosyo-ekonomik içeriği, feodalizmin kalıntılarının yok edilmesidir, tarım devrimidir ve sömürge ülkelerde emperyalizmin yok edilmesidir.

5— Burjuva-demokratik devrimin sosyal içeriği burjuvadır (toprak ve arazinin ulusallaştırılması bile hâlâ bir burjuva taleptir), ama bu devrimin smıfsal itici güçleri artık proletarya ve köylülüktür.

6— Devrimin yarı yolda durup kalmaması anlamında devrimin sürekliliği için mücadele etmeliyiz, ama aynı zamanda devrimin aşamalarının, ara kademelerinin kaçınılmazlığını açıkça kavramalıyız.

7— Burjuva-demokratik devrim, sosyalist devrimden, hatta Çin'de bile, Çin Seddi ülkesinde bile bir "Çin Seddi" ile ayrılmaz.

8— Burjuva-demokratik devrim ile sosyalist-proleter devrim arasında, birincinin kendisini aşarak ikinciye geçmesi; ikincinin geçerken biricinin sorunlarını çözmesi, yani deyim yerindeyse burjuva-demokratik devrimin sorunlarının çözümünün sosyalist-proleter devrimin bir yan ürünü olması, ikincinin birincinin sonuçlarını sağlamlaştırması anlamında birbiriyle içiçe geçmiş karşılıklı ilişkiler vardır. Birincinin ikinciye ne ölçüde ve hangi hızla geçeceğini nesnel koşullar temelinde yalnızca sınıf mücadelesi ve sınıfsal bilincin ilerlemesi belirleyecektir.

9— Burjuva-demokratik devrimin smıfsal içeriği, proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüdür.

Hem Rus devrimi sırasında ve hem de Çin devrimi sırasındaki gibi devrimin bu iki safhası sorununun kafa karışıklığında tam bir dizi hata yapılmıştır. Bu hatalar şu ana tiplere ayrılabilir:

1— *Sosyalist-proleter devrimi burjuva-demokratik devrimden mekanik bir şekilde ayırma.* Bu ayırım; burjuva-demokratik devrim yapılmalı ancak burjuva-demokratik devrimin bütün sorunları çözüldükten sonra proleter devrimin örgütlenmesi ve gerçekleştirilmesi üzerine düşünebilir şeklindeki Menşevik anlayışa götürebilir.

2— *Devrimin sosyo-ekonomik içeriğinin karakteri sorununun, devrimin sınıfsal itici güçleriyle karıştırılması.*

Rus devriminin bir burjuva devrimi olduğu, bu nedenle onun itici gücünü proletarya değil, burjuvazi olması gerektiğini söyleyen Menşevik görüş bu yanılığın temeli üzerinde yükselmektedir.

3— *Bunun tersi yanılgı*, yani, devrimin itici gücü proletarya olduğundan dolayı, devrimin kendisinin de proleter olması gerektiği iddiası. Bu görüş, Troçkist sürekli devrim teorisinin temelidir, ve bu şekilde tersyüz edilmiş bir Menşevizm olarak adlandırılabilir.

4— *Sovyetler sorunu* da hataların bir kaynağı olabilir. Bazı yoldaşlar, işçi ve köylü kitleleri Sovyetler örgütlediği taktirdi, tek başına bu olayın devrimi bir proleter-sosyalist devrime dönüştürdüğünü sanmaktadırlar. Doğal olarak bu bir yanılgıdır, çünkü Sovyetler burjuva-demokratik devrimin, işçilerin-köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünün devlet biçimi de olabilir.

5— Devrimde kullanılan *mücadele araçları* da devrimin karakterini değerlendirmede hata kaynakları olabilir. Burjuva-demokratik devrim sürecinde sık sık ekonomik ve siyasi grevler, işçi gösterileri, proleter ayaklanmalar mücadele araçları olarak kullanıldığından dolayı, bazı yoldaşlar bizzat devrimi bir proleter devrimi olarak görme hatasına düşmektedirler. Fakat esas itici gücün proletarya olduğu burjuva-demokratik devrimlerde, devrimin mücadele araçlarının ağırlıklı olarak proletaryanın mücadele araçları olacağını ta Lenin söylemişti. Ama tek başına bu durum devrimin sosyal içeriğini değiştirmez.

Burjuva-demokratik devrim nerede biter ve proleter-sosyalist devrim nerede başlar? Bu soruya düz mekanik bir cevap verilemez. Genelde, saf proleter devrimin, siyasi iktidarın artık proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün elinde değil de, bilakis proletarya diktatörlüğünün elinde olduğunda, ve proletaryanın kendisinin asli tarihi görevlerini, yani büyük burjuvazinin mülklerinin kamulaştırılmasını, ekonominin kumanda mevzilerinin ele geçirilmesini ve sosyalizmin inşasını gerçekleştirmeye başladığını söyleyebiliriz. Toprak ve arazinin ulusallaştırılması hiç mi hiç proleter bir önlem değildir, o hâlâ burjuva ekonomik düzenin çerçevesi içinde kalır. Büyük burjuvazinin mülklerinin kamulaştırılması bile her koşulda henüz proleter devrimin bir özelliği değildir. Örneğin, Çin'de burjuva-demokratik devrimin, yani proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün, emperyalistlerin elinde bulunan büyük işletmeleri ulusallaştıracağını öngörmek gerekir. Buna rağmen bununla devrim henüz sosyalist-proleter bir devrim olmayacaktır, çünkü

devlet iktidarının sınıfsal içeriği henüz proleter olmayacaktır. Devrim ancak, devlet iktidarı proletarya diktatörlüğü haline geldiğinde sosyalist-proleter bir devrim olacaktır. Diğer taraftan, eğer sosyalizm için *maddi koşullar* henüz yoksa tek başına proletarya diktatörlüğü de devrime sosyalist devrim damgasını vuramaz. Böylesi durumlarda, ve çoğu geri sömürgelerde durum böyle olacaktır, ancak gelişmiş ülkeler proletaryasının yardımı, kapitalizmin teknik-ekonomik kazanımlarının devrılması, diğer sovyet cumhuriyetlerinin yardımı adım adım sosyalizme giden yolu açabilir.

Kanton üzerine birkaç düşünce daha: Burada çeşitli konuşmalarda Kanton ayaklanması ve bu ayaklanma üzerine benim tavrım hakkında son derece çok uydurmalar ve yanlışlar yayıldı. *Komintern'in kararı da burada yanlış bir tarzda ortaya konulmaya çalışıldı.* Bu durumda burada KEYK IX. Plenumundaki Çin toplantısı temelinde bazı tespitler yapmak zorundayım. Lominadze ve onun yönelimi, burada benim herhangi bir zamanda Kanton ayaklanmasına karşı tavrı aldığım izlenimini uyandırmaya çalıştılar. Fakat aynı yoldaşlar birkaç ay önce yalnızca bana değil, aynı zamanda başka yoldaşlara da, Buharin yoldaş da içlerinde olmak üzere —elbette aym şekilde haksız olarak— aynı ithamda bulundular. Buharin yoldaşın belirtilen Çin toplantısındaki konuşmasını alıntılıyorum. Buharin şöyle dedi:

"Yani öncü ile kitleler arasında bir kopukluğun saptanması — 'çok zor birşey, ama erişilebilecek bir şeydir'. Şu tavizi veriyorum. Olabilir ki, olguların bu anlatılışı bile yüzde 50 doğru değildir... (Neumann ve Lominadze: Bu yüzde 100 doğrudur!) Fakat eğer bu doğruysa, o zaman bu sorun taktiğimizin görüşülmesinde ve tespit edilmesinde ilk sıraya konmalıdır."

Lominadze yoldaş: "Eğer bir bütün olarak ayaklanma reddediliyorsa, o zaman evet."

Gördüğünüz gibi, *Lominadze yoldaş Buharin yoldaşı da, bir bütün olarak ayaklanmayı reddetmekle suçladı — inanılmaz bir suçlama.* Aym konuşmasında Buharin yoldaş, Kanton ayaklanmasının *yenilgisinin nedenleri* üzerine şu şekilde konuştu:

"Kanton ve Kanton'un dersleri üzerine iki çift söz. Bazı yoldaşlar Pepper'e karşı çok keskin tavır aldılar. Ama, Pepper yoldaşın söylediği çoğu şey doğrudur. *Neumann'ın raporunun ana tezini, Kanton'un yenilgisinde yalnızca askeri-teknik nedenlerin suçlu olduğunu doğru bulmuyorum.* Meseleyi böyle tahlil etmek tamamen yanlıştır. Muzaffer bir ayaklanma için yeterince geniş bir toplumsal temele sahip olmadığımız, doğrudur".

Kanton ayaklanmasının *hazırlanmasındaki eksikliklere* ilişkin sorunlar konusunda Buharin yoldaş şöyle tavır takındı:

"Yeterli olmayan örgütsel hazırlıklar sorunu üzerine, anın seçimi. Pepper yoldaşın burada yaptığı çeşitli açıklamaları doğru buluyorum. Pepper yoldaşın reformistlerin etkisi altındaki işçiler ve sendikalarla ilişki sorununu doğru koyduğunu sanıyorum. Bu onun kazanımıdır. O, bazı örgütsel sorunlar ve mecburi grevler üzerine doğru açıklamalar yapmıştır. Bu onun kazamıdır. Bu bir "Menşevik sapmadır" denebilir, aslında yazın ve sahte gerekçeler açısından herşey haklı çıkarılabilir, ama gerçeğin bakış açısından değil."

Devrimci Marksizm sorunlarında bilirkişi olarak Neumann yoldaş, Buharin yoldaş tarafından şu şekilde halledildi:

"Sorunun şu şekilde de konulamayacağını düşünüyorum: Bazı belgelerde söylendiği gibi, Marksizm Neumann'dır; Plehanovizm Pepper'dir. Bir birahane veya bir öğrenci derneğinde böyle ispatlar getirilebilir, ama ciddi insanlar için bu biraz gülünçtür."

Benim silahlı ayaklanmaya karşı tavır takındığım şeklindeki Lominadze ve Neumann yoldaşların gerçek dışı iddiasına ilişkin olarak Buharin yoldaş tartışmada şunları belirtti:

"Pepper'in silahlı ayaklanmadan kaçındığı doğru değildir. Pepper böyle birşeyi hiçbir zaman iddia etmemiştir."

Burada bazı yoldaşlar tarafından Kanton'daki ayaklanma bağınıtısında örgütlenen bu kışkırtıcı kampanyayı teşhir etmek için, Buharin yoldaşın konuşmasından yukarıdaki pasajların yettiğini sanıyorum.

Kanton ayaklanmasının olumlu ve olumsuz yanlarını şimdi tartışma olanağım olmadığından dolayı üzgünüm. Olumlu yan, Kanton

ayaklanmasının büyük Çin devriminin şimdiye kadarki en yüksek gelişme seviyesi olmasaydı, *koskoça sömürge bir ülkede sovyetler bayrağı altında ilk ayaklanma*. Bütün konuşmalarında ve makalelerimde Kanton ayaklanmasının tarihsel öneminin bu karakterizasyonunu dile getirdim. Bunun tersi bütün idialar gerçek dışıdır, ve *karakteristiktir ki, şimdiye kadar hiç kimse, benim Kanton hakkında gerçekte söylediğim veya yazdıklarımın herhangi birşeyi alıntılar için en küçük bir çaba göstermemiştir*. Hep yalnızca genel suçlamalar getirildi. Ben aym zamanda olumsuz yanları da, *Kanton ayaklanması ile bağlantı içinde yönetim tarafından yapılan siyasi ve örgütsel hataları da eleştirdim*. Bu eleştiri, ilk planda Lominadze ve Neumann yoldaşların görevi olmalıydı. Şimdiye kadar bunu yapmadılar. KEYK IX. Plenum kararı ve VI. Kongre'nin temel olarak kabul ettiği dünyada duruma ilişkin tezler bu hataları, görüşüme göre o zamanlar Çin toplantısında ben de dahil bazı yoldaşların yaptığı gibi, aynı haklılıkla eleştirmiştir. (Alkışlar.)

[S. 290-306]

FAHRİ'NİN KATKISI

FAHRİ (Türkiye): Yoldaşlar! Türk delegasyonu, genelde Kuusinen yoldaşın tezlerine, özelde de kapitalist olmayan yoldan gelişmenin ele alındığı bölümün katılmaktadır. Tezlerin özel bir bölümünde Türkiye'deki kapitalist gelişme ele alınmakta ve gerekçelendirilmektedir. Burada temel düşünce olarak, Türkiye'nin, yani Anadolu'nun, ulusal devrim sırasında, Habeşistan, Trablus, Arabistan vb. gibi dördüncü tip ülkelerinkine denk düşen bir gelişme düzeyinde bulunduğu söylenmektedir. Bu ülkelerde sanayiinin gelişmesinden asla söz edilemeyeceği açıktır. Bu ülkeler henüz feodal gelişme aşamasına bile ulaşmamışlardır. Bu ülkelerde olsa olsa el zanaatlarının bir gelişmesinden ve ilkel bir ticaretten söz edilebilir. Buna karşılık Türkiye'de belirli bir sınai gelişme gözlenmektedir. Türkiye'de kapitalizm 70-80 yıllık bir gelişme göstermiştir ve bir proleter sınıf vardır. Ülke içinde smai gelişme o ölçüde ilerlemiştir ki, genelde bir burjuva devrimi mümkün olabildi. Sınıf farklılaşması ta köylere kadar yayılmıştı. Sanayiin o zamanki gelişmesi ve özellikle şehirlerdeki işçi sayısı hiçbir zaman herhangi bir Balkan ülkesininkinden daha geri ve daha az değildi. İstanbul'daki proleterlerin sayısı 100 bini, Anadolu'nun diğer bölgelerinde, Adana, İzmir, Zonguldak, Samsun, Eskişehir, Kayseri vs. vb.de yerleşenlerin sayısı ise 500 bini bulmaktadır. Yani Anadolu'nun o kadar da geri kalmış olduğundan söz edilemez. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin ayrıntılı raporundan da açıkça anlaşılacağı gibi, Türkiye'deki proletarya kitleleri hatta bazı Balkan ülkelerindekinden bile hem biraz daha gelişmiştir hem de hatta sayıca daha büyüktür.

Türkiye'de burjuva devrimi neden kapitalist bir yol izledi? Bu konuda herşeyden önce nesnel sebepler gözönüne alınmalıdır, fakat bu açıdan son derece önemli olan öznel etkenler de asla unutulmamalıdır. Böyle olabildi, çünkü birincisi, proletarya Türkiye'nin çeşitli yerlerinde dağınık bir şekilde bulunuyordu, önemli bir kısmı emperyalizmin işgali altındaki bölgelerde yaşıyordu. Bu yüzden aralarında bir bağlantı olmadığı gibi, bağlantı kurma olanakları da yoktu. İkinci olarak, ülkenin ve özellikle de proletaryanın geçmişi, işçi sınıfının zamanında örgütlenememesi, zamanında sınıf mücadelesine atılamaması ve mili devrimin ulusal kurtuluş karakteri yüzünden kolaylıkla burjuvazinin kurnaz siyasetinden etkilenebilmesi imkanını yarattı. Üçüncü olarak, Komünist Partisi henüz örgütlenmenin eşiğindeydi. Kitlelerle ilk bağları kurmuştu; kitleleri örgütlemeye, etkilemeye ve mücadelelere önderlik etmeye daha yeni başlamıştı. Dördüncü olarak, uluslararası işçi hareketi o sıralarda anti-emperyalist mücadele alanında, bir bütün olarak sömürgelerdeki kurtuluş mücadeleleri alanında hiçbir deneyime sahip değildi. O sıralarda Komünist Enternasyonal Türkiye proletaryası ile çok zayıf bağlara sahipti. Beşinci olarak, köylü kitleleri içinde yeterince güçlü bir hareket olmasına rağmen örgütlü hareket zayıftı, hatta yer yer hiçbir örgütlenme yoktu. Altıncı olarak, burjuvazi eski rejime karşı uzun süren legal mücadelesi sırasında ve hükümette yer alarak büyük deneyim kazanmıştı. Burjuvazi kendi sınıfının devrimci güçlerini, Anadolu'nun burjuva sınıfını bünyesinde birleştirmişti ve orduyu da arkasına almıştı. Çok iyi örgütlenmişti ve çok güçlüydü. Yedinci olarak, emperyalistler arasındaki çelişmeler, burjuva sınıfına hızla zafer kazanma olanağını verdi. Burjuva sınıfı, emekçi kitleleri geçici olarak etkisi altına almayı ve böylece kapitalist gelişme için engelsiz bir yol açmayı başardı. İşte Türkiye'de burjuva devrimini ve kapitalist gelişme olanağını yaratan, bu olgulardır, yoksa tezlerde denildiği gibi feodalizm öncesi ilişkiler değil.

Bu açıklamalardan sonra, Türkiye'nin iç şartlarına biraz değinmek istiyorum. Son zamanlarda Kemalizm bambaşka bir yöne doğru ilkesel bir dönüş yaptığı için, bu özellikle gereklidir. Kemalizm, gelişmesindeki ilk aşamayı, yani yerel güçlere ve olanaklara dayanarak gelişme aşamasını artık tamamlamıştır. Emperyalistlere, üzerindeki za-

ferden sonra kendi hakimiyetini kuran Kemalistler, ellerindeki siyasi iktidardan, Türk olmayan unsurların aleyhine ve emperyalizmin ajanlarının, yani komprador burjuvazinin aleyhine asgari düzeyde bir iktisadi güç yaratmak için yararlandılar. Bu aşamada Kemalistler, eski atölyeleri ve işletmeleri yeniden kurmakla yetinmediler, yeni yeni atölyeler ve işletmeler de kurdular, bu aşamada rakiplerini baskı altında tuttular. Bu dönemde vergilerin olağanüstü arttığını, bütçe kaynaklarının Kemalistlerin iktisadi gücünü kurma yolunda, sınai gelişme yolunda gitgide daha yoğun olarak kullanıldığını görüyoruz. Tekelci yöntemlerin uygulandığını ve ülkenin ta içlerindeki sermayenin seferber edildiğini görüyoruz. Birkaç yıl süren bu gelişme, Türk burjuvazisini, çünkü rakibi komprador burjuvaziye gitgide daha yaklaştırdı. Bu aşama biteli bir buçuk yıl oluyor. Kemalizm, gelişmesini kendi olanaklarıyla sürdüremeyeceği bir noktaya gelmiş bulunmaktadır. Burjuvazi sermaye birikimini güçlendirmek ve hızlandırmak zorundadır. Ne var ki, milli burjuvazinin bu olanak ve yöntemlerle bağımsız gelişmeyi daha da ilerletme çabalarının tümü iflas etmiştir. Milli burjuvazi, kendini daha büyük ölçüde yabancı sermaye ithal etmek zorunda hissediyor. Kemalizm işçi kitlelerini beraberce sömürebilmek için emperyalist sermayeye başvurmak zorundadır. Bu zor durumdan emperyalizm, Kemalist burjuvaziye Musul sorununu ve son olarak da dış borçlar sorununu kendi lehine çözmeye zorlamak için yararlandı. Kemalizm, bu iki ana noktada emperyalizme tamamen boyun eğdi. Ama iş bununla kalmıyor. Emperyalizmin iştahını artırabilmek için Kemalizm, yabancı sermayeye başka tavizler de vermek zorundadır. Böylece Kemalizm, ülkenin bağımsızlığına ihanet yoluna sapmak zorunda kaldı. Başka bir sonuç da, herşeyden önce işçi sınıfının en sert şekilde bastırılmasıdır. Kemalist burjuvazi sadece komünist harekete değil, aynı zamanda devrimci sendikalara ve mücadele etmeye cesaret eden bütün işçi örgütlerine de baskı yapmaktadır. Böylece Kemalist burjuvazi tamamen karşı-devrim saflarına geçmiş bulunmaktadır. Bu, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde milli burjuvazinin, zaferi kazanmış olsa da, bir süre sonra karşı-devrime iltihak edeceğine dair karakteristik bir örnektir. Burada ayrıca, kapitalist gelişme yoluna giren bu sömürge ya da yarı-sömürge ülkelerin, kapitalizmi bağımsız olarak geliştirme olanağına sahip olmadıklarını da görüyoruz. Bu ülkeler, bir

süre sonra mutlaka yabancı sermayenin nüfuzu altına girmek zorundadırlar. Kurtuluş mücadelelerini muzaffer sona kadar götüren ve fakat sosyalist yola girmeyen bu ülkeler, zamanla, adım adım yarı-sömürge ülkelere dönüşürler. Aynı şey Kemalist, kapitalist Türkiye için de geçerlidir: Kemalistler, emperyalist burjuvaziyle, örneğin İtalyan kapitalizmiyle anlaşmalar imzalamaya başladılar bile. Bu anlaşmaların hedefi, Sovyetler Birliği'ne karşı, uluslararası proletaryanın devrimci cephesine karşı savaştır. İşte bu, Kemalizmin tuttuğu yeni yolun en tipik özelliğidir. Bu ikinci aşamadır; Türkiye'nin emperyalistler tarafından sömürgeleştirilmesi ve boyunduruk altına alınması aşamasıdır; milli burjuvazinin ihanet ederek tamamen karşı-devrim saflarına geçmesi aşamasıdır.

Bu durum elbete bizim saflarımızda da yankısını buldu. Bizzat Parti içinde Kemalizm ve Partinin izleyeceği yol konusunda görüş ayrılıkları çıktı. Bir kesimin görüşüne göre, Türkiye'de kapitalist gelişme anti-emperyalist bir karakter taşımaktaydı ve bu aşamada burjuvazi sadece burjuva sınıfını değil, aynı zamanda Türkiye'deki bütün sınıfların çıkarlarını da temsil ediyordu. Bu yüzden Kemalizme karşı siyasi mücadele değil, olsa olsa iktisadi mücadeleler, kısmi talepler için mücadele, emekçi kitlelerin durumunun iyileştirilmesi için mücadele verilmeliydi. Kapitalist düzene devrimci bir müdahale sözkonusu olamazdı ve bu yüzden de mücadeleciler ve önder nitelikte bir kitle partisi değil, çevreler kurulmalıydı.

Sürekli uygulanan terör karşısında serinkanlılığını yitiren ve burjuva sınıfının işçi sınıfına karşı aldığı önlemler yüzünden ümitsizliğe kapılan ve nihayet provokatörlerin sahneye çıkmasıyla çileden çıkan bir başka kesim ise başka bir hata işledi. Bireysel kahramanlık eylemlerine girişti, Kemalist sendikalarda çalışmayı reddetti, sendika hareketinin birliğini hedeflemek yerine sendikaların bölünmesini savundu; anarşist hata ve eğilimler gösterdi, koyu bir sekterlik gösterdi. Bunların yanı sıra, sadece çok gelişmiş kapitalist ülkelerde atılabilecek şiarlar atarak, başka aşırı sol hatalar da işledi. Türkiye bir burjuva devriminden geçmiştir. Ne var ki, bu devrim, burjuva-demokratik devrimin bütün görevlerini çözmemiştir. Tarım devrimini, milliyetler sorununu, vs. vb. henüz çözmedi. Hatta Türkiye'de hâlâ yarı-feodal ka-

lıntular bile vardır. Türkiye, örneğin Almanya gibi çok gelişmiş bir sanayi ülkesi değildir. Nüfusun çoğunluğu, köylü küçük üreticilerden oluşmaktadır. İşte bu yüzden, Türkiye proletaryasının önünde ancak, işçi-köylü diktatörlüğünden proletarya diktatörlüğüne geçme görevi durabilir. Türkiye'de bu geçiş dönemi kısa sürecektir, çünkü ülkede asgari düzeyde bir sanayi, bunun için yeterli büyüklükte bir işçi sınıfı ve kitlelerle bağı olan bir Komünist Partisi vardır. Bu işçi-köylü diktatörlüğünün, proletaryanın doğrudan önderliği ve hegemonyası altında gerçekleştirileceğini ayrıca belirtmeye gerek yok. İşte, Türkiye Komünist Partisi'nin izlemesi gereken doğru çizgi budur. Somut şartların tahlilinden çıkan doğru perspektif budur.

Komünist Partisinin bu dönemdeki görevleri, Partiyi örgütsel bakımdan güçlendirerek bir kitle partisi haline getirmek; işçi kitlelerini, esas olarak da örgütsüz olanları sendikalara kazanmak; işçi sınıfı içindeki özellikle sağdan gelen tehlikelere karşı mücadele etmek ve sol hataları titiz bir şekilde eleştirerek düzeltmektir. Türkiye'nin emekçi kitleleri önünde, ülkenin bağımsızlığına ve devrime ihanet eden hainler olarak, karşı-devrimci bir sınıf olarak Kemalistlerin maskesini indirmeli ve Kemalist burjuvaziye karşı, işçilerin ve köylülerin devrimci mücadele cephesini inşa etmeliyiz. Kemalizme karşı, onun Sovyetler Birliği'ne yönelen savaş hazırlıklarına karşı, durmaksızın, yorulmaksızın mücadele etmeliyiz. Bu dönemde Türkiye Komünist Partisi'nin başta gelen görevleri işte bunlardır.

[S. 330-333]

MURPHY'NİN KATKISI

MURPHY (Büyük Britanya): Yoldaşlar, İngiliz delegasyonu adına konuşmadığımı, aksine kendi görüşümü dile getireceğimi açıklamalıyım.

Hemen ilk baştan söylemek istiyorum ki, her ne kadar Kuusinen yoldaş tarafımdan sunulan tezlerdeki bazı formülasyonların düzeltilmesi ve belli eksikliklerin giderilmesi gerekiyorsa da, esas olarak tezlerle görüş birliği içindeyim ve amacım bu çizgiyi İngiliz delegasyonundaki bir dizi yoldaşa karşı savunmaktır. *Bennet* ve *Rothstein* yoldaşlar, tezleri değerlendirirken çok keskin bir dil kullandılar ve saldırılarında çok pervasızdılar. Onların sömürge sorununu Menşevik tarzda koyduklarını ve ultra-sol sonuçlar çıkardıklarının göstermek istiyorum.

Bu yoldaşlar, herşeyden önce, emperyalist ekonomi politikasının genel ilkesini şu şekilde tanımlayan ikinci bölümün 6. paragrafı üzerine yoğunlaşmaktadırlar:

"Tıpkı emperyalizm öncesi çağın 'klasik kapitalizmi'nin eşdeğeri bir yeniyi yaratmadan eskiyi yıkmaya temel olumsuz eğilimi en iyi şekilde tam da sömürgelerdeki yağmacı siyasetiyle göstermesi gibi, emperyalizmin çöküşünün en çarpıcı özsel özelliği, onun aşağılık tefeciliği de onun sömürgelerdeki davranışında özellikle berrak ve belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Sömürgelerin sözümona "anavatanlar"la ilişkilerinde daima sanayi kentinin tarımsal uzantısına, dev gibi şişmiş kapitalist büyük sanayilerin tarımsal uzantılarına dönüşmeleri, emperyalist ekonomi politikasının genel ilkesidir. Ama sömürgelerin gelişmiş kapitalist ülkeler için ucuz gıda maddeleri ve hammadde üreticiliğine bu dönüşü-

mü salt dünya ekonomisinin akılcı işbölümü ilkesini içermekle kalmakta, bilakis buna yalnızca sömürgelerdeki üretici güçlerin yapay bir şekilde kısıtlanması bedelinde ulaşarak bunu alt-üst etmektedir" vs.

Her ikisi de emperyalist ekonomi siyasetinin genel ilkesinin bu tasvirine karşı en keskin itirazlarda bulunmaktadır. Bu tasvirin karakteristik özelliği, emperyalist ülkeler ile sömürge ülkeler arasındaki ilişkilerde zıtlıkların son derece ağır bastığı ve ülkelerin sanayileşmesi doğrultusundaki kapitalizmin normal gelişmesini engellediği olgusudur. Sömürge ülkelerdeki durumun en önemli ve en temel belirleyici özelliği budur ve belirtilmesi gereken bütün taktik sorunlarla en sıkı ilişkisi vardır.

Durumun bu tasviri karşısında Bennet, Rothstein ve diğer yoldaşlar, tüm vurgulamanın sömürgelerin sanayileştirilmesi üzerine konulması gerektiğini talep etmektedirler. Bennet yoldaş, eğer tezlerde anlatılan durumu kabul edersek, "bu koşullar altında" gelecekte herhangi bir keskin sınıf mücadelelerinin gelişmesinin beklenemeyeceğini, böylece kitlelerin proleterleşmesi için hiçbir temelin bulunmayacağını ve proleter kitlelerin yerine yoksullaştırılmış kitlelerin geçeceğini söylemektedir.

Bennet yoldaş bununla tezleri başka birşeyle değiştirmek isterken yanına R. Palme Dutte yoldaşı almakta ve şunu açıklamaktadır:

"İngiltere sanayileşmenin kaçınılmaz sürecini durduramaz ve bundan dolayı çareyi, sanayileşmeyi İngiliz sermayesinin yararına yönlendirmek amacıyla, onu bizzat kendi eline alma kıvrak numarasında aramaktadır."

"Burada" —diyor Bennet yoldaş— "olgunun gerçekten derin Marksist bir biçimde daha iyi bir açıklamasını buluruz... Sorun şöyle değildir: Hindistan'ın sömürgeleşmesi mi, sömürgeleikten kurtulması mı; sorunun özü şudur: *İngiltere'nin denetimi altında Hindistan'ın sanayileştirilmesi. İngiltere, sanayileştirmenin eğer kendisi bizzat eline almazsa, başkaları tarafından ele alınacağını çok iyi kavramaktadır.*"

Bennet yoldaş bu gerekçeden siyasi sonuç çıkarmak ve açıktan dekolonizasyon savunucusu olmaktan da utanmıyor. Ama eğer bu teorinin savunucusu olunacak ise, o zaman İngiliz İşçi Partisi'nin önderli-

ği için oldukça uygun bir aday olunacaktır ve su katılmamış Menşevizmin saflarına geçilebilir. Eğer Hindistan ve diğer sömürgelerin sanayileşmesi perspektifini ve emperyalistler ile yerli burjuvazinin ortak denetimi altında büyük sanayiîni ağırlık merkezinin metropollerden sömürgelere kaydırılmasını geçerli sayacak olursak —ister Bennet veya Rothstein yoldaşların belirttikleri nedenlerden, askeri nedenlerden veya ister mali sermaye tarafından sermaye ihracı nedeniyle olsun, far-
ketmez—, o zaman bu, sanayileşme süreci metropollerin sanayileşme-
sine yetişene kadar tüm devrimci perspektiflerin yok edilmesi demek-
tir, o zaman bu, sömürgelerin önüne, sanayiîni genişlemesi ile uzlaş-
maların ve kitlelerin yaşam koşullarının düzeltilmesinin olanaklı oldu-
ğu perspektifini sürmek anlamına gelir. Tam da sömürgelerin sanayi-
leşmesinin bu perspektifi kitlelere *MacDonald*'lar, *Thomaslar*, Ba-
ğimsız İşçi Partisi, Amsterdam ve II. Enternasyonal tarafından göste-
rilmektedir.

Sanayiîni gelişme sürecinin ilerlediğini yadsımak, saçma olurdu. Fakat ne *Marks*, ne de *Lenin*, emperyalistlerin ana görevinin ve sö-
mürge ülkelerdeki durumun egemen esas özelliğinin *sömürgelerin sa-
nayileşmesini gerçekleştirme ve özellikle bir ağır sanayi yaratma ol-
duğunu* söylemediler. Genel olarak kapitalizmin normal gelişmesi,
belki bir ülkenin sanayileşmesi demektir, ama sömürgelerin emperya-
list sömürülmesi, sömürgelere metropol ülkelerin sanayileşmesi tar-
zında normal bir sanayileşmeyi yasaklamaktadır. Burada emperyalizm
sömürgelerin kendi üretici güçlerini özgürleştirici bir rol oynamamak-
ta; aksine kendi çelişkilerini sömürgeler içindeki çelişkilere katmakta
ve kendi tekeli egemenliğiyle sömürgelerden can ve kan emmektedir.
Böylelikle görüyoruz ki, tekeli ülke sanayiînin talepleri ve gereksi-
nimleri ile sömürge ekonomisinin talep ve gereksinimleri arasındaki
birbiriyle çelişen çıkarların artışı, sömürgelerin gelişmesini durduran
ve kitle mücadelelerini ve devrimci bunalımları doğuran sömürgeler-
deki egemen faktörler olmaktadır. Sömürge devrimlerine götüren güç-
lerin gelişmesindeki egemen unsurun "*sanayileşmenin uygulanması*"
değil, tam da bu faktör olduğunu, çelişkilerin güçlenmesi olduğunu
kavramayan yoldaşlar, emperyalizmin özünü çöken kapitalizm olarak,
kendi gelişmesini dünya emekçilerinin yağmalanmasına bağımlı kılan,

üretici güçleri zincire vuran bir güç olarak kavramak durumunda değillerdir.

Bu sonuç bana bütün sömürgelerin tarihinde elle tutulacak kadar berrak görünüyor. İrlanda tarihi, İngiliz emperyalistlerin "İrlanda'nın sanayileşmesini gerçekleştirdiğini"mi gösterdi acaba? İngiltere, İrlanda'nın sanayileşmesini sadece frenlemekle kalmadı, aynı zamanda onu boğdu ve ülkeyi boşalttı. Yüzyıl önce 8,5 milyon olmasına karşılık bugün İrlanda'nın toplam nüfusu 4,5 milyondan fazla değildir. Daha bir yıl önce Vickers firması 4000-5000 kişi çalıştıran Dublin'deki iki tersaneyi satın aldı ve sonra da fiilen kapattı, çünkü artık orada en fazla 200 kişi çalışacaktır. Acaba Kore tarihi, Japonya'nın "Kore'de sanayileşmeyi gerçekleştirdiğini"mi gösterdi? Japonya yerli sanayii yoketti ve Kore'yi hepten Japon sanayii için hammadde sağlayan ve yarı-mamul ürünler üreten bir bölge durumuna getirdi. Acaba Hindistan tarihi, İngiltere'nin Hindistan'da "bir sanayileşme sürecini" gerçekleştirdiğini mi gösterdi? İngiltere'nin bir yüzyıldan fazla —gerçi politikasında yalpalamalar olsa da— Hindistan sanayiinin gelişmesini durdurduğunu ve Hindistan'ın sahip olduğu sınaî gelişmenin onun sonucu olarak değil, bilakis İngiliz emperyalizminin temel siyasetine rağmen gerçekleştirdiğini herkes bilir.

Şimdi, savaş dönemiyle karakterize olan esas politikadan sapmanın, ana çizgiden bir sapma olmayıp, bilakis "sömürgelerin sanayileşmesini gerçekleştirerek" daha büyük kârlar elde edebilmek için metropol ülkelerin sanayilerinin taleplerini gözardı eden mali sermayenin gelişmesi temelinde yeni bir siyasetin başlangıcı olduğu teorisi ortaya atılmaktadır. Hindistan sanayii savaş ve savaş sonrası siyasetten aldığı itilimle ilerlemiştir. 1924 Çelik Koruma Yasası sonucu Hindistan'dan metal ihracatı son derece artmıştır. 1921/22 yıllarında toplam metal ihracatı 127.000 ton bile tutmamaktaydı, buna karşılık 1925/26'da Hindistan yalnızca 382.000 ton demir ve çelik ihraç etti, bunun 156.000 tonu Birleşik Devletler'e, 140.000 tonu Japonya'ya, 20.000 tonu İngiltere'ye, 11.000 tonu Almanya'ya, 27.000 tonu İtalya ve Fransa'ya vs. Hamdemir ithalatı hemen hiç yok denecek kadar azdı. Diğer sanayiler de aynı şekilde hızla geliştirdiler: Örneğin kalay ocakları, kurşun ocakları, kenevir sanayii, tekstil sanayii, metal mamul sa-

nayii, deri sanayii, çimento sanayii vs. Hindistan'ın ithalatında İngiltere'nin payı savaştan önce toplam yüzde 64,7 tutmaktaydı, bu oran 1926/27'de yüzde 47,8'e düştü. Bu gelişmenin İngiliz sanayi üzerindeki güçlü etkisi görülmektedir. Aynı zamanda İngiliz sermayesinin birikim hızının düşmesi nedeniyle İngiltere'den Hindistan'a sermaye ihracı gerilemiştir. Baldwin hükümeti cephe değiştirdiğini hemen belli etti, sanayie ilişkin hükümet garantilerini iptal etti ve tarımsal gelişmenin havarisi oldu. Çelik Koruma Yasasını fesh etti ve İngiliz ürünlerine ayrıcalıklı gümrükler uygulayan bir yasa çıkardı. Pamuk, buğday ve diğer dışsatımı yüzde 12,5 pahalılaştırarak Hindistan sanayiinin belini kıran para yasasını geçirtti. Bu gelişmenin etkileri korkunçtur. 1926/27'de Amerika'ya satılan demir ve çelik 156.000 tondan 41.000 tona düştü. Almanya'nın aldıkları 8.000, İngiltere'ninkiler 4.000 ton geriledi. Peninsular Locomotive Co. şirketi, Güney Hindistan Demiryolu tamir atölyeleri, Çelikel Anonim şirketleri ve diğerleri tasfiye oldular. Tata Demir-Döküm işletmelerinin hisse senetleri, hisse başına 100 Rupiden 53 Ruپیye düştü vs. Birkaç ay sonra Hindistan hükümeti İngiltere'ye büyük demiryolu siparişleri verdi, şöyleki, Glasgow'da Malcar Fabrikalarına 47 lokomotif, Armstrong'a 26 lokomotif ismarladı, aynı zamanda Ransome & Rapies Şirketine de benzer siparişler verdi. Bu politika, Hindistan'ın sanayileşmesinin bilinçli frenlenmesi ve anavatan sanayilerinin teşvik edilmesi politikasından başka bir şekilde adlandırılmaz.

Tekstil sanayiindeki durumun araştırılması gayet benzer bir görünümü göstermektedir: kaba tekstil malları ile ilgili imtiyazlar verilen Lancashire'in lehine ince tekstil malları üretiminin frenlenmesi.

İstatistikler ayrıca, 1921 yılında kayıtlı şirketlerden yüzde 55'ini sanayi işletmeleri, yüzde 25'inin banka ve tahvil şirketleri ve yüzde 18'inin ticaret işletmeleri —demiryolu ve gemicilik şirketleri dahil— olduğunu, buna karşılık 1927 yılının ilk yarısında yüzde 8 sanayi işletmeleri, yüzde 27 banka işletmeleri, yüzde 40 tahvil kurumları ve yüzde 39 ticaret işletmelerinin bulunduğunu göstermektedir. Bu gelişme bir rastlantı değildir, bilakis kesinlikle emperyalistlerin çıkarları ile Hindistan kapitalistlerinin çıkarları arasındaki çelişkilerden çıkan bir siyasetin sonucudur. Bu gelişme tarımdaki yeni görüngülerle de ba-

ğıntılıdır. Dutt yoldaş, tarımdaki değişikliklerin Hindistan'ın sanayi ürünleri için bir pazar yaratmak amacıyla yapıldığını söylemektedir. Ama olgulardan bu mu çıkmaktadır? "Bombay Chronicle" gazetesinin bu konuda doğruya daha yakın olduğunu sanıyorum. O şöyle yazmaktadır:

"Hindistan sanayii İngiliz pazarının gelişmesini rahatsız etmektedir. İngiltere besbelli ki Hindistan'ı sonuna kadar kendi sanayiinin ürünleri için ülkenin ortaya çıkmakta olan işletmelerine karşı sürüm pazarı olarak tutmaya kararlıdır."

Bennet, Rothstein ve Dutt yoldaşların görüşünün zıttına ben bu nedenle, sömürgelerin sanayileştirilmesinin emperyalistler ve yerli burjuvazi tarafından gerçekleştirilemeyeceği görüşündeyim. Tıpkı sömürgelerin kurtuluşu uğruna mücadele etme ilkesel görevinin tarihsel olarak sömürgeler proletaryası ve köylülüğüne düşmesi gibi, keza iktidarı ele geçirdikten sonra "sanayileşmenin gerçekleştirilmesi" görevi de bu sınıflara düşmektedir. Bu zamana kadar sanayileşme, ilerlemek isteyen, ama emperyalizmin boğucu yumruğu altında gelişemeyen bir eğilim olarak kalacaktır. Tam da bu nedenle sömürgelerin kurtuluş mücadelesi tarihsel olarak gündemde durmaktadır ve sömürge ülkeler sağlam devrimci perspektifler açmaktadır.

Doğal olarak bunun taktiğimize ilişkin büyük önemi vardır. Eğer "sanayileştirmeyi gerçekleştirme" perspektifi doğruysa, eğer sömürgelerin yükselen bir gelişmesi ile karşı karşıya bulunmakta isek, o zaman devrimci perspektiflerin işi halledilmiştir. Bu perspektifi temel alan *Bennet* yoldaş ve taraftarları, mantıki sonuçlar çıkarmaktan ve kendilerinin II. Enternasyonal politikasının taraftarları olduklarını açıklamaktan korkmaktadırlar. Bu nedenle muhalif aşırı solcular olarak çıkmakta ve bizim emperyalistleri ve yerli burjuvaziyi aynı çuvala koymamızı, mücadelenin diyalektiğini dikkate almaksızın hepsini birlikte karşı-devrimci ilan etmemizi talep etmektedirler. Eğer çığırkan bir sesle hem yerli, hem de emperyalist tüm burjuvazinin karşı-devrimci olduğu bağırılırsa, o zaman bu, ileri-geri gidip gelen ve devrimci bunalıma sürükleyen mücadeleler döneminde siyasi bir çizgi değildir.

Bennet yoldaşın bunun hakkında söylediği herşey doğrudur. Ama bunu damgalarsak veya kendisini "Hindistan'ın bağımsızlığı" yanlısı ilan eden, Hindistan Cumhuriyet Partisi'nin şimdiki önderi bay *Boss*'un suratına şöyle haykırırsak: "ekonomik imtiyazların sağlama alınması için işçi ve köylülerin birleşik cephesi" — acaba bu, o zaman Hindistan işçi ve köylülerini burjuva partisinin karşı-devrimci olduğuna ikna etmenin aracı mıdır? "Kahrolsun vergi" şiarı altında yürütülen Bardoli köylülerinin grevini destekleyen burjuva unsurların bu damgalanması ve bu haykırış, grevcileri mücadelelerinde, Komünist Partisinin haklı olduğunu ve Hindistan burjuvazisinin karşı-devrimci olduğuna ikna edecek midir? Onların kitleler üzerindeki etkisini daha iyi bir tarzda ortadan kaldırmayı bilmeliyiz. *Bennet* yoldaş Çin devriminde gelecekte burjuva unsurların emperyalizme karşı mücadele etmeleri için artık olanak kalmadığımda mı söylemek istiyor acaba, Çin devriminin sona erdiğini ve bizim emperyalist ve yerli burjuvazi tarafından "Çin'in sanayileştirilmesinin gerçekleşmesi" arifesinde bulunduğumuzu mu söylemek istiyor? *Bennet* yoldaş İrlanda'da burjuva güçlerin İngiliz emperyalizmine karşı savaş vermeye devam etmeleri için hiçbir imkan ve ihtimal kalmadığını mı söylemek istiyor acaba? Eğer durum buysa, eğer bu iddia doğru olsaydı, o zaman *Bennet* yoldaşın siyasetini kabul edebilirdik ve o zaman istisnasız tüm burjuvaziye aym karşı-devrimci çuvala doldurabilirdik. Ama bu iddia doğru değildir ve taktiğimiz bu tezlerin temellendiği Komünist Enternasyonal'in II. Kongresi'nin yönergelerine uygun olarak, Lenin yoldaşın yönergelerine uygun olarak uygulanmalıdır. Her sömürge ülkede anın görevi, burjuvazi içinde varolan farklılıklardan yararlanarak burjuvaziye nasıl teşhir edeceğini ve onun kitleler üzerindeki etkisini nasıl kıracağını, bütün karşı-devrimci güçlerin devrimci çöküşünden çıkan sayısız bunalımlarda kitleleri nasıl kazanacağını bilen güçlü, bağımsız bir Komünist Partisidir.

Schüller yoldaşın İrlanda hakkındaki görüşlerini aynen benim siyorum ve *Carney* yoldaş ile İrlandalı yoldaşlarımızın yararına belirt-

mek isterim ki, gerçi İngiliz partisi İngiltere'de yaşayan İrlandalılar arasında çalışma görevine seve seve el atacaktır, ama eğer İrlandalı yoldaşlarımız yıllar önce verdikleri sözü, İrlanda'da bir komünist partisi kurmak istediklerini artık yerine getirirlerse, bu doğrultuda çok daha fazla yol alınmış olacaktır. Bu görevin yerine getirilmesinde de İngiltere Komünist Partisi sevinçle elbirliğiyle yardım edecektir.

[S. 333-339]

LOSOVSKI'NİN KATKISI

LOSOVSKI (Kızıl Sendikalar Enternasyonalı Komünist Fraksiyonu): Yoldaşlar, sömürge sorunu Komintern'in teori ve pratiğinde çok önemli bir yer almaktadır. Bu yüzden, bununla bağıntılı sorunların tümünün ve aynı şekilde içinde mücadele ettiğimiz somut durumun ayrıntılı bir şekilde tartışılması, bütün sömürge partilerin, kapitalist ülkeler partilerinin ve bütün komintern'in doğru bir bolşevik çizgisinin hazırlanması için zorunlu bir önkoşuldur.

Dekolonizasyon Teorisi ve Sömürgelerin Sınai Gelişimi Üzerine

İnsanlığın üçte ikisinden fazlası sömürge rejimi altında yaşamaktadır. Burada en çeşitli ülkeler ve ırklarla, en çeşitli türden ekonomik ve soyo-ekonomik düzenlerle karşı karşıyayız. Bu yüzden, tek tek ülkelerin sorunlarını ve problemlerini somutlaştırmak ve görüşmek büyük öneme ve anlama sahiptir. Çin'den bir yarı-sömürge olarak, Hindistan'dan bir sömürge olarak ve bunların yanında Mısır, Meksika, Şili veya Kolombiya'dan söz ettiğimizde, o zaman bu ülkeler bir çatı altında çok zor toplanabilir. Her bir ülke çok karmaşık görüngülerin bir kompleksidir ve sömürgeler birbirlerinden kapitalist ülkelerden daha az farklı değildirler. Bütün sömürgeleri birkaç kategoriye veya tipe ayırma çabaları pek başarılı değildir. Kendimize şu soruyu sormalıyız: Sömürge sorunun bugünkü biçimiyle, 1920'de II. Komintern Kongresi'nde kabul edilen sömürge sorununa ilişkin Lenin'in tezlerinden nereden ayrılmaktadır? Bu sekiz yıl içinde neler değişmiştir? Değişen şudur: Bu zaman süresinde tam bir dizi sömürge ve yarı-sömürge ülkede

proletarya devrimci mücadelenin esas gücü olarak sahneye çıkmıştır! 1920 yılında durum henüz bu değildi. O sıralar proletarya henüz bağımsız bir devrimci faktör, sömürgelerin bağımsızlık uğruna mücadelesinde esas güç olarak ortaya çıkmamıştı. Bu nedenle *bugün* artık *proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünden*, ulusal mücadele proletaryanın *önder* rolünden söz edebiliriz ve etmeliyiz. Bu yenilik, hem tezlere ve hem de Komintern'in tek tek ülkeler ile ilgili taktiğine damgasını basmalıdır.

Ne var ki proletaryanın en azından Çin, Hindistan vs. gibi ülkelerde birinci tayin edici devrimci unsur olarak ortaya çıkışı, proleter örgütlerin oluşması, bu ülkelerin belli bir kapitalist gelişmesiyle, emperyalist çerçeve içine sıkıştırılmış, büyük oranda çarpık, ve en geniş kitlelere ağır acılar getiren zikzaklı bir yol izleyen bir gelişmeyle bağlıdır. Buna rağmen belirli bir sanayileşme gerçekleşmekte ve bu nedenle emperyalizme ve ülke burjuvazisine karşı örgütlü mücadele için yoğun bir proleter kitle doğmaktadır.

Ancak bundan, basında okuduğumuz gibi, sömürgelerin dekolonizasyonuna ilişkin sonuçlar çıkarılmamalıdır. Görüşüme göre, dekolonizasyon teorisi tamamen temelsizdir. Burada bazı salt biçimsel özellikler, sömürü biçim ve yöntemlerinin değişmesi, emperyalizm ile sömürgeler arasındaki iç ilişkilerin değişmesi olarak kavranmaktadır. Ama dekolonizasyon ancak, ilgili sömürge ülkelerde proleter ve köylü kitlelerin inatçı mücadelesi ve Komintern'in ve en büyük emperyalist ülkelerin komünist partilerinin şahsında uluslararası komünist hareketin güçlü desteği sonucunda devrimin zafer kazanmasından sonra mümkündür. *Barışçıl dekolonizasyondan* söz etmek, sorundan kaçmak demektir, sömürgeleşmenin yeni ilişkilerine, yeni durumuna, yeni yöntem ve biçimlerine uyarlanmış bir taktiğin hazırlanması yerine, somut devrimci görevler yerine, soyut formüller sokuşturmak demektir. Çünkü dekolonizasyon teorisiyle ulusal bağımsızlık uğruna tüm mücadele kaldırılmaktadır. Dekolonizasyon kapitalist ilişkilerin gelişmesinin sürmesi ile otomatikman gerçekleşiyorsa, *ulusal-devrimci hareketin büsbütün yok olması* gayet doğaldır. Bu nedenle, tezlerin gayet isabetli bir şekilde bu teoriye karşı çıktığını ve onun gayri-komünist niteliğini vurguladığını düşünüyorum.

Ancak bu kesinlikle, sömürgelerde hiçbir şeyin değişmediği anlamına gelmez. Oralarda bizi, tarih sahnesine çıkan yeni güçleri, tezlerin girişindeki temkinli ifadelerle, "kapitalist unsurların, özellikle sanai gelişmenin güçlenmesi" gibi geçerken değinilen cümlede dile getirilen bütün yeni belirtileri dikkatle izlemeye zorlayan olaylar olmaktadır. Bu temkin bana gereksiz görünmektedir. Bazı sömürge ülkelerin, özellikle Çin ve Hindistan'ın ve diğerlerinin sanai gelişmesi hakkında daha büyük bir kesinlikle konuşmaya hakkımız var. Fakat tam da bazı sömürgelerde "sanai gelişmesini güçlenmesi" kendini hissettirdiğinden (bunu tezler de kabul ediyor), "bütün sömürgeleri 'cephe gerisi' olarak 'tarımsal tip'te ülkeler olarak nitelendirmek yanlıştır". Bu, gerçeğe uymamaktadır.

Bir dizi sömürge de iki tür belirti izliyoruz:

1— Kapitalizmin tarıma girmesi (Küba, Afrika, Endonezya vs.de devasa şeker, pamuk ve kauçuk vs. plantasyonları).

2— Hammadde üretim sanayiinin (petrol, madenler vs.) ve imalat (tekstil) sanayiini vs. ve ulaşım sektörünün (su nakliyatı, demiryolları) büyümesi.

Tarımsal cephe gerisi ve hammadde cephe gerisi (pamuk, kauçuk, madenler, petrol vs.) ve bunun yanında imalat sanayilerinin varlığı — bu iki farklı şeydir. Sömürgelerde hammadde üsleri yaratma — ve keskinleşen rekabet ile bağlantı içinde her emperyalist devlet "kendi" kauçuğunu, "kendi" benzinini, "kendi" pamuğunu, "kendi" madenlerini (Japonya Kore'de) üretmektedir — cephe gerisi teorisiyle, "tarımsal uzantı", "tarımsal kıta" teorisiyle çelişmektedir. Eğer Hindistan'ın bir "tarımsal kıta" olduğunu söylersek ve bütün sömürgelerin bir "dünya köyü" olduğundan —programda pek iyi bir şekilde dile getirilmediği gibi— bahsedersek, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü üzerine bütün düşüncelerimiz ortada kalmak zorundadır. Bir "dünya köyü"nde, bir "köy kıtası"nda sanayi proletaryası yoktur; dolayısıyla proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü de olamaz. Böyle bir terminolojide proletarya kaybolur, hegomon kaybolur. Ama proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünden söz ettiğimizde, burada gelişmiş belirli bir proleter kitlenin, yavaş zikzaklı, çok acılı da olsa, yine de sömürgeler-

de gerçekleşmekte olan ancak *kapitalist ilişkilerin* gelişmesinde fıskıran bu hegemonyanın taşıyıcısının varlığını varsayıyoruz. Bu nedenle birinci gruptan sömürgeler (Çin, Hindistan, vs.) için bütünüyle doğru koyulan siyasi şiarının hepsi proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü şiarları, bütün bu ülkelerin daha önce "köy kıtaları" olarak, "dünyanın köyü" olarak ve salt "tarımsal cephe gerisi" olarak karakterize edilmesine kesinlikle uymamaktadır. Ama bu abartma kesinlikle inkar edilmeyecek olan, Çin ve Hint proletaryasının mücadelesinde ifadesini bulan, ve son yıllarda sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde kapitalizmin gelişmesi sonucu mümkün hale gelmiş olan görüngüleri dışılamaktadır. Ayrımlı bir karakterizasyon verebilmek ve fakat sonradan doğru siyasi sonuçlar çıkarmamızın önünde engel olabilecek böyle bir terminoloji kullanmamak amacıyla tezlerin bu bölümünün esaslı bir değişikliğe uğratılmasının zorunlu olduğunu düşünmemin nedeni budur. Bu tezlerin başlangıcı, ortası ve sonu arasında uyumluluk sağlanmalıdır. Bu armoni —ozanca ifade edilmek istenirse— ne yazık ki yoktur.

Sömürgelerin Sınıflandırılmasındaki Yapaylık

Dikkatinizi yöneltmek istediğim ikinci sorunlar grubu, tezlerin içerdiği bütün sömürge ülkelerin sınıflandırılması ile bağlantılıdır. Genelde sınıflandırma gerekli ve gerçekten yararlı birşeydir. Ancak tezlerde yapılan sınıflandırma, inkâr edilemez özenliliğine rağmen, tezlerin yazarlarının önlerine çözülemez bir görev koyduklarını kanıtlamaktadır.

Bu dört ülke tipini ele alalım. Yapılan sınıflandırmaya göre Çin ve Hindistan birinci gruba dahildir, ama Endonezya, Mısır, Suriye (!) ile birlikte bazı Latin Amerika sömürgeleri de bu gruba dahildir. İkinci grupta Güney Afrika ve Küba'yı, ayrıca Cezayir, Tunus vs.yi bulmaktayız. Bu bölümlenmeye temel oluşturan özellikle hangileridir? diye kendime sorasım geliyor. Tezlerde "sınıf farklılaşmasının özgürlüğü ve gelişme derecesi"dir deniyor. Sınıf farklılaşmasının gelişme derecesi, sosyo-politikten ekonomik alana tercüme edildiğinde, ilgili ülkedeki kapitalist ilişkilerin gelişme derecesi (proletaryanın gücü, sanayi gelişme derecesi vs.) anlamına gelir. Ancak sonra gelen cümle, sınıflandırmanın daha başka bir özelliğini içermektedir, o şöyledir:

"Dünya emperyalizminin sömürge siyasetinin şimdiki sistemi içinde tek tek sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin önemi". Fakat bu iki özellik birbiriyle bağıntılandırılmamıştır. Son nokta sınıflandırmaya temel alınrsa, *bir* bölümlenme vardır; birinci noktaya, yani "sınıf farklılaşmasının özgüllüğü ve gelişme derecesi"ne dayanılırsa, *başka* bir bölümlenme çıkar. Ama her iki özellik de aynı zamanda dikkate alındığından ötürü, bir karman-çorman ortaya çıkmıştır. Neden Suriye, Çin ve Hindistan'la aynı gruba dahildir? Buraya neden Filipinler ve Küba da dahil değildir? Bu bölümlenme, dikkatli bakılırsa —tezlerin herkeze dikkatle okunduğu varsayılmalıdır—, belli bir yapaylığın acısını çekmektedir. Eğer salt bu yapaylık sözkonusu olsaydı, o kadar kötü olmazdı. Kötü olan, bu yapay kurgudan ilgili ülkeler grubundaki çizgimiz hakkında siyasi sonuçlar çıkarmamızdır. Bu sınıflandırma veya sömürgeler arasında çekilen sınırlar taktiğimizi belirlemelidir. İşin püf noktası budur! Bu koşullarda sınıflandırma sorunu en büyük önemi kazanmaktadır. Tezlerimize baktığımızda, duruma göre, ülkenin hangi tipe dahil olduğuna göre, ulusal birleşik cepheden, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünden vs. söz edildiğini görüyoruz. Sınıflandırma, yazarının görüşüne göre, bize taktiğin hazırlanmasını kolaylaştırmaktadır, gerçekte ise bununla zorlaşmaktadır. Kişisel görüşüme göre sınıflandırma, çeşitli özellikleri temel aldığı sürece yapaydır. Bu nedenle tutarlı bir şekilde uygulanması güçtür ve ondan siyasi sonuçlar ancak güçlüklerle çıkartılmaktadır. Çünkü ülkelerin bölünmesine temel alınan çeşitli özelliklerden, *farklı* gelişmeye, *farklı* sosyal ilişkiye, sınıf farklılaşmasının *farklı* derecelerine ve *farklı* ekonomik düzene sahip sömürgeler için *aynı* siyasi sonuçlar çıkarılmak zorundadır.

Burjuva—Demokratik Devrim Üzerine

Burjuva-demokratik devrim sorunu tezlerde büyük bir yer tutmaktadır, zaten başka türlü de olamazdı. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin ve henüz sömürge olmayan, ama yakında olacak olanların (Latin-Amerika) komünistlerinin de, "burjuva-demokratik devrim" tanımına kuşkuyla baktıkları söylenmelidir. Onlara, devrimin bu karakterizasyonu ile komünist partinin rolü küçültülüyormuş gibi gelmektedir. "Komünist partisi burjuva-demokratik devrimde nasıl önder rol oynayabilir?" diye soruyor birçok yoldaş. Ve bundan, bir komünist

partisinin her zaman ve her yerde, bütün koşullarda sosyalist devrimden yana olması gerektiği, onun burjuva-demokratik devrime tenezzül etmemesi gerektiği sonucu çıkarılıyor. Saf bir burjuva devriminin adını sosyalist olarak değiştirme çabaları (Ekvador) bundandır. Devrimin sınıfsal içeriğinin doğru bir tanımının, doğru bir taktik için zorunlu bir önkoşul olduğunu tespit etmek gerekir. Bu yanlış anlama salt sömürge ülkeler temsilcilerine özgü değildir, bilakis yoldaşlarımızın bir çoğu da Rus tarihinin belirli dönemlerine yapışıp kalmaktadırlar. Bu yanlış anlama önlenmelidir.

Gerçekten de: Lenin'in ve onunla birlikte Bolşevik Partisi'nin de görüşüne göre "burjuva-demokratik devrim" in anlamı nedir?

Bu konuda zengin bir yazına ve yine bir o kadar zengin deneyimlere sahibiz. Bu sorunun bütün kapsamıyla ortaya atıldığı ve Bolşevizm ile Menşevizm arasındaki mücadelenin ilk kez örgütsel sorunlar çerçevesini aşıp Rusya işçi sınıfının temel siyasi sorunları alanına girdiği 1905 yılını anımsarsanız, o zamanki mücadelenin neyin uğruna yapıldığını pekâlâ bileceksiniz. Devrimin bir burjuva-demokratik devrim olarak değerlendirilmesinden Menşevikler, devrimde önder rolünün burjuvaziye ait olması gerektiği sonucunu çıkardılar. Ama Bolşevikler başka bir sonuca vardılar: Devrim burjuva-demokratik olmasına rağmen, proletarya ve onun partisi onun içinde önder, yönetici bir rol oynamalıdır. Çünkü demokratik devrimi burjuvazinin iradesine karşı, ona karşı mücadele içinde köylülükle ittifak içinde ancak proletarya gerçekleştirecek durumdadır. Bu sorun o zamanlar Bolşevizm tarafından böyle konmuştu. Bu gün de bütün Komintern, ama özellikle sömürge ülkeler komünist partileri için de böyle konmalıdır. Devrimci görevlere ilk kez atılan partilerimize bu söylenmek zorundadır. En geniş komünist ve komünist olmayan kitleler, Bolşevik anlayışa göre "burjuva-demokratik devrim" in ne anlama geldiği ve böylesi devrimlerde partinin taktiğinin nasıl olması gerektiği üzerine aydınlatılmalıdır.

Devam. *Proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü nedir?*, sorusu mutlaka cevaplandırılmalıdır. Bu Şiarın ardında uzun bir tarih vardır. Uzun yıllar boyunca o siyasi bayrağımıza yazılıydı. En berrak, en ger-

çek Marksist ruhla Lenin tarafından hazırlanmıştır. Lenin bize burjuva-demokratik devrimin ve proletarya ile köylülüğün diktatörlüğünün ne anlama geldiğini kavratmıştı. Bu deneyim temelinde Komintern, burjuva-demokratik devrimin ne olduğunu, hangi biçimleri aldığını, köylülükle ittifak içinde diktatörlüğü kurduğunda, bu devrimde proletaryanın ne yapması gerektiğini, proletarya ve köylülüğün diktatörlük kurulduktan sonra ne yapması gerektiğini söyleyebilir ve söylemelidir. Bu sorunlara tezlerde ayrıntılı bir cevap bulamıyoruz ve bu büyük bir eksikliktir. Komintern sömürgeler ve yarı-sömürgelerin devrimci işçi hareketinin bütün temel sorunlarına ilk kez ayrıntılı bir cevap vermek istemektedir. Genel ilkeler Lenin tarafından saptanmıştır, biz ise yeni bir durumda, sınıf güçleri arasındaki yeni koşullar altında, yeni devrimci kitle hareketlerini, güçlerin yeni dağılımını dikkate alarak bu olağanüstü karmaşık soruları cevaplamalı ve ulaşılabilecek azami berraklık ve sadelikle anlatmalıyız ki, her işçi, özellikle her komünist işçi bunları anlayabilsin, çünkü bunu pratikte uygulayacak olanlar onlardır. Dolayısıyla berraklığa ve anlaşılabilirliğe acilen ve mutlaka ihtiyaç vardır.

Poletaryanın ve Partisinin Önder Rolü Üzerine

Bununla bağlantı içinde, komünist partilerinin önder rolünün neden dile geldiği, bunun hangi biçimleri alması gerektiği sorusu komintern için elbette özellikle büyük bir rol oynamaktadır. Tezlerde bundan da söz edilmektedir, çünkü bu bizim çizgimizdir. Proletarya devrimde ve bütün ulusal-devrimci hareket içinde hegemon, önder olmalıdır. Komünist partileri proletaryayı yönetmelidirler. Çok doğru! Ama bu somut olarak, pratik olarak ne demektir? Buna nasıl ulaşılır? Tek tek her ülkede ne anlama gelir? Söylenmesi gereken bunlardır işte. Genel bir formül, tek tek ülkeler için somutlaştırılması gerekli bir temelden başka bir şey değildir, çünkü sömürge dünyası o kadar çeşitli, o kadar renklidir ki, bu renklilik genel bir formülasyon içine ancak çok zor sokulabilir. Tezler çok ayrıntılı olmasına ve somut yollar göstermek için verilen büyük çabalara rağmen bu hedefe ulaşmamıştır, çünkü somut koşullar, sıkı, belli oranda katı biçimler içinde, dört tip içinde toplanabilecekten çok daha çeşitlidir.

Genelleştirmek yerine somutlaştırılmalıdır. tezler genelden çıkarak özele varmaktadır. Fakat tersi yapılmalıdır. Çin, Hindistan, Endonezya, Mısır ve Filipinler proletaryasının önünde duran görev, tüm bu sömürgelerin işçilerinin kendi ulusal ve toplumsal kurtuluşları için mücadele etmeleri gerektiği anlamında aynıdır. Ancak tezler olmadan da bu genel yaklaşım açıktır. Görev tam da, her proletaryaya, kendi ülkesinin durumunun ayrıntılı bir incelenmesi temelinde, hangi tarzda davranması gerektiğini, bugün ne yapması gerektiğini söylemektir. Ağır kayıplarla da olsa Çin'de partinin önder rolü artık sağlanmış, devrim süreci içinde güçlendirilmişken, diğer sömürge ülkelerde kitle partileri henüz daha yaratılmak zorundadırlar. Böyle bir durumda herşeyden önce, bir kitle mücadele partisinin nasıl yaratılması gerektiği söylenmelidir. Yoksa, gerçekte partinin salt ilk nüveleri varken, proletaryanın hegemonyası, partinin önder rolü vs. nin lafından başka birşey olmaz. Burada genel bir formülasyonla yetinilemeyeceği, burjuvaziden bağımsız bir işçi hareketi ve komünist mücadele partileri yaratmak için somut yol ve yöntemlerin gösterilmesi gerektiği çok açıktır.

İki Aşama ve Üç Evre Üzerine

Henüz yeterince açık olmayan (yoldaşlar, burada ben sadece açık olmayan noktalardan sözediyorum), daha derin bir araştırmayı gerektiren diğer bir sorunlar grubu, burjuva-demokratik devrimin çeşitli aşama ve evrelerini ele alan bölümlerdir. Burada dört ülke tipi, iki aşama ve birçok evre görmekteyiz. Bu şema çok karışıktır. Ortalama bir komünist için tümü çok daha basitçe işlenmelidir.

Aşamalar ve evreler ile ilgili alt bölüm çok değerli şeyleri içermektedir: şahsen ben tüm bu açıklamaları büyük bir ilgi ve dikkatle okudum, ama bunlar çok soyuttur. Tezleri kendimiz için değil, yalnızca Avrupalı komünistler için değil, aynı zamanda sömürgelerin işçileri için de yazıyoruz, ve eğer bir dizi can sıkıcı siyasi hatadan kaçınmak istiyorsak, azami yalınlık mutlak bir gerekliliktir. Birçok ülke tipleri için burjuva-demokratik devrimin birkaç aşamasını tespit edersek ve aynı anda, bu devrimin bir evreden diğerine geçerken neler olduğunu söylemek istersek, bu şemanın içinden yalnızca güçlkle çıkabilmekten başka hiçbir şey olmaz. Ve gerçekten de: Tezlerde örneğin şu ifa-

deleri bulmaktayız: "Birinci aşamadan birinci evrenin sonuna kadar" veya "proletaryanın hegemonyasının rüşeym halindeki oluşumu", "burjuva devrimin üçüncü evresi". Yalnız bir düşününüz:dört ülke tipi, iki aşama, her aşamada üç evre ve buna ek olarak "hazırlık aşaması", "birinci evrenin hazırlık aşaması", "birinci aşamanın tamamlanmamış evresi", "ikinci aşamanın hazırlık durumu" vs. vs. Bunların hepsi çok güzeldir, ama bu salt çıplak bir, yalnızca küçük bir çevrenin anlayabileceği, algılayabileceği bir şemadır. Böylesi bir soyut kurgu komünist partilerimizin ancak kafalarını karıştırabilir. Bu nedenle, tezlerin bu bölümünün değiştirilmesi gerektiği görüşündeyim.

Sömürge Ülkelerde Proletarya ve Burjuvazi

Sömürge ülkelerde proletarya ile burjuvazi arasındaki ilişkiler sorunu en büyük dikkati gerektirmektedir. Bu sorun tezlerde iki bakış açısından —teorik açıdan ve onun Hindistan'a uygulanmış pratiği açısından— ele alınmaktadır. Teorik açıdan tezler bütünüyle doğru bir şekilde, yalnızca sömürge burjuvazisinin desteklenmesinin değil, aynı zamanda emperyalizme karşı mücadele için onunla bir anlaşmanın olanaklı ve caiz olduğunu açıklamaktadır. Proletarya ve onun komünist partisi, ulusal-devrimci hareketi desteklemeli, genişletmeli, derinleştirmeli ve ilerletmelidir. Fakat bu doğru yaklaşım mekanik bir şekilde, somut koşullar dikkate alınmadan sınıf güçlerini, proletaryanın ve burjuvazinin son yıllardaki evrimini incelemeyen vs. Hindistan'a uygulanırsa, bu yanlış taktiksel sonuçlara götürür. Herşeden önce, bu doğrultuda deneyimlere sahip bir ülke temelli incelenmeli, ve ancak ondan sonra bu deneyimlerden hangisinin Hindistan'a uygulanabileceği düşünülmelidir. Bu konuda Çin ele alınmalıydı, bu taktiğin orada hangi sonuçları beraberinde getirdiğine bakılmalıydı, uygulanmasında ortaya çıkan zorluklara, yapılan hatalara dikkat çekilmeliydi (gerçi bu yapılmaktadır, ama başka bir bağında) ve ancak ondan sonra şu sonuç çıkarılmalıydı: Taktik çizgi pratikte doğrulandı veya doğrulanmadı. Genel yaklaşımımızın, yapılan bütün hatalar rağmen, doğruluğunu kanıtladığını sanıyorum. Çin ile başlayıp, sonra Hindistan'a geçseydik, böylece Hint proletaryasına Çin'de yapılan hatalardan kaçınmasını öğretebilirdik. Sorunun biri budur, ama hepsi bu değildir. Çin'deki siyasetimiz ile Hindistan'daki siyasetimiz arasında basit bir benzetme ya-

pılabilir mi? Bu iki ülke aynı grubun içinde sayıldıklarından dolayı, ikisi için de aynı taktik öngörülmektedir, ama bu yanlış olduğunun da ötesinde tehlikelidir. Oralarda bütün durum, sınıfların birbiriyle ilişkileri farklıdır.

Gerçekten de; tezlerimiz Hint burjuvazisine karşı taktik üzerine neyi içermektedir?

"Komünist partisinin ajitasyona, ulusal-reformistleri (Svarajistler, Vafdistler vs.) egemen, karşı-dövrümci emperyalistler ve feodaller bloku ile aynı kefeye koymakla başlaması ultra-sol bir hata olurdu... Svarajistler, her ne kadar *birçok somut durumda* emperyalizmin önünde *alçakça teslim oldularsa* ve hatta dövrümci veya yarı-dövrümci işçi eylemlerinin bastırılmasına katıldılarsa da, Çin'de Kuomintang'ın yaptığı gibi, ulusal özgürlük mücadelesine henüz *ihanet* etmediler... Komünistler bu aşamada ateşi *onlara karşı değil, ulusal burjuvaziye karşı değil*, onların şimdiki doğrudan baş düşmanı, egemen emperyalist-feodal bloka *yöneltilmelidir.*"

Bu paragrafta Hintli komünistlerin görevleri doğru öngörülmemiştir. Hint burjuvazisine karşı mücadelemizde, o da tıpkı Kuomintang gibi binlerce ve onbinlerce işçiyi idam etmeye ve kurşuna dizmeye başlayıncaya kadar, bize ihanet etmesine kadar beklemeli miyiz? Devam: Hint proletaryasının görevleri salt dış politika (bağımsızlık mücadelesi) bakış açısından tespit edilemez. Hint proletaryası iç politika alanında da daha az özsel olmayan görevlere sahiptir — tarım devrimi, sekiz saatlik işgünü vs. Çin KP'nin Kuomintang ile bloku döneminde esas hatası nerededir? Onun işçi ve köylü kitlelerinin sosyo-ekonomik taleplerini (toprak, 8 saatlik işgünü vs.), ulusal bağımsızlık mücadelesine tabi kılmasmdadır. Hindistan'da da durum böyledir. Hindistan KP ulusal-burjuvaziye karşı taktiğini, onun Hindistan'ın bağımsızlığı üzerine boş lafları temelinde değil, bilakis onun bütün iç ve dış politikası temelinde belirlemelidir. Bu siyaset ise işçi ve köylü hareketine karşı yönelmektedir — ve *esas sorun budur*. Gerisi palavradır.

Devam. Peki Hindistan KP için ağırlık noktası sol sapmaların önlenmesinde, Svarajistler ile ilişkilerde mi yatmaktadır? Hindistan için merkezi sorun; Svarajist burjuvazi desteklenmeli midir, desteklen-

memeli midir sorusu mudur? Hayır, yoldaşlar, sözkonusu olan bambaşka birşeydir. Hint burjuvazisi Çin burjuvazisi ile karşılaştırıldığında, Hindistan burjuvazisi Çin burjuvazisinden çok daha güçlü, çok daha oturmuş, siyasi olarak çok daha gelişmiştir. Hindistan'da sınıfsal güçler dengesi bambaşkadır. Hindistan ulusal-burjuvazisi her zaman uzlaşmalar arar ve *emekçi kitlelere karşı* her zaman İngiliz burjuvazisi ile uzlaşır. Bu nedenle Hindistan'da *merkezi görev — bağımsız işçi örgütlerinin yaratılmasıdır*. Svarajistlerden bağımsız bir *bağımsız işçi hareketi* yaratılmalı, oluşturulmalı ve siyasi olarak eğitilmelidir. Tüm işçi hareketinin bazı olarak, temeli olarak bağımsız sendikalar yaratılmalıdır. Fakat bu merkezi düşünce "esas ateş hattı" üzerine, şu veya bu önkoşullar altında Svarajist burjuvazinin desteklenmesi imkanı üzerine açıklamalar kalabalığında yitmektedir. Bunun siyasi olarak ters olduğunu sanıyorum. Hindistan'a karşı, özellikle onun şimdiki gelişme evresinde şunu söylemeliyiz: Hindistan'da gerçekten birşeylere ulaşmak istiyorsanız, o zaman en hızlı şekilde, hummalı bir tempoda Komünist Partisinin ve sendikaların inşasına çalışın! İşçi hareketini Svarajistlerin etkisinden temizleyin, işçi ve köylü örgütlerini ulusal-burjuva unsurlardan temizleyin, yoksa bütün bu örgütler burjuvazinin eline geçecek ve onun tarafından karşı-devrimci amaçlar için kullanılacaktır. Sorunun bütün ağırlık noktası buradadır. Fakat tezlerde gerekli açıklıkla ifade edilmemiştir.

Sömürgelerdeki İşçi Hareketi Üzerine

Tezler "Sömürgelerde ve Yarı-sömürgelerde Devrimci Hareket Üzerine" başlığını taşımaktadır. Sınai bakımdan ileri ülkelerde devrimci hareket proletaryanın önderliği altında bulunmalıdır. Ulusal-devrimci harekete önderlik edecek olan hegomona da tezlerde buna uygun bir yer gösterileceği varsayılmalıydı. Fakat tezler okunduğunda, hegomonun ortalıktan kaybolduğu görülür. Çin proletaryası, Hint proletaryası nedir? Onun örgütlenme derecesi, siyasi seviyesi nasıldır? Son yılların sınıf mücadelelerinden hangi dersler çıkarılabilir? Bunlardan yalnızca diğer sorunlarla bağıntı içinde öyle geçerken söz edilmektedir. Proletaryanın durumuna ilişkin herşeye en büyük ilgi gösterilmesi gerekirken, tezlerde bu hepsinden daha az dile getirilmiştir. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin işçi hareketi en büyük dikkate la-

yıktı. Son 150 yılda Avrupa ve Amerika'da neler olmuşsa (İngiltere'deki sanayi devriminden başlayarak) tıpkısını büyük sömürge ülkelerde bugün yatay kesit olarak görmekteyiz. Kapitalist işletmelerde eğitilmiş Hint ve Çin proletaryasının görece yoğun kitleleri, Endonezya, Küba, Orta Amerika vs.nin İspanyol pamuk, kauçuk, şeker, kahve ve muz çiftliklerinde kapitalist tarımın ağır bir okulundan geçen proletaryası, en çok aşağılanan paryalar — Güney, Batı, ve Doğu Afrika çiftliklerinin ve maden ocaklarının siyah proletaryası, Afrika ve Antiller'in yüzbinlerce mülksüzleştirilmiş yerlileri emperyalist dev makinenin dişlileri tarafından kapsanmıştır. Bütün ülkelerden, ırklardan, gelişme kademelerinden proletarya —Zenci ve Malezyalıların köle emeğinden, Şanghay ve Bombay proletaryasının "özgür" emeğine kadar—, işçi sınıfının geçmişi ve şimdiki zamanı önümüze sunulmuştur. Proletaryanın nitelik ve niceliğinin bileşiminin bu son derece alacalığundan bizim için bir dizi olağanüstü zor örgütsel ve siyasi sorunlar çıkmaktadır. Bazı sömürge ülkelerde şimdiden mücadelede sınılanmış komünist partileri (Çin), devrimci sınıf mücadelesi sendikaları (Çin, Küba) vardır. Diğer ülkelerde komünist partisi gerçi Çin KP ve sendikalarının deneyimlerine sahip değildir, ama şanlı bir geçmişi vardır (Endonezya). Üçüncü bir gruptaki partiler ve sendikalar henüz ortaya çıkmak üzeredirler ve proletaryanın ekonomik mücadelesi sürecinde gelişmektedirler (Hindistan). Bir dizi ülkede henüz örgütlü bir komünist hareket yoktur, sadece işçi örgütleri vardır (Filipinler). Son olarak yeni doğmuş, daha kısa süre önce sanayiye çekilen renkli [zenci, melez —ÇN] proletaryanın henüz işçi örgütlerinin ilk nüvesinin bile bulunmadığı, bilakis inanılmaz derecedeki sömürüye ancak kendiliğinden isyanla, işyerinden kaçmakla cevap veren bir ülkeler grubu (Doğu ve Batı Afrika, Kongo, Afrika'daki Portekiz sömürgeleri vs.) vardır. Taktiğimiz sömürge ülkelerin bütün çeşitliliğine, hem Bombay ve Şanghay'daki ileri proleterlere, hem de kauçuk çiftliklerindeki siyah kölelere ayarlı olmalıdır. Ama bunun için, tek tek her ülke için ayrımlı şiarlar ve özel eylem programları gereklidir. Esas sorun, uyanan proleter kitlelerin örgütlenmesidir. Şu veya bu sömürge ülkenin işçileri nasıl örgütlenecek? Neyle başlanmalı? Esas dikkat hangi noktaya verilmeli? Bütün bu sorunlara Komintern cevap vermelidir. *Sömürge ülkelerin —sayısı ne kadar az olursa olsun— proletaryası için merkezi şiar*

ar şu olmalıdır: Örgütlenin, ulusal burjuvaziden bağımsız kendi sendikalarınızı yaratın, dış ve iç düşmana karşı mücadele için komünist mücadele partileri yaratın!

Yerli ve İthal Reformizm Üzerine

Yerli ve yabancı reformizm sorununun bulunmaması önemli bir eksikliktir. Fakat bu sorun ciddi bir dikkati gerekli kılmaktadır. Sömürge ülkelerde reformizmin işçi sınıfı üzerinde güçlü ve sürekli bir etkisi için önkoşullar yoktur. Bu nedenle sömürge ve yarı-sömürge ülkeler proletaryasının uyanması aynı zamanda onların yüzlerini Moskova'ya, Komintern'e, Kızıl Sendikalar Enternasyonaline çevirmesi anlamına gelmektedir. Çin'de, Endonezya'da, Latin Amerika ve Afrika'da bunu görmekteyiz. Yalnızca Hindistan'da, işçi hareketinin özgül gelişmesi nedeniyle milliyetçiler ve yerli reformistler işçi örgütlerinin başında bulunmaktadır, ama burada da kitlelerde güçlü bir sola kayış görülmektedir. Çin'de yalnızca Kanton'daki Mekanikçiler Birliği bir tür Gompers örgütüdür; işçi kandırmanın tüm Avrupa ve Amerikan'vari reformist yöntemlerini denemelerine rağmen geri kalan bütün Çin'de ne sağ ne de sol Kuomintangcılar dikkate değer kitle örgütleri kurmayı başaramamaktadır. Mısır'da hükümet, devrimci sendikaların yok edilmesinden sonra, ulusal reformist örgütler yaratmaya çalışmaktadır; aynı şekilde Türkiye'de de Kemalizm, hakeza sendikal hareketi yokettikten sonra, ona sadık kendi sendikalarını kurmak istemektedir. Endonezya'da ayaklanmanın bastırılmasından sonra Hollandalı devlet memurlarından ve kısmen küçük-burjuva ve aydınlardan oluşan bir sosyal-demokrat "parti" gündeme geldi. O da sendikalar yaratmaya pek isteklidir. Benzer görüngüler diğer bazı sömürge ülkelerde de ortaya çıkmaktadır. Sömürge burjuvazisi ve onun emperyalist efendileri, işçilerin mücadelede bağımsız unsur olarak ortaya çıktığını görünce, derhal ulusal-reformizm ve polis reformizmi gündeme gelmektedir. Fakat bu yerel, yerli reformizm pek tehlikeli değildir, çünkü nesnel durum önemli proleter kitlelerin reformizmin yanına geçmesine uygun değildir.

O zaman özel görevleri sömürgeler işçi hareketini *uysal yapmak* olan sosyal-emperyalistler yardıma koşar. Labour Party (İşçi

Partisi) ve Genel Konsey'in Hindistandaki çalışması, buna ek olarak sağ ve "sol" (Purcell) Genel Konsey liderlerinin Hindistan'a propaganda gezileri, Thomas'ın Batı Afrika gezisi, Endonezya'da reformist partinin kurulmasında Hollanda sosyal-demokratlarının desteği, Japon Sosyal-Kralcı Bun Çi Susuki'nin kendi reformizmini Çin'e taşıma çabaları ve son olarak II. ve Amsterdam Enternasyonal'i'nin Latin Amerikan sömürgeleri için birdenbire uyanan ilgisi bu bakımdan özellikle karakteristiktir. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde komünizmin gelişmesi emperyalizmin ajanlarına uykusuz geceler geçirtmektedir, ve onlar emperyalist ve yerli burjuvazinin himayesinde sömürgeler işçi hareketini sosyal-demokrasinin dümen suyuna yöneltmeye çalışmaktadırlar. Bütün bu belirtilere tezlerde değinilmelidir, çünkü boyunduruk altındaki ülkelerin işçilerini reformist yozlaştırma çabalarına karşı mücadele Komünist Enternasyonal'in en önemli görevlerinden biridir. Uluslararası reformizm, sömürge ülkelerde işçi ve köylü kitlelerinin örgütlenmesini ve birleşmesini, devrimci hareketin gelişmesini durdurmak istemektedir — o bu konuda kesin bir red cevabı almalıdır.

Çin Devriminin Uluslararası Önemi

Tezler Çin ile çok uğraşmasına rağmen, yine de Çin devriminin deneyimleri, özellikle uluslararası bölümde, yeterince dikkate alınmamıştır. Çin devrimi, Ekim Devriminden sonra yüzyılımızın en önemli olayıdır. Asya halkları üzerinde uyandırdığı yankı dolayısıyla Çin'deki olaylar özellikle önemlidir. Çin'de devrimci mücadelenin son üç yılı deneyimler bakımından öyle zengindir ki, bunları çok çok uzun bir süre incelememiz gerekecektir. Onlar hem içteki, hem de dıştaki önemi bakımından baştan sona incelenmelidir. Çin'de yapılan hatalar, diğer ülkeler için dikkate alındı mı? Hayır. Fakat şu sorun ortaya koyulmak zorundadır: İşçi hareketinin ulusal burjuvaziden *bağımsızlığı*, genel mücadeleler fırtınası içinde işçilerin ekonomik mücadelesinin geliştirilmesi, geniş kitlelerin maddi durumunun dolaysız düzeltilmesi uğruna mücadele, tarım devriminin geliştirilmesi, ulusal-devrimci birleşik cephe bayrağı altında sınıf mücadelesinin sulandırılmasına karşı mücadele, ulusal-devrimci hareketten işçi ve köylü kitlelerin çıkarına yararlanmak için gerekli önkoşullardır.

Çin devrimi, işçi sınıfı ve köylülük arasındaki ilişkiler konusunda da son derece öğreticidir. Çin KP'si, MK'sı nezdinde uzun bir süre köylü hareketini ulusal devrimin gelişmesinin önünde bir engel olarak gördü. MK, burjuvazi kaynaklı aşırılıklar teorisini benimsedi ve köylü ayaklanmalarının başına geçecek yerde, Kuomintang'la birlikte onları frenleyip bastırdı. Bu olumsuz deneyimin uluslararası önemi var mıdır? Kuşkusuz. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bütün partilerine, işçi sınıfının, ülkenin önünde duran burjuva-demokratik görevleri ancak köylülükle blok içinde yerine getirecek durumda olacağı açıklanmalıdır. Ulusal-burjuvazi ile bir anlaşma belirli durumlarda, belirli koşullar altında, kendi saflarının sağlanmasına yılmadan çalışarak *caizdir*. Ama köylülükle bir anlaşma *zorunludur*. Birincisi *geçici*, *kısa süreli*, ama ikincisi *kalıcı*, *sürekli* bir olaydır ve proletarya *hiçbir koşul altında*, Çin'de olduğu gibi, köylülüğün çıkarlarını, ulusal devrimci birleşik cepheye feda edemez.

Bütün sömürge ülkeler için, partinin ve de işçi ve köylü örgütlerinin sağlanlaştırılması için hummalı bir örgütsel çalışmanın gerekliliğini vurgulamak özellikle önemlidir. Bu hummalı inşa çalışması, tabandan, kitle hareketinin derinliğinden yeni yöneticiler ve önderlerin çıkmasında, ulusal-devrimci de olsa burjuva unsurların bütün örgütlerden temizlenmesinde ifadesini bulmak zorundadır. *Kendi* örgütlerini, *kendi* proleter önderliğini oluşturmak — sömürge ülkeler partilerinin dikkatlerini yöneltmek zorunda oldukları nokta budur: bu bakımdan da Çin son derece öğreticidir. Çin KP'si ve sendikaları onda dokuz oranda aydınların, küçük-burjuvaziden gelme kişilerin elindeydi. Durum ne kadar kritikleştiyse, yönetim de o kadar zayıfladı. *Parti örgütünün bütün kademelerinde daha fazla işçi, parti yönetiminde daha fazla işçi, köylü örgütlerinin yönetici mevkilerinde daha fazla köylü* — bizim şiarlarımız bunlar olmalıdır. Çin devriminin deneyimleri bu bakımdan da değerlendirilmeliydi.

Sonuç

Bütün bu açıklamalarımı şu şekilde toparlamak istiyorum: Komünist Enternasyonal'den beklendiği üzere, Kongre'ye sunulan tezlerin çok değerli şeyler içerdiği düşüncesindeyim. Fakat uluslararası ko-

münist hareketin tarafımızdan kararlaştırılan tezlerden yararlanabilmesi için, bunların Kongre'mizden sonra her yerde yaygınlaştırılması için, bütün ülkelerde çalışmalarımızda bize pratik kılavuzluk yapabilmesi için, bunlar soyut olmamalıdır. Somut ve şematik anlatış tarzı, tezlerin kavranmasını, anlaşılmasını zorlaştırabilir. Tezleri tarafımdan değinilen bir dizi noktada eklerle tamamlarsak, Hint proletaryasının kendi burjuvazisine karşı tavrını doğru tanımlar, çeşitli sömürge ülkelerdeki işçi hareketinin karakterizasyonuna, onların sendika örgütlerine daha büyük dikkat gösteri ve soyut niteliğinden dolayı bana bile yeterince açık olmayan tam bir dizi noktayı açıklığa kavuşturursak, o zaman tezler olması gerektiği gibi olacaktırlar. Uluslararası komünist hareket, sömürge ülkelerdeki taktiğimiz üzerine ayrıntılı talimatlara gerek duymaktadır. Bunlara hem sömürge ülkeler işçilerinin, hem de kapitalist ülkeler işçilerinin gereksinimi vardır, çünkü kapitalist ülkeler proletaryası ile sömürge ülkeler proletaryası arasında sıkı bir bağ ancak doğru bir taktiğin temeli üzerinde kurulabilir.

Ulusal-burjuvaziden tamamen bağımsız olan işçi örgütleri yaratma ve oluşturmanın gerekliliğini özel paragraflarda vurgulamak en büyük öneme sahiptir. Buna tam bir dizi paragrafta değinilmektedir, ama sadece başka şeylerin yanında, geçerken. Fakat bu *merkezi sorun*dur. Sömürge ülkelerde devrimi doğru yönetmenin önkoşulu, burjuvaziden bağımsız proleter ve köylü örgütleridir; emperyalizme, feodalizme ve karşı-devrimci burjuvaziye karşı yılmaz mücadeledir. (Afkışlar.)

[S. 344-357.]

HEINZ NEUMANN'IN KATKISI

HEINZ NEUMANN (Almanya): Yoldaşlar! Bu Kongrede sömürge sorununun ele alınmasında haklı olarak II. Dünya Kongresi'nin tezlerini temel almaktayız. O zamandan beri geçen sekiz yılda, devasa miktarda pratik veriler, devasa miktarda deneyimler biriktirdik. Herşeyden önce Çin devriminin deneyimleri, bütün ana hatlarıyla, hemen hemen söylenebilir ki, istisnasız tek tek her noktada, bu tezlerin doğruluğunu onaylamaktadır. Çin olayları, esas öğretisinde herşeyden önce Leninist tezlerin şu temel görüşünü, sömürge devrimlerinin sadece genel demokratik dünya hareketinin dolaysız bir parçası olmayıp, aynı zamanda proleter dünya devriminin doğrudan bir parçası olduğunu kanıtlamıştır. Ve bunun da ötesinde onlar yalnızca basit nicel bir bileşen olmakla kalmamakta, aynı zamanda bağımsız bir güç olarak kapitalizmin metropollerinde devrimin gidişatını da etkilemektedir, onlar hızlandırıcı bir unsura, itici bir güce sahiptirler. Bu konuda *Ryazanov* yoldaş tarafından kısa süre önce yayınlanan Marks'ın Çin üzerine makalesinde bir pasaj çok ilginçtir. 1853'de ilk olarak yabancı sermayeye karşı Çin devrimci hareketi başladığında, daha o zamanlar sosyalizmin şiarları muğlak biçimde ortaya çıktığında, o zaman bir Alman protestan papazının hakkında yazdığı tuhaf bir belirti ile ilgili olarak Marks şu ilginç tespiti yaptı:

"Varsın Çin sosyalizminin Avrupa sosyalizmiyle ilişkisi, Çin felsefesinin Hegel felsefesiyle ilişkisi kadar olsun."

Hiç kuşkusuz o bu reddinde haklıydı. O, Çin devriminin İngiltere üzerine ve İngiltere üzerinden Avrupa'ya hangi tepkiyi yapacağı sorusunu getirdi. Ve şu meşhur cümlelerle cevap verdi:

"Çin devrimi şimdiki sanayi sisteminin barut fıçısına kıvılcımı çakacak ve uzun zamandan beri kendini hazırlayan genel bunalımı başlatacaktır, bu bunalım yurtdışına sıçrayacak ve yakın gelecekte kıtada siyasi devrimler ona eşlik edecektir."

Marks doğrudan, "Çin, isyanı batı dünyasına taşımaktadır" diye yazmaktadır. Ve Çin devriminin öğretileri şimdi yeni devrimci dünya durumunda bu öngörülerini bin kez doğrulamaktadır. Sömürge devrimi yalnızca proleter dünya devriminin bir bileşeni değildir, o aynı zamanda hızlandırıcı bir faktördür, isyanı kapitalist ülkelere taşımaktadır, tıpkı, metropollerdeki proleter devrimi, sömürge halkları başkaldırıya götürmesi gibi.

Tezlerde daha iyi açıklanması gereken bir sorun daha getirmek istiyorum. Bu, Lenin'in tezlerinde özellikle inceleyip ortaya koyduğu bir sorundur, *kapitalist olmayan gelişme sorunu*. Sömürge devrimlerinde son yılların deneyimleri, öyle sanyorum ki bizi, bu kapitalist olmayan gelişme imkanı sorununu tezlerimizin önplanına çıkarmak, bütün sömürge devrimleri için toplu stratajimizin hazırlanmasında çıkış noktası olarak almakla yükümlü kılmaktadır. Lenin, II. Kongre'de, sömürgelerde kapitalist gelişme aşamasının kaçınılmaz olduğunu varsaymamın doğru olmadığını söyledi. Fakat o aynı zamanda Komünist partilerine bir görev vermektedir. Şöyle söylemektedir:

"Sömürgelerde ve geri ülkelerde sadece bağımsız savaşçı kadrolar, parti örgütleri oluşturmakla, sadece köylü sovyetleri örgütlemek için propaganda yapmakla ve onları kapitalizm öncesi koşullara uyarlamaya çaba göstermekle kalmamalıyız, aynı zamanda Komünist Enternasyonal, geri ülkelerin, kapitalist gelişme aşamasından geçmeden, en ileri ülkeler proletaryasının yardımı ile sovyet anayasasına ve —belirli gelişme kademeleri üzerinden— komünizme geçebilecekleri tezini ileri sürmeli ve teorik olarak gerekçelendirmelidir."

Bu cümleler, komünizme geçişten doğrudan söz ettiklerinden dolayı, sık sık alıntılanan kapitalist aşamadan kaçınma imkanı cümle-

sinden daha berraktır. Bu noktanın Lenin'in en cüretli düşüncelerinden biri olduğunu sanıyorum. Bu, Lenin'in Marks'ı aştığı, Marks'ın belirli düşüncelerine dayanarak kapitalist olmayan gelişme imkânı üzerine Marksist teoriye yeni birşey kattığı yerdir.

Fakat, Lenin'in bu öğretisini uygulamaya bizi özellikle yükümlü kılan salt bu teorik önem değil, aynı zamanda pratik bir sorundur. Eğer sosyalist gelişme yolunu kaba anlamda, burjuva devrimin şu veya bu aşamasının atlanması olarak değil, bilakis tarihsel dünya perspektifi anlamında, bütün sömürge devrimlerinin gelişme yolunun programatik belgesi anlamında koyarsak, o zaman sömürge ülkelerdeki komünist partilerinin bir dizi küçük-burjuva ideolojilerle kaynaşmasına karşı, Sun Yat Senizm, Gandizm vs. gibi olası her karman çormanı ayak uydurmaya karşı şimdi geçmişte olduğundan daha güçlü bir güvenceye sahip oluruz. Biz berrakça şunu söylemeliyiz: Komünist Enternasyonal, sömürge halkları emperyalizme karşı salt müttefik, renkli yardımcı birlikler olarak değil, bilakis sosyalizme götürdüğümüz tüm dünya ahalisinin bir parçası olarak görmektedir, bize yardım eden sömürge birlikleri olarak değil, bilakis tıpkı metropoller proletaryasını sosyalizme götürdüğümüz gibi, sosyalizme götürdüğümüz dünya köyü olarak, dünya periferisi olarak görmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak 1858 yılında Marks'ın Engels'e bir mektubunda bir işaret daha vardır. Orada Marks, muzaffer sosyalizmin tek başına sırf Avrupa'da kendini ayakta tutup tutamayacağı önemli sorununu getirir. Bu vecize son Rus parti tartışmasında da kimi kez alıntılanmıştır. 1858'de Marks şunu söyledi:

"Bizim için zor soru şudur: Kitada devrim eli kulağındadır [imminenttir] ve hemen sosyalist bir karakter alacaktır. Çok daha büyük bölgelerde burjuva toplumun gelişmesi henüz yükselen bir çizgi izlediğinden, o bu küçücük köşede zorunlu olarak ezilmeyecek midir?"

Sömürge ülkelerin, ne kadar geri olurlarsa olsunlar, sosyalizme gelişmesi üzerine Lenin'in perspektifi bu soruya cevap vermektedir. Bununla daha 70 yıl önce küçücük bir köşede eli kulağında olan dünya devrimi, bütün yerküre alanına taşınmakta ve bununla Avrupa ve Amerikan sosyalizminin geri ülkelerin dev kütleleri tarafından ezilme tehlikesi ortadan kalkmaktadır.

Bugün artık sosyalist bir Çin devrimi ve bir Çin sosyalizmi imkanının varolduğuna kesinlikle hiç şüphe olmadığı açıktır. Bugün artık Hegelci felsefeye sahip değiliz, bugün artık Çin felsefesine sahip değiliz, bilakis aynı şekilde Avrupa ve Amerika için olduğu gibi sömürgeler için de geçerli olan Marksizm ve Leninizmin felsefesine sahibiz. Ve dünya gelişmesinin bu büyük bakış açısından, komünistlerin, Komünist Partilerinin bağımsızlığı, sömürgeler proleter sınıflarının bağımsızlığının belirlenmesi için salt teorik değil, bilakis herşeyden önce pratik öneme sahip bu büyük bakış açısından, sömürgelerdeki çalışmamızın programında da devrimin burjuva demokratik aşamasının daha başlangıç evresinde partilerimizi, sömürgelerde, Çin'de, Hindistan'da vs. nihai hedef olarak sosyalizm için mücadele eden partiler olarak sahneye çıkarmalıyız. Ancak bu şekilde partimiz, önceden bazı parti önderliklerinin başarısızlığa uğradıkları, burjuva-demokratik devrimden sosyalist, proleter devrime geçiş zorununun içinden çıkabilecektir. Lenin'in perspektifinin, bugün gündemde sosyalizme doğrudan geçiş görevi bulunduğu anlamına geldiğini varsaymak elbette çok kaba bir düşünce olurdu; bugün Çin'de devrimin burjuva-demokratik olanaklarınm tükendiğini, devrimin burjuva-demokratik safhasının artık aşıldığını söylemek, şüphesiz Troçkist bir tespit olurdu. Burada tahlilde Troçkist tipte hatalar olanağı vardır, ama Komintern Yürütme Kurulu'nun 7. Plenumu kararında şu şekilde nitelendirilen bir hata olanağı da vardır. Karar şunu söylemektedir:

"Çin devriminin görevlerini, 1— emperyalizmin yok edilmesi, 2— devrimin birinci evrede küçük-burjuva karaktere sahip olduğuna atıfta bulunarak feodal kalıntıların tasfiyesi ile sınırlamak bir hata olurdu. Çin devrimi, *burjuva-demokrasininin sınırlarını aşmaksızın emperyalizmi yok edemez.*"

Kuusinen yoldaşın tezlerinde, temelli değiştirilmeyi gerektiren pasajlar vardır; ama bu sorunda tezlerin 16. maddesi gayet açık ve berak konuşmaktadır:

"Şimdi 1. ve 2. tipteki ülkelerde (kast edilenler Çin ve Hindistan'dır. HN) sözkonusu olan burjuva-demokratik devrim safhası, sosyalist devrime geçiş safhasıdır. Bu safhanın tarihsel anlamı tam da proleter diktatörlüğün ve sosyalist devrimin önkoşullarının hazırlanmasında bulunmaktadır."

Burjuva-demokratik devrimin şimdiki safhasının bu karakterizasyonunun doğru olduğunu ve partilerimizin görevlerini yerine getirmeyi mümkün kılacak biricik karakterizasyon olduğunu düşünüyorum. Önümüzde devrim hâlâ sosyalist-proleter devrim değil, henüz burjuva-demokratik devrimdir, ama şimdiye kadar burjuva-demokratik devrimin esas görevlerinden hiçbiri henüz çözülmemiştir. Fakat bu artık, Kuzey seferinden Vuhan hükümetine kadar olan dönemde devrimin bu aşamasından bu şekilde söz edilebildiği gibi, basit, —eğer böyle söylenebilirse— çıplak burjuva-demokratik devrim değildir., bugün ayırım gözetmek yükümlülüğüne sahibiz. burjuva-demokratik devrimin önceki aşaması ile bugün Kanton'dan, burjuvazinin ihanetinden sonrası arasında bir farkı ortaya koymalıyız. Bunu yapmazsak, çeşitli aşamaların ayırımı için ve yaşadığımız kanlı, devrimci işçiler ve köylüler için korkunç kayıplarla dolu dönüm noktalarının değerlendirilmesi için her somut özelliği kaybederiz.

Bugün, 9. Plenumun tezlerinde tespit edildiği gibi, *Sovyet safhasındayız*. Sovyet safhası yalnızca siyasi bir biçimdir. Fakat bu siyasi biçime içerik olarak temel olan şey, bu burjuva-demokratik devrim henüz varolmasına rağmen, burjuva-demokratik devrim sınırlarını parçalayan sosyalist devrime geçiş safhasıdır. Budur geçiş süreci.

Geçiş sorununda iki hata vardır. Biri Troçkist hatadır, bu hata salt sosyalist devrimi görmekte ve burjuva-demokratik devrimi görmezlikten gelmektedir. Diğer hata ise salt burjuva-demokratik devrimi görmekte, fakat bu salt devrimin sınırlarını geçmekte ve sosyalist devrimi unutmaktadır. Bu görüş Lenin'in burjuva-demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş teorisi ile çelişki içindedir. Lenin'in daha 1905'te "Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketine İlişkin Tavır"nda şunları söylediği bilinmektedir:

"Biz derhal, gücümüz oranında, yani bilinçli ve örgütlü proletaryanın gücü yettiği oranda demokratik devrimden sosyalist devrime geçmeye başlayacağız. Biz sürekli devrimden yanayız."

Doğal olarak Troçki'nin anlamında değil, Marks'ın anlamında.

"Yarı yolda durup kalmayacağız... Mümkün olduğunca çabuk yeni ve daha yüksek bir göreve, sosyalist devrime geçmenin bize, prole-

taryanın partisine bir o kadar kolay olması için de demokratik devrimi yapmak için bütün gücümüzle tüm köylülüğe yardım edeceğiz." (Lenin, VI. cilt, s. 449)

Bunu anlamayan, bugün Çin'de yalnızca bir burjuva-demokratik devrime sahip olduğumuzdan söz eden, sosyalist devrime geçmek üzere olduğumuzu kavramak istemeyen her kimse, hata yapmaktadır. Lenin bu konuda 1921'de Ekim Devrimi'nin dördüncü yıl dönümünde şunu yazmaktadır:

"Kautsky vs... burjuva-demokratik ile proleter-sosyalist devrim arasındaki ilişkiyi anlayamadılar. Birincisi kendisini aşarak ikincisine geçer. İkincisi geçerken birincinin sorunlarını çözer; ikincisi birincinin eserini sağlamlaştırır. İkincinin birinciyi ne kadar aşacağını mücadele, ve yalnızca mücadele belirleyecektir." (Lenin, Cilt XVIII, s. 365)

Ve bu cümle hiç kuşkusuz tayin edicidir. İkincinin, sosyalist devrimin birinciyi, burjuva-demokratik devrimi geçişi nereye kadar olanaklıdır? "Hinüberwachen" (geçiş) kavramını nasıl algıladığımızı dikkat çekmenin de gerekli olduğunu sanıyorum: birçok yoldaş, sömürge partilerinde de geçiş sözcüğünü çok şematik anlamda kavramaktadırlar. Lenin bundan söz ederken, ekonominin içkin yasalarından, devrimin doğal yasalarından onun (devrimin), mücadele eden sınıfın hiçbir katkısı olmaksızın otomatikman sosyalizme geçeceği anlayışında değildir. O tam da, mücadele ve yalnızca mücadele belirleyecektir, demektir ve Lenin'de "geçiş" kuşkusuz devrimin bilinçli öbür tarafa yöneltilmesi, onun daha yüksek bir evreye geçirilmesi anlamına gelir. O (devrim) bir ağaç gibi yetişmez, o biyolojik olarak büyümmez, o, itici, hareket ettirici güç tarafından, proletarya tarafından sarsılır, ayağa kaldırılır, ileriye itilir. Elbette kendi isteğine göre değil, bilakis varolan koşullar, sınıf güçlerinin verili ilişkisi temelinde. Fakat bu güçler temelinde devrimin daha yüksek bir safhaya geçişini proletarya, mücadele ve yalnızca mücadele belirlemektedir.

Ve buradan şu soru çıkmaktadır: Emperyalizmin bugünkü aşamasında sömürgelerde mali sermayenin esas olarak hangi işlevi vardır?

Lenin, bu sorunu yalnızca ana hatlarıyla incelemiştir. Mali sermaye çağını herşeyden önce metropoller açısından tahlil etmiştir. Ama o bize mali sermayenin kapitalist dünyanın kenar bölgeleri karşısında, sömürgeler karşısındaki işlevi ile ilgili olağanüstü önemli işaretler vermektedir. *Hilferding*, program tartışmasında haklı bir şekilde vurgulandığı üzere, çok miktarda ortodoks Marksist şeyler içeren "Mali Sermaye"sinde, sömürgelerde sermaye ihracının rolünü ele almıştır. Hindistan tartışmasında, sömürgelere sermaye ihracının zorunlu olarak bir sanayi yarattığı, bu sanayiın kârlarının bizzat ülkeye yaradığı şeklinde bir eğilim görüyorum. Fakat *Hilferding*, tam da bağımlı ülkeye yaran sermaye aktarımı ile, yalnızca ihraç eden ülkenin çıkarlarına hizmet eden sermaye ihracı arasındaki farkı kanıtlamaktadır. Sermaye ihracının özgül belirtisi budur. *Hilferding*, sermaye ihracının sanayi sermayesi biçiminde bile ülkenin sanayileşmesine veya —onun ifadesiyle— ülkenin ekonomik gelişmesine hizmet etmediğine dikkat çekmektedir. Diğer ülkelerle bir karşılaştırma bunu göstermektedir. Sermaye ihracı, neden Avrupa'nın Pireneler yarımadası gibi, İsveç gibi sanayileşme için herşeyin bulunduğu (demir yatakları, hammaddeler, en yayılcı biçimde sermaye, işgüçleri) bağımlı ülkelerin de; niçin oralarda bir makine sanayii, üretim araçları üretimi yaratmamaktadır? Oralarda neden sadece bir hammadde sanayii vardır? *Hilferding*, bunun gerekçesinin sermaye ihracı yasalarının içinde olduğunu kanıtlamaktadır. O, sermaye ihracının (ve bunu Hindistan deneyimi bütünüyle doğrulamaktadır) önce nakliyat sisteminde yatırım amacıyla başladığı, sonra tüketim maddeleri sanayiine geçtiğini, sonra onun en yeni aşamasında hammaddeler alanına geçtiği böylesi bir gelişme tipini koymaktadır. Sömürgeler, anavatanlar için hammadde teslimatçısıdır. Kuşkusuz bu, kısmen muğlak bir şekilde koyulduğu gibi sanayileşme anlamına gelmez. Sanayileşmenin ne anlama geldiğini tespit etmeliyiz. O, ülkenin sınai gelişmesi anlamına mı gelmektedir? Sanırım, hayır. Şüphesiz o kapitalist koşullar altında, sanayi sermayesinin egemen ekonomik biçim haline gelmesi, ekonominin bütün diğer alanlarını kendine tabi kılması anlamına gelir. Böylesi bir sanayileşme ülkedeki feodal kalıntıların ortadan kaldırılmasını öngörür. Bu, tarım devriminin yapılması anlamına gelir.

Mali sermayenin sömürge ülkelerde yerine getirdiği işlev bu mudur? Hayır. Bu iddia, daha Rosa Luxemburg'da mevcut olan bir hadıdır. Rosa Luxemburg, "Sermaye Birikimi"nde, sömürgeler üzerine çok değerli ve doğru şeyler yazmaktadır. Fakat süreci çok ilkel koymaktadır. Sorunu, kapitalizm sırf doğal ekonomiyi ve ilkel meta ekonomisini dağıtmakla kalmaz, aynı zamanda onu bütünüyle alteder ve bizzat kendisi için mutlak egemenlik kazanır, şeklinde koymaktadır. "Üçüncü kişiler" bütünüyle kaybolur ve böylece içinden çöküş teorisinin çıktığı "saf kapitalizm" doğar. Rosa Luxemburg'un bu teorisini çeşitli bakış açısından eleştirdik. Ama sömürgeler için tayin edici olan nedir? Rosa Luxemburg nerede haksızdır? Kapitalizm öncesi unsurların kapitalizm tarafından büsbütün ortadan kaldırıldığını varsaymasında haksızdır. Pratik neyi göstermektedir? Pratik tam tersini göstermektedir. Pratik, mali sermayenin ülkeye girdiğini, kapitalist olmayan biçimleri altetmediğini, bilakis geliştirdiğini göstermektedir. Kapitalist olmayan biçimleri, kapitalist biçimlere dönüştürmemekte, bilakis onlarla beraber yaşamakta, onları yıpratmakta, ama daha yüksek bir üretim düzeni yaratmamaktadır. Sorunun bu doğru ilkesel koyuluşundan çıkarak Çin için sanayileşme olumsuz yanıtlanmalıdır. Ama bir nedenden dolayı daha. Eğer Bennet yoldaşın burada savunduğu teori doğruysa, o zaman bu kapitalizmin çöküşü değil, aksine yükselişi anlamına gelir. Ve sonra, Marks'ın koyduğu sorun gelir: Eğer burjuva toplumun hareketi hâlâ yükselmekte ise, o zaman proleter dünya devriminin tecrit olma ve küçük bir köşeye sıkıştırılması, devrimin ezilmesi gerçekten tehlikedir. Ancak bu tehlike yoktur ve bu yüzden de ben, Bennet yoldaş ile İngiliz yoldaşların görüşünün Lenin'in sömürgeler üzerine öğretileri ile çelişki içinde bulunduğuna inanıyorum. Elbette bu teori tek başına tayin edici olmazdı, ama olgular tayin edicidir.

Üçüncü soru: Sömürgelerdeki burjuvazi nedir? Sömürgelerdeki burjuvazi, salt sanayi burjuvazisi değil, aynı zamanda büyük oranda ticaret burjuvazisidir, ticaret sermayesidir. Ama gerek sayısal olarak, gerekse önemi bakımından sanayi burjuvazisinden çok daha güçlü olan ticaret sermayesi, tefeci sermayesi burjuva-demokratik devrimi mi savunmaktadır? Hayır, onun tayin edici tabakaları devrime karşı direnmektedir. O burjuva-demokratik dönüşümün taşıyıcısı değildir.

Bu konuya ilişkin *Marks*'ta sayısız alıntı vardır. Tefeci sermaye eski toplumsal düzenin gözeneklerinde yaşar, yeni bir toplumsal düzen yaratmaz, eskisini harap eder; tefeci sermaye hatta çağdaş kapitalist ilişkilerin bulunmaması anlamına gelir. Bu bağtııda yalnızca bilinen cümleyi alıntulamak gereklidir:

"Tüccar sermayesinin bağımsız gelişmesi toplumun ekonomik genel gelişmesine ters orantı içindedir."

Bu bütün sömürge burjuvazileri için geçerlidir ve onun devrimci güç olarak özel zayıflığını, reformizmini ve bütün burjuvazi içinde sanayi burjuvazisinin zayıflığını gerekçelendirmektedir.

Ve nihayet son moment, *Marks*'ta "Artı-Değer Üzerine Teoriler"de değinilen sorun, "mülkilleşme= Territorialisierung" denilen sorun. Bu, sömürgelerde burjuvazinin, tam da sermayenin kapitalizm öncesi türde olmasından dolayı, tefeci sermaye olmasından dolayı, feodal kalıntılarla iç içe geçmiş ticaret sermayesi olmasından dolayı, sanayi burjuvazisinin köyden kısmen tefeci sermayeyle, kırdan feodal kalıntılarla sınıksız iç içe geçmiş olduğu, onlarla bağılı olduğu olgusudur.

Bundan hangi sonuçlar çıkar? Kapitalizm hakim ekonomik biçim değildir, diğer taraftan kumanda mevkilerine sahiptir. Bu paradoksmuş gibi görünmektedir. Feodalizm sorununda çeşitli görüşler vardı. Şu anda Çin'de feodalizmin egemen ekonomi biçimi olduğunu reddeden yoldaşlar —yalnızca Troçkizmin ve muhalefetin taraftarları değil— var. Zaman darlığı ve sorunun karmaşıklığı nedeniyle Asya tipi üretim tarzı sorununa ayrıntılı girmek istemiyorum. Yalnızca, Lenin gibi bir *Marks* öğrencisi ve uzmanının Çin'de feodalizmin bulunduğunu söylediğini belirtmek istiyorum. O şöyle der:

"Çin'in geri tarımsal yarı-feodal bir ülkenin nesnel koşulları, neredeyse yarım milyarlık bir halkın yaşamı için gündeme baskı ve sömürünün sadece belirli tarihsel bir biçimini, yani feodalizmi getirmektedir. Feodalizm, tarımın ve doğal ekonominin egemenliği üstünde temellenmektedir: Çin köylüsünün feodal sömürülmesinin kaynağı, onun şu ya da bu biçimde toprağa zincirlenmiş olmasıydı. Bu sömürünün siyasi temsilcileri feodallerdi."

Bundan hangi sonuç çıkar?

"Bütün türleri ve tezahür biçimleriyle feodalizmin yok edilmesi zorunluluğu."

Çıkan sonuç: Belirli bir ekonominin taşıyıcısı olarak burjuvazinin zayıflığında kapitalist biçimden geçmeme imkanının ve sosyalist gelişmenin ana nedenlerinden biri yatmaktadır. Burjuvazinin devrimci rolü Çin'de bir süre olabildi. Fakat görevlerinden bir tekini bile çözemedi bütün Çin burjuvazisi gerici bir güce dönüştü. Bunu Fransa'da vs. görmedik. Ve soruyorum: Bu Çin burjuvazisinin kendi isteğiyle emperyalizme ve feodalizme karşı mücadele içinde, uzlaşmacı-reformist yoldan da olsa, devrimin görevlerini çözebileceğini varsaymamız için neden var mıdır? Bunu varsaymamız için hiçbir neden yoktur. Devrimci kaderciliğe düşmemeliyiz. Ama ekonominin bir tahlilinden, sınıfsal güçlerin sağlam bir değerlendirmesinden yola çıkarsak, o zaman burada iki yol olduğunu görmemiz zorunludur. Ya tam emperyalist paylaşım yolu ve sonra dolambaçlı yollardan uzun, acılı bir kapitalist çöküş, ya da sosyalizmin nihai zaferine kadar burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime geçişi.

Şu soru sorulabilir: Peki, burjuvazi o kadar zayıf ise, neden devrimci bir rol oynadı, bir süre devrimci bir rol oynayabildi? Bu sorunun da cevabı vardır. Bir rol oynayabildi, çünkü emperyalistlerin baskısı o kadar korkunç oldu ki, birkaç adım ileri gitmek zorunda kaldı. Ve ilk adımı ileriye attığı anda, 30 Mayıs'ta, proletarya ve köylü kitleleri harekete geçmeye başladı. Strachov yoldaş mükemmel konuşmasında çok doğru bir Çin atasözünü aktardı: Bir dev çıkaran bir sihirbaz var, dev kendini kurtarır ve sihirbazı ezer. İşte sömürgelerin güçleriyle, onları zincirlerinden kurtaran sanayi burjuvazisinin ilişkisi budur, güçler dengesi budur.

Çin'de sömürge, devrimci burjuvazinin devrimci soluğu ne kadar sürdü? Eğer devrimci faktör olarak ortaya çıkışı alınırsa, 30 Mayıs 1925'den 14 Nisan 1927'ye kadar. Ve feodalizme karşı mücadelenin en kızgın evresi, kuzeye saldırı alınırsa, bu durumda burjuvazinin devrimci soluğu Temmuz 1926'dan 14 Nisan 1927'ye kadar sürmüştür.

Ulusal-burjuvazinin devrimci soluğu tam on ay çıkabildi ve sonra en gerici, ortaçağ yöntemlerini uygulamaya geçen kanlı cellat oldu.

Bundan hangi dersler çıkar? Kesinlikle inanıyorum ki, Hindistan'da ulusal burjuvazinin uzun süre için ve hatta kısa bir süre için bile devrimci bir rol oynayamayacağı dersi. Bu noktada, aslında temel çizgisi ile hemfikir olduğum tezlerde değişiklikler yapılmasının amaca uygun olacağı görüşündeyim. Bunun içindeki bazı Şeyleri çıkarmalıyız, çünkü Çin'deki gelişmenin gidişi ile zaten bunlar geçersiz olmuştur.

Hintli yoldaşlara Şimdiden Şunu söylemekten ekinmemeliyiz: Hint burjuvazisi size ihanet edecektir, o ihanetin partisidir. Partinin bunu söylememesi, Çin'de yaptığımız en büyük hataydı, bu Çin'de en kötü olanıydı. Bunu haykırmalıyız, Komünist Partisi en önemli öğreti olarak yaymalıdır: Ulusal-burjuvazi daha devrimci hareketin başında kesinlikle size ihanet edecektir.

Bundan sonraki perspektife ilişkin birkaç sztk daha: Yaşadığımız bütün bu deneyilerden sonra Şimdi Çin'de durum nasıldır? Belirli bir aşamada ulusal-burjuvazi ile birlik taktiğini uyguladık. Şu soru sorulmalıdır: Bu taktik kime yaradı? Burada kim kimi kazıkladı, bizim onu bir süre desteklememizden dolayı, ondan on ay yararlanmamızdan dolayı burjuvazi bizi gerçekten kazıkladı mı? Bizim için bilanço nasıldır, burjuvazi için bilanço nasıldır? Burjuvazinin dört temel görevi, en azından Şunlardır: birincisi, emperyalist boyunduruğun ortadan kaldırılması; ikincisi, feodalizmin tasfiye edilmesi; ulusal birleşme ve iç pazarın yaratılması, ve sonuncusu, siyasi iktidarın ele geçirilmesi.

Burjuvazi ne elde etti? Görevlerinden hiçbiri yerine getirilmedi. Biz ne elde ettik? Bizim elde ettiğimiz, kitlelerin harekete geçmesi oldu, dört milyonluk köylü örgütleri oldu, herşeyden önce Şu oldu: işçi ve köylü kitlelerin bağımsız mücadelesi, işçi ve köylü nüfusun bağımsız hareketi, proletaryanın nder rolü. Taktik doğru muydu? Yenilgi, bu taktiğin yanlış olduğu anlamına mı gelir? Hiçbir Şekilde, 1905'te Bolşevikler de doğru bir taktikle yenilgiye uğradılar.

Şu anda Çin'de durum nedir? Sırf ekonomik olarak alınırsa, eko-

nominin en derin bir bunalımı. Bazı yoldaşlar kokuşma belirtilerinden söz ettiler. Dış ticaret 1927 yılında henüz 1926 yılının seviyesine ulaşamadı. Mali bunalım, çetin sanayi bunalımı. Ağır sanayi durmakta. Ülkenin büyük bir bölümünde kömür ocakları çalışmamaktadır. İpekli sanayii tamamen sarsılmış durumda. Tarım bunalımı gittikçe keskinleşmektedir. Rus dergisi "Novi Vostok"un son sayısında *Lominadze*'ye karşı, *Lominadze*'nin bu bunalım belirtilerine dikkat çektiği bir makalesine karşı bir polemik var. Bu polemikte, *Lominadze* yoldaşın hatasının, onun yalnızca konjonktür belirtilerini almasında yattığı söylenmektedir. Şu soruyu sormalıyız: Şu anda bunalım belirtileri mi konjonktür belirtileri mi var? Çin tarım bunalımı, salt ürünün, salt üretim araçlarının yokedildiği bir bunalım değil, üretimin koşullarının bile yok edildiği, köylünün militarist savaşlar, açlık sefaleti vs. ile salt üretim araçlarından değil, aynı zamanda yüksek oranda canından da olduğu bir bunalımdır.

Ve on yıllardır varolan, en yüksek noktasına, şimdiye kadar Çin tarihinde ulaşılmış olan en yüksek noktaya ulaşan bu bunalım, bir konjonktür bunalımı mıdır, yoksa yapısal bir olay mıdır? Bu yapısal bir bunalımdır. Ve başka bir olgu daha önemlidir: Bütün yoldaşların bildiği gibi, Çin'de henüz ulusal bir pazar yoktur. Ama varolan pazar, şimdiden dünya pazarına sımsıkı bağlıdır. Dünya pazarının rekabeti yüzünden Çin tarımının bazı bölümlerinin eziliyor, kökü kurutuluyor olması çok özgül bir görünümdür. Çin tarımının en önemli, klasik iki üretim dalı, çay ve ipek üretimi gitgide yıkıma uğramaktadır. Bunlar, dünya pazarındaki uluslararası işbölümünün beraberinde getirdiği olgulardır. Dünya pazarındaki üretimin uluslararası işbölümü sonucu bu kriz yapısal nitelikte midir? Bu bunalımların oradan kaldırılması şansı var mıdır? Hayır. Çünkü bu bunalımın ortadan kaldırılması, devrimin görevlerinin yerine getirilmesini şart koşar.

Bugün burada Çin partisine saldırıldı. Burada *Pepper* yoldaşın bütün konuşmasına uzunca girmek istiyorum. *Pepper* yoldaş, daha önceki Komintern kararları ile çoktan çözülmüş ve kapatılmış tartışmalı sorunları, herhangi bir gereklilik, herhangi bir neden olmaksızın bugün ortaya atmaya çalışmıştır. Bu sorunlara hiç kimse değinmedi, 9. Plenum halihazırda karara bağlamış olduğu bu sorunları hiç kimse ge-

tirmedi. O bu sorunları, —ben öyle düşünüyorum— ilkesiz bir tarzda birinci gündem maddesinde görüşülen sorunlarla bağlamaya çalıştı. Bu şeylere burada daha ayrıntılı girmeyi gerekli görmüyorum. Ama o Çin partisine saldırdı ve onu, devrimin birinci aşamasında Sun Yat Senizm hatası, ikinci aşamasında Troçkizm hatası yapmakla suçladı. Pe ki o zaman Partinin faaliyetinde doğru olan başka ne kaldı ki? Böyle bir değerlendirme yanlıştır. Parti, yaptığı ağır hataları düzeltmiştir, bütün hatalarına rağmen bolşevizm yolunda gelişmiştir. O, Komintern cephaneliğine, sömürge ülkelerdeki gelecek mücadeleler için katkı olarak pratikte kazandığı zengin bir öğretiler hazinesini koymaktadır. Şu örnekleri alalım: İşçi ve köylü kitlelerinin bağımsız örgütlenmesi sorunu; Çin'de uygulandığı şekliyle Komünist Partisi önderliğinde onların bağımsız devrimci başkaldırıları, burjuva-demokratik devrimden Şanghai'daki delegelerin şahsında, keza Vuhan dönemi sırasında çeşitli biçimler içinde sosyal devrime geçişte ikili iktidarın unsurları sorunu; Hindistan'daki hareket için de devasa rol oynayacak olan köylü ayaklanmaları taktiği ve tekniği sorunu, ayrıca karşı-devrimci bir çerçeve içinde bir sovyet sisteminin varolmuş olması olgusu. Partimiz, üyelerinin yüzde 90'ının köylüler olması ile itham edildi.

(Pepper yoldaş: Bunu ben mi söyledim?)

Ben bu sorunda tayin edici bir devrimci güç olmayan Pepper yoldaştan söz etmiyorum, bilakis bu suçlamayı yapan başka bir yoldaştan sözediyorum. Ve bu suçlamanın getirilmesi haklıydı, ama bu olgu da göstermektedir ki, bugün köylülerin başkaldırdığı proletaryanın etkisiyle en zayıf biçimlerde bile Komünist Partisini kendi partileri olarak gördüğü Çin'de, geri köylü bile komünistlerin şiarlarını benimsemektedir, ve bu, Çin'deki Komünist Partimizin kırdaki önemli bir rol oynadığının ve devrimci bir güç haline geldiğinin kanıtıdır.

Çin Partisindeki sağcıların hatalarını alalım. Bu hatalar nerede yatmaktadır? Onlar iş mücadelelerinin engellenmesine ilişkin zorunlu bir uzlaştırma yönetmeliğini kabul ettiler, köylülerin "taşkınlıkları"na karşı sayısız belgeler yayınladılar. Bu taşkınlıklara, köylülüğün bağımsız hareket etmesine karşı, tarım devrimine karşı, bu şeylere karşı o zamanki MK yönergesinde şu yazmaktaydı:

"Partinin köylülük siyaseti ile toprak sahiplerine, küçük-burjuvalara ve askerlere yönelmiş taşkınlıkları bastırma çizgisini boyun eğmezce izlediğini sıkı sıkıya gözönünde tutmalıyız."

Taşkınlıkların bastırılması, artık karşı-devrime geçmek üzere olan sağ hatalardır. Komünist tarım bakanının karnamesinde şu söylenmektedir:

"Köylülüğün bütün çocukluk hastalıklarını düzeltmek zorunludur, özellikle doğru yoldan çıkan ve köylülüğün büyük bir bölümüne zarar veren unsurlar mutlaka tasfiye edilmelidir. Karşı-devrimci unsurlarla mücadele ve Tuchao ile Gentry'nin cezalandırılması ile ilgili olarak bu konuda hükümet ve parti tarafından yayınlanan direktifler uyarınca hareket edilmelidir, yani: 'onlar hükümet organlarına teslim edilmeli, başına buyruk davramlamamalıdır.'"

Ve son olarak en son belge, MK'nın bir kararı:

"Vuhan'daki işçi birlikleri dağıtılmalı veya orduya katılmalıdır. Herhangi yanlış anlamalardan kaçınmak amacıyla."

Bu eski önderliğin çizgisiydi. Sonra yönetimi devralan yeni önderlik, darbeci hatalar yaptı, darbeci hatalar karşısında hoşgörülü davrandı. Sendika çalışması için anlayışsızlık, darbeci tavır, bunlar acımasızca eleştirilmesi zorunlu hatalardır. Bu hataları örtbas etmek, onlara karşı hoşgörülü ya da bağışlayıcı olmak yanlış olurdu. Ama şunu görmeliyiz: Bu darbeci hataların etkileri aym oportünist hatalar gibidir, ancak kaynakları başkadır. Ve Strachov yoldaş, bu hatalar kokuşmanın belirtileri olarak değil, bilakis çocukluk hastalıkları olarak görülmelidir, derken bütünüyle haklıydı. Fakat diğer taraftan yanlış bir yaklaşım mevcuttur, bu burjuvaziye geçiştir, bu proleter sınıf güçlerini boğmadır. Ve yeni önderlik darbeci hataların kökünü kurutmuştur.

Kanton üzerine konuşmak istemiyorum. Kanton ayaklanmasının bir darbe olmadığı bugün beylik bir lakırdı olmuştur. Ama olumlu yön ve Komünist Enternasyonal'in gelecekte gözönünde bulundurulması zorunlu olan şey şudur: Kanton ayaklanması bütün sömürge başkaldırıları için devasa bir öneme sahiptir. O, böyle bir ülkede ilk kez sovyet iktidarının kurulması anlamına gelmektedir.

Kanton ayaklanmasından beri Çin köylüsü, toprağı, barışı, öz-gürlüğü yalmzca işçilerin, sovyet iktidarının elinden alabileceğini bilmektedir. Çin'de komünist ayaklanmanın gelecek her adımı, tam Kanton ayaklanmasının bittiği yerden başlayacaktır, yani sovyet iktidarı şiarından.

Bir sözcükle bile olsa, Çin partimizin hangi inanılmazca ağır koşullar altında çalıştığına dikkat çekmeden bitiremem. *Strachov* yoldaş ilk konuşmasında, Rus dilinin Çin partisinin içinde çalıştığı koşulları anlatabilecek sözcüklerden yoksun olduğunu söyledi. Partimizin içinde çalıştığı beyaz terör yöntemlerini anlatmak için dilimiz sözcüklerden, terminolojimiz kavramlardan yoksundur. Burada kardeş Çin partimizin çalışmasını ele aldığımızda, onun korkunç bir çalışma yaptığını kabul etmek yükümlülüğümüzdür. Partimiz kapalı bir cephe haline gelmelidir. Komünist Partisinin önderliği asla yeniden oportünist siyaset temsilcilerinin eline geçmemelidir. Kısa süre önce emperyalist bir gücün temsilcisi Kanton'a geldiğinde, onu selamlamak için Li Ti Sin Kanton'un anacaddelerine sarı kum döktürdü — eskiden yalmzca imparator ve krallara bahşedilen bir onur. Daha birkaç ay önce katledilen kızıl muhafızların cesetlerinin sözcüğün gerçek anlamıyla dağlar gibi yığıldığı aynı caddelere sarı kum döktürdü. Ancak şimdiki zorluklara rağmen, daha şimdiden yeni ayaklanmanın belirtileri görülmektedir. Kanton'un aynı caddelerinde, yalmzca Kanton'un değil, aynı zamanda Şanghay'inkilerde de Komünist Enternasyonal'in, Sovyet iktidarının, Çin Komünist Partisi'nin bayrağı altında Çin işçi ve köylü devrimi, devrim muzaffer olarak yapılacaktır.

[S. 357-368]

SÖMÜRGE SORUNU İLE İLGİLİ KAPAYIŞ KONUŞMASI

KUUSİNEN: Değerli yoldaşlar! Ercoli yoldaş, Çinli yoldaş Strachov ve Hintli yoldaş Sikander'in ek raporları ve keza tartışma konuşmaları ile tezler taslağı ve benim eksik raporum çok yönlü bir şekilde bütünlendi. Genel olarak verimli bir tartışma yaptığımızı saptayabilirim. Tezler taslağında "temel" türden hatalar ve eksiklikler yalnızca az sayıda yoldaş tarafından, farkına vardığım kadarıyla, sadece *Bennet, Rothstein, Heller* ve birçok İngiliz yoldaş tarafından, kısmen de *Lominadze ve Losovki* yoldaş tarafından bulundu.

1— TEZLERİN ESAS DÜŞÜNCEŞİ: SÖMÜRGELERİN DEVRİMCI HAREKETİNDE PROLETARYANIN HEGOMONYASI

Tartışma içinde diğer şeylerin yanında, altı çizilen, benim de raporda öne çıkardığım eleştirel düşünce, geri kalmış sömürge ülkelerin kapitalist olmayan gelişme olanağı hakkında *Lenin*'in tezinin teorik bir gerekçelendirmesinin bulunmamasıdır. Bu tezin kendisi tezler taslağı içinde elbette vardır, burada bu tez biraz geliştirilmiştir de; bu taslağın içinde onun teorik gerekçelendirilmesinin unsurları bulunmaktadır, ama bizzat gerekçelendirmenin kendisi henüz yoktur. Bu (3.) noktaya özellikle dikkat edilmesini rica ediyorum, çünkü onu bir bütün olarak tezlerimizin temel düşüncelerinden biri olarak görüyorum.

Neumann yoldaşın; en önemli şey eksiktir, çünkü *Lenin*, yalnızca kapitalist aşamadan geçmemekten değil, bilakis ayrıca bu ülkelerin sosyalizme ve komünizme gelişmesinden söz etmiştir, şeklindeki görüşü de doğru değildir. İlgili yeri alıntılıyorum:

"Bu, bu halkların tarihsel gelişme yolunun en büyük olanaklı kısaltılması, şimdiki geri kalmış, bu halkların bazılarındaki henüz çok ilkel gelişme aşamasının en zorunlu ara aşamalardan geçerek sosyalist ve devamla komünist toplum düzeninde kendi güçlerinin en zengin gelişmesine kadar en büyük olanaklı hızlandırılması anlamına gelir..."

Benim için tezler taslağının hazırlanmasında temel ana düşünce- nin, sömürge ülkelerin devrimci hareketinde *proletaryanın* bağımsız rolü, proletarya hegemonyasının kazanılması ve de komünist partilerinin önder rolü olduğunu bir kere daha vurgulamak zorundayım. Örneğin ülke gruplarının ayrımlanmasında bu esas kıstastır. Çin devrimi özellikle öne çıkarılmaktadır, çünkü o proletaryanın bağımsız bir rol oynadığı ilk büyük sömürge devrimiydi. Tüm burjuva-demokratik devrimin stratejik esas amacı olarak tezler taslağında proletarya hegemonyasını kazanma ve komünist partisinin önder rolü öne çıkarılmaktadır. Tezler taslağının başka bir yerinde şöyle denmektedir:

"Devrimin ilk evreden birinci aşamanın sonuna kadar (yani iktidarın proletarya ve köylülük tarafından ele geçirilmesine kadar) dolaysız gelişme şansı için 1— hareketin proleter-devrimci önderliğinin, yani ilgili ülke komünist partisinin gelişme derecesi (gücü, bağımsızlığı, hedef bilinçliliği, mücadele yeteneği, aynı zamanda otoritesi ve ilişkileri ve sendika ve köylü hareketi arasındaki etkisi); 2— işçilerin ve keza köylülüğün (aynı derecede olanaklı olmamasına rağmen) örgütlülük derecesi ve devrimci deneyimi tayin edici öneme sahiptir."

Yoldaşlara bu esas düşünceyi hatırlatmayı önemli görüyorum, nedeni ise, *Losovski* yoldaşın eleştirisinde birçok kez, tezler taslağında proletaryanın, devrimin hegomonun hepten "yittiğini" ve bunun çok büyük bir boşluk yarattığını iddia etmesidir. Eğer doğru olsaydı, bu şüphesiz korkunç bir boşluk olurdu. Ayrıca taslakta, kısa da olsa, sömürge proletaryasının özgünlüğü anlatıldı; onun sürekli değişen bileşimi, kadın ve çocukların pek büyük yüzde oranı, sömürge işçilerinin örgütlenme zorlukları, sınıf bilinçlerinin gelişmesinin kösteklenmesi vs.; çok yerde işçiler sezon işçilerinden oluşmaktadır ve daha eski sanayi dallarındaki işçilerin bile bir ayağı köyde bulunmaktadır; bu işçi sınıfı ile köylülük arasındaki ittifakı kolaylaştırmakta, ne var ki proleter bir ideolojinin ortaya çıkışını zorlaştırmaktadır.

Losovski yoldaşın diğer bir büyük düşüncesi, tezler taslağında proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün tasvir edilmesi gerektiğidir. Şimdi yoldaşlar, 4. bölümün bütün sonu sadece bu konuyu anlatmaktadır. İyi mi kötü mü olduğu ayrı bir sorundur; ama anlatılmıştır işte. Ben bunu denedim ve bu "boşluk" değildir. Fakat proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün nasıl olacağı üzerine çok *somut* bir tasviri hiç kimse yapamaz, ama genel görevler üzerine, komünist partilerin rolü üzerine, bu aşama sırasında proletaryanın rolü üzerine yazabiliriz.

Burjuva-Demokratik Devrim ve Onun Sosyalist Devrime Geçiş Süreci

Fokin yoldaş, tezlerde merkezi sorunun, yani devrimin bir aşamadan diğereğine geçme sorununun konmadığını söyledi. Şimdi, yoldaşlar, bu konuda taslakta diğerlerinin yanında şunlar yazılmıştır:

"İkinci aşama, burjuva-demokratik devrimin, sosyalist devrimin birinci aşamasına geçişinin esas dönemidir. Bu geçiş süreci bir yere kadar daha birinci aşama sırasında başlayabilir (proletarya hegemonyasının rüşeym olarak varlığı), fakat o çeşitli kereler kesintiye de uğrayabilir. Ancak ikinci aşamada, ülkenin gelişmesi proletaryanın yönetici etkisi altında yönlendirilebilir, böylece bu gelişme yeni kapitalist olmayan bir yön alır."

Ve sonra da bunun nasıl olacağı ayrıntısıyla anlatılmaktadır. Daha burjuva-demokratik devrimin tasvirinin başlangıcında bu sorun, sorunu bilgince koyma biçiminde değil ama tarihsel süreç olarak ve siyasi görev olarak konmuş ve açıklanmıştır. Hatta burada ikili iktidar sorunu, sovyetler üzerine sorunlar vs., yani *Fokin* yoldaşın taslakta bulamadığı bütün sorunlar konmuştur. Eleştiriciler gelip benim taslakta önemli bir esas konu olarak yazdığım şeyin hiç de bulunmadığını iddia ediyorsa, ben ne yapabilirim?

Burjuva-demokratik devrim tezler taslağında *şûra devrimi* olarak, *işçilerin ve köylülüğün sınıfsal devrimi* olarak vs. adlandırıldı. Bu çeşitli adlandırmalar neden? Bu, iktisaden doğru terminolojimizin anlaşılması biraz zor olduğu için, popülerize etme amacından gelmektedir; burjuva-demokratik devrimden sözettiğimizde, birilerinin, herşey-

den önce sömürgelerden yoldaşların, bunu yanlış anlamalarından, bazılarının bununla bizim sadece burjuva devrimini kastettiğimizi düşünmesinden sakınmak içindir. Bir yoldaş buna rağmen bunu yanlış anladı. Burjuva-demokratik devrimin bazı görevlerini ancak sosyalist devrimin birinci aşamasının sonuna kadar götüreceği elbette söylenebilir. Ne var ki burjuva-demokratik devrimin olağan bir burjuva devrimi ile özdeş olduğunu söylemeyi, ancak bir dil sürçmesi olarak görebilirim.

Neumann yoldaş, burjuva-demokratik devrimin [sosyalist devrime —ÇN] geçişi sorununda, mücadelenin herşeyi belirleyeceği görüşünü savundu. Bu sözler *Lenin*'e aittir, ama bu düşünce görüşüme göre doğru yansıtılmamıştır. Yürütme Kurulu 7. Plenumunun, Çin devrimi, burjuva demokrasisinin sınırlarını aşmaksızın emperyalist boyunduruğu yokedemez demesi doğrudur. Fakat burjuva demokrasisinin sınırlarını aşmak birşeydir; burjuva-demokratik devrimin çerçevesini aşmak başka bir şeydir. Burjuva-demokratik devrim, sosyalist devrimin önkoşullarının hazırlanacağı bir aşamadır, ama özünde aşma henüz kendi çerçevesi dışına çıkmamaktadır. *Neumann* yoldaşın söylediği şey, yani burjuva-demokratik devrimden otomatikman, işçi sınıfının hiçbir katkısı olmadan, sosyalist devrime geçilmeyeceği elbette doğrudur, ama bu, asgari nesnel önkoşullar olmaksızın da gerçekleşemez, ki onların olgunlaşmasını proletarya ve Komünist Partisi doğal olarak çok etkileyebilir, herşeyden önce de, iktidarı ele geçirmeyi başardıktan sonra. Fakat doğrudan doğruya, bu geçişte mücadele herşeyi belirleyecektir demek doğru değildir. Şu eklenmelidir: Eğer asgari nesnel koşullar varsa, mücadele herşeyi belirler. Bu nesnel koşullar çerçevesinde mücadele belirleyicidir. *Lenin*'in çok beğendiği, önce bir mücadeleye atılmak ve sonra ne çıkacağına bakmak şeklindeki Napolyon'un özdeyişini akılda tutmak bir devrimci için çok önemlidir. Fakat *Lenin* bunu asla, bizim hiçbir teoriye, nesnel koşulların hiçbir tahliline gereksinimimiz yoktur, çünkü salt mücadele herşeyi belirler anlamında söylememiştir.

2— DEKOLONİZASYON TEORİSİNE KARŞI

Sömürgelerin Sınai Gelişmesi Sorununda Tezler Taslağının Bakış Açısı

Şimdi, ana sorunlarımızdan birine, dekolonizasyon teorisi sorununa geliyorum. Tezlerimizin konusu, tüm kapsamıyla sömürge sorunu değil, bilakis yalnızca sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci hareketlerdir. Bu devrimci hareketleri karakterize etmek için, doğal olarak bu hareketin karşı çıktığı güçleri karakterize etmek de zorunludur. Bunlar, ilk olarak emperyalist sömürge rejimi ve ikinci olarak yerli sömürücü sınıftır. Taslağımızın ikinci bölümü emperyalist sömürgeleştirme siyasetinin özünü, ana eğilimini tahlil etmektedir. Bu, sonra emperyalist sömürge rejimi ile sömürgelerdeki karşı güçler arasındaki ilişkiden sömürgelerde devrimci bunalımların genel perspektifini çıkarmak için söylenmektedir. Bu karşı güçler taslakta ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Taslak, sömürgelerdeki ekonomik gelişmenin bütün sürecini tasvir etme iddiasında ise hiç mi hiç değildir. Bunlar üç farklı konudur. Belki bana, sürecin ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmeyişinin bir eksiklik olduğunu söyleyebilirsiniz. Fakat burada sözkonusu olan, yalnızca genel tezlerdir. Eğer her ülke için ayrı ayrı somut olarak devrimci perspektifler sorununu koyacak olursak, bu ekonomik gelişmenin gerçekten bütün sürecini tüm somut kapsamıyla açıklamaksızın yapılamaz. Eğer isterseniz, en önemli sömürgeler üzerine bunlar için devrimci perspektifleri somut olarak koymak amacıyla bazı şeyleri ekleyebiliriz.

Bu bölümü sanayileştirme ya da dekolonizasyon teorisi bakış açısından eleştiren birçok yoldaş şu soruyu sordu: Proletarya nerden geliyor, burjuvazi nerden geliyor? Onun sömürge ülkelerde diğer ülkelerden özde farklı bir kökeni yoktur. Tezlerde yerli kapitalizmin gelişmesi inkar edilmemektedir. Daha birinci maddede, 2. Kongre'den sonra dünyada ortaya çıkan en önemli olgulardan birisi olarak özellikle öne çıkarılmıştır. Sömürgelerde kapitalist, özellikle sınai gelişmenin unsurlarının güçlenmesi, proletaryanın büyümesi, örgütlenmesinin başlangıcı vs. Özellikle Hindistan hakkında şu söylenmiştir:

"Bu küçük imtiyazlar ile bile (İngiliz emperyalizmi tarafından verilen) yerli sanayiinin savaş sırasında ve savaştan sonraki ilk dönemlerde ilk hızlı yükselişini yaşayan Hindistan'ın bağımsız ekonomik gelişme eğilimlerini önemli derecede güçlendirmiştir."

Emperyalist sömürge siyaseti ülkenin sanayileşmesini frenlemede ise —diye soruldu—, sömürgelerdeki bu yerli kapitalizm, yerli sanayi nereden gelmektedir? Cevabına, taslakta kısaca da olsa değinilmiştir:

"Diğer taraftan emperyalistlerin, sömürgeleri kendi ülkelerine tek yanlı olarak bağımlı kılma eğiliminin karşısına, *onlar tarafından bizzat oluşturulan* ekonomik ve toplumsal karşı güçler giderek daha güçlü bir şekilde çıkmaktadırlar."

Ayrıca taslakta, emperyalist politikanın sömürgelerde zaten üretimin gelişmesinin belli bir teşvikini beraberinde getirdiği söylenmektedir. Bu nedenle bize karşı içlerinde, kapitalizmin sömürgelerde tarihsel gelişmenin, tarihsel sürecin bilinçsiz bir aracı olarak etkili olduğunun, veya emperyalizmin kapitalist ilişkilerin ülkeye getirilmesine veya sanayi ilk gelişmesine sebep olduğunun vs. söylendiği *Lenin ve Marks'tan* alıntıları getirmek çok gereksizdi. Elbette sömürgelerdeki emperyalist sömürü sadece soygun değil, aynı zamanda kapitalist sömürdür de; bu ise sanayi belli bir gelişmesi olmaksızın veya hiç olmazsa üretici güçlerin belli bir gelişmesi olmaksızın gerçekleşemez. Kapitalist üretimin gelişmesi için ulaşım yolları, demiryolları, limanların yapımı vs. biçiminde maddi bir temelin yaratılması zorunludur. Salt hammaddeleri topraktan çıkartmak için maden ocakları, plantasyonlar örgütlemek; pamuk üretimini başlatmak gerekmekte; bütün bu üretim alanları tezlerde tam da sömürgesel üretimin esas alanları olarak adlandırılmaktadır. Yerli kapitalist gelişme, burada kısmen emperyalist sömürünün istenmeyen bir yan ürünü; kısmen de emperyalizm tarafından frenlenme eğilimlerine rağmen gerçekleşen, bu sömürünün beraberinde getirdiği yerli kapitalizmin gelişmesidir.

Dekolonizasyon Görüşü

Bu tezler taslağının görüşüdür. Buna karşı birçok yoldaş, hepsinden önce de *Bennet, Rothstein ve Heller* yoldaşlar tavır takındılar.

Tüm bu yoldaşlar elbette dekolonizasyon teorisini hiç desteklemediklerini söylemektedirler — ve biz bu sorunu burada Kongrede böyle keskin koyduktan sonra yanlış görüşün herhalde bütün taraftarlarının da böyle söyleyeceklerini düşünüyorum. Şimdi deyim yerindeyse bu sözcük katledildi. Yoldaşlarımızın dekolonizasyondan yalnızca tınak işareti içinde sözettikleri yolundaki *Bennet* yoldaşın sözleri gerçi hiç doğru değildir. Ne yazık ki, bu doğrultuda gayet ciddi biçimde salt makaleler değil, aynı zamanda çok kitaplar da yazıldı; hatta yurtdışında yayınlanan Hindistan ile ilgili dergimiz bile uzun zaman bu yanlış teoriyi savundu. Yani sorun, hiç de tınak işareti içinde bir sorun değildir. Dekolonizasyon teorisini savunan yoldaşların şunu söylemelerini görmeyi yeğledim: Bu bir hataydı; artık bunu savunmuyoruz. *Palme Dutte* yoldaş gerçekten son makalesinde eski görüşünü kısmen düzeltmiştir, bunu kabul ediyorum. Ve ben elbette hiçbir zaman, yoldaşlarımızın dekolonizasyondan emperyalistlerin veya onların yordakçılarının sözettikleri anlamda sözetmiş değilim. Doğal olarak onlar emperyalizmle elbette mücadele etmek istemekte; emperyalizmi hoşgöstermek istememektedirler. Ne var ki bu, bu teorisinin nesnel olarak doğru olmadığını mazereti olamaz.

Bu teoriyi burada Kongrede örneğin *Bennet* yoldaş tarafından dile getirildiği biçimiyle ele alalım. O şöyle diyordu:

"Söz konusu olan sömürgeleştirme veya dekolonizasyon değildir. Söz konusu olan *İngiltere'nin denetiminde sanayileşmedir.*"

O, "emperyalist sömürge politikasının yeni bir evresi" ve "emperyalist güçlerin sömürgelerin sanayileştirilmesine katılımı" üzerine de konuşmuştur. *Rothstein* yoldaş da, diğer şeylerin yanında, emperyalizmin "sömürge ülkeleri *üretim araçlarının üretilmesi* alanlarına dönüştürme ve böylece bu sanayileşme sürecini gerçekleştirme" eğiliminden, "bunun bu sömürgeleri emperyalist anavatanların gereksinimlerine uyarlama değil, bilakis tam tersine —en klasik ve en berrak tarzda İngiltere örneğinde gördüğümüz gibi (!)— herşeyden önce ciddi *rakiplere* dönüştürme..." eğiliminden sözetmiştir.

Aslında bu bütünüyle, daha önce *Palme Dutte* yoldaş, *Roy* yoldaş ve *Rathbone* yoldaşın son kitaplarında savundukları o aynı teori-dir. *Marks'ın görüşü, dekolonizasyon teorisi ile uyum içinde midir?*

Ne Marks'ın ne de Lenin'in emperyalist sömürge politikasının sömürgelerin sanayileştirilmesini teşvik ettiğini asla iddia etmedikleri kuşkulu olabilir mi? Hayır. Onların iddia ettikleri tümüyle başka bir şeydir.

Temel soru şudur: Emperyalist sömürge siyasetinin ana eğiliminin, onun özünün, bağımsız ekonomik gelişmeyi, herşeyden önce sömürgelerin sanayileştirilmesini frenlemesi olduğu doğru mudur? Yoksa bu yoldaşların söylediği, emperyalist sömürge politikasının sömürgelerin sanayileştirilmesini teşvik ettiği mi doğrudur? İşte tezlerin çizgisini belirleyen soru budur. Ya tezler taslağında verilen cevap doğrudur, o zaman esas çizgi de doğrudur; ya da bu yanlıştır ve o zaman tezleri reddetmelisiniz. Bu soruyu siz karara bağlamalısınız yoldaşlar. Son dönemde yayınlarımızda bazen dikkatler tek yanlı olarak emperyalist sömürge tekelinin salt *bir* işlevine, yani sömürgelerin sömürülmesi fonksiyonuna yöneltildi. Emperyalist sömürge tekelinin bununla bağıntılı diğer fonksiyonu, yani onun kendi varlık koşullarını koruma ve geliştirme fonksiyonu daha az dikkate alındı. Bu, taslakta belirtildiği üzere, onun köleleştirme fonksiyonudur. Şimdi dikkati bu yöne yöneltmenin zamanı olduğunu —bu yararlıdır— görüyoruz. Marks, "Kapital"de şu genel gelişme yarasım saptar:

"Büyük-sanayi ülkelerinde işçilerin sürekli 'fuzuli kılınışı', dışarıya göçü ve yabancı ülkelerin sömürgeleştirilmesini bir sera gibi teşvik eder, bu ülkeler anavatanın hammaddesi için bitki tarlalarına, örneğin Avustralya gibi, bir yün tarlasına dönüşür. Makine işletmesinin ana merkezlerine uygun olarak, yerkürenin bir bölümünü tercihan tarımsal üretim alanına, diğerini tercihan sinai üretim alanına dönüştüren yeni bir uluslararası işbölümü yaratılır." ("Kapital", popüler baskı, s. 395)

Şimdi *Bennet* yoldaş şunu söylemektedir: Bu 19. yüzyılın sömürge siyasetidir, oysa tezlerde 20. yüzyılın sömürge politikası anlatılmalıdır. Sorunun böyle konması aslında elbette haklıdır.

Mali sermaye çağı, emperyalizm çağı, kural olarak kapitalizmin genel yasalarını ortadan kaldırmaz; bilakis bu yasaları şu ya da bu anlamda değiştirebilir. Marks tarafından ortaya konulan bu yasanın şimdi değişip değişmediğine veya nasıl değiştiğine —herşeyden önce ser-

maye ihracı vasıtasıyla— bakalım. Ki sözkonusu yoldaşlar tezler taslağına eleştirilerini özellikle bunun üzerine inşa etmişlerdir (hatta benim emperyalizmin bu önemli yönünü tamamen unuttuğumu iddia etmektedirler). Hayır, bu unutulmadı.

Sermaye İhracının Rolü

Hilferding'e onun Marks'ın yasasında olası bir değişiklik hakkında ne tespit ettiği gözüyle yeniden baktım. Bildiğimiz gibi *Lenin*, *Hilferding*'in "Mali Sermaye"sinin bu bölümlerine hiçbir itiraz getirmemiştir. Eğer bu noktada *Hilferding* ile hemfikir olmasaydı, *Lenin*'in bu konuyu bizim dikkatimizi çekeceğini varsaymak için her türlü neden vardır. *Hilferding*'de bulduklarımız, hiçbir şekilde Marks'ın bu yasasının, sermaye ihracının sömürgelelerin sanayileşmesini teşvik ettiği anlamında değişmesi anlamına gelmemektedir. Tersine, o, sömürgelelerde ihraç edilen sermayenin aktığı diğer alanları göstermektedir.

"Özellikle modern nakliyat sisteminin, demiryolları ve vapur bağlantılarının yaratılması, muazzam miktarda sermaye emmektedir."

Devam:

"Toprak bir de verimliyse, yerli sanayi hammaddeleri, öreğin pamuğu, eski alım kaynaklarından çok daha ucuza teslim edebilir" — "Metal işleyen sanayiye hammadde ikmali ise daha da önemlidir. Metal işleyen sanayiinin hızla gelişmesi, bütün teknik ilerlemelere rağmen, metal fiyatlarını artırma eğilimine sahiptir, kapitalist tekelleşme ise bunu daha da teşvik eder. Kendi ekonomik alanında bu hammaddeleri tedarik etme kaynaklarına sahip olmak daha da önemli hale gelir."

Demek ki ağırlık merkezi, hammadde üretiminde ve hammadde kaynaklarının fethedilmesi ve tekelleştirilmesinde bulunmaktadır. Devamla *Hilferding* şöyle yazar:

"Sermaye ihracı esas olarak birincisi geri kalmış ülkede nakliyat sistemini kurmaya, ikincisi tüketim maddeleri sanayilerini geliştirmeye hizmet ettiği sürece, bu ülkenin kapitalist gelişmesini teşvik etti. Gerçi bu yöntem de ilgili ülke için dezavantajlara sahipti. Kârın en büyük bölümü yurtdışına akıyor, buralarda kısmen gelir olarak dağıtılıyor, yani borçlu ülke sanayilerini çalıştırmadan, ya da biriktiriliyordu." (Burada

söz konusu olan yalnızca sömürgeler değildir.) "Elbette bu sermaye birikiminin ille de kârın elde edildiği ülkede gerçekleştirilmesine gerek yoktu, ama bu kapitalist "gaybubet" (Absentismus) yoluyla bu ülkede sermaye birikimi, yani kapitalizmin daha da gelişmesi olağanüstü yavaşladı."

Marks'ın yasasının mali sermaye altında sermaye ihracı yoluyla Hilferding'e göre hangi yönde değiştiğini görüyorsunuz. Hilferding'den böylesi uzun alıntılar yapmamı başışlayınız; adam alçağın biri, ama bu noktada önceleri, —Lenin'in de kabul ettiği gibi— sorunu doğru koymuştu. Daha sonra Hilferding büyük ülkelerde daha kolay, buna karşılık küçük ülkelerde daha zor gerçekleşen ihraç edilen sermayenin asimilasyonundan söz etmekte; sonra şöyle yazmaktadır:

"Sermaye ihracının karakteri değişince, büyük ekonomik bölgelerin kapitalist sınıfları yabancı ülkelerde tüketim maddesi sanayileri kurmaya çalışmak yerine, bilakis gittikçe daha güçlü gelişen kendi üretim araçları sanayileri için hammadde sağlamayı amaçlamaya başlayınca, bu özgürleşme büsbütün olanaksız hale geldi. Böylece Pireneler yarımadası devletlerinin madenleri ve maden ocakları, şimdi artık ödünç sermaye olarak ihraç edilmeyip, bilakis doğrudan bu madenlere yatırılan yabancı sermayenin hükmü altına girdi, aynı şekilde —daha büyük bir direnişle karşılaşarak— İskandinavya, özellikle İsveç'in yeraltı zenginlikleri de. Bu ülkeler, belki modern sanayiinin en önemlilerinin, kendilerine ait bir demir sanayiinin kurulmasına geçebilecekleri bir zamanda, İngiliz, Alman ve Fransız sanayilerinin yararına hammaddeden mahrum bırakıldılar. Böylece bu ülkelerin kapitalist gelişmesi, ama aynı zamanda siyasi ve mali gelişmesi de ilk adımlarında durakladı kaldı. Ekonomik olarak yabancı sermayenin haraca bağlandığı bu ülkeler, siyasi olarak da, büyüklerin korunmasına muhtaç ikinci derecede devletler haline geldiler."

İşte İsveç, İspanya vs. gibi ülkelerde bile bu tespit edilebilir. Bu benzetmeyi sömürgeler için alırsanız, buralarda sermaye ihracı, iç kapitalist bir gelişmenin yavaşlatılması, zorlaştırılması anlamında daha da etkili olmaktadır. Bu özellikle Hindistan'da mutlak olarak açıktır. Güçlerini bütünüyle özgürlük içinde geliştirebilse Hindistan kapitalizminin sahip olacağı koskoca doğal kaynakları düşününüz. Şunu söylemek çok basittir: Sermaye ihracı, sanayileştirmeyi teşvik etme anlamı-

na gelir. Hayır, sorun bu kadar basit değildir. Örneğin, ödünç sermaye İngiltere'den Avusturalya'ya veya Kanada'ya ya da Amerika'dan Almanya'ya ihraç edilmektedir. Bu sanayileşmeyi teşvik edebilir ve gerçekten de etmektedir. Sanayileşme kısmen de, İngiltere'den Güney Afrika'ya oradaki İngiliz acentasının güçlendirilmesi, oradaki burjuvazinin kullanması amacıyla sermayenin ödünç sermaye olarak ihraç edilmesiyle de teşvik edilebilir. Ama ödünç sermaye, örneğin Amerikan sermayesi çeşitli Güney Amerika ülkelerinin devlet tahvillerine yatırıldığında, kapitalist yayılcılığın bir aracı, bir silahı da olabilir. Orada kural olarak, hükümet mali güçlükler içine düşüp devlet borçlarını düzenli olarak ödeyemediğinde, Amerikan kapitalistlerinin temsilcilerinin gelip, devlet maliyesinin denetimini talep ettiğini, kendisinin mali komiserini denetimi olarak göreve getirdiğini vs. görüyoruz. Bu, emperyalizmin şu anda bağımsız bir ülkede kendi sömürge tekeli kurduğu yollardan biridir.

Sermaye salt ödünç sermaye olarak değil, aynı zamanda, herşeyden önce emperyalist yayılcılığın çeşitli yeni alanlarında hammadde kaynaklarının ve ekonomik kumanda mevkilerinin kazanılması için üretim aracı olarak da ihraç edilmektedir. Sermaye örneğin bu biçimde Latin Amerika ülkelerine gittiğinde, —orada İngiliz ve Amerikan emperyalizmi birbiri ile büyük rekabet içindedir, orada önce ekonomik kumanda mevkilerini ele geçirmektedirler— doğal olarak oralarda bu sermaye ithalatı belirli bir üretim gelişmesini beraberinde getirmek zorundadır, örneğin maden ocakları açılmak ve çalıştırılmak zorundadır, ama burada esas olarak sözkonusu olan şey, bu ülkelerin sanayileştirilmesi değil, hammadde kaynaklarının emperyalizm tarafından ele geçirilmesidir. Londra'dan Hindistan hükümetine bir devlet tahvili ise yine bambaşka birşeydir. Bu, Hindistan halkından haraç sızdırma anlamına gelir. Sayısal verilerden açıkça görüldüğü gibi, orada İngiliz sermaye ihracı, büyük oranda üretici olmayan amaçlara hizmet etmektedir; hatta plantasyonlar, maden ocakları için kullanılması durumunda bile, bu, Hindistan'ın sanayileşmesini teşvik etme anlamına gelmez.

Yakın Bir Benzerlik

Bu bağtımda başka bir benzerliği daha hatırlayınız. SBKP içinde *Stalin* ile *Sokolnikov* yoldaşlar arasındaki Sovyetler Birliği'nin "Da-

wesleştirilmesi" üzerine tartışmayı hatırlarsınız. Burada da emperyalist ülkelerden sermaye ihracı sözkonusuydu. Evet şimdi artık gerçekten Sovyetler Birliği'ne neredeyse hiç sermaye ihracı olmamaktadır, ama Sovyetler Birliği, eğer Rus proletaryası ülkenin sanayileştirilmesine değil de sömürgeleştirilmesine salt birazcık izin verseydi, hiç kuşkusuz yurtdışından kolayca sermaye alabilirdi. *Stalin* yoldaş, o zamanlar *Skolnikov* yoldaşa karşı diğerlerinin yanında şunları yazmaktaydı:

"Ülkemizi, bir tarım ülkesinden, kendi gücüne dayanarak gerekli üretim donatımını üretecek durumdaki bir sanayi ülkesine dönüştürmek — budur genel çizgimizin özü, temeli. Meseleyi öyle organize etmeliyiz ki, idarecilerin düşüncesi ve çabası tam da bu tarafa yönelsin, ülkemizin üretim donatımları ithal eden bir ülkeden, üretim donatımları üreten bir ülkeye dönüşmesine yönelsin. Çünkü ülkemizin iktisadi bağımsızlığının esas garantisi burada yatmaktadır. Çünkü, ülkemizin kapitalist ülkelerin bir uzantısı haline gelmeyeceğinin garantisi burada yatmaktadır. *Sokolnikov* bu basit ve akla yatkın şeyi kavramak istemiyor. *Dawes* planının asli failleri bizi, sözgelimi, pamuklu üretimiyle sınırlamak istiyorlar, ama bu bizim için çok azdır, çünkü biz sadece pamuklu değil, bilakis pamuklu üretimi için gerekli makineleri de üretmek istiyoruz. Sözgelimi, otomobil üretimiyle yetinmemizi istiyorlar, ama bu bizim için çok azdır, çünkü biz sadece otomobil değil, bilakis otomobil üreten makineleri de üretmek istiyoruz. Sözgelimi, bizi ayakkabı üretimiyle sınırlamak istiyorlar, fakat bu bizim için çok azdır, çünkü biz sadece ayakkabı değil, bilakis ayakkabı üreten makineleri de üretmek istiyoruz, vs. vb."

Bunun sorunu çok açık bir şekilde aydınlattığını sanıyorum. Hindistan da yalnızca çizme üretmek istemiyor ama buna İngiliz emperyalizmi izin vermek istemiyor. Kapitalist İngiltere makineleri kendisi üretmek istiyor, Hindistan'ı ise tarımsal bir uzantı olarak tutmak ve sömürmek istiyor.

Fakat bazı yarı-sömürgelerde ve emperyalizmin daha esas olarak ekonomik fetihlerle kendi tekeliğini inşa etmekte olduğu bağımsız ülkelerde (örneğin Arjantin ve Brezilya'da) özellikle de iki veya daha fazla emperyalist grubun birbirine karşı kozlarını paylaştıkları yerlerde, emperyalist sömürge siyasetinin temel eğilimi pek belirgin olarak ortaya çıkmaz.

Taslakta emperyalist sömürge politikasının genel çizgisinden belirli sapmalar üzerine konuştum. Bu burada, sanki ben sermaye ihracı emperyalist siyasette bir istisnadır demişim şeklinde yorumlandı. Hayır, sermaye ihracı bir istisna değildir, ama geçici olarak bir emperyalist ülkede boş (kullanılmayan-frei) sermayelerde öylesine olağanüstü bir fazlalık bulunabilir, veya metropollerin makine sanayileri kendi ihraç pazarlarının daralmasını bazen öylesine hassas duyumsarlar ki, bundan belirli sömürgelerde ilgili metropollerin sanayileştirmeye düşman genel çizgisinden belli bir geçici sapma doğabilir. Bir emperyalist ülkenin hükümeti her zaman ihraç sermayesinin akış yönünü düzenleyecek durumda değildir, aslında o hiçbir zaman bu yönü bütünüyle özgürce belirleyecek durumda değildir; bu özellikle yüksek konjunktür zamanlarında, şu ya da bu sömürge geçici olarak sanayileşmenin teşvikine bile götürebilir. Fakat kural bu değildir; emperyalist sömürge siyasetinin esas eğilimi, özü başkadır. Ama ilgili emperyalist anavatandan değil de, bilakis onunla rekabet eden başka emperyalist ülkelerden makine ihracatı, bir sömürgecinin sınai gelişmesi için çok daha büyük bir öneme sahip olabilir.

Lominadze Yoldaş, Özsel Olanı Özsel Olmayandan Ayırmayı Kavramamıştır

Lominadze yoldaş, bu sorunda bile ne yazık ki doğru olmayan yola saptı. Konuşmasında Prometheus gibi dekolonizasyon teorisinin zincirlerine karşı mücadele etti, ama tekrar tekrar dize geldi. Şöyle dedi:

"Kuusinén yoldaşın tezlerinde doğru olmayan nedir? Doğru olmayan, sömürge ülkelerin sözümona gittikçe daha fazla kapitalizmin bir tarımsal uzantısına dönüştükleridir. Sömürgelerdeki ekonominin içkin yasası, gelişme eğilimi, onların gittikçe ilerleyen bir şekilde bir tarımsal uzantıya dönüşmesi değil, bilakis onların bir tarımsal uzantıdan, üretim sermayesinin işlediği bir alana üretimin ağırlık merkezinin anavatanlardan oralara kaydırıldığı bir bölgeye dönüşmesidir."

Stalin yoldaş, gördüğümüz gibi, emperyalistlerin Sovyetler Birliği'ni bile tarımsal bir uzantıya dönüştürmek istediklerinden söz etmişti. Tezler taslağında emperyalist sömürge siyasetin esas eğilimi olarak

belirtilen şey, *Lominadze* yoldaşa göre tamamen yanlıştır. O Lenin'den, emperyalizmin sömürgelerde sınai gelişme için bir *zemin* yarattığı alıntısını almaktadır. Elbette, bir zemin yaratmaktadır, bu, tezler taslağında da iddia edilmektedir; fakat bu hiç de onların ilgili metro-pollerin tarımsal uzantısından sanayi ülkelerine dönüşümü anlamına gelmez.

Lominadze yoldaş, herşeyden önce, *Lenin*'deki bilinen pasaja, onun liberal *Hobson*'dan alıntı yaptığı, onun (*Hobson*'un) doğuda ve genel olarak sömürgelerde (*Asya*'da, *Afrika*'da vs.) kapitalizmin gelişmeye devam etmesinden doğabilecek olan Avrupa için bir gelecek perspektifini anlattığı yere dayanmaktadır. *Lenin*, *Hobson*'un bu ifadesini onaylayarak alıntılanmaktadır, ve *Lominadze* yoldaş bunu, *Lenin*'in, emperyalizmin sömürge ülkeleri kendi ekomisinin bir uzantısına dönüştürdüğünü değil, bilakis onları sanayileştirdiğini kabul ettiğine dair bir delil olarak almaktadır. Fakat *Lominadze* yoldaş bir talih-sizliğe uğramıştır; *Hobson*'un bu alıntısında bile, emperyalist ülkeler için bu durumda bile, belirli bir sınai rolün, "tam mamul metallerin üretimi ile uğraşan sanayi" rolünün varlığını sürdüreceğini belirtmektedir. Bununla *Hobson* tarafmdan anlatılan emperyalist ülkelerin gelecek perspektifi, aslına bakılırsa, daha *Marks* tarafından tesbit edilen, dünyanın, tercihan tarımsal üretim, hammadde üretimi, ve yarı-mamul ürünler ile uğraşan ülkeler, ve tercihan mamul üretim (fabrikasyon) ile uğraşan diğer ileri ülkeler olarak bölünmesi aynen kalmaktadır. Diğer taraftan *Lominadze* şunu söylemektedir:

"*Lenin*, sömürgelerdeki sınai gelişme ne kadar büyük olursa, yerli sanayi ile emperyalistler arasındaki mücadelenin o kadar güçlü olacağını iddia etmektedir."

Çok doğru. *Lenin* yoldaş tamamen haklıdır. Fakat bu hiç de sömürgelerin emperyalizm tarafmdan sanayileştirilmesi tezinin lehine değildir. *Lominadze* yoldaşın tam da kesinlikle sanayileştirme teorisine karşı yönelen *Roy* yoldaşın II. Dünya Kongresi'ndeki tezlerinden bu noktayı doğru kabul etmesi çok tutarsızdır. Bu noktada çok açık bir şekilde şu söylenmiştir:

"Doğu halklarına zorla dayatılan yabancı emperyalizm, kuşkusuz onların toplumsal ve ekonomik gelişmesini frenlemiş ve onların Avrupa ve Amerika'nın ulaştığı gelişme seviyesine ulaşma olanağını ellerinden almıştır. *Sömürgelerde sınai gelişmeyi durdurmaya çalışan* emperyalist siyaset sayesinde, yerli proletarya ilk olarak ancak kısa süre önce varolmaya başlamıştır."

Emperyalist sömürge rejiminin özü budur. Bu tezler *Lenin* tarafından okunmuştur. Eğer *Lenin* doğru görmeseydi, tezlerde bu yerin kalacağını zannediyor musunuz? Hayır, *Lenin*, tezleri, bugünlerde bazı yoldaşların yaptıklarından daha dikkatli okumuştur.

Hindistan'ın Sınai Gelişmesi Onun İngiliz Emperyalizmi İle Çelişkinini Derinleştirmektedir

Bir sömürge daha ticaret sermayesi geliştiği sürece, boyundurukçu emperyalizme karşı iç karşıt güçler henüz çok zayıftır. Ülkenin iktisaden bağımsızlaşma eğilimi, ancak yerli bir sanayi geliştiği yerde daha büyük güç kazanır. Bağımsızlaşma eğilimi, ülkenin sınai gelişmesi ile paralel olarak büyür. Fakat bu ülkelerde bu sınai gelişme büyük zorluklarla gerçekleşmektedir, çünkü emperyalist sömürge tekelinin baskısı sanayileşme eğilimine direniş göstermektedir. Hindistan gibi böylesine büyük sömürge ülkelerde sınai gelişme ağır, çok ağır, büyük bir yavaşlıkla da olsa, *buna rağmen* ilerlemektedir.

İngiliz emperyalizminin bu gelişmeyi engelleyecek durumda olduğunu iddia etmiyorum. Hayır. Tersine, tam da bu gelişmenin herşeye rağmen sürmesi olgusundan, *emperyalist İngiltere ile Hindistan arasındaki devrimci çelişkinin derinleşmesi* sonucunu çıkarıyorum. Sorun tezler taslağında böyle konulmuştur. Buna karşılık "emperyalizmin denetimi altında sömürgelerin sanayileştirilmesi" (Bennet ve diğer yoldaşların ifadesi) imkansızdır. Bu "Burjuvazinin denetimi altında işçi hareketinin bağımsızlaşması" demeye benzer. Bunlar bağdaştırılamaz iki kavramdır. Sömürgelerde herşeyden önce ağır sanayi, metal sanayiinin gelişmesi emperyalist tekel tarafından frenlenmektedir. İngiliz emperyalizminin Hindistan'ın sanayileşmesini nasıl frenlediğini veya teşvik ettiğini, resmi hükümet raporları temelinde, çok somut olarak görmek amacıyla, bazı yoldaşlardan bana, dünya savaşın-

dan sonra Hindistan ile ilgili olarak çıkarılan herhangi bir öneme sahip bütün yasal önlemlerin bir listesini çıkarmalarını rica ettim. Bu liste şunları içermektedir:

A—Hindistan'ın sınai gelişmesi lehine önlemler

1— Hint tekstil fabrikalarının pamuk tüketimi üstündeki yüzde üçlük vasıtalı vergisi kaldırıldı (tekstil işçilerinin bir grevinin sonucu olarak).

2— Düşük kaliteli tekstil malları üzerindeki gümrükler yüzde 11'den yüzde 16'ya yükseltildi. (İngiltere Hindistan'a düşük kaliteli tekstil malları ihraç etmemektedir; ve bu önlem hızla büyüyen Japonya'dan ithalata karşı yönelmiştir.)

B— Ülkenin sınai gelişmesini engellemeye ilişkin önlemler

1— 1920 yılında: Imperial Bank ile ilgili yasa. Buna göre bankanın sanayi işletmelerine kredi vermesi yasaklanır.

2— 1922 yılında: 1500 milyon Rupilik bir sermaye giderli demiryolu inşa planları. Hint burjuvazisi siparişlerin Hint metalurjisine verilmesini talep eder. İngiliz teklifi yüzde 50'ye yakın daha ucuz olduğundan dolayı, siparişler bir İngiliz konsesine verildi.

3— 1923 yılında: 3132 vagon siparişi İngiltere'ye verildi.

4—1926/27 yıllarında: a) 1919 yılında yüze 12 olarak tesbit edilen deriler, postlar üzerindeki ihracat gümrükleri (bir deri sanayii kurmak için), şimdi yüzde 3'e düşürüldü (böylece hammadde ihraç edilecek).

b) Bütün sanayi için karşı olmasına ve 1,4'lük bir kur talep etmesine rağmen rupi kuru 1,6'ya çıkarıldı.

c) Hint burjuvazisi tarafından talep edilen demir-çelik gümrüklerinin yükseltilmesi yerine İngiliz demir-çelik malları için imtiyazlı gümrükler tesbit edildi.

d) Hint burjuvazisi tarafından talep edilen kömür gümrükleri, Güney Afrika kömür ocaklarını korumak ve teşvik etmek amacıyla reddedildi (Güney Afrika Hindistan'a ithalat yapmaktadır).

e) Sermaye, Hindistan'dan Brezilya'ya ihraç edilmekte ve maliye bakanı bunun lehinde tavrı koymaktadır.

f) İngiltere'ye başka siparişler verildi.

g) Otomobil ve lastik gümrükleri indirildi.

h) Kraliyet Tarım Komisyonu, görevini, Hint sermayelerini (ve harekete geçirildikten sonra hazineleri) tarıma kaydırma doğrultusunda yerine getirmektedir.

İşte burada, bunlar vasıtasıyla Hindistan'ın sanayileşmesinin teşvik edildiği iki oldukça az önemli önlem görülmektedir; diğerlerinin tümü doğrudan sanayileşme sürecinin frenlenmesine yönelmiş önlemlerdir. Raporumda İngiliz hükümetinin savaş sırasında ve savaştan sonraki ilk yıllarda hangi geçici koşullar yüzünden ilgili tavizler vermek zorunda kaldığını zaten açıklamıştım.

Losovski yoldaş, bizim tezler taslağında sömürgelerden emperyalizmin "tarımsal cephe gerisi" olarak sözetmemize karşı çıkmış, bunun yerine "hammadde cephe gerisi" ifadesini önermişti. Ben burada özsel bir fark görmüyorum. Biz "tarımsal" kavramı ile elbette sadece tarımı kastetmiyoruz, aynı zamanda onu Marks'ın da kullandığı gibi, ilkel üretimi de kapsayacak bir şekilde, daha geniş anlamda kullanıyoruz.

Dekolonizasyon Teorisi Neden Kesinlikle Reddedilmelidir?

Kongremizde belki dekolonizasyon sorunu hakkında çok fazla konuştuk. Fakat bu sorundaki bir hata, ufak-tefek birşey değildir. Tezlerimizde yoldaşlarımız tarafından savunulan bu hatalı teori üzerine hiçbir sözcük bulunmadığını birkez daha vurgularım. Burada yalnızca emperyalistlerin ve onların yordakçılarının, emperyalist sömürge rejiminin savuncarlığını yapmak amacıyla yaygınlaştırılan dekolonizasyon yalanlarından söz edilmektedir. Bu elbette apayrı birşeydir ve bunları gerçek isimleri ile adlandırmak ve teşhir etmek için tüm nedenlere sahibiz.

Avusturyalı sosyal-emperyalist Renner'in son makalesini okuyunuz. O, tehlikeli bir düşman, dünya emperyalizminin en iğrenç yarıdakçılarında biridir. Onun makalesinden alıntı yapmayacağım, onu ibretlik bir örnek olarak kendiniz okuyabilirsiniz. Alçağın yazdığı *herşey* yanlış değil. Ne var ki o bütün dünyanın kapitalistleştirilmesi perspektifini koymaktadır; bütün dünya sanayileştirilecek ve sosyalist dünya devrimi proletarya hatta sömürgelerde bile çoğunluk haline gelineceye kadar ertelenecek vs. O, emperyalist perspektifi bütün sömürge dünyası için de açmaktadır. Bu elbette mutlaka yanlıştır. Bu, en keskin bir şekilde karşısında mücadele etmek zorunda olduğumuz, yanlışlığını bütün işçilere açıklamamız zorunlu olan sosyal-demokrat görüştür. Ama bu insanların ileri sürdüğü bütün olgular yanlış değildir. Onlar yalnızca özsel olanın yerine özsel olmayanı geçirerek bununla gerçekliği alt-üst emekte, emperyalizmin "ilerici" rolünü şirin göstermektedirler. Bununla, sanki sömürge dünyası bizzat emperyalizm tarafından barışçıl tarzda sömürgeleikten kurtarılacak ve sanayileştirilecekmiş gibi bir dış görünüşü uyandırmaktadırlar. Yoldaşlar, bu emperyalist görünüşü, bu emperyalist yalanı teşhir etmek, esas görevlerimizden biridir. *Bennet, Rothstein ve Heller* yoldaşların esas hatası, onların bu görevi doğru kavramamasıdır. Bu büyük bir hata, sağ bir hatadır. Bu düzeltilmelidir. Bennet yoldaşın son açıklamasındaki gibi davranılamaz, o bunda şöyle demektedir: Ben sadece *Marks*'ın söylediğinin aynısını söyledim. Hayır emperyalizmin sömürgeleri sanayileştirdiği ve bu yolla sömürgeleikten kurtardığı teorisi yanlış bir teori ve açıkça söylenmelidir. Bu sorunda birçok İngiliz yoldaş (belki Bennet yoldaşın yardımıyla) yanlış yola girdiler. Oysa, kendileri tarafından şimdi savunulan görüşün yanlış olduğu konusunda ikna olduktan sonra, bu İngiliz yoldaşların bunu açık olarak da kabul edebileceklerinden eminim.

Tezlerin ikinci bölümünde, bu konuyu daha berrak kılan böylesi eklerin yararlı olduğu şeklindeki görüşümü birkez daha yinelerim. Hatta İngiliz yoldaşların önerilerindeki bazı şeyler kabul edilebilir, fakat bu arada, şimdi taslağın ikinci bölümünde dile getirilen *çizginin değiştirilmemesine* dikkat edilmelidir.

3— SÖMÜRGELEERDE ULUSAL BURJUVAZİNİN ROLÜ ÜZERİNE

Dekolonizasyon Sorunundaki Görüş Ayrılığı Siyasi Sonuçlara da Götürür

Dekolonizasyon (sanayileştirme) teorisinin bakış açısından çı-
kıldığında, ulusal burjuvaziye karşı tavrın tezler taslağında anlatıldı-
ğında çok değişik görünmesi gayet mantıktır. Bennet yoldaşın çiz-
diği resim oldukça mantıktır: Emperyalizm sömürgelerde ilerici bir
rol oynamaktadır, çünkü o sanayileşmeyi teşvik eder; sömürge ülkele-
rin, örneğin Hindistan'ın ulusal burjuvazisi, eğer kendisi sanayileşme-
nin taşıyıcılarından biri olduğu ölçüde, emperyalistlerle aynı kampa
aittir; onunla İngiliz emperyalizmi arasında belirli çelişkilerin çıktığı
yerde sözkonusu olan, sadece ganimetin bölüşümüdür (eskiden çok
kez ticaret sermayesi ile İngiliz emperyalizmi arasında sözkonusu ol-
duğu gibi); ama ulusal-burjuvavi emperyalizme karşı muhalif bir
konum aldığı sürece ve ölçüde, o emperyalizmin ilerici rolüne karşı
mücadele eder ve dolayısıyla gerici bir rol oynar. Oysa bu muhalefet,
Bennet yoldaşın görüşüne göre, kalıcı bir uzlaşmayla kolayca tasfiye
edilecektir. "Bu muhalif burjuvazi ile İngiliz emperyalizmi arasında
belki şimdi henüz varolmayan iyi bir uyuşma/anlaşma için birçok ola-
naklar vardır", demektedir o.

Fakat eğer sorun, "Büyük Britanya, Hindistan'ın sanayileşmesini
engellemek için herşeyi yapmaktadır ve yapmaya da devam edecektir"
(ki bu Bennet yoldaşın görüşüne göre kesin olarak yanlıştır) şeklinde
koyulursa, böylece —demektedir o— "bu koşullar altında keskin sınıf
mücadelelerinin gelişmesinin hiçbir olasılığı, proleterleşme için hiçbir
temel yoktur, ve proleter kitleler yerine yoksullaştırılmış kitleler ola-
caktır."

Emperyalizmin gerçekten sömürgelerin sanayileşmesini durdur-
duğu onun üretim güçlerinin gelişmesini bütünüyle engellediği gerçe-
ğinden yola çıkarsak, çok değişik bir resim görürüz. Bu koşullar altın-
da sömürgelerdeki burjuvazinin sınıf çıkarı bile ülkenin sanayileştiril-
mesini talep eder —belirli özel çıkarlardan ve grup çıkarlarından fark-
lı olarak sınıf çıkarı sözcüğünün altını çiziyorum— ve ulusal burjuva-

zi bu konuda kendi sınıf çıkarını savunduğu ölçüde, ülkenin ekonomik bağımsızlığından, emperyalist boyunduruktan kurtuluşundan yana olduğu sürece, emperyalizm özünde gerici bir rol oynarken, o belli bir ilerici rol oynar.

Hindistan'ın veya benzer sömürgecinin ekonomik *bağımsızlaşması*, yalnızca burjuvazinin değil, aynı zamanda proletarya ve köylülüğün de çıkarıdır, ulusal çıkarlar doğrultusundadır. Burjuvazi, emperyalizm karşısında bu çıkarını ileri sürdüğünden *dolayı* mahkûm edilemez. O bu çıkarı radikal, kararlı, tutarlı bir şekilde savunmadığından dolayı, emperyalizme teslim olduğundan ve ulusal mücadeleye ihanet ettiğinden dolayı mahkûm edilmelidir. Tezlerde çoğu kez yinelenerek dile getirilen sömürge ülkeler burjuvazisinin emperyalist burjuvaziye *teslim olduğu* düşüncesi; Hindistan, Mısır vs. sömürge ülkelerin bütün ulusal burjuvazisinin yalnızca anti-ulusal bir komprador tavrı takındığı görüşünde olan yoldaşlar için anlaşılmalıdır.

Elbette ulusal burjuvazinin sınıf çıkarları ile emperyalizmin sınıf çıkarları arasında nesnel, hatta derin bir çelişkinin var olduğu, bu burjuvazini özgül olarak önemsiz olmayan kendine özgü bir esas siyasi yönelime sahip olduğu olgusu, henüz —ve bunun altı tezlerde çizilmemiştir— onun tutarlı ve bağımsız tarzda kendi nesnel sınıfsal çıkarlarını savunacak durumda olduğu anlamına hiçte gelmez. Sömürge ülkelerin ulusal burjuvazisi bunu yapacak durumda değildir. Tam da bu nedenden ötürü o *ulusal-reformisttir*. Bu hiçbir şekilde onun emperyalizm ile belli anlaşmalarını dıştılamaz. Tersine, ulusal burjuvazi böylesi anlaşmaları *arar*. Böylesi anlaşmaları herşeyden önce devrimci proleter harekete karşı ve tarım devrimine karşı mücadele sorunlarında *arar*. O ekonomik uzlaşmaları da *arar*. Lenin yoldaş, birinci tür uzlaşmalara II. Kongre'deki konuşmasında özellikle işaret etmiştir ve bunun altı bizim tezler taslağımızda da çizilmiştir.

Buna karşılık Bennet yoldaşın tasarımında aslında sömürgelerin ulusal bağımsızlaşma çıkarı ile emperyalizm arasındaki çelişkinin tüm temeli ve bununla birlikte ulusal burjuvazinin sınıfsal çıkarı ile emperyalist sömürge rejimi arasında herhangi bir siyasi öneme sahip herhangi bir çelişki de yok olmaktadır. Onda herşey çok basittir: Yalnızca iki

kamp vardır; karşı-devrimci ve devrimci kamp, ve bu kampların ikisi içinde de herşey çok açık ve homojendir, siyasi önemi olan farklılıklar yoktur. Ama gerçekte ise sorun böyle basit değildir. Çin devrimi örneği Hindistan ile karşılaştırıldığında çok büyük bir evre ilerde olmasına karşın Çin'de bile durum böyle değildir. Doğru anladıysam, Strahov yoldaşın da kabul ettiği gibi, çeşitli küçük-burjuva gruplar tarafından temsil edilen ulusal-reformizm emekçi kitleler arasında epeyce büyük bir etki kazanabilir. Hindistan'da daha da fazla.

Ulusal-devrimci kampta bile herşey homojen değildir. Hindistan'da bu kamp kesinlikle, örneğin Almanya'da devrimci kampın olacağı gibi, veya orada 1918-1919 ve 1923 yıllarında olduğu gibi, aynıdır değildir. Sömürge bir ülkede ulusal evim kampı devrimci hareketin ilk evrelerinde çok fazla heterojen unsurlar içerir. Diğerlerinin yanında bu [kamp—ÇN], daha sonraki bir evrede hatta faşist bir rol bile oynayacak küçük-burjuva unsurları içerebilir. Bu kampı şirin göstermek, bütün bu kampı sonuna kadar devrimci bir birlik olarak göstermek doğru değildir. Yarın belki düşmanımız olacak bazı unsurlar bugün ulusal-devrimcidir. Sorunu dinamiği içinde görmek gerekir.

Hintli Ulusal-Reformistler

Aynı şekilde, ulusal-burjuvazinin kampının ulusal-reformist karakterini doğru kavramak da önemlidir. Bennet yoldaşa göre bütün ulusal burjuvazi salt karşı-devrimcidir. İşte o kadar. Örneğin Hindistan'daki Svaraj partisi sırf bir "burjuva karşı-devrimci parti"dir —aynen böyle söylüyor. Onu daha yakından karakterize etmeye çaba dahi göstermiyor. Buna karşılık sorunu, sanki benim görüşüme göre bu parti "harikulade devrimci bir parti" —kendi sözleri— imiş gibi ortaya koymaktadır. Hayır, yoldaşlar, o devrimci bir parti değildir. *Losovski* yoldaş, tezlerimin hatta Svarajistleri "destekleme" talebini içerdiğini iddia etti, ve sonra desteklemeye karşı uzun bir konuşma yaptı. Hayır, yoldaşlar, tezlerde tersine, Svarajistlerin ulusal-reformistler gibi aslında "*acımasızca teşhir edilmesi*", ama hiçbir şekilde desteklenmemesi gerektiği görevi konmaktadır. Fakat Svaraj partisi olağan karşı-devrimci bir parti —Hindistan'da böyle partiler de vardır— değildir. Bu parti milliyetçi bir propaganda yürütmekte midir? Evet, bunu kabul et-

mek gerekir. Milliyetçi kampanyalar örgütledi mi? Elbette. Onun programı nedir? "Şiddete başvurmadan Hindistan'ın kurtuluşu" — bu son belirleme organik olarak onun programına aittir. Tek sözcükle: Çok laf, az iş, bu partinin yaptığı budur. Burada bu partinin müteveffa önderinin, içlerinde çok iğrenç örneklerin bulunduğu birçok görüşü aktarıldı. Konuşmamda ben de "Forwats"ın, Svaraj partisinin organının bütünüyle karşı-devrimci bir makalesine değindim ve Hindistan Ulusal Kongresi önderliğinin 1922 yılında Bardoli'deki milliyetçi kitle hareketine nasıl ihanet ettiğini anlattım. Bunların hepsi doğru, ama buna rağmen Svarajistler *pek sıradan* karşı-devrimciler değillerdir. Örneğin onlar Bardoli'deki şimdiki boykot eylemini (hükümete vergi ödemeyi reddetme) örgütlediler ve yönettiler. "Times", İngiliz emperyalist burjuvazisinin bu organı, bu eylem hakkında örneğin 8 Temmuz'da şunları yazmaktadır:

"80.000'den fazla toplam nüfusa sahip Bardoli'nin 100'den fazla köyünde yasalara ve resmî makamlara tüm saygı ciddi olarak azalmış ve bütün çevrede hükümete sadık memurlara gıda maddesi temini konusunda Bay V. Patel (o bir Svarajisttir — Kuusinen) ve onun 'generaller'ine bağımlıdırlar. Yarın Bardoli'de barış yapılsa bile, yasal makamlara gereken saygının yeniden gösterilmesini sağlamak yıllar sürecektir."

"200 Satyagraho gönüllüsünün disiplini, haber verildiğine göre, mükemmeldir... Geçen ay komiser Bardoli'yi ziyaret ettiğinde, orda tam bir "Hartal" vardı. Ziyaret ettiği köyün her evi kilitlenmiş ve payandalanmıştı, ve caddeler tamamen ıssızdı. Kişisel olarak yüksek itibara sahip vergi tahsildarı, kısa süre önce oradayken, yolculukları için bir otomobil kiralayabilmek için Satyagraho subayından bir izin belgesi almak zorunda kaldı. Fakat asıl mücadele hasat döneminde başlayacak, çünkü arazileri açık artırmayla satılmak üzere olan insanlar bu toprakları işleyecekler ve hasadı kaldırmaya koyulacaklar. Bunu engellemek için valinin büyük bir polis gücüne gereksinimi olacak."

Hindistan'da doğru dürüst bir komünist partisine sahip olsaydık, bu Bardoli eyleminde de kitle hareketinden yararlanmak için bir olanak bulurduk, şimdi ise ondan hiç yararlanamadık. Elbette Bardoli'deki bu eylem Svarajist burjuvazi tarafından bir laboratuvardaki gibi, başka bir yöreden çok daha fazla "Kulak" unsurlarının bulunduğu ve

hareketin doğrudan Hint köylülüğünün büyük kitlesine yayılması tehlikesinin az olduğu kısıtlı bir bölgede örgütlenmişti. Bu, tam da muhalif, ulusal-reformist burjuvazi için çok tipik bir "laboratuvar gösterisi"dir. Ama bu karşı-devrimci bir eylem değildir. Bu "karşı-devrimci Svarajistler" örneğın, bize sempati duyan Anti-Emperyalist Liga üyesidirler. Bennet yoldaş, Svarajistlerin içinde sağ kanadı değil, merkezi oluşturdukları Ulusal Kongre'nin şimdi Anti-Emperyalist Liga'ya katıldığını iyi bilir. Bennet yoldaş bunu hiç protesto etti mi? Hindistan Ulusal Kongresi'nin şimdiki genel sekreteri, "Cumhuriyetçi Parti"nin önderi, bir ulusal-devrimci, genç *Nehru*'dur. Buna karşın babası *yaşlı Nehru*, tipik bir Svarajist önderdir, o diğer misafirlerle birlikte burada Ekim Devriminin onuncu yıl kutlama kongresine katılmıştı; bu ayrımı, sadece, o şimdi kongremiz delegelerine Svarajistleri salt karşı-devrimci olarak gösteren tam da Bennet yoldaşın katkısıyla buraya davet edildiği için belirtiyorum.

Svarajistler nedir? Onlar Hint ulusal-burjuvazisinin temsilcileridir, tipik ulusal-reformisttirler, tipik burjuva muhalif oportünisttirler, milliyetçi bukalemundurlar. Görüşüme göre Anti-Emperyalist Liga içinde bu kişilerin teşhir edilmesi için keskin bir mücadele yürütmek komünistlerin yükümlülüğüdür. Fakat bizim salt, onlar karşı-devrimcidir, başka birşey değil, diye bağırımızla ne Hindistan'da, ne de Liga içinde onların gerçekten teşhir edilmesi sağlanmaz.

Muhalif Burjuvaziye Karşı Tavır Üzerine Lenin

Hintli Svarajistler, Çarlık Rusya'sındaki Kadetler ile karşılaştırılabilir. *Lenin* yoldaş, o zamanlar (Çarlık sırasında) Kadetleri hemen diğer karşı-devrimcilerle aynılaştırmamıştır. *Lenin* onları o kadar iyi karakterize etmiştir ki, ben de bu sorunu en iyisi onun sözcükleri ile aydınlatabilirim. *Lenin* yoldaş şöyle yazdı:

"Liberal burjuvazimiz karşı-devrim yoiuna girdi... Fakat, burjuva liberallerinin karşı-devrimci oluşundan, onların gerici junkerlerle çatışmalarının veya genel olarak burjuvazinin çeşitli fraksiyonlarının kendi aralarındaki rekabet ve mücadelenin yeni devrimci bir yükseliş için hiçbir önemi olamayacağı sonucunu çıkarmak istemek, ağır bir hata olurdu, bu gerçekten de tersten bir Menşevizm olurdu. Rus devriminin de-

neyimi, aynı zamanda diğer ülkelerin deneyimleri, devrimin gerçek ocağı ile görünürde en az bağıntısı olan en küçük çelişkilerin bile, nesnel koşulların varlığı şartlarında, derin bir siyasi bunalım için neden olarak, ortamın değişmesinin başlangıcı olarak vs. en ciddi öneme sahip olabileceğine çürütülemez bir kanıttır. Zemstvo Kampanyası ve libarallerin 1904 yılındaki dilekçesinin 9.Ocak'ın... habercisi olduklarını unutmayalım."

O zamanki öğrenci hareketine işaretle *Lenin* sonra şöyle devam eder:

"Bu en üst tabakanın radikalleşmesi 'Rusya'da burjuva- demokratik devrimin nesnel görevlerinin çözüme bağlanmadan kalmasını'n doğrudan bir belirtisidir. Biz ise şunu söylüyoruz: Burjuvazi radikalleşirse, bu şu demektir: Rus devriminin barut deposunda yeni barut toplanmaktadır."

Özel olarak Kadetler üzerine ise *Lenin* şunları yazdı:

"Bu parti, demokratik küçük-burjuvazi ile büyük burjuvazinin karşı-devrimci unsurları arasında sallanmaktadır. Bu partinin sosyal temeli bir yanda şehirli ahali kitleleri... diğer yanda liberalleşen devlet memurları aracılığıyla mutlakiyetle anlaşma yapmayı hedefleyen liberal çiftlik sahipleridir... Partinin olağanüstü geniş ve içten çelişen bir sınıfsal temeli... Programı bütünüyle burjuvadır. ... 'oportünist'in siyasi vicdanı ve siyasi anlayışı, savaşıların yoluna engeller koymak ve bazen orda, bazen burda rahatsız etmek için şimdi daha güçlü olanlara yaltaklanmaktan ibarettir."

Bütün bunlar Hintli Svarajistler için de çok isabetli bir karakterizasyondur. *Lenin*'in aşağıdaki öngörüsü de hakeza onlara uyarlanabilir:

"Rus Kadetlerinin tarihsel rolü, bir geçiş rolüdür, bir günlük bir rolüdür. Kadetler devrilecekler veya devrimin uzun süre mezera gömülmesi için ya da proletarya ve köylülerin devrimci diktatörlüğü için zemini hazırlayacaktır."

"Büyük burjuvazinin ihanet edeceği kuşkusuzdur, o zaten üçte iki ihanet etmiştir."

Lenin sorunu böyle koydu, hatta ulusal burjuvazinin ihanet derecesini üçteliklerle saydı. Bu, *Bennet* yoldaşın muhalif Hint burjuvazisine verdiği yüzde yüzlük karşı-devrimci karakterden başka bir şeydir. *Stalin* yoldaşın açıkladığı gibi, Rusya'da Bolşevik Parti, Lenin'in sözleri ile büyük burjuvazinin zaten üçte iki ihanet ettiği dönemde bile, devrimin stratejik görevini, devrimin gelecek aşaması için bu burjuvaziye *tarafsızlaştırmaya* çalışmak gerektiği şeklinde koymuştur. O zamanlar Rusya'da stratejik görevi böyle koymak doğru idiyse, bu şimdi Hindistan'da daha az mı olanaklıdır? Sanmıyorum. *Troçki* tabii, bizim görüşümüze göre sömürgelerdeki ulusal burjuvazinin 1905 devrimi sırasındaki Rus burjuvazisinden çok daha iyi, çok daha devrimci vs. olduğunu iddia etmektedir. Ama bu bütünüyle yanlıştır, ve aynı iddiayı yineleyen *Bennet* yoldaş da yanılmaktadır. Sömürge ülkelerdeki ulusal burjuvazi daha iyi değildir, ama elbette bir fark vardır, yani birincisi; sömürgelerdeki ulusal burjuvazinin yalpalamaları daha büyüktür, hem sağa, hem sola, hatta en kara gericiliğe kadar gidebilir onun yalpalamaları; ikincisi, onun sınıfsal çıkarları ile emperyalist burjuvazinin çıkarları arasındaki çelişki, Kadetler ile Çarlık arasındaki çelişkiden daha derindir.

Lenin, ulusal burjuvazi ile çarlık arasındaki çatışmalar üzerine yazarken şu önemli talimatları verdi:

"Proleter parti kesinlikle, bütün ve her türlü çatışmadan yararlanmak, bu çatışmaları körüklemek, onların önemini genişletmek, devrimci şiarlar için ajitasyonu bununla birleştirmek, bu çatışmaların havadisini geniş kitlelere taşımak, onları kendi talepleri ile bağımsız, açık eylemlere uyandırmakla yükümlüdür vs.."

Lenin'in bu talimatları tezlerimizde de bulunmaktadır, ama *Bennet* yoldaşın bize önerdikleri, Lenin'in bize tavsiye ettiklerinin tam tersini yapmak gerektiği anlamına gelir, yani yararlanmak ama ulusal burjuvazinin emperyalizm ile çelişkilerini körüklememek; bu çelişkilerin önemini genişletmemek, aksine küçültmek; devrimci şiarlar için ajitasyonumuzu bu çatışmalarla birleştirmemek, bu çatışmaların havadisini geniş kitlelere taşımamak! Lenin'in bu büyük devrimci stratejinin bize öğrettiği taktik bu değildir.

Ulusal-Reformizmin Tehlikeliliği

Ŗu veya bu sömürgenin ulusal burjuvazisi, rneğin Hint burjuvazisinin bir bölümü, yalnızca geçici bile olsa ulusal-devrimci kampa katılır mı katılmaz mı? Tezler taslağında buna cevap verilmiŖtir: Büyük ihtimalle hayır. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum, çünkü bazı yoldaŖlar bunu baŖka Ŗekilde yorumladılar; yalnızca *Bennet* ve *Lo-sovski* yoldaŖlar değil, aynı zamanda *Schüller* yoldaŖ da bu konuda tezlerin anlamını çok geniŖletti. Tezlerde Ŗu söylenmektedir:

"Eğer o (had safhada bir devrimci durumda ulusal burjuvazi) iki kamp arasında seçmek zorunda kalırsa, büyük ihtimalle devrimci kamptan çok, emperyalist kampa katılacaktır (veya yaklaŖacaktır)".

Fakat Komünist Enternasyonal'in genel tezlerinde, bütün sömürge ülkelerde ulusal burjuvazinin bir bölümünün, çok kısa bir süre boyunca bile olsa, geçici olarak ulusal-devrimci kamp ile birlikte gitmesinin imknsız olduğu kesinkes iddia edilebilir mi? Hayır, bunu yapamayız. Bu, Çin'de, Suriye'de vs. olanaklıydı, ve bu seçeneği mutlak olarak dıŖtalayamayız. Sadece, bunun çok ihtimal dıŖı olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin baŖka emperyalist devletlerin karıŖma olanağı vardır, ve özellikle bu durumda bir sömürge burjuvazisinin rolü geçici bir süre nesnel olarak yarı-devrimci olabilir. Tezler taslağında bu konuda dört koŖula dikkat çekilmektedir.

1— Eğer devrim çok hızlı gelip geçmezse; 2— eğer bağımsız, muzaffer bir sınıfsal devrimin doğrudan tehlikesi burjuvazinin gözünde henüz gerçek, henüz tehdit edici görünmezse; 3— hkmetten tavizler koparmak amacıyla halk kitlelerinin mücadelesinden yararlanmak, ona ümitsiz görünmüyorsa, ve nihayet 4— eğer ulusal burjuvazi, arkasında baŖka bir emperyalist devletin önemli bir desteğini seziyorsa, iŖte eğer bu dört koŖul varsa, o zaman ulusal burjuvazinin hatta önemli bir bölümü bile ulusal-devrimci kamp ile yolun bir parçasını gidebilir —vurguluyorum— gidebilir. Fakat eğer bu koŖullar yoksa, tüm ulusal burjuvazinin ulusal-devrimci kamptan uzak duracağı beklenmelidir. Eğer o birlikte gelirse, esas olarak devrimci hareketi sabote etmek ve ortaya çıkan ilk fırsatta ihanet etmek için gelmektedir. Tezlerin bkiŖ açısı budur. Elbette burada ulusal burjuvaziye veya onun

herhangi bir parçasını devrimci olarak veya karşı-devrimci komprador burjuvaziden daha iyi olarak göstermemiz kesinlikle sözkonusu değildir. Sözkonusu olan daha önemli bir şeydir; sözkonusu olan, yoldaşlarımıza, ulusal burjuvazinin bir bölümü geçici olarak ulusal-devrimci kampa yaklaşırsa, saflarımızda gafil avlanma olmaması için, yoldaşlarımızın bu en tehlikeli olanağı da gözönünde bulundurmaları için; bu burjuvazinin her durumda hain bir rolü ve Çinli burjuvazinin oynamış olduğu gibi, benzer bir cellat rolünü oynayacağını asla unutmamaları için; ama eğer bu burjuvazi önceden kitleleri devrimci boş laflarla kendi yanına çekmeyi denerse, bunun en büyük tehlike olduğunu, bu durumda doğan gerçek tehlikeyi anlatmaktır. Sömürgelerdeki yoldaşlarımız bunu her zaman gözönünde bulundurmalıdır.

Tezlerin görüşüne karşı bu noktadaki muhalefet tartışma içinde üçlü karakterdeydi. Birincisi *Bennet ve Rothstein* yoldaşların muhalefeti; ikincisi, *Losovski, Schüller, Fokin, Lominadze* ve *Heinz Neumann*'ın muhalefeti, ve üçüncüsü, Çinli ve Hintli yoldaşların muhalefeti. Sorun önemli olduğundan dolayı bu yoldaşlar tarafmdan getirilen itirazlara, bunları açıklığa kavuşturmak için biraz daha değinmek zorundayım.

İngiltere'nin Afganistan ve Türkiye'ye Müdahalesi Üzerine

Bennet ve Rothstein yoldaşların görüşleri üzerine çok konuştum. Burada yalnızca kısaca, dekolonizasyon ya da sanayileştirme teorisinin bakış açısından yola çıkıldığında, yalnızca ulusal burjuvazinin rolünün, onun milliyetçi-reformist rolünü değil, aynı zamanda biraz emperyalizmin rolünün bile yanlış bir şekilde görülmesinin nasıl karakteristik olduğunu belirtmek istiyorum. Bu özellikle *Rothstein* yoldaşın konuşmasında tuhaf bir tarzda dile geldi. O, Afganistan, İran ve Türkiye üzerine ne söyledi? Aynen alıntılıyorum:

"Örneğin burada tezlerde, önce İngiliz emperyalizminin Afganistan'ı boyunduruk altına almak amacıyla savaş yürüttüğü; küçük, gelişmemiş bir halk olan Afganlıların yiğitçe kendi bağımsızlıklarını savundukları ve sonunda da İngiliz emperyalizmini bağımsızlıklarını tanımayaya zorladıkları açıklamasını bulmaktayız." Gerçek durum nedir? diye sormaktadır *Rothstein* yoldaş. "Gerçek olgu, İngiliz emperyalizmine

karşı sömürge ülkelerin genel başkaldırmasının bir parçası olarak Afganistan'da İngiliz emperyalizminin kukllarına karşı isyan edenin Afgan kralı *Amanullah* olduğudur. Ona savaş ilan eden İngilizler değildi; o savaşı Hindistan'a taşıdı, İngiliz cephe hatlarının gerisinde devrimci bir kaynaşma ve belli bir huzursuzluk çıkarmayı becerdi, İngilizleri pes etmeye zorlamayı başardı."

Yoldaşlar, eğer *Amanullah* İngiliz cephe hattı gerisinde gerçekten "belli huzursuzluklar" çıkarmış ise, bu adam bu konuda becerikli davranmıştır, benzer duruma düşersek biz de böyle yapmalıyız. Fakat bizim, İngilizlerin o zamanlar Afganlılara karşı savaş yürüttüğünü söyleyemeyeceğimizi, bilakis Afganlıların İngiltere'ye karşı isyan ettiğinin söylenmesi gerektiğini, ben kavrayamıyorum. Bu aynen *Rothstein* yoldaşın, Konstantinopol'ün İngilizler tarafından işgalinin vurgulanamayacağı, bilakis bunun mali sermayeye karşı "Ankara'nın isyanı" olduğunun söylenmesi gerektiği talebi kadar tuhaftır; ve *Rothstein* yoldaş, "İran ile ilgili olarak da durum merkezdedir" demektedir. Yoldaşlar, örneğin eğer İngilizler Sovyet anayurdumuza gelirse, Leningrad'ı işgal ederse herhalde *Rothstein* yoldaşın anlayışına göre, şu söylenmelidir: Moskova İngiltere'ye karşı isyan ediyor; İngilizlerin Sovyetler Birliği halkına karşı savaş yürüttüğü söylenmemeli. Afganistan'da bir savaş var mıydı? Şüphesiz, cephe hatları vardı, ateş edildi vs. Şimdi, İngilizler yabancı bir ülkeye gelir ve cephe hatlarını çeker de İngiliz hükümetinin "kuklları" ateş ederse — o zaman bu savaştır. Elbette *Rothstein* yoldaş, İngilizlerin savaş *ilan* etmedikleri konusunda haklıdır. Ne var ki savaş ilan etmeksizin de onlar Sovyetler Birliği'ne karşı uzun süre savaş yürüttüler. Bana öyle geliyor ki, *Rothstein* yoldaş biraz fazla İngiliz burjuva gazetelerini okuyor ve bu gazetelerin, dünya olaylarını, özellikle sömürge ve yarı-sömürgelerdeki olayları tek taraflı ve yanlış tarzda yansıttıklarını yeterince özenle dikkate almıyor.

Önündeki Zorlukların Üzerinden Atlama Eğilimini Aşmak İçin Devrimci Hareketin İki Evresi Ayrımı Zorunludur

Tezler taslağının taktik bölümüne, dediğim gibi, *Losovski*, *Schüller*, *Fokin* yoldaşlar ve aynı şekilde *Lominadze* ve *Heinz Neu-*

mann yoldaşlar karşı çıktılar. Lominadze yoldaşın dışında, tüm bu yoldaşlar dekolonizasyon ya da sanayileşme teorisini reddetmektedirler. *Losovski* ve *Neumann* yoldaşlar konuşmalarında bundan kendilerini açıkça ayırdılar, ama *Losovski* yoldaş aym zamanda tezlerdeki "cephe gerisi teorisi"ne karşı da polemik yürüttü. *Schüller* yoldaş şu benzerliği getirdi: Biz sosyal-demokratların devrim tarafına herhangi bir zamanda çark edebileceklerini de söylemiyoruz; o halde nasıl olur da böyle bir şeyi herhangi bir sömürgecinin ulusal burjuvazisinden umabiliriz? Bana öyle geliyor ki, bu benzetmede ulusal moment, emperyalizme karşı ulusal çelişki hepten yok olmaktadır. Böyle bir benzetme ortaya konulursa, o zaman sömürgelerdeki toplumsal güçlerin ilişkileri tıpatıp aym emperyalist ülkelerdeki gibi görünür. Ama gerçekte durum bu değildir.

Bu yoldaşlar, burjuva-demokratik devrimde proletarya ve köylülük iktidarı ele geçirmeden önce devrimci hareketin iki evresi arasında ayırım yapılmaması gerektiğini talep etmektedirler. Bu iki evre, görüşüme göre, Hindistan ve Çin'de somut olarak şimdiki tarihsel ortamda görülebilir; Çin'deki hareket daha olgun bir evrede. Tezlerde vurgulandığı gibi, birinciden ikinci evrenin sonuna kadar geçiş tek bir devrimci dalga sırasında gerçekleşebilir. Ama geçiş sürecinin kesintiye uğraması da olanaklıdır. Yoldaşlarımız, gafil avlanmamaları için, bu çeşitli olanakları sömürgelerde gözönünde bulundurmalıdırlar. Tezlerde bu olanaklar karakterize edilirken, bu geçişte, devrimci dalganın gelişmesinde komünistlerin hangi görevi olduğunun özellikle altı çizildi:

"Komünist partisinin görevi, devrimci proletaryanın öncüsü olarak bu sürece olabildiğince önderlik etmektir. Devrim zafer kazanırsa, o zaman salt aşama tamamlanmış olmaz; proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğü kurulur. Buna karşılık karşı-devrim zafer kazanırsa, o zaman devrim bir darbe yemiş olur; bu devrim dalgasının sona ermesi ile yalnızca devrimin birinci evresi biter."

Demek ki, sorun hiç de her durumda Çin'deki birinci evreden ikinci evreye geçiş gibi gitmek zorunda olduğu şeklinde ortaya konulmamaktadır. Fakat görüşüme göre, bu iki evre ayırımını yapmak gereklidir, çünkü bunlar gerçekte vardır. Ne varki bir evreden diğerine geçişte yenilgi ille de zorunlu değildir. Ama her türlü yenilgi olanağını

reddedemeyiz. Biz yalnızca, burada komünistlerin yükümlülüğünün ne olduğunu vurgulamalıyız. Ve *Lominadze* yoldaşın gündemin birinci maddesindeki konuşmasında öne çıkardığı, Çin komünistlerinin geçiş durumunda devrimci süreci olabildiğince yönetmeye çalışmakla yükümlü oldukları düşüncesinin doğru bir düşünce olduğunda hemfikirim. Çinli komünistler hiçbir şekilde bu nedenden dolayı mahkûm edilemez, bilakis yalnızca o zaman yapılan gerçek hatalardan dolayı edilebilir. Buna karşılık bu zorlukların aşılması için ciddi çalışma yapmaksızın *birinci evredeki zorlukları atlama eğilimi*, görüşüme göre yanlıştır, ve ben bu iki evrenin ayrımını bu şekilde öne çıkarırken, sömürge ülkelerdeki partilerimizi buna karşı korumak istemiştim. Burjuva ulusal-reformizmin özgül önemi ve tehlikeliliği, onun kitle etkisine sahip olmaksızın yatmaktadır, ve bizim zayıflığımız ise, bizim Hindistan, Mısır vs. onun kitle etkisini kırmayı henüz başaramamamızda yatmaktadır. Ulusal burjuvazinin herhangi bir devrimci rolü üzerine hayallere sahip olmamalı veya yaymamalıyız. Ama saflarımızda ve proletarya içinde, kitlesel etki kazanma yolunda bizim için en büyük engelin ulusal burjuvazinin reformizmi olduğunun bilgisini yaymalıyız. Eğer reformist burjuvazi belirli koşullar altında bir süre için ulusal devrim cephesine katılsaydı, bu, partimiz için, bir ülkedeki devrimci hareket için bir mutluluk olmazdı. Bu, en tehlikeli durum olurdu, ve bu tehlikeli duruma yoldaşlarımız hazırlıklı olmalıdır. Bu sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki komünistlerin özel görevi —*der Lenin*— kendi ulusunun burjuvazisinin burjuva-demokratik yönelimine karşı (veya, şimdi bizim söylediğimiz gibi, ulusal-reformizme karşı) mücadeledir. Onların bu özel görevi devrimci gelişmenin çeşitli evrelerinde *nasıl* yerine getirebilecekleri ve getirmeleri gerektiği; sorun budur. Kitleleri burjuvazinin etkisinden gerçekten kurtarmak için nasıl mücadele etmemiz gerekir? Bu sorun, yoldaşlarımıza —*Fokin* yoldaşın söylediği gibi— şunu söylemenin yeterli olacağı kadar basit değildir: "Bu burjuvaziye karşı hiddetli saldırılar", nokta. Ya da *Neumann* yoldaşın bu görevi Hindistan için formüle ettiği gibi:

"Şunu *haykırmalıyız*, Komünist Partisi şunu en önemli öğreti olarak görmelidir: Ulusal burjuvazi daha devrimci hareketin başlangıcında mutlaka ihanet edecektir."

Tezler taslağında da burjuvazinin, eğer ulusal hareket ile giderse, bu harekete ihanet edeceği söylendi. Fakat, yoldaşlarımızın yalnızca haykırması gerektiği söylenmedi. Yoldaşlar, haykırmak çok kez panik içinde ve acıdan dolayı yapılır. Devrimci mücadelenin aracı olarak o zayıftır. Doğru bir tarzda emekçi kitleler önünde ulusal-reformist burjuvazinin gerçek karakterini teşhir etmeyi bilmek gerekir. Bu teşhirin gerçekten başarılı olması için, gerçek sonuçlar getirmesi için nasıl davranılması gerektiğine dair, pratikte yararlı olabileceklerini umduğum bazı talimatları tezlerde partilerimize vermek istedik. Önümüzdeki temel görev, ulusal burjuvazinin etkisinden kurtararak kitleleri kazanmaktır. Tam da Neumann yoldaştan Kanton ayaklanması döneminden bazı deneyimleri anlatmasını, gerçekten devrimci bir eylemi daha iyi nasıl hazırlamak gerektiğini, onu daha iyi nasıl örgütlemek gerektiğini, önceden kitleleri nasıl kazanmak gerektiğini ve böylesi bir eylem için geniş kitleleri nasıl harekete geçirmek gerektiğini bize söylemesini beklemiştim. Bunlardan partilerimiz, herşeyden önce de diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki partilerimiz bir şeyler öğrenebilirdi. Çin'in bu derslerini partilerimiz, en çeşitli tür ve tarzlarda, tezler içinde bulunması gereken talimatlar ile de kendilerine mal etmelidirler. Ne var ki Neumann yoldaş bu yolda bir deneme bile yapmadı. Onun, birincisi özeleştiriyi yapmak ve ikincisi Çin devriminin çeşitli önemli derslerini açıklığa kavuşturmak yükümlülüğü vardı. Ve şimdi o sorunu, sanki devrim aşamasında Çin burjuvazisi hiçbir şey kazanmamış ve proletarya çok şey kazanmış gibi getirirse, ben de şunu söylerim: Çin devriminin gerek olumlu, gerekse olumsuz sonuçları biraz daha soğukkanlı olarak değerlendirilmelidir.

Çinli yoldaşların tezlerin bu bölümüne karşı muhalefetine gelince, bunun bana belli bir ölçüde doğal göründüğünü ve yüreğimde hatta çok sempatik bir muhalefet olduğunu söylemek istiyorum. Yoldaşlar, partinin devrimci bir mücadele içinde bir yenilgi aldığı böylesi bir durumda, onun biraz "sola" eğilim göstermesi aslında kötü bir belirtir değildir. Partinin gerçekten devrimci olduğu görülmektedir. KE'nin genel tezlerinde onları değerlendirmek zorunda olduğumuz gibi, onlar da şimdi başka sömürge ülkeler burjuvazisinin rolünü öyle nesnel olarak değerlendirirlerse, Çinli yoldaşlara güvenilmemelidir.

Ben anımsamaktayım, biz, Finlandiya'da devrimin yenilgisinden sonra bizim Fin Komünist Partimizi kurduğumuzda —bu tam on sene önceydi— bu partimiz öyle ultra-soldu ki, dünyanın hiçbir partisi hiçbir zaman böyle ultra-sol olmamıştır. Bizzat ben o zamanlar partinin kuruluş kongresinde şu tezi getirdim: "Devrimde akla gereksinim yoktur, salt tüfeklere gereksinim vardır." Bu, o zamanki ortamda pek akıllıca olmasa da anlaşılır bir şeydi.

Sömürge Ülkelerde Komünistlerin Çeşitli Görevleri Üzerine

Burada konuşan diğer bütün yoldaşlarla kesin olarak hemfikir olduğumu söyleyemem. Fakat ayrıntılı tartışmalarla çeşitli görüşler üzerinde derinlemesine durmak olanağına artık sahip değilim. Örneğin *Sultanzade* yoldaşın ve başka bir yoldaşın İran ve Türkiye üzerine getirdikleri düşüncelerle hemfikir olamam. Bu itirazları komisyonda incelemeliyiz. Örneğin Japon *Omura* yoldaşın burada belirttiği gibi öneriler ve kısmen eleştirici düşünceler çok verimli oldular; sanırım bunlardan bazılarını tezlere son şeklini verirken dikkate alabiliriz.

Kore hareketine Komünist Enternasyonal tarafından daha fazla sempatik dikkat göstermeli ve ona bütünlüklü bir yönetim sağlamalıyız. Orada kesin olarak hizip mücadelesinin tasfiye edilmesini sağlamalıyız. *Kore*'ye yapılan Japon sermaye ihracına bakıldığında, bunun hiçbir şekilde ülkenin sanayileşmesi değil, köleleştirilmesi anlamına geldiği örneğini burada da görürüz. Orada sömürge rejimin sonucu olarak büyük bir yoksullaştırma ortaya çıkmaktadır. Partimiz için orada en büyük zorluk, yine, proletaryanın çok zayıf olmasında, çok yavaş gelişmesinde ve henüz çok az sınıf bilinçli olmasında yatmaktadır. Burada *Zenci sorunu* üzerine konuşan yoldaşlar da, birçok yeni ve önemli şeyler söylediler. Bunun tezlerde doldurmamız gereken bir boşluk olduğuyla tamamen hemfikirim. *Güney Afrika* sorununu komisyonda özellikle incelemeliyiz. Güney Afrikalı parti yönetiminin

çoğunluğuna, görüşünü kesinlikle değiştirmesi, yerliler cumhuriyeti şiarına karşı olma sorununda muhalefetini terketmesi gerektiğini söylemek zorundayız, sanıyorum. *İrlanda* hakkında hem *Carney* yoldaş, hem de *Schüller* yoldaş doğru konuşular. Tezlere bu doğrultuda ek yapılması gerektiğiyle hemfikirim.

Bu kongrede sömürge sorununun ele alınmasında yeni ve önemli olarak neler gördük? Birincisi, Çin'in deneyimleri. İkincisi, Hint devrimci hareketi bize daha yakınlaştı, daha ön plana çıktı. Üçüncüsü, Latin Amerika hareketi. İlk defa bu yoldaşlardan kendi ülkelerindeki devrimci hareket üzerinde durduk.

İlk kez şimdi sömürge sorununu bütün kapsamıyla kavramayı denedik. Doğal olarak bu ancak eksik oldu. Kollektif çalışmamıza rağmen zaman kıtlığı nedeniyle çok iyi tezler ortaya koymayı başaramayacağımızdan eminim. Fakat önümüzdeki dönemde makalelerle, Komintern'in talimatları ile ve herşeyden önce çeşitli sömürge ülkelerdeki pratik çalışmamızla bu sorunları daha da geliştirebiliriz. Çin devrimi bize ve Çin proletaryasına yalnızca büyük yeni deneyimler vermedi. O, sömürge ülkeler *proletaryasının* bağımsız bir rol oynayacağı ve bunun da Avrupa ve Amerika devrimci hareketi için büyük öneme sahip olacağı büyük sömürge devrimlerinin yeni bir dönemini açtı. Bu olgu, yoldaşlar, Komünist Enternasyonal'e çok büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Yoldaşlar, bizler, bu sömürge devrimlerde proleter, komünist önderliğin tarihsel misyonuna uygun bir seviyede olacağından sorumluyuz.

Tezler taslağında pratik, görünürde ufak, ama çok önemli iki görevi özellikle vurguladık — *Parti ve Sendikalar*: Parti inşası, bağımsız sendikaların örgütlenmesi. Bunu birkez daha vurguluyorum. Üçüncü temel görev, kitlelerin ulusal-reformist burjuvazinin etkisinden kurtarılıp kazanılması, bu ulusal-reformist burjuvazinin teşhiri. Ve sonra, haydi emperyalizme ve onun bütün müttefiklerine —onunla bağlı ulusal burjuvaziden II. Enternasyonal alçaklarına kadar— karşı hiddetli saldırıya!

Yoldaşlar, sömürge devrimlerinin sosyalist dünya devriminin yalnızca yardımcı gücü olarak mı hizmet edeceği, yoksa onların bir parçası mı olacağı teorik bir tartışma sorunudur. Yoldaşlar, onlar bizim müttefiklerimiz olacaklardır, emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadelede müttefiklerimiz. Önemli olan sadece budur! Avrupa ve Amerika proletaryası, haydi sömürge ülkeler proletaryası ve köylü kitleleriyle, Afrika'nın sömürge köleleriyle elele mücadeleye ve zafere!

[S. 470-497]

SÖMÜRGE KOMİSYONUNUN RAPORU

KUUSİNEN: Görevim burada yalnızca, komisyonun ilk karar taslağına önerdiği en önemli değişiklikler ve ekler üzerine çok kısa bir özet vermektir. Hemen hemen tüm en önemli partilerin ve sömürge ülkelerin temsilcilerinden bileşen komisyon, gerçekten büyük bir iş başardı. Bu çalışma ile, görüşüme göre tezler taslağı çok düzeldi, ama ne yazık ki çok da uzadı.

En önemli ekler şunlardır:

Birinci bölümde Komisyon, Çin devrimindeki en önemli olayları, Hindistan, Endonezya, Latin Amerika vs. devrimci hareketindeki en önemli olayları daha ayrıntılı anlattı.

Tezlerin taktik sorunları ele alan bölümünü şimdi somutlaştırdık. Şimdi tezlerin bu bölümü yalnızca sömürge ülkelerinin bir grubuna, Yani Çin, Hindistan, Mısır, Endonezya —ama en önemli sömürge ülkeler— değinmektedir. Bu somutlaştırmayla, sanırım, anlatım çok şey kazandı.

İkinci bölümle ilgili olarak, Komisyon önceki taslağın emperyalist sömürge siyaseti üzerine temel çizgisi ile tamamen hemfikir olduğunu açıkladı. Fakat konuyu daha berrak kılmak için bazı ekler hazırladık. Başka şeylerin yanında, sömürgelere sermaye ihracının rolünü daha ayrıntılı açıkladık ve sermaye ihracının sömürgelerde kapitalist gelişmeyi evet nasıl hızlandırdığını, ama aynı zamanda sömürgelerin emperyalist boyunduruk altına girmesini, onların mali sermayeye bağımlılığını nasıl çok daha artırdığını gösterdik.

Ayrıca dominyonların durumunun özelliğine açıkça dikkat çekerek bu konuya bir açıklık getirdik. Dominyonlara sermaye ihracı doğrudan sanayileştirme anlamında etkide bulunur. Bu sorun, Hindistan'da ve Çin'de de ifadesini bulduğu gibi asıl sömürge rejimleri sorunundan keskin bir şekilde ayrı tutulmalıdır.

Devrimin çeşitli evrelerinde komünist partilerinin strateji ve taktiği ve ulusal-burjuvazinin rolü, önceden belirtildiği gibi, şimdi Çin, Hindistan, Mısır üzerinde somutlaştırıldı. Bununla taktik sorunların bazı formülasyonları da daha belginleşti. İlk önerinin içerdiği taktik çizgi komisyon tarafından onaylandı.

Bunun dışında sömürge ülkelerde partilerin önünde duran görevler üzerine bölüme, yalnızca genel görevlerle ilgili olarak değil, aynı zamanda ülke ülke partilerimizin görevleri üzerine, özellikle Çin, Hindistan, Endonezya, Mısır, Kore, Latin Amerika'dakiler vs. çok şey ekledik; ayrıca Zenci sorunu üzerine hem onun Birleşik Devletlerde nasıl olduğu, hem de Afrika'daki esas zenci sömürgeleri üzerine bütün bir kesit (Abschritt) aldık.

Küçük-burjuvazinin ve köylülüğün rolü üzerine de çeşitle ekleri kabul ettik. En özsel ekler bunlardır. Dediğim gibi, taslağın ilkesel çizgisi komisyon tarafından değiştirilmemiştir. Anımsayacağınız gibi Plenumdaki tartışmalarda çekişmeli sorunlarda çok keskin konuldu ve görüşüme göre, sorunun bu keskin konusu bize sadece yarar getirmiştir. Tartışma içinde bazı tekyanlı saldırılar yapılması da doğaldı. Ama kararın komisyonda oybirliği ile kabul edilmesinden sonra bunun geride izler bırakacağını sanmıyorum.

Kapayış konuşmamın, yeni çizgi temelinde İngiliz partisinin gelişmesi üzerine konuştuğum ve tek yanlı bir yoruma neden olabilecek bölümü ile ilgili olarak şunu açıklarım: İngiliz partisinin yeni çizgiyi benimsemek için büyük çabalar gösterdiği olgusu bütünüyle bilincimdedir ve Partinin bunu gerçekten başarıyla yaptığını son ara seçim örneğinde gördük. İngiliz partisinin örneğin sendika çalışmasında diğer komünist partilere örnek olarak gösterilebileceğini kabul etmeye de her zaman hazırdım. Ve bu az değildir. İngiliz yoldaşların partinin Bolşevikleştirilmesinde büyük başarı gösterebildiklerini, ama bu çabalarını sürdürmekle yükümlü olduklarını çok rahatlıkla kabul edebiliriz.

Önceki konuşmalarımda söylediklerimle ilgili olarak ekleyeceğim başka hiçbir şey yok. Yalnızca birşeyi yinelemek istiyorum. Burada bir kez daha vurgulamak istiyorum: Şu anda sömürgelerde ve yarı-sömürgelerde parti inşası alanında sahip olduğumuz zayıflık, önümüzdeki yıllarda giderilmek zorundadır. Bu görevin yerine getirilmesi için yeni Yürütme sorumlu olacaktır. Gelecek Kongreye kadar yalnızca Çin'de değil, aynı zamanda Hindistan'da ve diğer en önemli sömürgelerde de güçlü komünist partilerine sahip olmalıyız. Bu görev yerine getirilmeksizin, bu ülkelerin devrimci hareketleri ilerlemez. Eğer gelecek yıllarda sömürgelerdeki partilerimizi daha sağlam inşa etmeyi başaramazsak, hiçbir karar, en iyileri bile, bize yardım edemez. Bu amaçla emperyalist ülkelerin komünist partileri, sömürgelerin komünist hareketine doğru tarzda yardım etmeyi bilmelidirler.

Görüşüme göre sömürge alanında en iyi çalışmayı yapan örneğin Fransız partisinin, bir konuda bir eksiklik gösterdiğine, Tunus ve Cezayir'deki partilerin biçimsel olarak bağımsız partiler değil, aksine Fransız partisinin seksiyonları olduklarına yoldaşların dikkatini çekmek zorundayım. Bu doğru birşey değildi. Tam da Lenin'in, yerli işçilerin, devrimci işçilerin de güvensizliğinin nasıl giderilmesi konusundaki yönergeleri, sömürge ülkelerin partilerine tam bağımsızlık tanımak konusunda bizi uyarmaktadır. Emperyalist ülkelere yoldaşlar, tavsiyelerle ve birlikte çalışmayla sömürge ülkelerdeki yoldaşlara partilerin inşasında ve emperyalizme ve mülk sahibi sınıflara karşı mücadelede yardım etmekle yükümlüdürler, ama onların partilerini tam bağımsız bırakmalıdırlar. Fransız partisi, Cezayir, Tunus ve Fas'taki iyi çalışmasına devam ederken aynı zamanda bu düzeltmeyi gerçekleştirmelidir.

Sömürge ülkelerdeki partilerimizi gelecek dönemde en iyi nasıl geliştirebileceğimiz, tezler taslağına Komisyonda son şeklini verirken bizim için esas sorundur. Bu, önümüzdeki dönemde Yürütmenin pratik çalışması için en önemli sorun olarak da kalmaktadır. Şimdi bu tezlerin içerdiği yönergeler herşeyden önce bu bakış açısından değerlendir-

dirilmelidir. Bu bakış açısından çıkarak sömürgelerde ulusal-reformist burjuvazinin teşhir edilmesi görevini de büyük önemle vurguladık ve bu teşhir mücadelesinin doğru bir şekilde nasıl yürütüleceğini ve ulusal-reformizmin emekçi kitleler üzerindeki etkisinin nasıl kaldırılacağını gösterdik.

Bu kısa açıklamalardan sonra tezlerin kabul edilmesini rica ediyorum.

REMMELE: Açıklamalara ilişkin söz alan olmadığından dolayı şimdi oylamaya geçiyoruz. (Oylama.)

Sömürge tezlerinin oybirliği ile kabul edildiğini tespit ediyorum. (Alkışlar).

[S. 608-610]

SÖMÜRGELERDE VE YARI-SÖMÜRGELERDE DEVİRİMCİ HAREKET ÜZERİNE TEZLER

(1 Eylül 1928 Tarihinde 46. Oturumda Kabul Edilmiştir.)

I— GİRİŞ

1— Komünist Enternasyonal VI. Kongresi, Lenin tarafından hazırlanan ve II. Kongre'nin kabul ettiği "Ulusal ve Sömürge Sorunu Üzerine Tezler" in tüm önemini koruduğunu ve komünist partilerin önündeki çalışma için norm olarak hizmet etmesinin zorunluluğu açıklar. II. Kongre'den bu yana emperyalist dünya sisteminin bunalım unsurları olarak sömürge ve yarı-sömürgelerin önemi çok daha güncel hale gelmiştir.

Emperyalizmin zorunlu sömürü nesnelere olarak sömürgeler bir yandan geçmişe oranla daha fazla oranda emperyalistler arasındaki çalışma ve savaşların sürekli sebepleri haline gelmişlerdir. Tek tek emperyalist devletlerin çeşitli, hâlâ az çok bağımsız kalmış halklara karşı yağma savaşları ve yeni savaş planları tasarımları, aynı şekilde emperyalist devletlerin kendi aralarındaki savaşlara, sömürgelerin yeniden paylaşımı uğruna savaşlara artan hazırlıkları kesintisiz devam etmektedir.

Diğer taraftan sömürge ve yarı-sömürgelerin korkunç dünyası, devrimci kitle hareketinin söndürülemez bir ocağı haline gelmiştir. Bu devasa tarihsel öneme sahip görüngünün temelinde, kısmen, emperyalist savaş sırasında ve sonrasında en önemli sömürge ve yarı-sömürge-

lerin iç durumunda, onların ekonomik ve sosyal yapısında gerçekleşen değişiklikler yatmaktadır: kapitalist, sınaî gelişme unsurlarının güçlenmesi, tarım krizinin keskinleşmesi, proleteryanın büyümesi ve proleter örgütlerin ortaya çıkması, geniş köylü kitlelerin yoksullaştırılması vs.; kısmen de uluslararası durumdaki değişiklikler: bir yandan önde gelen emperyalist devletlerin dünya savaşı sırasındaki zorlukları ve dünya kapitalizminin savaş sonrası bunalımı, daha sonra emperyalist "barış"ın sonucu olarak İngiltere, Japonya, Birleşik Devletler, Fransa, İtalya ve Hollanda'nın sömürge siyasetinin artan yağmacı saldırganlığı; diğer yandan Rusya'nın emperyalist bir güçten, anti-emperyalist proleter bir güce dönüşümü, Sovyetler Birliği halklarının bağımsızlıklarını savunma uğruna dünya emperyalizmine karşı muzaffer mücadelesi, ulusal sorunun devrimci çözüm örneği ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist inşanın devrimcileştiren etkisi, ayrıca kapitalist ülkelerdeki komünist partilerin güçlenmesi ve onların sömürgelerden yana tavır almaları.

Bütün bu olgular sömürge ve yarı-sömürge ülkeler halk kitlelerinin siyasi uyanma sürecini korkunç bir şekilde hızlandırdı ve tam bir dizi önemli devrimci kitle ayaklanmalarını beraberinde getirdi; ve bunlar çoğu kez, ülke içindeki sınıf mücadelesi güçlerinin gelişmesi ile anti-emperyalist kurtuluş mücadelesinin kendine özgü, sıkı bir bağı temelinde oldu.

2— Çin Devrimi'nin uluslararası önemi çok büyüktü. Şanghay'da 30 Mayıs 1923'te Çinli işçilerin kurşuna dizilmesi, Çin'de korkunç bir devrimci hareketin alevlenmesi için bir işaret oldu. Çin'in en büyük sanayi merkezleri —Şanghay, Tientsin, Hankau, Kanton ve İngiliz sömürgesi Honkong—, köylülerin Çinli toprak sahiplerine ve eşrafa karşı kitle hareketleri dalgasını çıkaran devrimci kitle grevlerinin alanı haline geldiler.

Geniş ulusal-devrimci hareketin daha bu başlangıç evresinde ulusal-burjuvazi, devrimci mücadeleyi yalnızca militaristlere karşı mücadele, emperyalistlerin boykot edilmesi vs. gibi ulusal görevlerle sınırlamaya çalıştı. Devrimci yükselişin başlamasıyla hemen hemen eşzamanlı olarak karşı-devrim kendi güçlerini örgütlemeye başladı

(Mart 1926'daki Çang Kay-şek darbesi, Pekin'de öğrenci yürüyüşüne ateş açılması, Kwantung ve Kwangsi vs.'de köylülüğe karşı mücadele başlatan Kuomintang içindeki sağcı grubun oluşması).

1926 yazında başlayan Kuzey seferi, bir dizi eyaletin ele geçirilmesi, bir dizi gerici militarist grubun yenilgisine ve dağılmasına, kitle hareketinin çok büyük bir büyümesi eşlik etmekteydi (Hankau ve Kiu-kiang'daki İngiliz imtiyazlı bölgelerinin işgali, silahlı bir ayaklanmaya dönüşen Şanghay'daki genel grev, köylü hareketinin devasa büyümesi). Şanghay'daki muzaffer ayaklanma, ulusal-devrimci hareket içindeki proletaryanın hegemonyası sorununu ortaya attı, yerli burjuvaziyi nihai olarak gerici kampına itti ve Çang Kay-şek'in karşı-devrimci devlet darbesine yol açtı.

İşçilerin iktidar uğruna mücadelede bağımsız eylemleri ve herşeyden önce tarım devrimine doğru gelişen köylü hareketinin yükselişinin sürmesi, Kuomintang'ın küçük-burjuva kanadı önderliğinde oluşturulan Vuhan Hükümetini de karşı-devrim kampına itti. Fakat devrimci dalga artık düşüşe geçmişti. Bir dizi ayaklanma ile (Ho Lung ve Ye Ting ayaklanmaları, Hunan, Hupe, Kwantung, Kiangsu'da köylü ayaklanmaları) işçi sınıfı ve köylülük, devrimin yenilgisini önlemek için iktidarı emperyalistlerin, burjuvazinin ve toprak sahiplerinin elinden almaya çalıştılar. Fakat bunu başaramadılar. Bu devrimci dalganın son büyük fırtınası, Sovyetler şiarı altında tarım devrimini Kuomintang'ın yıkılması ve proletarya ile köylülüğün diktatörlüğünün kurulması ile birleştirmeye çalışan kahraman Kanton proletaryasının ayaklanmasıydı.

3— *Hindistan*'da, yerli sanayiinin gelişmesini köstekleyen İngiliz emperyalizminin siyaseti, Hint burjuvazisi içinde güçlü bir hoşnutsuzluğa neden oldu. Geçmişteki dini tarikat ve kastlara parçalanmışlığın yerini Hint burjuvazisinin sınıfsal olarak sağlamlaşmasının alması ve Hindistan Ulusal Kongresi'nde —Hint burjuvazisinin bu organında— ve 1916 yılında Müslümanlar Ligi'nda ifadesini bulması, İngiliz emperyalizmini ülkede ulusal birleşik cephe ile karşı karşıya bıraktı. Savaş sırasında devrimci hareketten duyduğu korku İngiliz emperyalizmini yerli burjuvaziye tavizler vermeye zorladı; bu tavizler ekonomik

olarak ifadesini ithalat gümrüğünün arttırılmasında, siyasi olarak ise, 1919 yılında yürürlüğe konan cılız parlamenter reformlarda buldu.

Fakat emperyalist savaşın feci sonuçları (açlık ve 1918 yılındaki salgın), emekçi halkın geniş tabakalarının durumunun korkunç kötüleşmesi, Rusya'daki Ekim Devrimi'nin etkisi ve çeşitli sömürge ülkelerdeki bir dizi ayaklanmalar (örneğin Türk halkının bağımsızlık uğruna mücadelesi), Hint halk kitleleri arasında kendini İngiliz emperyalizmine karşı bir dizi devrimci eylemlerde gösteren güçlü bir galeyanı beraberinde getirdi. Hindistan'daki bu ilk büyük anti-emperyalist hareket, Hint burjuvazisinin ulusal devrim davasına ihaneti ile son buldu. Bunun esas sebebi, sürekli yükselen köylü ayaklanmaları dalgasından duyulan korku, ayrıca işçilerin yerli işverenlere karşı grevlerinden duyulan korku idi.

Ulusal-devrimci hareketin parçalanması ve burjuva milliyetçiliğinin giderek çökmesi İngiliz emperyalizminin yeniden Hindistan'ın sınai gelişmesine gem vurma siyasetine geri dönmesini mümkün kıldı. İngiliz emperyalizminin Hindistan'daki son önlemleri, İngiliz sömürge tekeli ile Hindistan'ın bağımsız ekonomik gelişme eğilimi arasındaki objektif çelişkilerin yıldan yıla keskinleştiğini ve yeni, derin bir devrimci bunalıma yolaçtiğini göstermektedir.

İngiliz egemenliği için gerçek tehlike burjuvazinin kampından değil, aksine büyük grevler biçiminde gelişen Hintli işçilerin yükselen kitlesel hareketinden gelmektedir; aynı zamanda kırdaki bunalımın keskinleşmesi, tarım devriminin olgunlaşmasının bir ispatıdır. Bu görüngüler Hindistan'daki tüm siyasi durumun radikal bir şekilde değişmesine götürmektedir.

4— *Endonezya*'da Hollanda emperyalizmi, kendini daha güçlü devletlere (Birleşik Devletler ve İngiltere emperyalizmine) gittikçe daha büyük kapsamda yabancı mallar ve yabancı sermaye sokmaya izin vermek zorunda görmektedir. Bu şekilde *Endonezya*'da Hollanda emperyalizmi fiilen tali bir rol, tabir caizse aynı zamanda bir jandarma ve celladın işlevini yürüten bir "acenta" rolü oynamaya gittikçe daha çok zorlanmaktadır.

Kasım 1926'da Java'da cereyan eden ayaklanmaya, geniş halk kitlelerinin durumunun kötüleşmesini beraberinde getiren ekonomik kriz ve hükümetin ulusal-devrimci harekete karşı uyguladığı gaddarca baskılar dolaysız vesile oldular. Ayaklanma büyük oranda komünistlerin önderliğinde gerçekleşti. Hükümet, ayaklanmayı kanla bastırmayı, Komünist Partisini paramparça etmeyi, proletarya ve köylülüğün en iyi savaşçılarından binlercesini öldürmeyi veya zindanlara atmayı başardı.

Geniş halk kitlelerinin nefretini azaltmak ve bu kitlelerin "sakinleştirilmesi"nde ulusal-reformcu önderliğin desteğini satın almak amacıyla daha sonra hükümet tarafından sahneye konulan önemsiz reformlar da emekçi halk tabakalarının durumunu birazcık da olsa düzeltmedi. İşte devam eden ekonomik kriz, özellikle de şeker ve kauçuk sanayiinin bunalımı, çalışma koşullarının kötüleştirilmesini hedef alan sermayenin saldırısı ve büyüyen işsizlik, egemen emperyalizme karşı işçi ve köylü kitlelerinin yeni kaçılmaz eylemleri için objektif önkoşulları yaratmaktadır.

5— *Kuzey Afrika*'da 1925 yılında Fransız ve İspanyol emperyalizmine karşı Rif kabilelerinin [Tunus, Cezayir ve kısmen Fas'taki Berber kabileleri —ÇN] ayaklanmaları başladı. Bu ayaklanmaları Fransız emperyalizminin "mandası" altında bulunan Suriye'deki Dürzi kabilelerin ayaklanması izledi. Fas'ta emperyalistler ancak uzun yıllar süren bir savaştan sonra bu ayaklanmayı bastırabildiler. Bu ülkelere yabancı sermayenin daha yoğun bir şekilde girmesi, oralarda yeni toplumsal güçler oluşturmaktadır. Kent proletaryasının ortaya çıkışı ve büyümesi kendini ilk olarak Filistin, Suriye, Tunus ve Cezayir'i kapsayan kitle grevleri dalgasında göstermektedir. Süreç içinde giderek, çok yavaş da olsa, bu ülkelerin köylülüğü bu mücadelenin içine çekilecektir.

6— Kuzey Amerikan emperyalizminin *Latin Amerika* ülkelerine gittikçe büyüyen ekonomik ve askeri yayılmacılığı, bu kıtayı tüm emperyalist sömürge sisteminin çelişkilerinin en önemli düğüm noktalarından birisi yapmaktadır. Savaşa kadar bu ülkelerde belirleyici olan ve onların bir çoğunu yarı-sömürge yapan İngiltere'nin nüfuzu, savaş-

tan sonra Birleşik Devletler'e daha güçlü bir bağımlılık ile yer değiştirmiştir. Birleşik Devletler emperyalizmi, artan sermaye ihracı aracılığıyla bu ülkelerin iktisadi kumanda tepelerini ele geçirmekte, hükümetlerini mali denetime tabi kılmakta ve aynı zamanda bunları birbirlerine karşı kışkırtmaktadır. Birleşik Devletler emperyalizminin bu saldırgan siyaseti, gittikçe artan oranda kaba kuvvet siyasetine dönüşmekte ve askeri müdahaleye (Nikaragua) kadar varmaktadır. Birleşik Devletler emperyalizmine karşı Latin-Amerika'da başlayan ulusal kurtuluş mücadelesi büyük oranda küçük-burjuvazi önderliğinde gerçekleşmektedir. Nüfusun küçük bir tabakasını oluşturan (Arjantin, Brezilya ve Şili hariç), bir yanda büyük toprak mülkiyetine diğer taraftan Birleşik Devletler sermayesine bağlı ulusal-burjuvazi karşı-devrim kampında bulunmaktadır.

Köylülerin toprak uğruna, toprak sahiplerine ve Kiliseye karşı devrimci mücadelesi ile başlayan Meksika Devrimi, aynı zamanda büyük oranda kitlelerin Birleşik Devletler ve İngiltere emperyalizmine karşı bir mücadelesi karakterine büründü ve büyük toprak sahiplerine ve Kuzey Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine tavizler vererek iktidarda kalmaya çalışan küçük-burjuvazinin bir hükümetinin oluşmasına götürdü.

Ekvador'da 1925 yılında askeri bir darbe ve askeri diktatörlük ile sonuçlanan, kıyı bölgesi çiftlik sahiplerinin, Guayaquil ticaret burjuvazisi ile bankerlerinin hükümetine karşı köylü ayaklanmaları, işçi grevleri vs.; Şili'de bir dizi askeri darbeler, Nikaragua'da Birleşik Devletler emperyalizmine karşı partizan savaşı; Brezilya'nın güneyinde bir dizi ayaklanmalar; Patagonya'da (Arjantin) tarım işçilerinin ayaklanması; Bolivya, Peru, Ekvador ve Kolombiya'da Kızılderililerin ayaklanması; Venezuela ve Kolombiya'da isyanlar, kendiliğinden genel grevler ve kitlesel yürüyüşler; Küba ve tüm Orta Amerika'daki, Kolombiya'daki anti-emperyalist kitle hareketleri vs.; son yılların tüm bu olayları devrimci sürecin genişlemesinin ve derinleşmesinin ve özellikle de dünya emperyalizmine karşı Latin Amerika ülkelerinin artan hiddetinin bir kanıtıdır.

7— Bugüne dek çoğu kez emperyalizm, sömürge ülkelerin devrimci hareketini kanla bastırmayı başarmıştır. Ancak bu hareketlerin doğmasına temel oluşturan tüm temel sorunlar çözülmeden gündemde kalmaya devam etmektedir. Dünya emperyalizminin sömürge siyaseti ile sömürge halkların bağımsız gelişmesi arasındaki objektif çelişki, Çin'de, ne Hindistan'da ne de herhangi bir diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde bir nebze bile ortadan kalkmamıştır; tersine, bu çelişki giderek keskinleşmektedir ve ancak sömürgelerin emekçi kitlelerinin muzaffer bir devrimci mücadelesi ile aşılabılır. Bu çelişki çözülmediği sürece, o, her sömürge ve yarı-sömürge devrimin en güçlü objektif unsurlarından biri olarak etkin olacaktır.

Aynı zamanda emperyalist devletlerin sömürge siyaseti, bu devletler arasındaki çelişki ve savaşların en güçlü müşevviki olarak etkide bulunmaktadır. Bu antagonizma gittikçe keskinleşmekte ve herşeyden önce yarı-sömürgelerde emperyalistlerin sıkça ittifaklarına rağmen az çok önemli bir rol oynamaktadır.

Fakat sömürgelerdeki devrimci hareketin gelişmesi için en büyük öneme —bir yanda emperyalist dünya ile diğer yanda *Sovyetler Birliği* ve kapitalist ülkelerin devrimci işçi hareketi arasındaki çelişkilere— sahiptir.

8— Bir yanda sosyalist dünya devriminin (*Sovyetler Birliği* ve kapitalist ülkelerdeki devrimci işçi hareketinin) aktif güçleri, diğer yanda emperyalizmin güçleri arasında bir mücadele cephesinin oluşması, dünya tarihinin şimdiki çağında *tain edici temel öneme* sahiptir. Emperyalist köleliğe karşı mücadele eden sömürgelerin emekçi kitleleri, sosyalist dünya devriminin büyük bir yardımcı gücünü oluşturmaktadır. Şu anda sömürge ülkeler dünya emperyalizmi için en tehlikeli cephe kesitidir. Sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin devrimci kurtuluş hareketleri gittikçe daha fazla *Sovyetler Birliği'nin* bayrağı etrafında toplanmakta ve acılı deneyimler pahasına, devrimci proleterya ile ittifak olmaksızın proleter dünya devriminin dünya emperyalizmi üzerindeki zaferi olmaksızın kendileri için kurtuluşun olmadığını kavramaktadırlar.

Sovyetler Birliği proleteryası ve Komünist Enternasyonal önderliğindeki kapitalist ülkeler işçi hareketi, kendi payına tüm sömürge ve

diğer bağımlı halkların kurtuluş mücadelesini gittikçe daha güçlü destekleyeceklerdir, onlar sömürge halkların emperyalizmin boyunduruğundan nihai kurtuluş mücadelelerinde biricik sağlam dayanağıdır. Evet, dahası: Sovyetler Birliğı ve emperyalist ülkelerin devrimci proletaryası ile ittifak, Hindistan ve tüm diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin emekçi halk kitleleri için kapitalist düzen egemenliğı evresini geçiştirmeden veya hatta bir bütün olarak kapitalist ilişkilerin gelişmesi evresini geçirmeden, bağımsız, özgür bir ekonomik ve kültürel gelişme olanağı yaratmaktadır.

Böylece içinden proletarya diktatörlüğüünün çiktiğı emperyalizm, savaşlar ve devrimler çağı, sömürge halkların gelişmesi için yepyeni bir perspektif açmaktadır. şimdiki dünya ekonomisinin bütünlüklü bir çözümlemesinden hiç de kapitalist gelişmenin yeni, uzunca bir dönemi için bir refah perspektifi değıl, tersine, tarihteki ilerici rolünü çoktan yerine getirmiş, gelişmenin devamının kösteğı haline gelmiş, şimdi çözümlenme süreci içinde bulunan, şimdiden proletarya diktatörlüğüüne (Sovyetler Birliğı) yerini teslim etmiş ve insanlığı gittikçe yeni felaketlere sürükleyen kapitalizmin çöküşünün kaçınılmazlığı çiktiğından, bu şu anlama gelmektedir:

Geri kalmış sömürgelerin kapitalist olmayan bir gelişmesinin objektif olanağı, diğer ülkelerdeki muzaffer proletarya diktatörlüğüünün desteğıyle daha ileri sömürgelerdeki burjuva-demokratik devrimin proleter sosyalist devrime dönüşmesi olanağı vardır. Elverişli objektif koşullarda bu olanak gerçeğe dönüşürken, gerçek gelişme seyri *mücadele* ile ve salt mücadele ile belirlenir. Bu nedenle teori ve pratik böyle bir gelişmeden yana tavır takınma, böyle bir gelişme için fedakârca mücadele tüm komünistlerin yükümlülüğüdür. Bu perspektif sömürgelerin önüne de *Sovyetler* vasıtasıyla devrimci iktidarı ele geçirme sorununu koymaktadır.

O halde sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci hareketin bütün temel sorunları, kapitalist sistem ile sosyalist sistem arasındaki devasa, çağ açan mücadele ile, şimdi dünya çapında emperyalizm tarafından Sovyetler Birliğı'ne karşı ve tek tek her kapitalist ülkede kapitalist sınıf egemenliğı ile komünist hareket arasında yürütölen mücadele ile en sıkı bağı içinde bulunmaktadır.

Bu mücadelede tüm dünya devrimci proletaryasının ve sömürgelerdeki emekçi kitlelerin birlikte hareket etmesi, emperyalizm üzerindeki zaferin en sağlam güvencesidir. Bu mücadelede iki emperyalist devlet arasındaki her askeri çatışmadan, aynı zamanda emperyalistlerin Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşından sömürgelerdeki kitleleri harekete geçirmek ve onları emperyalizme karşı, ulusal kurtuluş için, işçi ve köylülerin zaferi için mücadele içine çekmek amacıyla yararlanılmalıdır.

II— Sömürgelerdeki Ekonominin ve Emperyalist Sömürge Siyasetinin Belirleyici Özellikleri

9— Sömürgelerin yakın tarihi ancak, o bir bütün olarak kapitalist dünya ekonomisinin —en eski biçimlerinden en son aşamasına, emperyalizme kadar— gelişme tarihinin organik bir parçası olarak görülürse kavranabilir.

Kapitalizm muazzam sömürge bölgelerini sürekli güçlenen bir şekilde sömürü ve kâr avı üstüne kurulu kendi dünya ekonomisine çektiği oranda, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin iktisadi ve siyasi tarihlerinde —bir aynadaki gibi— kapitalist üretim tarzı ve burjuva toplum düzeninin sözümona "uygarlaştırıcı" ve kültürel misyonunun bütün karakteristik özellikleri ortaya çıkmaktadır. Bu, özellikle acımasız bir berraklıkla "ilkel sermaye birikimi"nin yöntemlerini ve pratiğini açığa çıkarmaktadır. Sömürge yağmaları, cezalandırma seferleri, afyon savaşları ve korsan baskınları ile gaddarlıkta üstüne olmayan o fetih ve baskı politikası, yerli ahalinin zorla Avrupa'nın en Hıristiyan ülkeleri tarafından üretilen içki, incil ve diğer ıvır zıvıra alıştıırılması, kapitalist düzenin sağlamlaştırılmasını hızlandıran en önemli unsurlardan biriydi.

Emperyalizmin "geri kalmış ülkelere refah, kalkınma ve kültür getirdiği"ni iddia eden emperyalistlerin ve onların reformist çanak yalayıcılarının (MacDonald, Otto Bauer ve şürekâsı) utanmazca yalanına karşın, tekeli kapitalizm çağına geçiş sömürge halkların milyonlarca kitlesinin altında inlediği boyunduruğu birazcık bile olsun hafifletmedi. Kapitalist gelişimin, özellikle de varlığının ilk evresinde her yerde sebep olduğu feci sonuçlar, sömürgelerde yabancı sermayenin girmesi

sayesinde korkunç bir ölçüde ve hızlı bir şekilde yinelenmektedir; buna kaşılık buralarda kapitalizmin ilerici sonuçları büyük oranda hiç hissedilmemektedir.

Egemen emperyalizm, toplumsal bir dayanağa ihtiyaç duyduğu sömürgelerde, herşeyden önce halkın çoğunluğuna karşı daha önceki toplumsal düzenin egemen tabakaları ile —feodaller ve ticaret ve tefeci burjuvazisi— ittifaka gitmektedir. Emperyalizm her yerde, onun gerici müttefiklerinin varlık temellerini oluşturan sömürünün pre-kapitalist biçimlerini (özellikle kırdı) ayakta tutmaya ve ebedileştirmeye çalışmaktadır. Bu ülkelerin halk kitleleri, askerlerin, jandarmanın ve sömürge rejiminin idari aygıtının ayakta tutulması için çok büyük miktarlar ödemek zorunda bırakılmaktadırlar.

Açlığın ve salgın hastalıkların artması, —özellikle yoksullaştırılan köylülük arasında— yerli ahalinin toprağın kitlesel olarak mülksüzleştirilmesi; bazen dolaysız kölelikten bile kötü insanlık dışı çalışma koşulları (beyaz kapitalistlerin plantasyolarında, maden ocaklarında vs.)— bütün bunların sömürgeler ahalisi üstünde feci etkisi vardır ve hiç nadir olmayan bir tarzda tümünden kavimlerin ortadan kalkmasına götürmüştür. Emperyalist devletlerin sömürgelerdeki "kültürel eğitici rolü" gerçekte cellat rolüdür.

10— Sömürge ülkelerle ilgili olarak; nüfus fazlası için kolonizasyon bölgesi olan ve bu tarzda kendi kapitalist sistemlerinin bir devamı olan kapitalist ülkelerin sömürgeleri ile (Avustralya, Kanada vs.) birinci planda emperyalistler tarafından sürüm pazarı, hammadde kaynakları ve sermaye yatırım alanları olarak sömürülen sömürgeler arasında fark gözetmek zorunludur. Bu ayrımın salt tarihi değil, aynı zamanda büyük ekonomik ve siyasi önemi vardır.

Birinci tür sömürgeler genel gelişmeleri nedeniyle dominyon, yani ilgili emperyalist sistemin eşit haklara sahip veya nerdeyse eşit haklara sahip üyeleri oldular. Buralarda yerli nüfusun büyük bir bölümü imha edilirken; kapitalist gelişme göçeden beyaz nüfus içinde anavatanın sınıf yapısını tekrar üretmektedir. Oralarda, ikinci türden sömürgelerde görüldüğü biçimde herhangi bir sömürge rejiminden sözedilemez. Bu iki tipin arasında; sayıca güçlü yerli nüfusun yanında çok

önemli beyaz bir sömürgeci nüfusun bulunduğu bir geçiş tipi vardır (Güney Afrika, Yeni Zelanda, Cezayir vs.). Anavatanlardan gelen burjuvazi bu ülkelerde (göç sömürgeleri) aslında anavatan burjuvazisinin sömürgeci "devamı"ndan başka birşey değildir.

Bu burjuvazinin çıkarları büyük oranda anavatanın sömürgeci çıkarları ile özdeşdir. Anavatanın bilhassa eğer emperyalizmin bu "şubesi" doğal yerli nüfusu köleleştirmeyi veya hatta onun tümüyle kökünü kazımayı başarır, sömürgeci kapitalist "şubesi"nin belli bir dereceye kadar güçlenmesinde çıkarı vardır. Diğer taraftan bu yarı bağımsız ülkelerde nüfuz uğruna çeşitli emperyalist sistemlerin rekabeti, gerek onların anavatanlarından ayrılmalarına, gerekse de [anavatanlarının —ÇN] rakipleri ile birleşmeye götürebilir. Bu nedenler emperyalizmi sık sık, daha sonra ilgili emperyalizm karşısında müttefik ve ak-raba bir güç konumunu alan, onun bu sömürgeci (Dominyonlar) belirli bir siyasi ve ekonomik bağımsızlığa sahip acentası ile barışmaya zorlamaktadır.

11— Emperyalist sömürge rejimi, salt ekonomik baskıya değil, aynı zamanda ilgili bağımlı ülkede emperyalist ülke burjuvazisinin ekonomi dışı zoruna dayanan bir tekeldir. Bu tekel, iki ana işlevi yerine getirmektedir: Bir yandan sömürgeci gaddarca *sömürülmesine* hizmet etmekte (dolaylı ve dolaysız haraç yükümlülüğünün çeşitli biçimleri, kendi sanayi mallarının sürümü, kendi sanayi için ucuz hammadde temini, çok ucuz işgücü kullanımı vs. ile bağ içinde aşırı kâr); diğer yandan emperyalist tekel, onun kendi varlığının korunması ve geliştirilmesine hizmet etmektedir, yani sömürgeci kitlelerin *köleleştirilmesi* işlevini yerine getirmektedir.

Sömürgeci bir *sömürücünün* işlevi ile ilgili olarak egemen emperyalizm, sömürge ülke karşısında herşeyden önce, bu ülkenin ekonomik organizmasının kanını emen bir asalaktır. Bu asalağın, kurbanı ile karşılaştırıldığında hayli gelişmiş bir kültürü temsil etmesi, onu bir o kadar daha güçlü ve tehlikeli bir sömürücü yapmaktadır; fakat böyle olmakla sömürge ülke açısından onun işlevlerinin asalak karakterinde hiçbir şey değişmemektedir.

Kapitalist sömürü her emperyalist ülkede üretici güçlerin geliştirilmesi yolunu izledi. Fakat İngiliz, Fransız veya herhangi bir burjuvazi tarafından gerçekleştirilen kapitalist sömürünün özgül sömürgeleşme biçimleri, son tahlilde ilgili sömürgelerin üretici güçlerinin gelişmesini *kösteklemektedir*. Salt asgari olan inşa edilmektedir (demiryolları, limanlar vs.), yani ülkede askeri egemenlik için, vergi cenderesinin aralıksız çalışmasını güvence altına almak için, ayrıca emperyalist ülke ticaretinin gereksinimleri için gerekli olduğu ölçüde.

Sömürgelerin tarımı, büyük oranda ihracat için çalışmaya zorlanmakta, fakat bu şekilde köylü ekonomisi hiçbir şekilde pre-kapitalist ekonomi biçimlerinin zincirlerinden kurtulmamaktadır. Kural olarak pre-kapitalist üretim biçimlerinin mali sermayenin gereksinimlerine tabi olması yoluyla, sömürünün pre-kapitalist yöntemlerinin şiddetlenmesi yoluyla, yıldırım hızıyla gelişen ticaret ve tefeci sermayesinin köy ekonomisini boyunduruğu altına alması yoluyla, vergi yükünün artması vs. vb. yoluyla "özgür" bir meta ekonomisine dönüşmektedir. Köylülüğün sömürülmesi şiddetlenmekte, fakat onun üretim yöntemleri yenilenmemektedir.

Kural olarak sömürgeleşme hammadde işlenmesi sömürge değil, aksine kapitalist ülkelerde, herşeyden önce anavatanda gerçekleşmektedir. Sömürge elde edilen kâr büyük oranda orada üretici olarak kullanılmamakta; aksine ülkeden zorla dışarıya çıkarılmakta veya anavatanda ya da ilgili emperyalizmin yeni yayılma alanlarına yatırılmaktadır. Böylece sömürgeleşme, temel eğilimi itibariyle sömürgelerde üretici güçlerin gelişimini geciktirmeyi, doğal zenginliklerin yağma edilmesini ve herşeyden önce sömürge ülkenin insani üretici güç yedeklerinin tükenmesini beraberinde getirmektedir.

12— Ama sömürgeleşme, sömürgelerde üretimin gelişmesini belli bir şekilde teşvik etmeyi önşart koştuğu ölçüde ve sürece, bu gelişme emperyalist tekel sayesinde çok belirli bir yol izlemekte; ve salt anavatanın çıkarlarına özellikle de onun sömürge tekelinin korunmasının çıkarlarına uygun düştüğü sürece teşvik edilmektedir. Bu sömürü, köylülüğün bir bölümünü tahıl ekiminden pamuk, şeker, kauçuk

ekimine geçmeye (Sudan, Küba, Java, Mısır) heveslendirebilir; fakat bu öyle bir tarzda yapılır ki, salt sömürge ülkenin bağımsız ekonomik gelişmesinin çıkarlarına uygun olmamakla kalmaz, bilakis tersine sömürgelelerin emperyalist anavatanlara bağımlılığını daha da şiddetlendirir.

Dünya emperyalizmi hammadde tabanını genişletmek amacıyla, sömürge siyaseti tarafından yok edilenlerin yerine yeni tarımsal kültürler yaratılır. Yıkılan eski sulama tesisleri yerine aynı amaçla konulan yeni sulama sistemleri emperyalistlerin elinde köylülüğün sömürsünün keskinleştirilmesinde bir araca dönüşür. İç pazarı genişletmek amacıyla kısmen bizzat sömürge siyaseti tarafından yaratılmış tarım koşullarının kapitalist üretim tarzına uydurulması için çaba gösterilir. Çeşitli plantasyonlar anavatanların mali sermayesinin çıkarlarına hizmet eder. Sömürgelelerin yeraltı zenginliklerinin sömürülmesinde kural, anavatan sanayiinin gereksinimleri, özellikle de ilgili emperyalizmin [sömürge —ÇN] tekelinin ulaşmadığı diğer ülkelerin hammadde kaynaklarından bağımsız olma gereksinimidir. Bunlar, sömürgeleşme üretimin ana alanlarıdır.

Sadece, fabrikasyonun çok basit bir süreç oluşturduğu (tütün sanayii, şeker fabrikaları vs.) ya da ilk işlemenin oracıkta yapılması sayesinde hammadde taşıma giderlerinin önemli ölçüde daha az olacağı yerlerde, sömürgelelerdeki üretimin gelişimi nispeten daha büyük bir kapsama bürünmektedir. Her halükârda emperyalistler tarafından sömürgelelerde kurulan kapitalist şirketler (savaş amacına hizmet eden birkaç firma dışında) öncelikle veya yalnızca tarım kapitalisti bir karakter taşımaktadır ve düşük bir organik sermaye bileşimleri vardır. Sömürge ülkenin gerçek bir sanayileşmesi, özellikle ülke üretici güçlerinin bağımsız gelişmesini teşvik edecek durumda olan hayatîyet sahibi bir makine sanayiinin yaratılması desteklenmemekte, bilakis tersine anavatan tarafından kösteklenmektedir.

Onun sömürgeleşme köleleştirme fonksiyonu özsel olarak burada yatmaktadır: Sömürge ülke, kendi bağımsız gelişmesinin çıkarlarını feda etmeye ve böylece yabancı kapitalizmin ekonomik (tarımsal hammadde) uzantısı rolünü oynamaya zorlanmaktadır ki emperyalist

ülkedeki burjuvazinin ekonomik ve siyasi iktidarı sömürge ülke emekçi sınıflarının sırtında güçlensin, ilgili sömürge de emperyalist ülkenin tekeli ebedileşsin ve o yayılcılığını diğer ülkelere taşınsın.

Tıpkı emperyalizm öncesi çağın "klasik kapitalizmi"nin sömürgelerdeki yağma ekonomisi ile yeninin uygun yaratıcı inşası olmaksızın eskinin yıkımının tüm olumsuz özelliklerini gözler önüne serdiği gibi, emperyalizmin çöküşünün en karakteristik belirtisi de onun sömürge ekonomisinde çok kaba bir şekilde öne çıkan *asalak tefeci karakteridir*. Emperyalist büyük güçlerin onlar tarafından tekelleştirilmiş sömürgeleri daha güçlü ve daha münhasır bir şekilde anavatanların kapitalist ekonomisinin gereksinimlerine uydurma çabaları, salt yerli sömürge nüfusun geleneksel ekonomik düzenini yıkıma süreklemele kalmamakta, bilakis aynı zamanda sömürgelerde tek tek üretim dalları arasındaki dengenin bozulmasına ve en sonunda üretici güçlerin gelişmesini yapay olarak kösteklemesine neden olmaktadır.

Bütün anavatanların genel eğilimi, bir yandan sömürgeleri ilgili emperyalist sisteme tabi bir parça haline getirmek, diğer emperyalist sistemlerin karşısında durabilmek için ekonomik otarşiyi güvence altına almanın çıkarı uğruna onları bu sistem içine çekmek, ve fakat diğer taraftan sömürgeleri bir bütün olarak dünya ekonomisi ile dolaysız ilişkilerinden koparmak ve onların dış dünya ile bütün ekonomik bağlantılarında aracı ve en yüksek düzenleyici işlevini üzerlenmektedir. Emperyalistlerin, sömürgelerin kendi ülkelerine tek taraflı bağımlılıklarını bu güçlendirme eğilimi, çeşitli emperyalist devletler, uluslararası tröstler vs. arasındaki rekabetin keskinleşmesine sebep olmaktadır.

Kapitalist koşulların bu durumlardan kaynaklanan gelişmesi ve sömürgelerdeki halk kitlelerinin sömürülmesi çok çeşitli biçimler almaktadır.

13— Sömürgeler ahalisinin ezici çoğunluğu toprağa bağlı olduğu ve kırdan yaşadığı sürece, emperyalizmin ve onun mütteliklerinin (toprak sahipleri sınıfı ile ticaret ve tefeci sermayesi) uyguladıkları köylülüğü sömürmenin soyguncu biçimleri çok önemli bir anlam kazanmaktadır. Emperyalizmin müdahalesi sayesinde (vergilendirme, anavatanlardan sanayi ürünlerinin ithal edilmesi vs.) köyün para ve

meta ekonomisi içine çekilmesi; köylü ekonomisinin yoksullaştırılması, köy ev sanayiinin yokedilmesi vs. ile atbaşı gitmekte ve ileri kapitalist ülkelerde vaktiyle olduğundan çok daha hızlı bir tempoyla gerçekleşmektedir: ama kösteklenen sınai gelişme ise burada proleterleşme sürecine dar sınırlar çekmektedir.

Eski ekonomik biçimlerin yerle bir edilmesinin hızlı temposu ile yenilerinin yavaş gelişmesi arasındaki muazzam orantısızlık, Çin, Hindistan, Endonezya, Mısır vb.de olağanüstü "toprak kıtlığı"nı ve bir tarımsal nüfus fazlasını, toprak rantının yükseklere fırlamasını ve köylülük tarafından işlenen toprağın olağanüstü parçalanmasını ortaya çıkardı.

Bunun yanında daha önceki feodal veya yarı-feodal sömürü ve boyunduruk ilişkilerinin bütün yükü, biraz "modernize edilmiş" ama hiçbir şekilde daha kolay olmayan biçimlerde hâlâ eskisi gibi köylülüğün omuzlarındadır. Sömürgelerde köyü vergi sistemi ve kendi ticaret aygıtı ile saran ve pre-kapitalist ilişkilerde bir dönüşüme meydan veren (örneğin köy topluluğunun yokedilmesi) kapitalizm, böylece hiçbir şekilde köylüleri pre-kapitalist köleleştirme ve sömürü biçimlerinden kurtarmamış, bilakis onlara yalnızca para biçimini vermiştir (angarya ve aynı kiranın yerine kısmen parasal kira, aynı verginin yerine ise parasal vergi geçti vs.). Bu ise köylülüğün sefaletini daha da arttırmıştır. Köylülere bu sefaletlerinde, onları soyup soğana çeviren ve belirli koşullarda (örneğin Hindistan ve Çin'in bazı yörelerinde) hatta miras olarak devranılan borç köleliği oluşturan tefeci "yardıma" gelmektedir.

Tek tek sömürge ülkelerde ve hatta bir ve aynı ülkenin farklı bölgelerinde tarım koşullarının bütün farklılığına rağmen, köylü kitlelerinin sefil durumu hemen her yerde aynıdır, kısmen eşdeğersizlerin değiş-tokuşundan, kısmen dolaysız sömürüden ötürü köylü bu ülkelerde kendi ekonomisinin teknik ya da örgütsel seviyesini yükseltme durumunda değildir. Gerek kendi emeğinin verimliliği gerekse onun tüketimi gerilemektedir.

Bu ülkelerde köylülerin yoksullaşması genel bir görüngüdür. Hindistan, Çin ve Endonezya'da köylülüğün yoksullaşması öyle bir

dereceye ulaşmıştır ki şu anda köyde ana figürü, çoğu kez açlık çeken yoksul, topraksız veya hemen hemen topraksız köylü oluşturmaktadır. Burada büyük toprak mülkiyeti hemen hiçbir tarzda büyük işletme ile ilintili değildir, bilakis salt köylülerden onların posasını çıkararak rant koparma aracı olarak hizmet etmektedir ve emekçi çiftçi ile büyük toprak sahibi (Gentry, Samindar) veya devlet arasında icarcılar ve alt icarcılar gibi asalak araçlardan oluşan katmerli bir hiyerarşi vardır.

Bu ülkelerde tarım için büyük öneme sahip eski sulama tesisleri, önce emperyalistlerin müdahalesi sonucu çöküme uğradılar, ama daha sonra kapitalist bir temelde tekrar kurulduklarında, bu tesislerin kullanımının köylüler için çok pahalı olduğu görüldü. Kötü rekolte daha sık ortaya çıkan bir görünüm haline gelmektedir. Her türlü doğa afetlerine ve salgın hastalıklara karşı köylü tümüyle biçare durumdadır. Köylülerin geniş kitleleri üretim sürecinden koparıldılar, fakat bunların şehirlerde iş bulma umudu yoktur, çok nadir olarak kırdaki iş bulabilmekte ve sefil kulilere [gündelikçi —ÇN] dönüşmektedirler.

Köylülüğün bu sefil durumu aynı zamanda sanayi için iç pazarda bir bunalım anlamına gelmektedir ve doğal olarak ülkenin kapitalist gelişmesinin önünde güçlü bir engeldir. Tıpkı Hindistan, Çin ve Mısır'ın ulusal-burjuvazisi gibi emperyalizm de köylülüğün bu sefaletini kapitalist sömürünün genişletilmesi yolunda bir engel olarak görmektedir: fakat ekonomik ve siyasi çıkarları nedeniyle onlar kırdaki büyük toprak mülkiyeti ile, ticaret ve tefeci sermayesi ile öylesine sıkı bağ içindedirler ki, herhangi önemlice bir tarım reformu yapacak durumda değildirler.

Köy ev ekonomisi ve el zanaatları günbegün daha fazla çökmektedir. Ticaretin gelişmesi, toptancı tüccar, tefeci vs. işlevini de üstlenen geniş bir yerli ticaret burjuvazisi tabakasını üretmektedir. Sömürge ekonomisinin özgül koşullarında ticaret ve tefeci sermayesinin egemenliği, sanayi sermayesinin büyümesini yavaşlatmaktadır. İç pazar uğruna mücadelede ulusal sermaye sürekli olarak bizzat sömürge ülkede ithal edilen yabancı sermayenin rekabeti ile karşılaşmakta ve köyde pre-kapitalist koşulların köstekleyici etkisi ile yüzyüze gelmektedir. Bu engellere rağmen bazı üretim dallarında yerli bir büyük sana-

yi (öncelikle hafif sanayi) doğmaktadır. Ulusal sermaye ve ulusal bankalar ortaya çıkmakta ve gelişmektedir.

Tarım reformunu sömürge rejimine zarar vermeyecek biçimde yürütmek için acıklı çabalar, yarı-feodal toprak ağasının yavaş yavaş kapitalist bir toprak beyine dönüşmesi amacına yöneliktir ve belirli durumlarda zayıf bir Kulak [zengin köylü —ÇN] tabakasının oluşmasını hedeflemektedir. Pratikte bu, salt köylülerin ezici çoğunluğunun gittikçe daha büyük yoksullaştırılmasına neden olmakta, ve bu da iç pazarın gelişmesini felce uğratmaktadır. Bu çelişik ekonomik süreçlerin zemini üzerinde sömürge hareketlerin en önemli toplumsal güçleri gelişmektedir.

14— Emperyalizm döneminde, sömürgelerde iktisadi ve siyasi tekelin ele geçirilmesinde malî sermayenin rolü özellikle açık bir şekilde öne çıkmaktadır. Bu kendisini, özellikle sömürgelere sermaye ihracı ile ortaya çıkan belirli ekonomik yan etkilerde göstermektedir. İhraç edilen sermaye burada öncelikle ticaret alanına akmakta, esas olarak tefeci sermaye (borç sermayesi) olarak işlev görmekte ve sömürge ülkede emperyalist devletin baskı aygıtını korumak ve güçlendirmek (devlet tahvilleri yardımıyla vs.) veya yarı-sömürge ülkelerdeki yerli burjuvazinin sözümona bağımsız devlet mekanizması üzerinde tümünden denetimi ele geçirmek hedefini gütmektedir.

Sömürgelere sermaye ihracı oralarda kapitalist ilişkilerin gelişmesini hızlandırmaktadır. İhraç edilmiş sermayenin sömürgelerde üretim amacıyla yatırılan kısmı kısmen sınaî gelişmesinin hızlanmasına yol açmakta; ancak bu hiçbir şekilde bağımsızlığı teşvik etmek için değil, aksine sömürge ekonomisinin emperyalist ülkeler mali sermayesine bağımlılığını daha da keskinleştirmek amacıyla yapılmaktadır.

Zaten ithal edilen sermayeler sömürgelerde neredeyse yalnızca hammadde ele geçirme ve elde etmede veya kaba fabrikasyonda kullanılmaktadır. Bunlar hammaddelerin sömürgelerden kök söker gibi çıkarılmasını kolaylaştıran ve sömürgeleri anavatanlara daha sıkı bağlayan ulaşım sistemini genişletmek (demiryolları, gemi yapımı, liman inşası vs.) için kullanılmaktadır. Tarımda yatırımların en muteber türü, ucuz gıda maddeleri üretimi ve devasa hammadde kaynaklarının tekeli

altına alınması amacıyla büyük plantasyonlarda sermaye ortaklıklarıdır. Sömürge kölelerin ucuz işgücünden kök söktürerek sağlanan artıdeğerin en büyük bölümünün anavatanlara gitmesi olgusu, sömürge ülkeler ekonomisinin kalkınmasını ve üretici güçlerin gelişmesini korunmuş bir şekilde desteklemektedir ve sömürgelerin ekonomik ve siyasi kurtuluşunun önünde bir engeldir.

Kapitalist devletler ile sömürge ülkeler arasındaki ilişkilerin diğer bir ana özelliği, malî sermayenin çeşitli tekelleri böylece onları kendi denetimleri altına almak ve sömürge ekonomisini dünya pazarı ile bağlayan tüm kanalları düzenlemek için tek tek sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bütün dış ticaretini tekeline almak çabasıdır. Birkaç tekelleri ihracat firması tarafından dış ticaretin bu tekelleştirilmesinin sömürgelerin kapitalist gelişmesi üzerindeki dolaysız etkisi, ifadesini ulusal iç pazarın gelişmesinden ziyade, sömürgelerin dağınık iç pazarının ihracatın gereksinimlerine ayak uydurmasında ve sömürge ülkelerin doğal zenginliklerinin bu emperyalist asalaklar tarafından yağma edilmesinde bulmaktadır.

Sömürge ticaretinin bu kendine özgü gelişmesi, özgül ifadesini, yerli ahalinin tasarruflarını esas olarak sömürgeler dış ticaretinin finanse edilmesi vs. için harekete geçiren sömürgelerdeki emperyalist bankaların biçim ve karakterinde de bulmaktadır.

15— Emperyalizmin sömürgelere karşı tüm ekonomik siyaseti, onların bağımlılığını sürdürmek ve şiddetlendirmek, sömürüyü arttırmak ve onların bağımsız gelişmesini mümkün olduğunca desteklemek çabası tarafından yönlendirilmektedir.

Salt özel koşulların baskısı ile emperyalist devletlerin burjuvazisi, sömürgelerde büyük sanayi gelişmesini teşvik etmeye zorlanabilir. Böylece örneğin bir savaş yürütme veya hazırlama gerekliliği, sınırlı oranda stratejik olarak en önemli sömürgelerde (örneğin Hindistan) metal ve kimya sanayiinin çeşitli işletmelerinin kurulmasına götürülebilir. Yeni yetme rakiplerin rekabeti, anavatanları, gümrük siyaseti sorunlarında belirli tavizler vermeye zorlayabilir, ama onlar burada kendisi için gümrük imtiyazlarını korur. Sömürge ve yarı-sömürge ül-

keler burjuvazisinin belirli tabakalarını satın alma amacıyla, özellikle de devrimci hareketin yükseliş dönemlerinde, ekonomik baskısını belirli bir derecede azaltabilir.

Ama bu olağanüstü ve çoğu kez ekonomi dışı durumların etkilerini yitirdiği oranda, emperyalist devletlerin ekonomik politikası derhal sömürgelerin ekonomik gelişmesini ezmeye ve kösteklemeye yönelmektedir. Bu nedenle sömürgelerin ulusal ekonomisinin gelişmesi, ve özellikle onun sanayileşmesi, sanayisinin bütün yönleriyle bağımsız gelişmesi, ancak emperyalizmin siyasetiyle en güçlü zıtlık içinde gerçekleşebilir. Bu nedenle sömürge ülkelerin gelişmesinin özgül karakteri kendisini özellikle; üretici güçlerin gelişmesinin olağanüstü zorluklarla, acılı, yapay olarak tek tek sanayi dallarıyla kısıtlı şekilde cereyan etmesinde göstermektedir.

Bütün bunlar kaçınılmaz olarak, emperyalizmin sömürge ve yarı-sömürge ülkelere baskısını her keresinde daha yüksek bir kademedeyeniden üretmekte, ve buna karşı bizzat emperyalizmin yaratmış olduğu sosyo-ekonomik unsurların daha güçlü bir karşı-baskısına yol açmaktadır. Bağımsız gelişmenin sürekli kösteklenmesi, sömürge halklar ile emperyalizm arasındaki antagonizmayı her geçen gün daha da derinleştirmekte ve devrimci bunalımlara, boykot hareketlerine, ulusal-devrimci ayaklanmalara vs. götürmektedir.

Bir yandan sömürgelerde kapitalist gelişmenin nesnel için çelişkileri keskinleşmekte, ve böylece sömürgelerin bağımsız gelişmesi ile emperyalist devletler burjuvazisinin çıkarları arasındaki çelişkiler derinleşmekte; fakat diğer yandan sömürünün yeni kapitalist biçimi mali sermayenin baskısına karşı örgütlü bir direnişle karşı çıkmak üzere köylülüğün milyonlarca kitlesinin gittikçe artan bir tarzda etrafında kenetlendiği gerçek devrimci bir gücü, proletaryayı sahneye çıkarmaktadır.

Emperyalistler ve onun uşaklarının "sömürgelerin özgür gelişmesi"ni teşvik ettikleri hakkındaki, emperyalist devletler tarafından yürütülen dekolonizasyon silaseti üzerine yaptıkları tüm gevezelikler, emperyalist bir yalandan başka birşey değildir. Komünistlerin hem emperyalist ülkelerde hem de sömürgelerde bu yalanı temelli teşhir etmeleri olağanüstü önemlidir.

III— Çin, Hindistan ve Benzeri Sömürge Ülkelerde Komünist Strateji ve Taktik

16— Tıpkı bütün sömürge ve yarı-sömürgelerde olduğu gibi Çin ve Hindistan'da üretici güçlerin gelişmesi ve emeğin toplumsallaştırılması görece düşük bir seviyede durmaktadır. Bu durum ve yabancı egemenlik boyunduruğu ve keza feodalizmin güçlü kalıntıları ile pre-kapitalist koşulların varlığı, bu ülkelerde devrimin önünde duran aşamasının niteliğini belirlemektedir.

Bu ülkelerin devrimci hareketinde sözkonusu olan *burjuva-demokratik devrimdir*, yani proletarya diktatörlüğü ve sosyalist devrim için önkoşulların hazırlanması aşamasıdır. Buna uygun olarak sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde bujuva-demokratik devrimin genel temel görevleri olarak şu görevler tespit edilebilir:

a) Güçler dengesinin proletarya lehine dönüştürülmesi; ülkenin emperyalizmin boyunduruğundan kurtarılması (yabancı imtiyazların, demiryollarının, bankaların vs. ulusallaştırılması) ve henüz elde edilmemiş olduğu yerlerde ülkenin ulusal birliğinin kurulması; arkalarında emperyalizmin bulunduğu sömürücü sınıfların iktidarının devrilmesi; işçi-köylü şûralarının örgütlenmesi ve bir Kızıl Ordunun yaratılması, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün kurulması, proletaryanın hegemonyasının güçlendirilmesi;

b) Tarım devriminin uygulanması. Köylülerin sömürü ve köleleştirilmenin tüm pre-kapitalist ve sömürgeci biçimlerinden kurtarılması; toprağın ulusallaştırılması; şehir ve kırsal arasındaki olası en sıkı ekonomik ve siyasi ittifakın gerçekleştirilmesi amacıyla köylülerin durumunu kolaylaştıran radikal önlemler;

c) Sanayi, ulaşım sektörünün vs. geliştirilmeye devam edilmesine, bununla sıkı bağ içinde olan proletaryanın büyümesine uygun olarak; işçi sınıfının sendikal örgütlerinin genişletilmesi, Komünist Partisinin güçlendirilmesi, emekçi kitleler arasında Komünist Partisinin sağlam önder bir konum kazanması, sekiz saatlik işgününün mücadeleyle kazanılması;

d) Uluslara ve cinsiyetlere hak eşitliği (kadınların hak eşitliği). Devlet ile kilisenin birbirinden ayrılması ve kast türü engellerin kaldırılması; şehirde ve kırdaki kitlelerin siyasi aydınlatılması ve genel kültür seviyelerinin yükseltilmesi vs.

Burjuva-demokratik devrimin pratikte *bütün* temel görevlerini ne dereceye kadar yerine getirecek durumda olacağı ve bu görevlerden hangilerinin ancak sosyalist devrim tarafından gerçekleştirileceği, devrimci işçi-köylü hareketinin gidişatına, onun emperyalistlere, feodal beylere ve burjuvaziye karşı mücadelesindeki başarılarına veya yenilgilerine bağlıdır. Özellikle sömürgelerin emperyalist boyunduruktan kurtuluşu kapitalist dünyada sosyalist devrimin gelişmesi ile kolaylaşacaktır ve ancak ileri kapitalist ülkelerde proletaryanın zaferi ile tamamen güvence altına alınabilecektir.

Devrimin sosyalist aşamasına geçiş; örneğin ülkenin sınai gelişmesinin belirli bir seviyesi, proletaryanın sendikal örgütlenmesinin gelişmesi ve güçlü bir Komünist Partisi gibi önkoşulların belirli bir asgari ölçeğini gerektirmektedir. En önemlisi, tam da kitleler üzerinde büyük etkiye sahip güçlü bir Komünist Partisinin gelişmesidir. Zaten bu ülkelerin objektif koşullarından yeşeren burjuva-demokratik devrim bu süreci [Komünist Partisinin gelişme sürecini —ÇN] hızlandırmazsa, bu, bu ülkelerde son derece yavaş ve zor bir süreç olur.

17— Sömürgelerdeki burjuva-demokratik devrimi, bağımsız bir ülkedeki burjuva-demokratik devrimden ayıran esas fark, onun emperyalistler tarafından köleleştirilmeye karşı *ulusal kurtuluş mücadelesi* ile organik olarak bağlı olmasıdır. Ulusal unsur bütün sömürgelerde aynı zamanda emperyalistler tarafından köleleştirilmenin apaçık bir şekilde ortaya çıktığı ve halk kitlelerini galeyana getirdiği yarı-sömürgelerde de devrimci süreç üzerinde büyük etkiye sahiptir.

Bir yandan ulusal baskı devrimci bunalımı olgunlaştırır, işçi-köylü kitlelerinin hoşnutsuzluğunu keskinleştirir, onların harekete geçmesini kolaylaştırır ve devrimci patlamalara elementar kitle hareketleri niteliği, gerçek bir halk devrimi niteliği verir.

Diğer yandan ulusal unsur, salt işçi sınıfı ve köylülüğün hareketi üzerinde etki kazanmakla kalmaz, aynı zamanda devrim süreci içinde tüm diğer sınıfların görüşlerini de değiştirebilir; herşeyden önce ilk zamanlarda yoksul şehir küçük-burjuvazisi küçük-burjuva aydınlar ile birlikte daha büyük oranda faal devrimci güçlerin etkisi altında kalır; ikinci olarak burjuva-demokratik devrimde, sömürgeler burjuvazisinin konumu çok büyük oranda ikircikli bir niteliğe sahiptir ve onun yalpalamaları devrimin gelişmesine uygun olarak bağımsız bir ülke burjuvazisinininkinden (örneğin 1905/1917 yıllarındaki Rus burjuvazisinininkinden) daha güçlüdür.

Sömürge devrimin özgüllüğünü büyük ölçüde belirleyen ulusal momentin somut koşullara göre özel etkisini incelemek çok önemlidir, ve bu ulusal momentin ilgili komünist partisinin taktiğinde hesaba katılması çok önemlidir.

Ulusal kurtuluş mücadelesinin yanında *tarım devrimi* sorunu, ileri sömürge ülkelerde burjuva-demokratik devrimin ana eksenidir. Bu nedenle komünistler tarım bunalımının gelişmesini ve kırdaki sınıfsal çelişkilerin keskinleşmesini çok büyük dikkatle izlemelidir; başından itibaren işçi kitlelerinin hoşnutsuzluğuna ve başlayan köylü hareketine bilinçli devrimci bir yön vermeli, onları emperyalist sömürüye ve köleleştirmeye, aynı şekilde köylü iktisatlarının altında ezildikleri ve bu köylü iktisatlarını yıkıma ve çöküşe sürükleyen, varolan çeşitli pre-kapitalist —feodal ve yarı-feodal— koşulların boyunduruğuna karşı yönlendirmelidir.

Tarımın korkunç geri kalmışlığı, insanlık dışı icar koşulları, ticaret ve tefeci sermayesinin boyunduruğu, sömürgeler tarımında üretici güçlerin gelişmesinin önündeki en büyük engeldir ve sömürgelerin tarımsal ürünleri ile emperyalizm tarafından yaratılan ve tekelleştirilmiş bulunan dünya pazarı arasındaki değiş-tokuşun çok gelişmiş biçimleri ile inanılmaz bir çelişki içinde bulunmaktadır.

18— Bu sömürge ülkelerde ulusal *burjuvazi* emperyalizm karşısında homojen bir tavır almamaktadır. Bu burjuvazinin bir bölümü, birinci planda ticaret burjuvazisi, dolaysız bir şekilde emperyalist sermayenin çıkarlarına hizmet etmektedir (komprador burjuvazi denilen-

ler). O, genel olarak az çok tutarlı bir şekilde, tıpkı emperyalizmin feodal müttefikleri ve iyi para alan yerli memurlar gibi, tüm ulusal harekete karşı yönelen anti-ulusal, emperyalist bir görüşü savunmaktadır. Yerli burjuvazinin geriye kalan diğer kesimi, özellikle yerli sanayiın çıkarlarını temsil eden bölümü, ulusal hareket zemininde durmakta ve *ulusal reformizm olarak* (veya II. Kongre tezlerinin terminolojisine göre "burjuva-demokratik" yönelim olarak) *adlandırılabilir*, yalpalayan, tavizlere eğilimli özel bir akımı temsil etmektedir.

Ulusal-burjuvazinin devrimci kamp ile emperyalist kamp arasındaki bu ara konumu artık 1925'den sonra Çin'de gözlenmemektedir; orada özgül durum nedeniyle ulusal-burjuvazinin büyük bir bölümü önce ulusal kurtuluş savaşının başına geçti; sonra bütünüyle karşı-devrim kampına kapak attı. Hindistan ve Mısır'da şimdilik hâlâ büyük yalpalamalara eğilim gösteren ve emperyalizmle devrim arasında ip cambazlığı yapan burjuva-milliyetçi tipik bir hareket, oportünist bir hareket izlemekteyiz.

Tüm sömürge halkın çıkarına olan ülkenin emperyalizmden bağımsızlığı, ulusal-burjuvazinin çıkarlarına da uygundur, fakat emperyalist sistemin bütün özülüyle uzlaşmaz bir çelişki içinde bulunmaktadır. Ama çeşitli yerli kapitalistler kendi dolaysız çıkarları nedeniyle, bir dizi bağla büyük oranda emperyalist sermayeye bağlanmıştır. Emperyalizm, bu burjuvazinin önemli bir kısmını doğrudan satın alabilecek durumdadır, hatta şimdiye kadarkinden daha da büyük bir bölümüne komprador konumu, ticari bir aracı, dalkavuk bir sömürücü, köleleştirilmiş bir halkın gardiyanı konumunu yaratabilir. Fakat emperyalizm, köle sahibi, tekelci en yüksek sömürücü konumunu kendisine saklamaktadır.

Burjuvazinin egemen iktidarı, "özgür" bağımsız kapitalist bir gelişme imkanı, "bağımsız" halk üzerinde hegomonya — kapitalizm bütün bunları, ulusal-burjuvazi asla kendiliğinden teslim etmeyecektir. Burada sömürge ülkenin ulusal-burjuvazisi ile emperyalizm arasında nesnel başlıca çıkar çelişkisini görmekteyiz. Emperyalizm bu konuda ulusal-burjuvazinin *teslimiyetini* talep etmektedir.

Zayıf taraf olarak yerli burjuvazi tekrar tekrar emperyalizme karşı teslimiyetlere hazırdır. Fakat onun teslimiyeti, kitlelerin sınıfsal devrim tehlikesi henüz dolaysız, gerçek, acil bir tehlike olmadığı sürece nihai değildir. Bir yandan bu tehlikeden kurtulmak ve diğer yandan emperyalizm karşısında kendi konumunu güçlendirmek amacıyla bu sömürgelerde burjuva milliyetçiliği küçük-burjuvazinin, köylülüğün, kısmen işçi sınıfının desteğini sağlamaya çaba gösterir. Onun işçi sınıfı ile ilişkili olarak başarı şansı az olduğundan dolayı (bu ülkelerdeki işçi sınıfının uyanmasından sonra), onun için köylülüğün desteğini sağlamak bir o kadar daha önemlidir.

Burada sömürge burjuvazisinin en zayıf noktasını görmekteyiz. Sömürgelerdeki köylülüğün dayanılmaz sömürülmesi ancak tarım devrimi ile ortadan kaldırılabılır. Çin, Hindistan, Mısır'da burjuvazinin dolaysız çıkarları, toprak mülkiyeti, tefeci sermaye, bir bütün olarak köylü kitlelerinin sömürülmesi ile öylesine sıkı bir şekilde bağlıdır ki, bu burjuvazi salt tarım devrimine karşı çıkmakla kalmamakta, aynı zamanda kararlı her tarım reformuna bile karşı çıkmaktadır. Onun, salt tarım sorununun açıkça konulmasından bile, bu, köylü kitleleri içindeki kaynaşma sürecini teşvik edeceği ve bunun hızını arttıracığı için korkması sebepsiz değildir. Yani reformcu burjuvazi bu zorlu, temel sorunun pratik çözümüne yaklaşma durumunda bile değildir.

Bunun yerini o, milliyetçi içi boş laflarla ve jestlerle küçük-burjuva kitleleri kendi etkisi altında tutmaya ve emperyalizme belirli tavizlere zorlamaya çalışmaktadır. Ama emperyalistler dizginleri daha da sıkı çekmektedirler, çünkü ulusal-burjuvazi herhangi bir ciddi direniş göstermek durumunda değildir. Bu nedenle ulusal-burjuvazi, emperyalizm ile çıkan her çekişmede, bir yandan kendisinin milliyetçi, "ilkesel sağlamlığı" numarasını yaparken, diğer yandan emperyalizm ile barışçıl bir uzlaşma imkanı hayallerini yaymaya çalışmaktadır. Gerek biri, gerekse diğeri hakkında kitleler kaçınılmaz olarak hayal kırıklığına uğrayacaklar ve bu tarzda giderek reformcu hayallerini açacaklardır.

19— Bu sömürge ülkelerde burjuvazinin ulusal-reformcu esas yönünün yanlış bir değerlendirilmesi durumunda, ilgili komünist partilerin strajeti ve taktiğinde ağır hatalar yapma olasılığı ortaya çıkar. Özellikle iki türlü hata olanaklıdır:

a) Ulusal-reformcu yönelim ile ulusal-devrimci yönelim arasındaki farkı anlamamak, burjuvazinin peşine takılmak politikasına, proletaryanın burjuvaziden yeterince berrak olmayan bir şekilde siyasi ve örgütsel ayrılmasına, en önemli devrimci şiarların örtbas edilmesine (özellikle tarım devrimi şiarının) vs. götürebilir. 1925/27 yıllarında Çin Komünist Partisi'nin yaptığı esas hata buydu.

b) Burjuva ulusal-reformizminin, feodal-emperyalist kamptan farklı olarak, en azından hareketin ilk aşamalarında küçük-burjuvazinin, köylülüğün ve hatta işçilerin bir bölümünün kitleleri üzerindeki etkisi sayesinde sahip olduğu özel önemin her küçümsemesi, sektörlük politikasına komünistlerin emekçi kitlelerden izole olmasına vs. götürebilir.

Her iki halde de, tam da daha Komünist Enternasyonal'in II. Kongresi'nin sömürge ülkeler komünist partilerinin özel görevleri olarak, yani kendi ulusu içindeki burjuva-demokratik harekete karşı mücadelenin görevleri olarak karakterize ettiği görevlerin yerine yerine getirilmesine yeterli özen gösterilmemiş olur. Bu mücadele olmaksızın, emekçi kitleler burjuvazinin ve ulusal-reformizminin etkisinden kurtarılmaksızın, burjuva-devrimde komünist hareketin stratejik ana hedefine —*proletaryanın hegemonyası*— ulaşamaz. Organik parçası *komünist partisinin önder konumu* olan proletaryanın hegemonyası olmaksızın da, sosyalist devrimin lafını etmek bir yana, burjuva-demokratik devrim sonuna kadar götürülemez.

20— Bu sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde *küçük-burjuvazi* çok önemli bir rol oynar. O, ulusal-devrimci hareketin çeşitli dönemlerinde çok çeşitli roller oynayan çeşitli tabakalardan oluşmaktadır.

İthal edilen yabancı metallerin rekabeti altında ezilen *zanaatkâr*, emperyalizme karşı düşmanca eğilimlidir. Aynı zamanda kalfa ve çiraklarını sınırsız bir şekilde sömürmekten yanadır ve bu nedenle sınıf

bilinçli işçi hareketi karşısında düşmanca tavır alır. Fakat aym zamanda kendisi de büyük oranda ticaret ve tefeci sermayesinin sömürüsü altında inler. Bu tabakanın son derece güvensiz ve çelişkili durumu onun yalpalamalarını belirler, ve çoğu kez hayalperest gericilerin etkisi altına girer.

Ticaret esnafı —şehirde ve kırdada— ticaret ve tefecilik yoluyla kırdaki sömürü ile bağıntılıdır, sömürünün eski biçimlerine sarılır ve bunları iç pazarın genişletilmesi perspektifine yeğler. Fakat bu tabakalar da homojen bir kütle değildir. Ticaret burjuvazisinin şu veya bu şekilde kompradorlar ile bağıntılı olan tabakaları, faaliyetleri öncelikle iç pazarla sınırlı olan tabakalardan farklı bir konum almaktadırlar.

Küçük-burjuva aydınlar, öğrenciler ve diğer tabakalar çoğu kez salt küçük-burjuvazinin özgül çıkarlarının değil, aynı zamanda tüm ulusal burjuvazinin genel nesnel çıkarlarının da en kararlı temsilcileridir. Ulusal hareketin birinci döneminde sıkça ulusal çabaların temsilcileri olarak öne çıkarlar. Hareketin yüzeyindeki rolleri görece büyüktür. Genel olarak onlar köylü çıkarlarının taşıyıcıları olamazlar, çünkü geldikleri toplumsal tabakalar çoğunlukla toprak mülkiyeti ile bağıntılıdır. Devrimci dalganın yükselmesi onları kendi sallantılı ve kararsız küçük-burjuva ideolojilerini içine taşıdıkları işçi hareketine sürükleyebilir. Bunlardan yalnızca bazıları mücadele içinde kendi sınıflarından kopabilir, proletaryanın sınıfı mücadelesi görevlerinin kavranılmasına kadar çaba gösterebilir ve proleter çıkarların faal savunucuları olabilir.

Küçük-burjuva aydınların kendi ideolojilerine sosyalist hatta komünist bir renk vermeleri hiç de nadir değildir. Emperyalizme karşı mücadelede devrimci bir rol oynamışlardır ve Hindistan ve Mısır gibi ülkelerde hâlâ bu devrimci rolü oynamaya devam etmektedirler. Kitle hareketi onları peşinden sürükleyebilir, fakat onları en aşırı gericiliğin kampına itebilir ya da kendi saflarında ütöpik-gerici akımların yayılmasını teşvik edebilir.

Bu tabakaların yanında sömürge şehirlerde durumları kendilerini nesnel olarak devrim tarafına iten önemli miktarda *yoksul şehir nüfusu* tabakaları vardır: yabancı işgücü sömürmeyen zanaatkârlar, işportacılar, işsiz aydınlar, iş arayan yıkıma uğramış köylüler vs. Ayrıca sö-

mürgelerde şehirde ve kırdaki, "Kuliler" denilen, fabrika okulundan geçmemiş ve rastlantısal kazanç ile yaşayan sayıca yüksek bir yarı-proleterler tabakası vardır.

Proleteryanın yanında ve proleteryanın müttefiki olarak köylülük devrimin itici bir gücüdür. Köylülerin dev milyonluk kitleleri, en ileri sömürgelerde bile nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturmaktadır (bazı sömürgelerde nüfusun yüzde 90'ını oluşturmaktadır). Sefalet ile, her türlü pre-kapitalist ve kapitalist sömürü yöntemleri ile ezilen, büyük oranda, icara aldıkları topraklar üzerindeki işliklerini bile yitiren, üretim sürecinden koparılıp atılan ve giderek açlık ve hastalıklar nedeniyle kırılan aç icarcıların, küçük köylülerin milyonluk kitleleri; son olarak tarım işçileri, kırdaki proleteryanın en önemli müttefikleridir. Köylülük kurtuluşuna ancak proleterya önderliğinde kavuşabilir; ama proleterya burjuva-demokratik devrimi ancak köylülük ile ittifak içinde zafere götürebilir.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde köylülüğün sınıfsal farklılaşması süreci, feodalizmin güçlü kalıntılarının ve kapitalizm öncesi koşulların varlığında nispeten yavaş bir tempoda cereyan eder. Fakat buna rağmen bu ülkelerde pazar ilişkileri öylesine gelişmiştir ki, köylülük sınıfsal açıdan artık homojen bir kitle teşkil etmez. Çin ve Hindistan köyünde, özellikle bu ülkelerin belirli bölgelerinde; tefecilik, ticaret, ücretli emek kullanımı, toprağın icara verilmesi, icar toprağının yeniden icara verilmesi, hayvan ve tarımsal araçların kiraya verilmesi vs. yoluyla tarım işçilerini ve köylüleri sömüren, köylülük saflarından çıkmış sömürücü unsurlar daha şimdiden vardır.

Genel olarak köylülüğün çiftlik sahiplerine karşı mücadelesinin birinci döneminde, proleteryanın tüm köylülüğün önderliğini ele geçirmesi mümkündür. Fakat mücadelenin devamında köyün belirli üst tabakaları karşı-devrim kampına geçebilir. Proleterya, köylülük karşı-sındaki önderlik rolünü ancak, onların kısmi talepleri ve tam bir tarım devriminin yapılması için özveriyle mücadele ederse, tarım sorununun devrimci bir çözümü için mücadelede geniş köylü kitlelerinin başına geçerse ele geçirebilir.

21— Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde işçi sınıfı, bu ülkelerde bağımsız bir işçi hareketinin ve proleter sınıfın ideolojisinin oluş-

masında çok önemli rol oynayan karakteristik özelliklere sahiptir. Sömürge proletaryasının ağırlıklı bölümü, işçinin işletmede çalışsa bile hâlâ bağlantılı kaldığı, yoksullaştırılmış köy kökenlidir. Çoğu sömürgelerde (Şanghai, Bombay, Kalküta vs. gibi bazı büyük fabrika şehirleri dışta tutulursa) kural olarak, büyük sanayide çalışan bir proletaryanın salt birinci kuşağı sözkonusudur. Diğer bölümü, en ileri sömürgelerde bile çok yaygın olan, dağılmak üzere olan zanaatkârlıktan koparılıp atılan, yıkıma uğramış zanaatkârlardır. Yıkıma uğramış zanaatkâr, küçük mülk sahibi, sömürgeler işçi hareketine ulusal-reformcu etkinin girmesi için temel olan loncasal eğilimlerini ve ideolojisini işçi sınıfı içine beraberinde getirmektedir.

Bileşimdeki güçlü dalgalanma (fabrikalarda işgücünün sıkça değişmesi, köye geri-dönüş ve yoksullaştırılan köylülüğün yeni kitlelerinin sanayie akımı); kadın ve çocukların büyük yüzde payı, çok dillilik ve okuma-yazma bilmezlik, dini ve kast önyargılarının yaygınlığı — tüm bunlar sistematik ajitasyon ve propagandayı zorlaştırmakta ve işçilerin sınıf bilinçlerinin yükselmesini yavaşlatmaktadır. Fakat yerli ve yabancı sermaye tarafından en gaddar tarzda uygulanan acımasızca sömürü ve işçilerin siyasi haklardan tamamen yoksun oluşu, onlar temelinde işçi hareketinin sömürgelerde tüm zorlukların hızla üstesinden geldiği ve her yıl daha büyük işçi sınıfı kitlelerinin yerli sömürücülere ve emperyalistlere karşı mücadelenin içine çekildiği nesnel koşulları yaratmaktadır.

Sömürge ve yarı-sömürgelerde işçi hareketinin yükselişinin birinci dönemi (yaklaşık olarak 1919-1923 yılları arası) dünya savaşından sonra başlayan ulusal-devrimci hareketin genel yükselişi ile organik olarak bağlantılıydı ve işçilerin sınıfsal çıkarlarının, yerli burjuvazinin başında bulunduğu anti-emperyalist mücadelenin çıkarlarına tabi kılınması ile karakterizedir. İşçi grevleri ve diğer eylemler örgütlü bir nitelik taşıdığı ölçüde bunlar genellikle işçilerin taleplerini ulusal mücadele sorunları ile sınırlayan küçük-burjuva aydınlar tarafından örgütlenmektedir. Buna karşılık işçi hareketinin V. Kongre'den sonra sö-

mürgelerde başlayan ikinci aşamasının en önemli özelliği; burjuvazinin karşısına dikilen, ona karşı kendi dolaysız sınıfsal çıkarları bir bütün olarak ulusal devrimde hegomonya uğruna mücadeleye girişen sömürgeler işçi sınıfının siyasi arenada bağımsız bir sınıfsal güç olarak ortaya çıkmasıdır.

Son yılların tarihi, özellikle büyük Çin devrimi örneği, sonra da Endonezya'daki ayaklanma, sömürge devrimlerinin yeni aşamasının bu özelliğini en esaslı bir şekilde doğrulamaktadır. Bütün işaretler, Hindistan'daki işçi sınıfının da kendisini ulusal ve sosyal reformist önderlerin etkisinden kurtarıp, İngiliz emperyalistlerine ve yerli burjuvaziye karşı mücadelede bağımsız siyasi bir unsur haline geleceğini göstermektedir.

22— Devrimci hareketin önünde duran görevleri en doğru bir şekilde formüle etmek için, çıkış noktası olarak, bu hareketin tek tek sömürge ülkelerde eriştiği *olgunluk derecesi* alınmalıdır. Çin'deki devrimci hareket, Hindistan'daki şimdiki hareketten, her iki ülkedeki hareketin farklı olgunluk derecesini karakterize eden bir dizi özel özellikler ayrılmaktadır. Çin devriminin şimdiye kadarki deneyimi Hindistan devrimci hareketinde ve diğer benzer sömürge ülkelerde mutlaka değerlendirilmelidir. Ama Hindistan'da, Mısır'da vs. *önümüzdeki* görevleri, şiarları ve taktiksel yöntemleri, örneğin Vuhan dönemi sırasında Çin'de uygun olduğu gibi, veya bunların orda şimdi koyulmak zorunda olduğu biçimde aynı şekilde koymuş olsaydık, bu Çin deneyiminden tamamen yanlış bir yararlanma olurdu.

Hindistan'daki, Mısır'daki vs. devrimci hareketin şimdiki aşamasının kaçınılmaz zorluklarını ve özel görevlerini atlama eğilimi ancak zararlı olabilir. Bu ülkelerde, Çin'de Vuhan döneminde bütünüyle doğru olarak işçi sınıfı ve köylülüğün mücadelesinin dolaysız görevleri olarak konulan görevlerin gerçekleştirilmesine belli bir başarı şansı ile başlamadan önce, komünist partilerin inşası ve eğitimi için, proletaryanın sendikal örgütlerinin geliştirilmesi için, sendikaların devrimcileştirilmesi için, kitlelerin kazanılması ve onların ulusal-reformist burjuvazinin etkisinden kurtarılması için kapsamı bir çalıştırma yapılmalıdır.

Ulusal-burjuvazinin sınıfsal egemenliği için mücadelenin çıkarları, Hindistan ve Mısır'daki en önemli burjuva partilerini (Svarajistler, Vafdistler) şimdilik hâlâ egemen emperyalist-feodal bloka karşı muhalefetlerini göstermeye zorlamaktadır. Bu muhalefet devrimci değil, aksine reformist ve oportünist bir muhalefet olmasına rağmen, bu kesinlikle onun hiçbir özgül önem kazanmadığı anlamına gelmez. Ulusal-burjuvazi, emperyalizme karşı mücadele yürüten bir gücün önemi-ne sahip değildir. Ama bu burjuva-reformist muhalefetin, kitleler üzerinde herhangi bir etkiye sahip *olduğu ölçüde*, devrimci hareketin gelişmesi için gerçek, özel bir önemi —hem olumsuz, hem de olumlu— vardır.

En önemlisi, emekçi kitleleri peşine takmayı ve onları devrimci mücadeleden alıkoymayı başarabildiği ölçüde, onun devrimci hareketin gelişmesinde *frenleyici, geciktirici* bir etkisi olduğudur. Diğer taraftan burjuva muhalefetin egemen emperyalist-feodal bloka karşı çıkışı —bu fazla ileri gitmese de— geniş emekçi kitlelerin siyasi uyanış süreci üzerinde belirli bir *hızlandırıcı* etkiye sahip olabilir; emperyalizmle ulusal-reformist burjuvazinin somut açıktan çekişmeleri, bunlar aslında pek öneme sahip olmasalar da, belirli koşullarda dolaylı olarak büyük devrimci kitle eylemlerinin gelişmesine bile neden olabilirler.

Ancak reformist burjuvazinin bizzat kendisi, kendi muhalif eylemlerinin böylesi sonuçlarını olanaksız kılmak için çaba gösterir, ve şu veya bu tarzda bunu en baştan itibaren felce uğratmaya çalışır. Ama derin siyasi bir bunalım için nesnel önkoşulların bulunduğu yerlerde, ulusal-reformist muhalefetin eylemleri, devrimin gerçek ocağı ile hemen hemen hiçbir ilgisi olmayan emperyalizm ile önemsiz çekişmeler bile, en ciddi önemi kazanabilir.

Komünistler, her türlü ve bütün çekişmelerden yararlanmayı, bunları kışkırtmayı ve bunların önemini arttırmayı, devrimci şiarlar için ajitasyonu bununla bağlamayı, bu çekişmeler üzerine bilgiyi geniş kitleler içine taşımayı, bu kitleleri kendi talepleri altında bağımsız, açık eylemlere cesaretlendirmeyi vs. öğrenmelidir.

23— Svarajistler ve Vafdistler gibi partilere karşı mücadelede doğru taktik, bu aşamada onların gerçekten ulusal-reformist niteliğinin

başarılı bir şekilde teşhir edilmesinden ibarettir. Bu partiler tekrar tekrar ulusal devrimci kurtuluş mücadelesine ihanet ettiler, fakat onlar henüz nihai olarak, Kuomintang gibi, karşı-devrim kampına geçmediler. Kuşkusuz bunu da yapacaklardır, ama şu anda tam da gerçek yüzleri emekçilerin geniş kitlelerinin gözünde henüz açığa çıkarılmadığı için tehlikelidirler. Onları teşhir etmek için daha çok büyük bir komünist aydınlatma çalışması ve giderek bu kitlelerin çok büyük bir yeni, kendi siyasi deneyimi gereklidir. Komünistler daha bu aşamada emekçi kitlelerin ulusal hareketin burjuva ulusal-reformist önderliğine güvenini sarsmayı başaramazsa, bu önderlik devrimci hareketin bir sonraki yükselişinde devrim için büyük bir tehlike olacaktır.

Bu nedenle, içinde bulunulan aşamanın koşullarına uyan doğru komünist bir taktikle onları burjuva partilerin etkisinden kurtarmak için, Hindistan, Mısır, Endonezya ve diğer benzeri sömürge emekçi kitlelerine yardım edilmelidir. Buna gürültülü, dışa karşı çok radikal görünen, muhalif ulusal-reformistler (Svarajistler, Vafdistler vs.) ile İngiliz emperyalistleri veya onların feodal karşı-devrimci müttefikleri arasında hiçbir fark olmadığı şeklindeki boş laflarla ulaşılmaz. Böylesi bir abartmayı ulusal-reformist önderler, kitleleri komünistlere karşı kıskırtmak için kolayca kullanılabilirler. Kitleler ulusal kurtuluşun dolaysız baş düşmanı olarak —ki bu Hindistan, Mısır ve Endonezya'da bütünüyle doğrudur (burada sorunun yalnızca *bir* yanı sözkonusu olduğu ölçüde— emperyalist-feodal bloku görmektedirler.

Bu egemen karşı-devrimci güce karşı, Hintli, Mısırlı ve Endonezyalı komünistler herkesten en önde yürümeli; herhangi bir küçük-burjuva ulusal-devrimci gruptan daha kararlı, tutarlı, cüretli mücadele etmelidir; elbette bunu herhangi bir darbe, küçük devrimci bir azınlığın zamansız ayaklanma denemeleri örgütlemek için değil, bilakis emekçilerin olası en geniş kitlelerini gösteriler ve diğer eylemler için harekete geçirmek, bu tarzda devrimci mücadelenin daha sonraki bir aşamasında bu kitlelerin muzaffer bir ayaklanmaya gerçek bir katılımını güvence altına almak için yapmalıdır.

Fakat aynı zamanda emekçi kitleler önünde Svarajistler, Vafdistler ve diğer milliyetçi partilerin ulusal-reformist niteliğinin, özellik-

le onların önderlerinin, ulusal hareket içindeki tutarsızlık ve yalpalamanın onların bezirgancı siyasetlerinin, İngiliz emperyalistleri ile uzlaşma çabalarının, önceki teslimiyetçilikleri ve karşı-devrimci eylemlerinin, proletarya ve köylülüğün sınıfsal taleplerine karşı gerici direnişlerinin, içi boş milliyetçi palavralarının, ülkenin barışçıl bir şekilde dekolonizasyonu üzerine yaydıkları zararlı hayaller ve ulusal kurtuluş savaşında devrimci yöntemlerin kullanılmasını sabote etmelerinin acımasızca teşhir edilmesi daha az önemli değildir.

Komünist Partisinin ulusal-reformist muhalefet ile her bir blok oluşturması reddedilmelidir; bu kitle hareketini geliştirmek için burjuva muhalefetin eylemleri kullanılabilir, ve böylesi anlaşmalar komünist partisinin kitleler ve onların örgütleri içindeki ajitasyon özgürlüğünü hiçbir tarzda kısıtlamıyorsa emperyalizme karşı belirli eylemlerde geçici anlaşmalar ve koordinasyonları dışılamaz. Komünistlerin aynı zamanda burjuva milliyetçiliğine karşı ve işçi hareketi içinde onun etkisinin en küçük belirtilerine karşı en keskin ideolojik ve siyasi mücadele yürütmeyi kavramak zorunluluğu kendiliğinden anlaşılır birşeydir.

Böylesi durumlarda komünist partisi sadece özellikle kendi siyasi bağımsızlığını bütünüyle elde tutmayı ve kendi çehresini korumayı sağlamakla kalmamalı, bilakis aynı zamanda, böylece bu muhalefetin tüm güvenilmezliğini ve onun tarafından yayılan burjuva-demokratik hayallerin tehlikesini tanıması için muhalefetin etkisi altındaki emekçi kitlelerin olgular temelinde gözünü açması da zorunludur.

24— Ulusal büyük burjuvazinin partisinin esas yönü doğru değerlendirilmezse, *küçük-burjuva partilerin* karakteri ve rolünü yanlış değerlendirme tehlikesi doğar. Kural olarak bu partilerin gelişmesi ulusal-devrimci görüşten ulusal-reformist görüşe varma yolunu izler. Çin'de Sun Yat-sen'izm, Hindistan'da Gandiizm, Endonezya'da Sarkatıslam gibi hareketler bile başlangıçta radikal küçük-burjuva fikir akımlarıydı, fakat daha sonra büyük burjuvazinin hizmetindeki bu burjuvazinin ulusal-reformist akımlarına dönüştüler. O zamandan beri Hindistan, Mısır, Endonezya'da yeniden az çok tutarlı ulusal-devrimci görüşü temsil eden radikal, küçük-burjuva grupların bir kanadı (örne-

ğın; Cumhuriyetçi Parti, Vatani, Sarekat Rayat gibi) çıkmıştır. Hindistan gibi bir ülkede bazı yeni, benzer radikal küçük-burjuva grup ve partilerin çıkması da olanaklıdır.

Bu partilerin de aslında ulusal-burjuvazi ile bağ içinde oldukları gözardı edilmemelidir. Bu partilerin başında bulunan küçük-burjuva aydınlar, ulusal-devrimci talepler getirmektedirler, fakat bunlar aynı zamanda —az çok bilinçli olarak— ülkelerin *capitalist bir gelişmesinin* temsilcileridir. Bu unsurların bazıları çeşitli gerici hayallerin taraftarı haline gelebilirler, ama feodalizm ve emperyalizm karşısında ilk zamanlarda ulusal büyük-burjuvazinin partilerinden farklı olarak reformist değil, —bilakis ülkede devrimci sürecin gelişmesi burjuva-demokratik devrimin temel sorunlarını, özellikle tarım devrimi ve proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün uygulanması sorununu berrak ve kesin biçimde gündeme koyana kadar— az çok sömürge burjuvazisinin anti-emperyalist çıkarlarının devrimci taşıyıcısıdır. Ama bundan sonra genel olarak küçük-burjuva partilerin devrimci nitelikleri sona ermektedir.

Devrim proletarya ve köylülüğün sınıfsal çıkarlarını salt emperyalistler ve feodallerin blok egemenliğine karşı değil, aynı zamanda burjuvazinin sınıf egemenliğine karşı da kritik bir karşıtığa getirdiği andan itibaren, genel olarak küçük-burjuva gruplar ulusal-reformist partilerin görüşüne geçerler.

Bu ülkelerdeki komünist partilerin en başından itibaren hem siyasi hem de örgütsel olarak bütün küçük-burjuva parti ve gruplardan *en açık bir şekilde uzak durmaları* kesin olarak gereklidir. Devrimci mücadelenin amacına uygun olduğu sürece, geçici bir işbirliği caizdir, eğer bu hareket gerçekten egemen iktidara karşı mücadele yürütmekte ise, eğer gerçekten devrimci ise ve temsilcileri komünistlerin köylüleri ve emekçilerin geniş kitlerini devrimci bir ruhla eğitmelerini engellenmezse, belirli koşullarda Komünist Partisi ile ulusal-devrimci hareket arasında geçici bir ittifak bile olabilir. Fakat her işbirliğinde bunun komünist hareket ile küçük-burjuva devrimci hareketin birleşmesine yozlaşmaması konusunda tamamen açık olmak zorunludur.

Komünist hareket her koşulda proleter hareketin bağımsızlığını korumalıdır. Ajitasyon, örgüt ve eylem bağımsızlığını. Küçük-burjuva grupların yarım-gönüllülüğünü ve kararsızlığını eleştirmek, onların yalpalamalarını önceden görmek, buna hazırlıklı olmak ve aynı zamanda bu tabakaların tüm devrimci olanaklarından yararlanmak, proletarya arasındaki küçük-burjuva etkiye karşı tutarlı bir mücadele yürütmek, bütün araçlarla geniş emekçi kitleleri küçük-burjuva partilerin etkisinden kurtarmak üzere çalışmak, onların köylülük üzerindeki hegemonyasını ellerinden almak, Komünist Partilerin görevleri arasındadır.

25— Hindistan, Mısır vs.de devrimci hareketin Çin'deki gibi bir olgunluk derecesine ne kadar çabuk ulaşacağı, büyük oranda oralarda büyük bir devrimci dalganın ne kadar çabuk çıkacağına bağlıdır. Önemli bir gecikme durumunda devrimin itici güçlerinin siyasi ve örgütsel olarak olgunlaşması, görece yavaş da olsa tedrici bir gelişme hızı tutturabilir. Fakat orada gelecek güçlü devrimci dalga daha önce gerçekleşirse, hareket çabucak daha yüksek bir olgunluk derecesine ulaşabilir.

Olağanüstü uygun koşullarda, oralarda devrimin biricik güçlü bir dalga ile proletarya ve köylülük tarafından iktidarın ele geçirilmesine kadar varabilmesi imkansız değildir. Ama devrimin bir aşamadan, başka, daha olgun bir aşamaya dönüşme sürecinin, özellikle de devrimci yükselişin gelecek dalgası görece az yükseklik ve süre tutacaksa, az çok uzun bir süre için kesintiye uğraması da olanaklıdır. Bu nedenle her keresinde *somut* durumun tam bir tahlili yapılmalıdır.

Devrimin bir aşamadan, daha yüksek diğer bir aşamaya dolaysız dönüşümü için şu momentler tayin edici önemdedir: 1— Hareketin devrimci proleter önderliğinin, yani ilgili ülke Komünist Partisinin gelişme seviyesi (partinin sayısal gücü, bağımsızlığı, sınıf bilinci, mücadele yeteneği, otoritesi, kitlelerle bağı, sendikalar ve köylü hareketi üzerinde etkisi); 2— İşçi sınıfının ve belli bir dereceye kadar da köylülüğün örgütlenme ve devrimci deneyim derecesi. Kitlelerin devrimci deneyimi, mücadele deneyimidir, önce kendilerini burjuva ve küçük-burjuva partilerin etkisinden kurtarmalıdır.

Bu koşullar en uygun durumda bile devrimin ilk büyük kitlesel atılımından önce ancak çok az bulunduğundan dolayı, eğer burjuva-demokratik devrim daha birinci devrimci dalgada proletarya ve köylülüğün tam bir zaferini getirecekse, devrimci bunalımın olağanüstü bir derinliği, olağanüstü bir yükseliş ve daha uzun süreli bir devrimci dalga gereklidir. Böyle bir olanak, örneğin eğer egemen emperyalizm aynı zamanda ilgili sömürge ülke dışında uzun süren bir savaşa sürüklenirse, en kolaylıkla düşünülebilir.

26—Çin'de burjuva-demokratik devrimin geçen birinci aşamasının bize gösterdiği canlı somut tarihsel diyalektik, komünistler için, özellikle de sömürge ülkelerde çalışan komünistler için değerli bir deneyimdir. Bu deneyim, gerekli doğru sonuçları çıkarmak için, özellikle de komünistlerin sömürgelerdeki çalışmalarının seyri sırasında yaptıkları hatalardan doğru sonuçlar çıkarmak için itinayla incelenmelidir.

Devrimci yükseliş orada olağanüstü uzun sürdü (iki yıldan fazla), çünkü içte uzun süren bir savaş ile bağıntılıydı. Kuzey Seferi dolaysız olarak emperyalist büyük güçlere karşı yürütülmediğinden dolayı ve bunlar ilk dönemde karşılıklı rekabet yüzünden kısmen pasif davrandıklarından dolayı, ulusal hareketin burjuva önderliği daha birkaç yıldan beri Kanton'u —kısıtlı da olsa belirli bir bölge—, ordu vs. ile takviyeli merkezi bir iktidarı elinde tutması, bu istinai durumda burjuvazinin büyük bir bölümünün ilk önceleri ulusal kurtuluş davasını kendi davası olarak görmesi ile açıklanır. [Burjuva önderliğin —ÇN] İçinde pratik olarak önder rol oynadığı Kuomintang bir süre sonra ulusal-devrimci hareketin başında bulundu, ve bu durum daha sonraki olaylarda devrim için en büyük tehlikeye dönüştü.

Diğer taraftan Çin'deki durumun özgüllüklerinden biri de, orada proletaryanın burjuvaziye oranla diğer sömürgeler proletaryasından daha güçlü olmasıydı. Fakat zayıf örgütlüydü, ama devrimci hareketin yükselişi sırasında işçi örgütlerinin artışı fırtına hızıyla ilerledi.

Küçük bir grup olan Komünist Partisi kısa bir süre içinde 60.000 üyeye ulaştı (ve sonra daha fazla) ve geniş işçi kitleleri üzerinde etki kazandı. Bu arada birçok küçük-burjuva unsurun partiye gelmesi kendiliğinden anlaşılırdır. Partinin devrimci deneyimi ve bundan daha

fazla da Bolşevik geleneği eksikti. Önceleri yönetimde kendilerini küçük-burjuva eğilimlerden çok az kurtaran, Komünist Partisinin bağımsız görevlerini ve rolünü henüz yeterince kavramayan ve tarım devriminin her enerjik gelişmesine karşı olan sallantılı unsurlar üstünlük kazandı.

Komünistlerin ulusal devrimin önder partisine —Kuomintang'a— geçici girişi, aslında mücadele durumunun gereksinimlerine ve hatta partinin yolunda giden geniş emekçi kitleler arasında komünistlerin kaçınılmaz gerekli olan çalışmasının çıkarları ile uyum içindeydi. Buna ek olarak birinci dönemde Çin KP, Kuomintang egemenliğinde bulunan bölgede işçi ve köylü kitleleri arasında ve ulusal ordunun askerleri ve onların örgütleri arasında bağımsız bir ajitasyon yapma olanağına sahipti. Bu dönemde Parti, fiilen kullandığından daha fazla olanaklara sahipti.

O zamanlar kitleleri kendi proleter, devrimci görüşü hakkında ve onun Sun Yat-sen öğretisinden ve diğer küçük-burjuva akımlardan farkı üzerine yeterince aydınlatmadı. Komünistler, Kuomintang saflarında bağımsız bir siyaset uygulamadılar ve bir blok oluşturma zorunluluğuna rağmen komünistlerin burjuva unsurlar karşısında eleştirel bir tavır almak ve daima bağımsız bir güç olarak hareket etmek zorunda olduklarını gözardı ettiler. Komünistler, bu teşhir etme birinci aşamada Komünist Partisinin en önemli görevlerinden biri olmak zorunda iken, ulusal-burjuvazinin, burjuva milliyetçiliğinin yalpalamalarını teşhir etmekten sarfınazar ettiler.

Kuomintang'ın kaçınılmaz bölünmesi, ulusal ordunun ilerlemesi ölçüsünde daha da hızlandı; fakat Çin KP önderliği, Partiyi bölünmeye hazırlamak, kendi bağımsız pozisyonlarını güvence altına almak ve devrimci işçi ve köylüleri Kuomintang önderliğinin karşısına koyabilecek bağımsız bir mücadele blokunda birleştirmek için hiçbir şey veya hemen hemen hiçbir şey yapmadı.

Bu şekilde, devrimci proletarya Çang Kay-şek darbesi tarafından gafil avlandı, bu konuda kesinlikle hazırlıksızdı ve bu darbe proleter saflarda karışıklık yarattı. Ama Komünist Partisi önderliği bu bir aşamadan diğerine geçiş sürecini yine de kavramadı ve Partinin rotası-

nı değiştirmedi, ki bu, bu darbe nedeniyle doğru olurdu. Kuomintang'ın küçük-burjuva önderlerinin sol kanadı daha bir süre Komünist Partisi ile birlikte hareket ettiklerinden dolayı, bölgesel bir sınırlama başladı: Nanking ve Vuhan'da hükümetler kuruldu. Fakat Komünist Partisi Vuhan'da da önder bir rol oynamadı.

Bunun ardından Vuhan bölgesinde ikinci dönem başladı. Bunun için diğerleri yanında bir yandan ortaya çıkmakta olan, ama henüz açık bir şekilde oluşmamış ikili iktidarın unsurlarının varlığı (kitlelerin iktidar sorununu "pleb tarzında", kendi başına çözüme çabalarına bağlı olarak kırdaki bir dizi iktidar işlevinin köylü birlikleri tarafından ele geçirilmesi, sendikaların işlevlerinin genişletilmesi) karakteristikti; diğer yandan bu hükümet hâlâ, burjuvaziyi temsil eden, devrime eden Nanking hükümetine karşı devrimci bir mücadele yürüttüğü ölçüde, Vuhan hükümetine karşı ayaklanma organları olarak Sovyetleri örgütlemek için yeterince olgun koşullar yoktu.

Komünist Partisi o zamanlar devrimci kitlelerin bağımsız eylemini adeta frenlemekteydi, onların güç toplama ve örgütlenme görevini kolaylaştırmadı, kırdaki ve orduda Kuomintang önderlerinin etki ve pozisyonlarını sarsmayı teşvik etmedi ve hükümete katılmasını bu amaç için kullanmadı, bilakis bu hükümetin bütün faaliyetine arka çıktı. (Önder rol oynayan Partinin tek tek küçük-burjuva üyeleri, hatta Vuhan'daki işçilerin silahsızlandırılmasına katılacak ve Çangça'ya cezalandırma seferini onaylayacak kadar ileri gittiler!).

Bu oportünist siyasetin nedeni, Vuhan hükümetinin küçük-burjuva önderlerinden kopuşu engelleme umuduydu. Fakat gerçekte bu kopuş ancak belli bir süre ertelendi. Kitlesel ayaklanmalar tehdit edici bir nitelik kazandığında, Vuhan Kuomintang'ı önderleri barikatın diğer tarafındaki müttefikleri ile birleşmeyi gerçekleştirmeye başladılar. İşçi ve köylülerin devrimci hareketi hâlâ zaferi kazanmak için çabalamaktaydı.

Şimdi Çin KP çizgisini düzeltilti, yeni bir önderlik seçti ve devrimin başındaki yerini aldı. Fakat devrimci dalga artık geri çekilmiş bulunmaktadır. Sovyetler şiarı altında yürütölen kahramanca kitle mücadelelerinde salt geçici başarılar kazanılmaktadır. Yalnızca tek tek böl-

gelerde tarım devrimi tam zamanında gerçekleşmektedir; diğer bölgelerde fakat köylü artçıların milyonlarca kitlesi gecikmektedir. Oportünist önderliğin eski kaba hataları yerine şimdi çeşitli bölgelerde çok tehlikeli darbeci hatalar geçmektedir. Ayrıca komünistler ayaklanmaların hazırlanmasında büyük hatalar yaptılar. Ağır yenilgiler güneyde artık gelişmenin ikinci aşamasına geçmiş olan devrimi yeniden gerilettiler, devrimi bu aşamanın çıkış noktasına kadar geriye attılar.

27— Çin ulusal-burjuvazisinin iktidarı ele geçirmesi olgusu sayesinde militaristlerin önceki blokunun bileşimi kısmen değişti. Şimdi yeni egemen blok devrimin dolaysız baş düşmanıdır. Onu devirmek için proletarya ve köylülüğün tayin edici kitleleri devrime kazanılmalıdır. Önümüzdeki dönemde Çin KP'nin en önemli görevi budur. Çinli işçiler artık büyük bir deneyim biriktirdiler. Sendika hareketi güçlendirilmeli, devrimcileştirilmeli ve Komünist Partisi güçlendirilmelidir. Çinli köylülerin belli bir bölümü burjuva-demokratik hayalleri zaten aşmış ve devrimci mücadelede büyük bir eylemlilik göstermiştir, ama bunlar devasa Çin köylü kitlelerinin ancak önemsiz azınlığıdır.

Bazı küçük-burjuva grupların, belli bir burjuva-demokratik muhalefet vasıtasıyla emekçi kitleler üzerinde (bu küçük-burjuva kitlelere Tang Ping-şan ve sosyal-demokrat sendika önderleri de dahildir) etki kazanmak amacıyla ulusal-reformizm (Kuomintang içindeki ve dışındaki) görüşüne sahip çıkmaları pekâlâ olanaklıdır. Böylesi çabaların önemi hiçbir şekilde küçümsenmemelidir. Komünist Partisinin Çin'de devrimci hareketin yeni bir yükseliş anında gerçekten önder bir rol oynayacak durumda olması için [küçük-burjuva grupların —ÇN] kitlelerden doğru komünist bir taktik ile tecrit ve teşhir edilmesi mutlak gerekli bir önkoşuldur.

Daha şimdiden parti kitleler arasında her yerde Sovyet düşüncesini, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü düşüncesini, gelecek muvaffak silahlı kitle ayaklanmasının kaçınılmazlığını propaganda etmelidir. Daha şimdiden, egemen blokun devrilmesi gerektiğini ajitasyonunda öne çıkarmalı ve kitleleri devrimci gösteriler için harekete geçirilmelidir. Devrim için nesnel koşulların olgunlaşmasını çok titiz bir şekilde tartarak ve kitlelerin harekete geçirilmesi için her olanaktan

yararlanarak, devlet iktidarını ele geçirme, ayaklanma organları olarak sovyetleri örgütleme, çiftlik sahiplerini mülksüzleştirme, yabancı emperyalistleri kovma ve onların mülkiyetlerine elkoyma çizgisini tutarlılıkta ve sarsılmadan izlemelidir.

IV— Komünistlerin Önünde Duran Görevler

28— Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde *komünist partilerin inşası ve gelişmesi*, nesnel devrimci durum ile öznel unsurun zayıflığı arasındaki güçlü dengesizliğin ortadan kaldırılması Komünist Enternasyonal'in en önemli ve en acil görevlerinden biridir. Bu görev, bu ülkelerin tarihsel gelişmesi ve toplumsal yapısından kaynaklanan bir dizi zorlukla karşılaşmaktadır.

Bu ülkelerde sanayiinin gelişmesi düşük ve işçi sınıfı genç olup, oran olarak (yani toplam nüfus ile karşılaştırıldığında) sayısal bakımdan azdır. Gerek sömürge rejiminin terörü, gerekse okuma-yazma bilme, çok dillilik vs. genelde işçi sınıfının örgütlenmesi ve gelişmesini, özelde de komünist partilerin hızla gelişmesini zorlaştırmaktadır. İşçi sınıfının bileşimindeki dalgalanma ve kadın ve çocukların büyük yüzde oranı, sömürge proletaryasının karakteristik özellikleridir. Birçok yerde sezon işçileri çoğunlukta olup, hatta proletaryanın esas kadrolarının bir ayağı hâlâ köyde bulunmaktadır. Bu, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki bağlantıyı kolaylaştırmakta, ama proletaryanın sınıf bilincinin gelişmesini zorlaştırmaktadır.

Deneyim göstermektedir ki, çoğu sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde hareketin başlangıç aşamasında parti kadrolarını ağırlıklı olmasa da büyük bir bölümü küçük-burjuva saflardan ve özellikle devrimci zihniyetli aydınlardan, çok sıkça öğrencilikten gelmektedir. Bu unsurların, onun şahsında emperyalizmin en kararlı düşmanını gördüklerinden dolayı partiye geldikleri, fakat komünist partisinin salt emperyalist sömürüye ve ulusal baskıya karşı bir mücadele partisi olmakla kalmayıp, aynı zamanda proletaryanın partisi olarak her türlü sömürü ve baskıya karşı kararlı bir mücadele yürüttüğünü her zaman yeterli bir berraklıkla anlamamaları hiç de seyrek olan birşey değildir.

Bu parti üyelerinin birçoğu devrimci mücadelenin seyri içinde proleter sınıf görüşüne kadar gelmeyi kendileri ile mücadeleye ederek başarır, diğer bir bölümü için küçük-burjuva ideolojisinin eğilimlerinden, sallantılarından ve tutarsızlığından bütünüyle kurtulmak zordur. Tam da partinin bu unsurları için kritik anda ulusal burjuvazinin rolünü doğru değerlendirmek, aynı şekilde tarım sorunu vs.de tutarlı ve her türlü yalpalamalardan özgür davranmak özellikle zordur. Sömürge ülkelerin sosyal-demokrat geleneği yoktur, fakat onların Marksist gelenekleri de yoktur. Genç partilerimiz, Bolşevizme giden yolu bulmak için mücadelenin seyri içinde, parti inşası süreci içinde milliyetçi, küçük-burjuva ideolojinin kalıntılarını aşmalıdır.

Bu nesnel zorluklar Komünist Enternasyonal'i, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde parti inşasının görevleriyle çok özel bir dikkatle ilgilenmekle daha fazla yükümlü kılmaktadır. Bununla bağ içinde emperyalist ülkelerin komünist partilerinin üzerine özellikle büyük bir sorumluluk düşmektedir. Salt doğru bir siyasi çizginin hazırlanmasında destek; örgütlenme ve ajitasyon alanında deneyimin titiz bir tahlili değil; bilakis parti kadrolarının sistematik bir eğitimi, belirli bir asgari oranda Marksist-Leninist literatürün çeşitli ülkelerin dillerine çevrilmesi ve yayınlanması, ayrıca sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin ekonomik ve toplumsal sorunlarının incelenmesi ve Marksist bir tahlilinin hazırlanmasında, bir parti basınının yaratılmasında en aktif destek zorunludur.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki komünist partiler, bizzat işçi sınıfı saflarından bir fonksiyoner çekirdeği yetiştirmek için her çabayı göstermekle yükümlüdürler: ileri işçileri Leninizm ruhu ile donanmış ajitatörler, propagandacılar, örgütleyiciler ve önderler olarak eğitmek amacıyla parti aydınlarını propagandacı çevrelerinde, legal ve illegal parti okullarında yönetici ve eğitmen olarak kullanmalıdırlar. Sömürge ülkelerdeki komünist partiler toplumsal bileşimleri itibariyle de gerçek komünist partileri haline gelmelidirler. Komünist partiler devrimci aydınların en iyi unsurlarını kendi içinde yoğurup, günlük mücadeleler ve büyük devrimci mücadeleler içinde çelikleşirken, esas dikkati fabrikalarda, maden ocalarında, nakliyat işçileri arasında, plantasyonların yarı-köleleri arasında parti örgütlerinin güçlendirilmesi görevine vermelidirler.

Kapitalizmin proletaryayı yoğunlaştırdığı her yerde, Komünist Partisi kendi hücrelerini yaratmalıdır; işçi mahallelerinde, işletmelerin işçi yurtlarında, plantasyonların pekiştirilmiş ve ajitatörlerden korunan işçi yurtlarında. Zanaat kalfaları, çıraklar ve kuliler arasındaki çalışma da gözardı edilmemelidir. Anavatanlardan gelen yerli işçiler de bir ve aynı parti örgütünde biraraya getirilmelidir.

Örneğin Çin'de olduğu gibi, komünist partilerin kitlelerle bağına olağanüstü zayıflatan, koskoca kitle örgütlerinin nispeten çabuk ve fazla iç direniş olmaksızın gericiliğin darbeleri ile yıkılması gibi şeylerden mümkün olduğunca kaçınmak amacıyla sömürge ülkelerdeki duruma uygun olarak legal çalışmanın illegal çalışma ile doğru bir şekilde bağlanmasında daha eski partilerin deneyimlerinden yararlanılmalıdır.

29— Komünist Partisinin geliştirilmesinin yanında sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde genel acil görevlerden en önemlisini *sendika çalışması* oluşturmaktadır. Birinci planda büyük sanayi dallarındaki (metal sanayii, madencilik, nakliyat sektörü, tekstil fabrikaları vs.) örgütsüzlerin örgütlenmesi, varolan örgütlerin gerçek sınıf sendikalarına dönüştürülmesi, ulusal-reformist ve gerici sendika önderlerine karşı örgütün önderliği uğruna mücadele — bütün bunlar sendikal alandaki görevler içindedir. Diğer bir görevler kategorisini, patronlara karşı mücadele içinde işçilerin ekonomik çıkarlarını ve en acil taleplerini savunma, özellikle grevlerin kararlı ve doğru bir önderliği oluşturmaktadır.

İşçi kitlelerinin içinde örgütlü bulunduğu gerici sendikalarda, komünistler devrimci propaganda çalışması yürütmelidir. Durumun özel devrimci sendikalar yaratmanın gerekliliğini dikte ettiği ülkelerde (çünkü gerici sendika önderliği örgütsüzlerin örgütlenmesini engellemekte, sendikal demokrasinin en temel taleplerini zedelemekte, sendikaları grev kırıcıları örgütlerine dönüştürmektedir), bu sorun Kızıl Sendikalar Enternasyonali'nin önderliği ile kararlaştırılmalıdır. Amsterdam Enternasyonali'nin sömürge ülkelerdeki (Çin, Hindistan, Kuzey Afrika) entrikaları özel bir dikkatle izlenmeli ve onun gerici niteliği kitleler önünde teşhir edilmelidir.

İlgili "anavatanın" Komünist Partisi, sömürgelerdeki devrimci sendika hareketini tavsiyeler ve sürekli eğitimler yollayarak güçlü bir şekilde desteklemekle yükümlüdür. Şimdiye kadar bu konuda çok az şey yapılmıştır.

30— *Köylü örgütlerinin* bulunduğu yerlerde KP, bu örgütler hangi nitelikte olursa olsunlar, fark etmez, eğer bunlar gerçek kitle örgütleri iseler, bu örgütlerin içine girmek amacıyla önlemler almalıdır. Partinin en acil görevlerinden biri, işçi sınıfı saflarında tarım sorunun doğru bir şekilde konması, tarım devriminin önemi ve tayin edici anlamı üzerine işçi sınıfını aydınlatma, köylülük arasındaki ajitasyon, propaganda ve örgütlenme yöntemlerinin parti üyelerine tanıtılmasıdır. Her parti örgütü kendi çalışma alanında tarım sorunu konusundaki özel durumu incelemek ve köylülüğün güncel taleplerini buna uygun olarak formüle etmekle yükümlüdür.

Komünistler her yerde varolan köylü hareketine devrimci bir nitelik vermeye çalışmalıdır. Yeni devrimci köylü birlikleri ve komiteleri de örgütlenmelidir. Onlarla Komünist Partisi arasında düzenli bir ilişki sürdürülmelidir. Gerek köylü kitleleri arasında, gerekse proletarya arasında köylülüğün proletarya ile bir mücadele ittifakı için enerjik bir propaganda yürütülmelidir. Tek tek dönemlerde ne kadar devrimci niteliğe sahip olursa olsun özel "işçi-köylü partileri", çok kolayca, bilinen küçük-burjuva partilerine dönüşebilir; bu nedenle böyle partilerin örgütlenmesi tavsiye edilmez. Komünist Partisi asla örgütünü iki sınıfın kaynaşması temelinde inşa edemez ve aynı şekilde başka partiler örgütleme görevini küçük-burjuva grupları için tipik olan bu temelde inşa edemez.

İşçi ve köylü kitlelerinin mücadele ittifakı, ifadesini, titizlikle hazırlanmış, periyodik olarak toplanan devrimci köylü birliklerinin (veya komitelerinin) ve sendikaların temsilcilerinin ortak konferans ve kongrelerinde bulabilir. Belirli koşullarda işçi ve köylü örgütlerinin faaliyetini koordine eden ve çeşitli kitle eylemleri vs. yürüten devrimci eylem komisyonları kurmak amaca uygundur.

Son olarak ayaklanma döneminde Komünist Partisinin esas görevlerinden biri, işçi ve köylülerin *seçilmiş şûralarını* oluşturmak ola-

caktır. Komünist Partisi her koşul altında köylü hareketi üzerinde etki kazanmaya çalışmalı; köylü hareketine önderlik görevini mümkün olduğunca kolaylaştıran ve bu biçimlerin daha sonra ayaklanma ve devlet iktidarı organları olarak Sovyetlere dönüşmesi için koşulları yaratan bir işçi-köylü blokunun örgütsel biçimlerini bulmalı ve uygulamalıdır.

31— Sömürge ülkelerde, sömürgeler işçi sınıfı içindeki önemi eski kapitalist ülkelerdekinden çok daha büyük olan proleter gençlik çok katmerli acı çekmektedir. Gençlerin sömürülmesi hiçbir yasal sınır tanımamaktadır: sınırsız çalışma süresi, korkunç zor çalışma koşulları, gençlere patron ve ustalar tarafından barbarca davranış. Köylü gençliğin durumu bundan daha iyi değildir. Bu nedenle, işçi-köylü gençliğin sömürge ülkelerin tüm devrimci hareketlerine aktif olarak katılmalarında şaşılacak birşey yoktur. Çin'de devrimci örgütlerin ve köylü ordularının, Japon sömürgecilerine karşı mücadele eden Koreli partizan birliklerinin, Endonezya'daki kahraman ayaklanmacıların vs. büyük bölümü bu gençlikten oluşmaktadır.

Gençlik Enternasyonalinin sömürge ülkelerde en acil ve en önemli görevi, komünist önderlik altında proleter gençliğin devrimci kitle örgütlerinin yaratılmasıdır; yani komünist gençliğin kitle örgütlerinin yaratılması. Burada gençlik hareketinin gerçekten komünist önder kardolarının yetiştirilmesi ile komünist gençlik örgütlerinin proleter çekirdeği ve kitlesel niteliği aym önemdedir. İşçi gençlik yanında öğrenci gençliğin ve köylü gençliğin en iyi, en sadık devrimci unsurlarını bu işe çekmek amaca uygundur; ama burada gençlik birliklerinin yönetici organlarında proleter unsurların güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Proleter olmayan tabakaların kitlelerini yanına çekmek ancak eğer proleter unsurların ağır basması ve sağlam bir komünist önderlik sağlanmışsa caizdir.

Komünist Partisinin bütün mücadelesine katılan Komünist Gençlik Birliği, işçi sınıfına önderlikte Komünist Partisinin yerini kuşuklu hale getiren (sözümüne "öncü" eğilimler), aynı şekilde komünist bir gençlik hareketinin gerekliliğini inkar etmede ve Komünist Genç-

lik Birliği'nin önemini öğrenci örgütlerinin ya da genel şekilsiz gençlik örgütlerinin rolüne indirgeyen tuhaf tasfiyeci eğilimlerde ifadesini bulan eğilimlerden sakınmalıdır.

Sömürgelerdeki Komünist Gençlik Birlikleri, işçi ve köylü gençliğin geniş kitlelerini ve öğrenci gençliğin devrimci bölümünü kazanmak amacıyla, bu gençliği ulusal reformizmin ve sahte devrimci akımların etkisinden kurtarmak amacıyla, kendilerine devrimci bir programın verilmesi zorunlu olan ve içlerinde Komünist Partisi ile Gençlik Birliği'nin önderliği güvence altına almak zorunda olduğu Komünist Gençlik Birliği'nin legal yardımcı örgütler sisteminden de yararlanmalıdır.

Komünist Gençlik Birliği, halen varolan bu tipteki gençlik örgütlerinin içinde çalışmalı, onları devrimci eylemlere çekmeli, onların içinde etki kazanmalı ve önderliği ele geçirmelidir. Komünist gençlik örgütleri, bu örgütlerden yararlanıp, emekçi gençlik kitlelerini devrimci mücadele içine çekerken, kendi bağımsızlığını yitirmemeli veya kendi dolaysız çalışmasını azaltmamalıdır. Kendi komünist çehresinin yitirilmesi ve bununla birlikte devrimci gençlik hareketinin önderliğinin mümkün kaybı, komünist gençlik örgütü için büyük bir tehlikedir. Bu nedenle Komünist Gençlik Birliği, yardımcı örgütlerde çalışır, onlardan yararlanır ve onları geliştirirken, kendi dolaysız çalışmasını yükseltmeli, emekçi gençlik kitlelerinin önünde açıktan ortaya çıkmalı ve kitle örgütlerinin en iyi unsurlarını Komünist Gençlik Birliği'nin saflarına çekmelidir.

Sendikalar ve köylü birliklerinin gençlik seksiyonları, işçi gençlik dernekleri, anti-militarist birlikler, spor örgütleri, öğrenci gençliğin yerel birlikleri böylesi örgütlerdendir.

Komünist Enternasyonal'in VI. Kongresi, sömürge ülkelerin tüm komünist partilerini, komünist bir gençlik hareketinin yaratılmasını ve geliştirilmesini her tarzda teşvik etmekle ve işçi sınıfı ve sendikalar içindeki işçi gençliğin çıkarlarını görmezlikten gelmede ve sömürülen gençliğin yaşam koşullarının düzeltilmesi talepleri için mücadeleye katılmayı reddetmede ifadesini bulan tüm redci ve gerici görüşlere karşı mücadele vermekle yükümlü kılar.

32— Sömürge ülkelerde kadın ve çocuk emeğinin sömürüsü çok büyük boyutlar ve barbarca biçimler almaktadır. Sefil bir açlık ücreti, çekilmez uzunlukta bir işgünü, bazı bölgelerde plantasyonlardaki köleci çalışma için kadın ve çocukların topluca satın alınması vs., iş evlerindeki zindan yaşamı, barbarca davranma ve kötü davranışlar, bu tabakaların çalışma koşullarıdır. Aynı zamanda önemli para kaynaklarına sahip burjuvazi, misyonerler, vs. proleter kadınlar arasında büyük çaplı gerici bir çalışma yürütmektedirler. Ne var ki ümitsizliğe düşürülen sömürgelerin kadın işçileri giderek sınıfsal bilince doğru uyanmakta, devrimci yolu tutmakta, kararlı ve yürekli bir şekilde mücadele eden proletaryanın saflarına gelmektedirler. Bunun için bir delil, herşeyden önce Çinli emekçi kadınların devrimci olaylara fedakârca katılmasıdır (kadınların kitlesel grevleri, tek tek kadın işçilerin kahramanlıkları, köylü kadınların partizan birliklerine girmesi).

Sömürge ve yarı-sömürgelerin komünist partileri, emekçilerin bu tabakaları arasındaki çalışmaya, özellikle kadın emeğinin ağırlıkta olduğu işletmelerde dikkatleri vermeli; sistematik olarak kadınları sendikalara çekmeli ve bunların en iyilerini Komünist Partisi için kazanmalıdır. Düşman örgütlerin etkisine karşı mücadele yürüten parti, elinde bulunan tüm araçlarla, sözlü ve yazılı, legal ve illegal ajitasyon ve propaganda ile emekçi kadınları kazanmak için çaba göstermelidir.

Bu genel görevlerin dışında tek tek sömürgelerin komünist partileri, her ülkedeki sosyo-ekonomik yapı ve siyasi durumun özelliğinden kaynaklanan daha bir dizi özgül görevlere sahiptir. Kongre, tüm bu görevler kompleksinin kendi somut eylem planlarında hazırlanmasını tek tek komünist partilerine devreder, fakat burada bu acil görevlerin en önemlilerinden birkaçına dikkat çeker.

33— Çin'de devrimin gelecek yükselişi Partiyi bir kez daha burjuva-demokratik devrimi tamamlamak ve emperyalistlerin, çiftlik sahiplerinin ve ulusal burjuvazinin iktidarını, Kuomintang'ın iktidarını devirmek için biricik yol olarak silahlı ayaklanmanın hazırlanması ve uygulanması güncel pratik göreviyle karşı karşıya bırakacaktır.

Esas olarak Çin'in geniş halk kitlelerinin devrimci bir yükselişinin eksikliği ile karakterize olan bugünkü koşullar altında partinin

esas çizgisi kitleler uğruna mücadeledir. Anti-emperyalist hareketin güçlenmesi, grev hareketinin belli bir canlanması ve köylü eylemlerinin sürmesi durumunda bu çizginin uygulanması, partiden, proletaryayı partinin esas talepleri etrafında toplamak ve birleştirmek için bütün güçlerini harekete geçirmesini talep etmekte; devrimci sendika örgütlerinin ve köylü birliklerinin güçlendirilmesi için büyük bir örgütsel çalışma, proletarya ve köylülüğün kitleleri arasındaki günbegünlük iktisadi ve siyasi çalışmanın önderliği için en büyük uyumluluğu, geçmiş devrim döneminin deneyimleri üzerine proletaryanın aydınlatılması için yoğun bir çalışmayı gerektirmektedir.

Parti aynı zamanda kitleleri, Kuomintang ve militaristlerin iktidarı alaşağı edilmeksizin ve Sovyet iktidarı kurulmaksızın kendi durumlarının radikal bir düzelmesinin olanaksızlığı, emperyalistlerin egemenliğinin devrilmesinin olanaksızlığı ve tarım devriminin görevlerinin çözümü hakkında aydınlatmalıdır.

Parti, fabrikalarda işçiler ile kapitalistler arasındaki, köyde köylülerle çiftlik sahipleri arasındaki, orduda askerler ile subaylar arasındaki en önemsiz çelişkiden bile yararlanmalı ve sınıfların bu çatışmalarını işçi ve köylülerin en geniş kitlelerini harekete geçirmek ve bu kitlelerin parti tarafından kazanılması amacıyla derinleştirmeli ve keskinleştirmelidir. Parti her halükârda, şu anda tek tek bölgelerin askeri olarak ele geçirilmesi niteliğini alan Çin halkına uluslararası emperyalizm tarafından yapılan zorbalıklardan faydalanmalı, aynı zamanda egemen sınıflara karşı halk kitlelerinin protestosunu yükseltmek için hayvanlaşan gericiliğin tüm kanlı kahramalıklarından yararlanmalıdır.

Kitleler uğruna bu mücadelenin başarısı büyük oranda, durumun doğru bir değerlendirilmesine dayanan bir taktiğin ne ölçüde uygulandığı, ulusal parlamentonun toplanması ve Kuomintang hükümetinin tekrar kurulması talebinde dile getirilen oportünist ve ultra-solcu (darbecilik, askeri maceracılık, bireysel terör vs.) akımların ve parti tarafından yapılan hataların ne ölçüde aşıldığı ile belirlenecektir. Aynı zamanda parti, kitleleri ikna etme ve eğitme yöntemi yerine böyle ciddi bir durumda, şimdiki gaddar sınıf teröründe, partinin emekçi kitlelerden tecrit edilmesinin varolan ciddi tehlikesini daha da güçlendiren

zorlama, kumandacılık ve emircilik yöntemlerinin geçirilmesiyle sonuçlanan tüm eğilimleri aşmalıdır.

Parti-içi çalışma alanında parti gericilik tarafından yokedilen hücreleri ve yerel parti komitelerini yeniden inşa etmeli; partinin toplumsal bileşimini iyileştirmeli ve burada en önemli üretim dallarında ve en büyük işletme ve demiryolları atölyelerinde parti hücreleri yaratmaya özel dikkat göstermelidir. Çin Komünist Partisi, bu örgütlerin köyün proleter, yarı-proleter ve yoksul tabakalarından oluşması için köy örgütlerinin toplumsal bileşiminin düzenlenmesine en ciddi özeni göstermelidir. İlegal çalışma koşullarının elverdiği ölçüde demokratik merkezîyetçilik ilkesinin uygulanması, parti-içi demokrasinin güvence altına alınması, sorunların kollektif tartışılması ve kararlaştırılmasına geçiş; bunların yanında, parti disiplininin sarsılmasına, sorumsuzluğun artmasına ve önder parti merkezlerinin otoritelerinin sarsılmasına yol açmış olan belli örgütlerdeki ultra-demokratik eğilimlere karşı mücadele.

Parti üyelerinin teorik eğitimlerini, siyasi seviyelerini yükseltme çalışmasının artırılması; Marksizm ve Leninizmin sistematik bir propagandasının örgütlenmesi, Çin devriminin geçen aşamalarının (Vuhan-dönemi, Kanton ayaklanması vs.) deneyim ve öğretilerinin incelenmesi zorunludur. Kapitalist-junkerci karşı-devrimin elinde bir araç olan "üçüncü" partiler (Tang Sin-şang, Weng Çing-wei) karşısında Çin Komünist Partisi'nin görevi, bu partilere karşı kararlı bir mücadele yürütmek, anti-emperyalist ve kitle hareketinin pratiği temelinde bu partilerin ulusal-reformist faaliyetini teşhir etmek ve onları egemen güçlerin ajanları olduğunu göstermektir.

Partinin kitleleri şu esas şiarlar altında kazanması gerekmektedir:

1— Emperyalistlerin egemenliğinin ortadan kaldırılması; 2—Yabancı girişimlere ve bankalara el koyma; 3— Ülkeyi birleştirme ve her ulusa kendi kaderini tayin hakkı; 4— Militaristlerin ve Kuomintang'ın iktidarını devirme; 5— İşçilerin, köylülerin ve askerlerin Sovyet iktidarının kurulması; 6— Sekiz saatlik işgünü, iş ücretinin artırılması, işsizlik yardımı ve sosyal sigorta; 7— Çiftlik sahiplerinin

bütün topraklarına el koyma, toprağın köylü ve askerlere verilmesi; 8— Hükümet, militaristler ve yerel makamların koyduğu tüm vergilerin feshedilmesi; bütünlüklü müterakki gelir vergisi; 9— Sovyetler Birliği ve uluslararası proleter hareketle ittifak.

34— *Hintli* komünistlerin esas görevleri şunlardır: İngiliz emperyalizmine karşı ülkenin kurtarılması için, feodalizmin tüm kalıntılarının ortadan kaldırılması için ve tarım devrimi için, Sovyet Cumhuriyeti biçiminde işçi-köylü diktatörlüğünün kurulması için mücadele. Bu görevler ancak, eğer işçi sınıfı, köylülük ve tüm emekçilerin geniş kitlelerinin başına geçmeyi ve onları emperyalistler ve feodal beylerin blokuna karşı silahlı ayaklanmaya götürmeyi bilen güçlü bir Komünist Partisi yaratılırsa başarıyla çözülebilir.

Hint proletaryasının şimdi gelişen grev hareketi, onun burjuva miliyetçiliğinden bağımsızlığı, bu hareketin genel karakteri, hemen bütün üretim dallarına yayılmış olması, grevlerin sıklığı ve süreleri, işçilerin grevlerin uygulanmasında gösterdikleri direngenlik ve büyük kararlılık, işçi kitlelerinden bizzat grev önderlerinin ortaya çıkması olgusu, bütün bunlar Hint proletaryasının tarihinde bir dönüm noktası anlamına gelir ve Hindistan'da komünist bir kitle partisini yaratmanın gerekli koşullarının olgunlaştığını gösterir.

Tüm komünist grupları ve tüm ülkeye dağılmış olan tek tek komünistleri tek, illegal, bağımsız ve merkezileşmiş bir partide birleştirmek Hint komünistlerinin birinci görevidir. Partinin iki sınıftan inşaa edilmesi ilkesini reddeden komünistler, varolan işçi ve köylü partilerinin emekçi kitlelerle bağlarından *kendi* partilerini güçlendirmek için yararlanmalı; ve tek vücut, kararlı ve Marksizmin teorisi ile silahlanmış bir Komünist Partisinin varlığı olmaksızın proletaryanın hegemonyasının mümkün olmayacağını unutmamalıdır.

Komünist Partisinin ajitasyonu, işçilerin önündeki talepler için mücadele ile bağlantılı olmalıdır, aynı zamanda kitleler Komünist Partisinin önüne koyduğu hedefler ve Komünist Partisinin bu hedeflere ulaşırken kullandığı yöntemler konusunda aydınlatılmalıdır. İşletmelerde işçi hareketine, grevler ve siyasi eylemlerin örgütlenmesine ve uygulanmasına aktif olarak katılan hücreler yaratılmalıdır. Komünist

örgütler en baştan itibaren işçi saflarından önder parti kadroları yetiştirmeye özel özen göstermelidirler.

Hintli komünistler *sendikalarda* ulusal-reformist önderleri acımasızca teşhir etmek ve sendikaları proletaryanın gerçek sınıf örgütlerine dönüştürmek için ve şimdiki reformist önderlerin yerine işçi kitlelerin tutarlı devrimci temsilcilerini geçirmek için kararlı bir mücadeleye girişmelidir. Hintli reformistler arasında sevilen bir yöntem olan işçiler ile patrolar arasındaki çelişmeleri, "bağımsız" hakem olarak İngiliz emperyalizminin temsilcilerine başvurma yoluyla çözme yöntemi özellikle teşhir edilmelidir. Bu mücadele içinde sendikal demokrasi, sendika mevkilerine işçilerin getirilmesi vs. talepleri ileri sürülmelidir. Partinin sendikalardaki çalışması için üsleri komünist fraksiyonlar, aynı şekilde komünist ve sempatizan grupları olmalıdır.

Örgütsüz işçileri örgütlemek için şimdiki grév dalgasını da iyi değerlendirmek gerekmektedir. Maden ve metal işçileri, plantasyonlardaki kuliler ve genel olarak tarım işçileri, Hint proletaryasının en az örgütlü bölümleridir ve bu işçi tabakalarına komünistler gerekli ilgiyi göstermelidir.

Komünistler, Hindistan Ulusal Kongresi'nin ulusal-reformizmini teşhir etmeli ve Svarajistler ve Gandistler vs. pasif direniş üzerine bütün boş laflarının karşısına, ülkenin kurtuluşu ve emperyalistlerin kovalması için silahlı mücadele uzlaşmaz şiarını koymalıdır.

Köylülük ve köylü örgütleri ile ilgili olarak Hintli komünistlerin önünde, herşeyden önce köylülüğün geniş kitlelerine Partinin tarım sorununa ilişkin genel taleplerini tanıtmaya görevi durmaktadır. Bu amaçla parti bir eylem programı hazırlamalıdır. Komünistler köy ile ilişkide bulunan işçiler aracılığıyla, aynı zamanda dolaysız olarak da köylülüğün kısmi talepler uğruna mücadelesini teşvik etmeli ve mücadele süreci içinde köylü birlikleri örgütlemelidir. Yeni kurulan köylü örgütlerini köyde sömürücü tabakaların etkisi altına girmemesine özel dikkat gösterilmelidir. Varolan köylü örgütlerine berrak bir somut talepler programı verilmeli; köylülerin eylemleri şehirlerde işçi gösterileri ile desteklenmelidir.

Komünistlerin, içinde çalıştıkları kitle örgütlerinin önderlerinin oportünist ve reformist taktiklerini açıktan eleştiri hakkından hiçbir koşul altında vazgeçemeyecekleri unutulmamalıdır.

35— *Endonezya*'da 1926 ayaklanmasının bastırılması, binlerce parti üyesinin tutuklanması ve sürgün edilmesi ile Parti örgütü çok dezorganize oldu. Darma-duman olan Parti örgütlerinin yeniden kurulmasının gerekliliği, Partiden, Hollanda emperyalizminin polis rejimi tarafından yaratılan illegal koşullara uygun yeni çalışma yöntemleri talep etmektedir.

Partinin ağırlık merkezini şehir ve kırsal proletaryasının yoğunlaştığı yerlere, fabrikalara ve plantasyonlara kaydırma; dağıtılan sendikaları yeniden inşa etme ve sendikaların yasallaşması için mücadele; köylülüğün *pratik* kısmî taleplerine özel özen gösterme, köylü örgütlerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, Komünist Partisinin fraksiyonlar oluşturmak ve ulusal-devrimci unsurları kendi etrafında toplamak zorunda olduğu tüm ulusal kitle örgütlerinde çalışma; hükümetin desteğiyle yerli proletarya içinde bir taban kazanmaya çalışan Hollandalı sosyal-demokratlara karşı kararlı mücadele; ulusal-devrimci ve sınıf mücadelesi için pek çok Çinli işçiyi kazanma ve Çin ve Hindistan'daki komünist hareketle ilişki kurma *Endonezya*'da Komünist Partisi'nin en önemli görevlerinden bazılarıdır.

36— *Kore*'de komünistler proletarya arasındaki faaliyeti yükseltmeli ve İşçi ve Köylü Federasyonları örgütünün etkinlik ve gücünü her yönlü yükseltme çabası içinde sendikaların reorganizasyonunu gerçekleştirmeli, işçi sınıfının en önemli tabakalarını kucaklamak ve ekonomik mücadeleyi siyasi taleplerle birleştirmelidir. Aynı zamanda ülkenin ulusal kurtuluş talebini, zorba sömürge rejimi altında köylülüğün gittikçe büyüyen yoksullaştırılması nedeniyle giderek daha da güncel önem kazanan tarım devrimi şiarı ile birleştirmelidir. Büyük dini-ulusal birliklerde (Çen-do-Gio vb.) örgütlü emekçi kitleler arasında, onları ulusal-reformist önderlerin etkisinden kurtarmak için sabırlı bir devrimci aydınlatma çalışması yapılmalıdır.

Mevcut bütün devrimci kitle örgütlerinde komünist etki güçlendirilmelidir; bireysel üyelikli genel bir ulusal-devrimci parti kurma ça-

baları yerine, küçük-burjuva milliyetçilerin tutarsızlık ve yalpalamalarını eleştirmek, onları her zaman kitleler nezdinde teşhir etmek gerekirken, çeşitli ulusal-devrimci örgütlerin faaliyetlerini ortak eylem komisyonları yardımıyla koordine etmeye ve birleştirmeye ve devrimci unsurların gerçek bir blokunu kurmaya çaba gösterilmelidir. Komünist Partisine herşeyden önce sanayi işçileri saflarından yeni güçler çekilmelidir: bu, partinin Bolşevik bir gelişmesi için en iyi güvence olacaktır ve özellikle kendi saflarındaki zararlı hizip ruhunun gerekli tasfiyesini çok kolaylaştıracaktır.

37— *Mısır*'da Komünist Partisi ulusal hareket içinde ancak, örgütlü proletaryaya dayanırsa önemli bir rol oynayacaktır. Mısırlı işçilerin sendikalarının örgütlenmesi, sınıf mücadelesinin yükseltilmesi ve yönetilmesi bu nedenle Komünist Partisinin birinci ve en önemli görevidir. Mısır sendika hareketi için en büyük tehlike şimdiki anda sendikaların burjuva milliyetçileri tarafından ele geçirilmeleridir. Onların etkisine karşı kararlı bir mücadele verilmeksizin işçilerin gerçek bir sınıf örgütü olanaksızdır. Mısırlı komünistlerin geçmişte esas eksikliklerinden birisi, sırf şehir işçileri arasında çalışmalarındı. Tarım sorununun doğru konulması, tarım işçilerinin ve köylülerin geniş kitlelerini devrimci mücadeleye çekme ve bu kitleleri örgütleme partinin en önemli görevlerinden biridir. Henüz çok zayıf olan partinin esas inşasına özel ilgi gösterilmelidir.

38— *Kuzey Afrika*'nın Fransız sömürgelerinde komünistler, bunların içindeki gerçekten devrimci unsurları işçi ve köylüleri bir mücadele ittifakının tutarlı ve berrak bir platformunda toparlamak için mevcut tüm ulusal-devrimci kitle örgütlerinde çalışmalıdır. "Etoile Nordafricaine" örgütü ile ilgili olarak komünistler bu örgütün bir parti şeklinde gelişmesine değil, bilakis sanayi ve tarım işçilerinin bütün sendikalarının, köylü birliklerinin vs. kollektif olarak birleştirilerek çeşitli devrimci örgütlerin bir mücadele ittifakı biçiminde gelişmesi doğrultusunda çalışmalıdır; bu konuda önderlik rolünün devrimci proletaryanın elinde bulunması sağlanmalı ve bu amaçla herşeyden önce,

kitleler arasında komünist etki için en önemli örgütsel taban olan sendika hareketi geliştirilmelidir. Beyaz proletaryanın devrimci bölümlerinin yerli işçi sınıfı ile giderek daha sıkı işbirliği süreki görevimiz olmalıdır.

Tarım sorununda, Fransız emperyalizminin mülksüzleştirme politikasının sebep olduğu kır ahalisinin büyüyen nefretini amaca uygun örgütlenmiş bir mücadele yatağına yöneltmeyi (tarım işçilerinin grevlerini daha iyi örgütleme, Cezayir'de tarım işçilerinin sendikalarını güçlendirme vs.) bilmek gerekir.

Tek tek her ülkede komünist örgütler birinci planda yerli işçileri kendi saflarına çekmeli ve onlara aşağılayıcı davranılmasına karşı mücadeleye girişmelidir. Gerçekten yerli proletaryaya dayanan komünist partileri biçimsel olarak ve fiilen Komünist Enternasyonal'in bağımsız seksiyonları olmalıdır.

39— VI. Kongre, sömürge sorunu ile birlikte komünist partilerin en ciddi dikkatini *Zenci sorununa* çeker. Çeşitli ülkelerdeki Zencilerin durumu farklı olup, bu nedenle somut bir incelemeyi ve somut bir tahlil gerektirmektedir. Yoğun Zenci kitlelerin yaşadığı bölgeler şu gruplara ayrılabilir: 1— Yoğun Zenci kitlelerinin beyaz nüfus karşısında bir azınlık oluşturduğu Birleşik Devletler ve bazı Güney Amerika ülkeleri; 2— Zencilerin beyaz sömürgecilere oranla çoğunluğu oluşturdukları Güney Afrika Birliği; 3— Fiilen emperyalizmin sömürgeleri veya yarı-sömürgeleri olan Zenci devletleri (Liberya, Haiti, San Domingo); çeşitli emperyalist devletlerin (İngiltere, Fransa, Portekiz vs.) sömürgeleri ve manda bölgeleri olarak paylaşılmış tüm Orta Afrika. Somut duruma göre Komünist Partisinin görevleri tespit edilecektir.

Birleşik Devletler'de yaklaşık 12 milyon Zenci yaşamaktadır. Bunların çoğu icarını aynî olarak ödeyen ve yarı-feodal koşullarda yaşayan icarcılardır. Zenci icarcıların durumu tıpatıp tarım işçilerinininki gibidir ve yasal olarak kaldırılmış olan kölecilikten yalnızca şeklen farklıdır. Toprak ağası, tüccar ve tefeciye kendi şahsında hep birlikte temsil eden; Amerikan burjuva demokrasisinin zencileri kırbaçlama,

acayip bir yerleştirme politikası ve diğer yöntemlerini uygulayan beyaz çiftlik sahipleri, kölecilik dönemi sömürsünün en iğrenç biçimini yansıtmaktadırlar.

Güneyin sanayileşmesi sonucu artık Zenci bir proletarya ortaya çıkmaya başlamaktadır. Aynı zamanda, giderek daha hızlı bir şekilde Zencilerin çok büyük çoğunluğunun kalitesiz işçi olacakları kuzeye göçü gerçekleşmektedir. Zenci proletaryanın büyümesi son yılların en önemli görüngüsüdür. Ne var ki aynı zamanda Zenci mahallelerinden, içinden emperyalizme ajan olacak bir aydınlar ve ince bir burjuva tabakasının ayrıştığı bir küçük-burjuvazi de ortaya çıkmaktadır.

Komünist Partisinin en önemli görevlerinden biri, zencilerin tam hak eşitliği ve her toplumsal ve siyasi eşitsizlik ile ırklara eşitsiz davranmanın ortadan kaldırılması uğruna mücadeledir. Komünist Partisi, beyaz şovenizmin her türlü tezahürüne karşı en enerjik mücadeleyi yürütmek; linç adaletine karşı aktif direniş koymak; Zenci proletarya arasındaki çalışmasını yükseltmek; Zenci işçilerin sınıf bilinçli unsurlarını Parti içine çekmek; Zencilerin beyaz işçilerin tüm örgütlerine alınması ve herşeyden önce sendikalara alınması için mücadele etmek (bu, acil durumlarda onların özel sendikalarda örgütlenmesini dışalmaz); güneyin köylü ve tarım işçisi kitlelerini örgütlemek; küçük-burjuva Zenci kitleleri arasında çalışmak, onları Garveyizm türü küçük-burjuva akımların ütöpik gerici nitelikleri üzerine aydınlatmak ve bu akımların işçiler üzerindeki etkisine karşı mücadele yürütmekle yükümlüdür.

İçlerinde yoğun Zenci kitlelerin yaşadığı güney bölgelerinde Zenciler için kendi kaderini tayin hakkı şiarı ileri sürülmelidir. Güney devletlerinin tarım düzeninin radikal bir şekilde yeniden biçimlendirilmesi, devrimin esas görevlerinden biridir. Komünist Zenciler Zenci işçi ve köylüleri, kendilerine barbarca sömürüden kurtuluşu ancak beyaz proletarya ile sıkı bir ittifak ve ancak Amerikan burjuvazisine karşı ortak bir mücadelenin getirebileceği; ancak muzaffer bir proleter devrimin nihai olarak tarım sorununu ve Birleşik Devletler'in güneyindeki ulusal ülke sorunu Zenci nüfusunun ezici çoğunluğunun çıkarları doğrultusunda çözeceği hakkında aydınlatmalıdır.

Güney Afrika Birliği'nde nüfusun çoğunluğunu oluşturan ve toprakları beyaz sömürgeciler ve devlet tarafından mülksüzleştirilen, siyasi hakları ve seyahat özgürlükleri ellerinden alınan Zenci kitleleri, en ağır ırkçı ve sınıfsal baskıya uğramakta ve aynı zamanda sömürü ve baskının kapitalizm öncesi ve kapitalist yöntemleri altında acı çekmektedirler.

Şimdiden Zenci proletarya arasında belli başarılar gösteren Komünist Partisi, daha enerjik bir şekilde Zencilerin tam hak eşitliği için, Zencilere karşı yönelen tüm özel yönetmelikler ve yasaların kaldırılması için mücadeleyi sürdürmek, aynı zamanda çiftlik sahiplerinin topraklarına el koyulması için mücadeleyi sürdürmekle yükümlüdür. Parti, Zenci işçileri örgütlerine çekerek, onları sendikalarda örgütleyerek, Zencilerin beyaz işçilerin sendikalarına alınması için mücadele yürüterek, bütün araçlarla beyaz işçilerin saflarındaki her türlü ırkçı önyargılara karşı mücadele etmeli ve bu ırkçı önyargıların kendi saflarında da kökünü kurutmalıdır. Parti, kararlı ve tutarlı bir şekilde bağımsız, ulusal bir cumhuriyetin kurulması, aynı zamanda beyaz azınlığın haklarının güvence altına alınması şiarını atmalı ve bu şiarın *pratik uygulamalarla* gerçekleşmesini savunmalıdır.

Kapitalist koşulların gelişmesinin kabile düzenini bozduğu ölçüde Parti, Zenci kitlelerin sömürülen tabakalarını sınıf bilinci doğrultusunda eğitime çalışmasını sürdürmeli ve onların gittikçe daha çok emperyalizmin ajanları haline gelen sömürücü sınıfların etkisinden kurtulmasını teşvik etmelidir.

Orta Afrika sömürgelerinde sömürü en azgın biçimleri almakta ve feodal ve kapitalist sömürü yöntemlerini köleci sömürü yöntemleri ile birleştirmektedir. Savaş sonrası dönemde emperyalist anavatanların sermayesi yatırım için giderek daha güçlü bir şekilde Afrika sömürgelerine yüklenmekte; sömürülen ve proleterleştirilen ahalinin büyük kitlelerinin plantasyonlarda, maden işletmelerinde vs. yoğunlaşmasını teşvik etmektedir. Kongre, ilgili anavatanların komünist partilerini, sömürge ülkelerdeki kitle hareketleri karşısında gösterdikleri vurdumduymazlığa bir son vermek ve bu hareketleri gerek anavatanlarda, gerekse bizzat sömürgelerde enerjik bir şekilde desteklemeye geçmek,

fakat aynı zamanda emperyalizmin kanlı kahramanlıklarını teşhir etmek ve emperyalizm tarafından en acımasızca sömürülen sömürgele-
rin ortaya çıkmakta olan proleter unsurları ile örgütsel ilişkiler olanağı
yaratmak amacıyla bu ülkelerin durumunu dikkatle incelemekle yükümlü kılar.

40— *Latin Amerika*'da komünistler her yerde, hareketin henüz küçük-burjuvazinin önderliğinde bulunduğu yerlerde bile, junker rejimine karşı ve emperyalizme karşı yönelen devrimci kitle hareketine aktif olarak katılmalıdır. Bunu yaparken komünist partileri hiçbir koşulda geçici müttefiklerine tabi olmamalıdır. Komünist partileri devrimci hareket içinde hegomonya uğruna mücadele ederek, ilk planda partilerinin siyasi ve örgütsel bağımsızlığı için çaba göstermeli ve komünist partisinin proletaryanın önder partisi olması doğrultusunda çalışmalıdır. Komünistler ajitasyonlarında şu şiarları öne çıkarmalıdır:

1— Büyük plantasyonlar ile latifundiyaların (tazminatlı) mülksüzleştirilmesi ve bir bölümünün kollektif işleme amacıyla tarım işçilerine verilmesi ve diğer bölümünün köylüler, icarcılar ve sonradan gelip yerleşenler arasında dağıtılması; 2— yabancı işletmelere (maden ocakları, sanayi işletmeleri, bankalar vs.) ve ulusal burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin büyük işletmelerine el konulması; 3— devlet borçlarının iptal edilmesi ve emperyalizmin ülke üzerindeki her türlü denetiminin kaldırılması; 4— sekiz saatlik işgününün uygulanması ve neredeyse köleciliğe varan çalışma koşullarının ortadan kaldırılması; 5— işçilerin ve köylülerin silahlandırılması ve ordunun bir işçi-köylü ordusuna dönüştürülmesi; 6— büyük toprak sahipleri ile kilisenin sınıf egemenliği yerine işçilerin, köylülerin ve askerlerin sovyet iktidarının kurulması. Komünist ajitasyonda en önemli yeri, küçük-burjuvazinin askeri diktatörlüğünün sözümona "devrimci" hükümetlerinin karşıtı olarak *işçi-köylü hükümeti* şiarı almalıdır.

Bu ülkelerdeki bütün devrimci hareketin başarısı için temel koşulu, komünist partilerin ideolojik ve örgütsel güçlenmesi ve emekçi kitleler ve kitle örgütleriyle bağı oluşturmaktadır. Komünist partileri, sanayi işçilerini, özellikle de emperyalistlere ait olan büyük işletmelerdeki işçileri sınıf sendikalarında örgütlemek; onların siyasi seviye-

leri ve sınıf bilinçlerini yükseltmek ve reformist, anarko-sendikalist ve loncacı ideolojilerin kökünü kurutmak için yorulmak bilmeksizin çaba göstermelidir. Aynı zamanda köylüler, icarcılar ve sonradan gelip yerleşenler köylü birliklerinde örgütlenmelidir.

Anti-Emperyalist Liga seksiyonlarının genişletilmesi teşvik edilmiştir. Komünist fraksiyonlar bu Liga'nın içinde çalışmalıdır. İşçi ve köylülerin bütün kitle örgütlerinin ve birinci planda Latin Amerika komünist partilerinin en sıkı işbirliği ve onların ilgili enternasyonal örgütlerle ve aynı zamanda Birleşik Devletler devrimci proletaryası ile ilişkisi önemlidir.

41— *Emperyalist ülkeler* komünist partilerin sömürge sorunundaki en önemli görevleri üç türdür.

Birincisi: bir yandan anavatanların komünist partileri ve sendika örgütleri ile diğer yandan sömürgelerin ilgili devrimci örgütleri arasında aktif bir ilişkinin kurulması. Şimdiye kadar anavatanlar komünist partileri ile ilgili sömürge ülkelerin devrimci hareketi arasında varolan ilişkiler, bazıları dışında, tatmin edici olarak görülemez. Bu olgu ancak kısmen nesnel zorluklarla açıklanabilir.

Sömürgelerdeki devrimci hareketlerle sıkı, düzenli, sürekli ilişkiler kurulmasının bu hareketlerin aktif, dolaysız pratik olarak desteklenmesi için hangi tayin edici öneme sahip olduğunu şimdiye kadar Komünist Enternasyonal partilerinin hepsinin gerçekten kavramadıklarını kabul etmek gerekir. Emperyalist ülkelerin komünist partileri ancak, sömürge ülkelerin devrimci hareketini gerçekten destekledikleri ölçüde, bu destek ilgili sömürge ülkelerin emperyalizme karşı mücadelesini gerçekten ilerlettiği ölçüde, sömürge sorunundaki pozisyonları gerçekten bolşevik olarak kabul edilebilir. Bu genel olarak onun devrimci faaliyetinin ölçütüdür.

İkinci görevler kategorisini, sömürge halkların emperyalizme karşı mücadelesinin, proletaryanın etkin kitle eylemlerinin örgütlenmesi vasıtasıyla gerçekten desteklenmesi oluşturmaktadır. Büyük kapitalist ülkelerin komünist partilerinin faaliyeti bu konuda da yetersizdi. Böylesi dayanışma eylemlerinin hazırlanması ve örgütlenmesi, ka-

pitalist ülkelerin işçi kitleleri arasındaki komünist ajitasyonun mutlaka esas unsurlarından biri haline gelmelidir. Komünistler, kapitalist sömürge rejiminin gerçek soyguncu niteliğini ellerindeki bütün ajitasyon araçları ile (basın, yasal gösteriler, parlamento kürsüsünden yararlanma) teşhir etmeli; sömürge sisteminin uygarlığın ve genel ilerlemenin bir ifadesi olarak gösterildiği o yalanlar ağını acımasızca yırtmalıdır.

Bu konuda özel bir görevi, emperyalist yayılımcılığın ve sömürge halkların köleleştirilmesinin en aktif dayanak noktalarından biri olan misyoner örgütlerine karşı mücadele içermektedir.

Komünistler, kapitalist ülkelerin geniş işçi ve köylü kitlelerini sömürge halkların tam devlet bağımsızlığı ve egemenliği talebi için harekete geçirmelidir. Sömürge ayaklanmalarının kanla bastırılmasına, sömürge devrimlerine karşı emperyalistlerin silahlı müdahalesine karşı, emperyalizmin savaşı saldırganlığının artmasına karşı, yeni askeri fetihlere karşı mücadele, enternasyonal proletaryanın sistematik, örgütlü, özveri dolu bir mücadelesini gerektirmektedir.

Kitleleri Çin devriminin gerçekten savunulması için ve dünya emperyalizminin sürekli saldırısına karşı gerekli olduğu tarzda harekete geçirmeyi kapitalist ülkelerdeki hiçbir Komintern Seksiyonunun becerememesi olgusundan bütün dersler çıkarılmalıdır. Bir dünya savaşının hazırlanması, onları "gemlemek" amacıyla emperyalistlerin "kendini" sömürge halklarına karşı düzenlediği seferler, sömürge devrimlerinin aktif desteklenmesi görevini kapitalist ülkeler proletaryasının mücadelesinin odak noktasına koymaktadır.

Komünist partileri emperyalizmin ordularının ezilen ülkelerden derhal geri çekilmesi doğrultusunda çalışarak, sömürgelere ordu birlikleri ve cephane nakliyatını engellemek amacıyla durmak bilmeksizin kitle eylemlerinin örgütlenmesine çalışmalıdır. Sömürgelerin ayaklanan kitleleri ile kardeşleşme amacıyla ordu birlikleri arasında sistematik ajitasyon ve örgütlenme çalışması, işgalci birliklerin işçi-köylü kitleleri ve onların silahlı güçlerinin yanına geçişini hazırlamaktadır.

Sosyal-demokrasinin sömürge siyasetine karşı mücadele Komünist Partisi tarafından emperyalizme karşı mücadelenin organik bir parçası olarak görülme zorundadır. II. Enternasyonal, son Brüksel Kongresi'nde sömürge sorununda takındığı tavrıyla, savaş sonrası yıllarda çeşitli sosyalist ülkelerin pratik etkinliğinin bütünüyle berrak bir şekilde gösterdiği şeyi, kesin olarak onaylamıştır. Sosyal-demokrasinin sömürge politikası, sömürge halkların sömürülmesi ve ezilmesinde emperyalizmi aktif olarak destekleme politikasıdır. "Cemiyet-i Akvam" örgütüne temel olan, onun sayesinde gelişmiş kapitalist ülkelerin egemen sınıflarının dünya halklarının çoğunluğuna hükmetme ve bu halkları gaddar bir sömürge ve köleleştirme rejimine tabi tutma "hakına" sahip olduğu görüşünü resmen benimsemiştir.

İşçi sınıfının bir bölümünü kandırmak ve yağmacı sömürge rejiminin korunmasına onun ilgisini çekmek amacıyla sosyal-demokrasi, sömürgelerde emperyalizmin en yüzkarası iğrenç kahramanlıklarını savunmaktadır. Kapitalist sömürge rejiminin gerçek özünü gizlemekte, sömürge politikası ile, proletaryayı ve tüm dünyanın emekçi kitlelerini tehdit eden yeni bir emperyalist savaş tehlikesi arasındaki bağı hasıraltı etmektedir.

Sömürge halkların kızgınlığının emperyalizme karşı kurtuluş mücadelesine vardığı yerlerde, sosyal-demokrasi pratikte yalancı boş laflarına rağmen daima devrimin emperyalist cellatlarının yanında yer almaktadır. Son yıllarda tüm kapitalist ülkelerin sosyal-demokrat partileri, kurtuluşları için mücadele eden sömürge halklarına (Fas, Suriye, Endonezya) karşı savaş yürütmek için hükümetlerinin talep ettikleri krediler lehine oy vermekte ve hatta doğrudan sömürgelerin sömürülmesine katılmakta (Fransız sosyalistleri, emperyalist hükümetleri tarafından sömürgelere vali olarak atanmakta; Belçika sosyalist kooperatifleri Kongo'da Zenci halkın sömürülmesine hizmet eden sömürge şirketlerine ortak olmaktadır), sömürge ayaklanmalarının en gaddar önlemlerle bastırılmasını (Çin'e yapılan müdahalenin İngiliz İşçi Partisi tarafından savunulması, Hollanda Sosyalist Partisi'nin Endonezya'daki ayaklanmanın bastırılması lehinde tavrı koymasını onaylamaktadırlar.

Kapitalist sömürge rejiminin reforme edilebileceğini iddia ve "iyi bir sömürge rejimi"ne dönüştürülebileceğini eden sosyal-demokrat teori, ardında sosyal-demokratların kendi gerçek sosyal-emperyalist yüzlerini saklamaya çalıştıkları bir maskedir. Komünistler onların maskesini düşürmeli ve emperyalist ülkelerin emekçi kitlelerine, sosyalist partilerin emperyalist sömürge politikasına ortak ve onun dolaysız işbirlikçileri olduklarını; onların bu alanda bütün sosyalist programa en utanmazca tarzda ihanet ettiklerini; onların anavatanlarda ve sömürgelerde yağmacı emperyalizmin ajanlarına dönüştüklerini göstermelidir.

Komünistler kapitalist hükümetlerin yardımıyla sömürgelerde etkilerini genişletmeye ve oralarda seksiyonlar ve örgütler kurmaya çalışan sosyal-demokrasinin bütün çabalarını en büyük dikkatle izlemelidir. Bu çabalar kendi konumlarını sömürgelerde belirli yerli tabakalara rüşvet vererek güçlendirmeyi kendisine görev bilen emperyalist sömürgecilerin bu bölümünün siyasetine yaramaktadır. Bazı sömürgelerdeki özgül koşullar bu siyasetin belli bir başarısını kolaylaştırabilir ve kapitalist ülkeler sosyal-demokrasinin etkisi altında bu ülkelerde reformist hareketin geçici bir gelişmesine götürebilir.

Komünistlerin görevi, bu türden çabalara karşı kararlı bir mücadeleye koyulmak; sosyalistlerin sömürge politikasını yerli ahalinin kitleleri önünde teşhir etmek ve bu şekilde sömürge halkların emperyalistlere karşı besledikleri bütünüyle haklı nefreti sosyal-demokrat önderlere, emperyalizmin bu çanak yalayıcılarına karşı yöneltmektir. Kapitalist ülkelerin komünist partileri tüm bu alanlarda ancak, eğer *kendi saflarında* da, bu sorunda sosyal-demokrat ideolojinin tüm kalıntılarının kökünü kurutmak ve doğru Leninist çizgiden bütün sapmaları reddetmek amacıyla sömürge sorununda komünist bakış açısı hakkında yoğun bir aydınlatma propagandası yürütürlerse başarı sağlayabilirler.

[Kararlar Bölümü, s. 154-201.]

